2013

STUDIO B&M

ochrana krajiny, projektování

Hodnocení krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy

Roman Bukáček (aktualizace 2013)

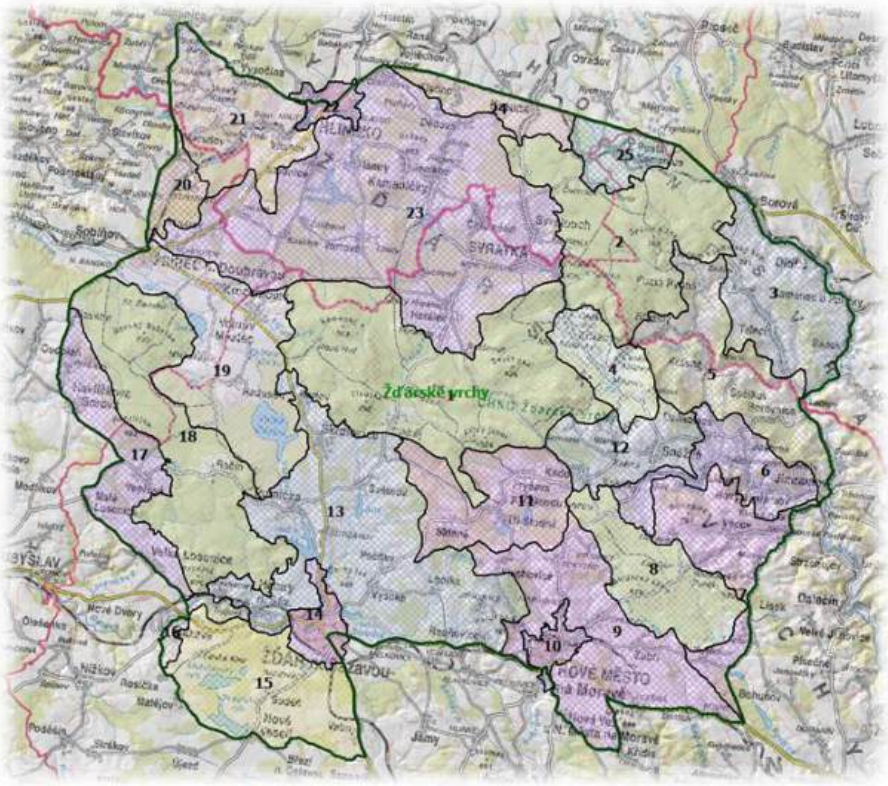
STUDIO B&M

30.11.2013

II. část

KATEGORIZACE SÍDEL

- rozbory a hodnocení

Místa krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy

Akce:	Hodnocení ochrany krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy - aktualizace

Popis akce: Hodnocení ochrany krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy, aktualizace

Ve smyslu zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny a zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Zde je stanoveno jako součást Územně analytických podkladů zpracování dvou jevů krajinného rázu:

- JEV 17: Oblast krajinného rázu a její charakteristika
- JEV 18: Místo krajinného rázu a jeho charakteristika

Metodika:

Hodnocení je zpracováno v souladu s metodikou preventivního hodnocení Bukáček, R. Matějka, P. 1997: Metodika hodnocení krajinného rázu. Správa Chráněných krajinných oblastí ČR, Praha. [http://www.schkocr.cz] a metodiky případového hodnocení autorů Vorel I., Bukáček R., Matějka P., Culek M., Sklenička P. 2004: Metodika posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz.

Zadavatel:	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Nuselská 39/236, 140 00PRAHA 4 Zástupce pro věcná a odborná jednání: Mgr. Jaromír Kosejk
Zpracovatel:	Studio B&M, sdružení fyzických osob, Žďár nad Sázavou – Praha Řešitelský tým: Ing. Roman Bukáček, RNDr. Martin Culek, PhD., Mgr. Jiří Chroust, Mgr. Jiř Zvolánek Konzultace: Petr Matějka, Správa CHKO Žďárské vrchy
Citace:	Bukáček R. 2013: Hodnocení krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy – Kategorizace sídel, aktualizace. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
Datum:	30.11.2013

Úvod

Lidská sídla jsou nedílnou součástí krajiny a jejich zasazení do krajiny a vývoj v několika stoletích z nich dělá významný krajinotvorný prvek ovlivňující nejen vlastní urbanizovaný prostor, ale zejména krajinu kolem, kterou využívá od nepaměti ke své obživě i odpočinku. Sídla vznikala převážně v dávné minulosti v různých obdobích tzv. kolonizace krajiny, kdy přicházeli noví osadníci do doposud neobydlených prostorů, kde počali stavět svá zpočátku primitivní obydlí a využívat okolní krajinu k pěstování plodin a těžbě surovin. Každé z období kolonizace krajiny neslo sebou typické znaky, které lze doposud v krajině i v sídle vyčíst.

Urbanizovaný prostor sídla ovlivňuje významnou měrou, ne-li zásadní, krajinný ráz - tvář celé krajiny. Zpočátku vznikala sídla nahodile na základě prospektorských výprav do neprobádaných území, především za účelem hledání surovin a výhodných poloh pro bydlení a obživu. Postup kolonizace krajiny sledoval vodní toky, což potvrzují nálezy i zprávy o vzniku sídel a osad, podél kterých vznikala později významná správní centra, ze kterých byla řízena kolonizace odlehlých částí území. Vodní toky byly páteří mnoha obchodních cest.

Pozdější kolonizace území byla velmi promyšlená činnost, jejímž cílem byl určitý ekonomický zisk ze surovin a též ze zemědělského využití krajiny. Kolonizace byla prováděna z významných center, klášterů a panství. Sídla byla tzv. „zasazována“ do krajiny, tj. byla plánovitě budována podle určitého vzoru, který byl vytvořen tzv. lokátory. Lokátor byl vlastně tehdejší urbanista, který byl schopen s ohledem na přírodní podmínky daného místa najít vhodný prostor pro sídlo daného účelu a typu a navrhnout jeho uspořádání. Díky tomu vznikaly osvědčené vzory, které se pak opakovaly v rámci celého státu (řádové vsi, návesní vsi). Venkovský prostor dostával tak novou tvář, kterou vlastně známe i dnes, a to i přes mnoho změn. Základní forma nesoucí charakter venkova České republiky se vlastně v převážné části území zachovává dodnes.

Je až překvapivé jak bylo budování a úpadek sídel spjaty s rozvojem nebo úpadkem hospodářství českých zemí. Především rozvoj zemědělství udával vývoj struktury a textury krajiny, která je vždy zemědělství základní matricí. Vznikaly tak postupně různé typy tzv. plužiny, což není nic jiného než uspořádání (struktura) pozemků určitého katastru ve vazbě na dané sídlo. Typy plužiny byly vždy úzce spjaty s charakterem hospodaření (např. trojpolní systém si vynucoval úseky – úseková plužina). Plužina se vyvíjela nejen ve vazbě na systém a charakter hospodaření, ale též respektovala reliéf. Zatímco na rovinách mohly vzniknout dlouhé trati, ve vrchovinných částech krajiny, které byly kolonizovány většinou později, vznikaly paprsčitě se rozbíhající záhumenice nasedající na lesní návesní vsi radiální nebo starší okrouhlice. Nejnovějším typem plužiny je nepochybně moderní scelené bloky. Ty buď respektují základní osnovu předcházejícího typu plužiny danou především cestami a vodními toky nebo zcela mění tváře zemědělské krajiny ve výrazně agrární velkovýrobní.

Lidská sídla jsou od nepaměti součástí krajiny a dotváří nejen krajinný obraz, ale též tvoří řadu vztahů v krajině dané obýváním a využíváním. Vztah sídla a jeho krajinného rámce úzce souvisí s prostorovým uspořádáním sídla, které navenek ovlivňuje navazující krajinný prostor, jeho prostorové uspořádání. Tento vztah je důležitý pro pochopení souvislostí a též určitých znaků vyskytujících se díky tomuto vztahu v obrazu sídla. Obraz sídla, jeho uspořádání a taktéž prostorové členění krajiny se měnilo v reakci na hospodářský a ekonomický vývoj širšího území. Tato kontinuální změna sledovala nejen rozvíjející se trendy, ale i úpadky. To vše lze vystopovat právě pomocí

identifikace určitých znaků vytvářejících obraz sídla v krajině. Kontinuita přirozeného vývoje vždy představuje převzetí určitého způsobu chování či postupů a technik obyvateli daného prostoru. To se pak projevuje např. na vzniku určitých forem lidového domu, nebo v charakteru zástavby apod. Vývoj zaznamenává regionální odlišnosti, ale i globální formy (např. dřevěnice byly postupně nahrazovány zděnými domy, doškové střechy dřevěnými šindely a později keramickou krytinou, dřevěné komíny byly vyzděny, mizely některé funkční prvky na domech, neboť byly nahrazeny modernějšími aj.). Tato přirozená kontinuita vývoje vycházela vždy ze společného základu, přinášela vývoj postupně, vrství jej na sebe. V období socialismu ve druhé polovině minulého století se však tento postupný vývoj mění. Přichází první období rozsáhlých změn nařízených mocí shora v celostátním rozměru. Vznikají typizované a unifikované formy nepřipouštějící jakýkoliv regionální přístup, vznikají normativní postupy a dochází k postupné degradaci přirozeného zemědělství na velkovýrobní formu a znásilnění krajiny na výrobní prostor. To s sebou přináší četné zemědělské areály s mnoha halovými objekty, scelování úseků a záhumenic do bloků a postupné provedení velkoplošných meliorací krajiny napřímením toků a odvodněním krajiny. Díky tomu krajina ztrácí tvář a mnoho sídel se stává jen obytným prostorem pro dělníky a zaměstnance. Ztrácí se z nich přirozená sociální struktura a vzniká nová. V tomto období dostává nová výstavba zcela odlišnou tvář. Výstavby a přestavby jsou prováděny dle unifikovaných postupů a lze až na výjimky říci, že na celém území státu stejně. Sídla tak ztratila svůj typický obraz a čeká vesnice svého ducha.

Nejinak tomu bylo na území CHKO Žďárské vrchy. Doklady o obývání krajiny CHKO Žďárské vrchy se datují spíše k obdobím horské kolonizace a jsou často spojovány, z jedné strany s kolonizačními snahami žďárského kláštera a ze strany druhé především pánů z Pernštejnů. Nejsou však vyloučena i starší, avšak sporadická osídlení krajiny. Souvisle je tedy území obýváno až od období tzv. středověké kolonizace. V tomto období vznikala a postupně se stabilizovala dnešní podoba struktury sídel.

Cílem této práce však není vypracování historického rozboru území z pohledu vzniku osídlení krajiny CHKO, ale především vypracování rozboru sledujícího určité znaky, které společně vytváří obraz sídla v krajině, a kterým se uplatňuje v celé širší scéně. Prostřednictvím těchto identifikovaných znaků je sídlo také vizuálně, ale i jinak senzitivně vnímáno. Následující práce se tedy zabývá především venkovskými sídly, analýzou jejich obrazu a identifikací estetické hodnoty tohoto obrazu. Jde o pokus o vyhodnocení sídel podle předem stanovených kritérií do tří kategorií z pohledu estetické hodnoty jejich obrazu.

Cílem kategorizace je rozlišení sídel v CHKO Žďárské vrchy seskupením podle jejich kvality z pohledu krajinného rázu vycházející z obrazu sídla v krajině a ze vztahů sídla s krajinou a vztahů mezi nimi navzájem. To umožňuje diferencovaný přístup k případnému usměrnění budoucího rozvoje, který respektuje existující kvality. Takový rozvoj je prováděn s ohledem na ochranu typických znaků vyjadřujících sídlo, prvků nesoucích pozitivní hodnotu a vztahů nesoucích soulad s přírodním rámcem území.

1 Teoretická východiska kategorizace sídel

V problematice hodnocení krajinného rázu jsou sídla vnímána jako určitý element nesoucí estetickou hodnotu prostřednictvím svého obrazu a prostřednictvím harmonických vztahů sídla a krajinného rámce (přírodní podmínky, využití krajiny, tvar a uspořádání pozemků v okolí sídla) a vztahů mezi

sídly navzájem. Obraz sídla v krajině nemusí být přitom vždy vnímán jen jako vizuální otisk sídla v určitém výřezu krajiny, ale i jako soubor senzuálně zachytitelných charakteristik. Hodnocení sídel se zaměřuje tedy na vztahy sídla a krajiny a senzuálně zachytitelný obraz sídla v krajině. Úkolem hodnotitele je identifikovat takové vztahy a prvky obrazu, které jsou nositeli pozitivních hodnot a naopak. Převažují pozitivní hodnoty, pak lze usuzovat, že takové sídlo je vnímáno jako nositel estetické hodnoty kulturní charakteristiky krajinného rázu daného území. Obraz sídla může být navíc posílen o výrazněji se uplatňující prvek, dominantu. Ta, je-li přijímána jako pozitivní hodnota obrazu, zvyšuje celkovou atraktivnost. Zde můžeme hovořit o zvýšené hodnotě krajinného rázu. Pro hodnocené území jsou sídla zásadním prvkem krajiny a jejich estetická kvalita se významně podílí na celkové estetické hodnotě krajinného rázu.

Hodnocení sídel a jejich kategorizace je tedy především identifikace právě estetické hodnoty, která vychází:

- z prostorových vztahů uvnitř sídla,
- typických znaků dané zástavby,
- vnímatelné siluety sídla,
- dominant sídla,
- a vztahů sídla a jeho krajinného rámce.

Zachování estetické úrovně obrazu sídla v krajině spočívá v dodržování zásad zajišťujících jeho rozvoj v kontextu historického prostorového uspořádání sídla a krajiny s respektováním

- tradičních forem a proporcí
- v ochraně uplatňování hmot jednotlivých stavebních objektů a jejich celkového architektonického výrazu v průhledech do krajiny
- typických siluet a dominant sídla
- harmonických vztahů sídla a jeho krajinného rámce.

Ochrana obrazu sídla - představuje ochranu především estetické hodnoty vytvářené kombinací typických znaků daných výškou zástavby, barevností střech, základními proporcemi stavebních objektů, zastavěností prostoru, uplatňování zeleně, uspořádáním okrajů sídla (zahrady, humna), dominantami a sítí komunikací.

Z pohledu krajinného rázu jsou sídla nositeli

- kulturní a historické charakteristiky, kterou dávají tradiční prostorové uspořádání zástavby, tradiční architektonické formy a proporce objektů a jejich typických částí, sakrální architektura a různé památníky. To vše jsou viditelné a vnímatelné prvky utvářející obraz sídla v krajině.
- harmonických vztahů vyplývající ze vzájemného souladu uspořádání objektů sídla (vnitřní komunikace, struktura zástavby, voda), obdělávání okolní krajiny obyvateli sídla (charakter plužiny a síť úvozových cest a komunikací) a vztahů ke správním centrům (tvrze, hrady, zámky, města, střediskové obce) s přírodními podmínkami, z prostupnosti krajiny a jejích částí.

- měřítka krajiny dané nejen proporcemi a hmotou jednotlivých staveb, dominantami, ale též velikosti zastavěného území a převažující velikostí jednotlivých ploch v krajině, a též vzdálenostmi a komunikacemi.
- kulturních dominant představujícími výškové dominanty sídla nebo svébytné dominanty převyšující svým významem a cenností ostatní „běžné“ objekty sídla.

Tradiční prostorové uspořádání sídla vychází z historického kontextu daného jeho založením (zasazením do krajiny) a jeho postupným vývojem až do současnosti. Přitom za tradiční nelze považovat rozvoj, který byl proveden na základě centralizovaného plánování bez ohledu na potřeby a požadavky daného sídla (vznik sídlišť, výstavba tzv. bytovek na vsi vázaných na výrobní areály zemědělských družstev aj.) a též živelný rozvoj řetězcových a kobercových zástaveb v okraji sídla reprezentovaný různými formami víkendového bydlení nebo tzv. bydlením v přírodě spojeným s převažujícím dojížděním za prací do jiného místa. Takový rozvoj se odehrává bez kontextu a popírá základní funkci sídla.

Tradiční architektonické pojetí stavebních objektů vychází z kontinuální řady přestaveb původních objektů od jejich založení po současnost. Jde o kontinuální vývoj nejen funkce, ale i formy spojené s danou funkcí. Respektování tradičních forem a proporcí je tedy respektování základních funkcí bydlení na vsi. Dům v zahradě odpovídající velikosti, s provázáním na okolní krajinu v typickém rytmu členění okolí domu, v uspořádání hmot respektujícím okolní zástavbu. Nemusí však jít vždy o striktní dodržování pravidel výstavby s ohledem na tradiční historické formy, ale způsob vyjádření moderních forem, které respektují ty tradiční, neboť z nich vychází a využívá je.

Měřítko určují proporce, velikost a výšky. Je dáno převažující velikostí a výškou stavebních objektů sídla, poměrem zastavěného a nezastavěného území, vzdálenostmi v sídle a v okolní krajině a též výskytem dominant.

Vztahy uvnitř sídla jsou dány především prostorovým členěním a uspořádáním jednotlivých stavebních objektů a vztahy tohoto uspořádání vůči krajinnému rámci. V tradičním pojetí se výrazně uplatňuje podřízenost vůči přírodním podmínkám daného místa (uspořádání zástavby, tvar plužiny, vedení komunikací). Tento základní vztah je v současné době moderní zástavbou často ignorován.

Kulturní dominanty sídel tvoří především kostelní věže, ale také panská sídla doprovázená často komponovanými krajinnými prostory nebo jiné historicky i přírodně významné objekty převyšující svou kvalitou ostatní (věkovitý strom doprovázený pověstí, památník, významný artefakt dokládající historii místa aj.).

2 Kategorizace sídel dle Prof. Baše s doplněním

V CHKO Žďárské vrchy je okolo 140 katastrálních území převážně venkovských sídel, která představují městečka, městyse, větší i drobné vsi. V rámci mnoha z nich se však nachází řada dalších sídelních útvarů, ať už jde o osady či samoty, V důsledku toho je výkon státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny komplikovaný.

Správa CHKO Žďárské vrchy byla prvním pracovištěm, které vytvořilo zadání, zadalo zpracování a aktivně se na něm podílelo tzv. kategorizace sídel. Kategorizace si kladla za cíl vylišení jednotlivých sídelních útvarů a jejich vyhodnocení z hlediska charakteristik krajinného rázu daného místa, vztahu

k celkové estetické hodnotě krajiny, harmonickým vztahům a měřítka v krajině. Materiál kategorizace sídel zpracoval Prof. Miroslav Baše v roce 1998 (Baše M. 1998: *Kategorizace sídel CHKO Žďárské vcrhy, průzkumy a rozbory, hodnocení*. Depon. Správa CHKO Žďárské vrchy, Žďár nad Sázavou.).

Cílem této práce bylo připojit tento materiál k preventivnímu hodnocení CHKO Žďárské vrchy, neboť doposud byl oddělen jako samostatná součást a převést jej do digitální podoby a občerstvit aktuální situací. Vzhledem k tomu, že autor materiálu již nežije a jeho digitální podoba není k dispozici, bylo přistoupeno ke skenování a postupnému převodu textu pomocí OCR, což bylo značně stíženo kvalitou podkladu, který je do jisté míry „opoužíván“.

2.1 Metodika

2.1.1 Výchozí postup dle M. Baše, 1998

M. Baše (1998) ve své práci píše, že největším problémem kategorizace byla značná heterogenita zástavby většiny sídel, jejich různých prostorových souborů, někdy dokonce jednotlivých prostorů. Z tohoto důvodu autor práce vytvořil řadu kriterií, ve kterých rozlišuje kriteria: popisná, třídící (srovnávací) a hodnotící. Na základě takového komplexního rozboru byla pak kvalita sídel z pohledu krajinného rázu odstupňována do třech kategorií značených římskými čísly I. – III. Autor dále píše, že v tzv. „rozvolněných" typech osídlení již zjevně dominuje krajina a její hodnoty; rozptýlená zástavba se tak stává spíše komponentem hodnocené krajiny, zatímco u kompaktnějších sídel, zejména větších, je tomu naopak: krajinné prvky se stávají významným nebo okrajovým komponentem jejich zástavby. Autor kladl též důraz na otázku „zapojení sidla do krajiny", způsob, jakým se sídlo stýká nebo prolíná s krajinou, atd.)

2.1.1.1 Popis výchozího materiálu

Kategorizace sídel obsahuje 3 části:

- textovou s průzkumy a rozbory jednotlivých sídelních útvarů a jejich krajinného rámce
- část s hodnocením sídel
- a samostatnou část fotodokumentace

V obou částech jsou obce pro přehlednost řazeny abecedně. V některých otázkách je záhlaví základních dat obce ne zcela vyplněno. Je to způsobeno nedostupností dat v době zpracovávání průzkumů a v době zpracovávání literatury. Nejsou to však data pro výsledné hodnocení prioritní, rozhodující (např. současný počet obyvatel, nadmořská výška). Při aktualizaci byly dostupné údaje doplněny a k nim bylo připsáno *akt.* Ve smyslu aktualizováno. V materiálu je soupis členěn na dvě části:

- Literatura – jedná se o výpis z dostupných podkladů
- Průzkum – zde je přepsán upravený zápis textu, pořízeného na místě.

Řada sídel však popsána není, nebo k nim literární podklady v té době nebyly k dispozici. Za tímto soupisem autor dále uvádí závěr se třemi kolonkami:

- mimořádné, kde se může objevit fakt skanzenu, nadprůměrná kvalita obrazu v krajině, mimořádná intaktnost urbanistické formace apod.
- těžiště, kde může jít o kvalitu zapojení do krajiny, o kvalitu urbanistickou, o kvalitu staveb.

- míra kvality - může být uveden většinový podii, o podíl v exponovaném místě, o podíl menšinový. Minimálně je přiznáni určité kategorie kvality vyznačeno znakem X.

2.1.2 Postup kategorizace sídel

Kategorizace sídel představuje rozvor estetické kvality obrazu sídla v krajině. V krajině CHKO Žďárské vrchy lze nalézt okolo 140 katastrálních území a přes 170 sídel. Mnoho z nich představuje samoty několika usedlostí, avšak velkou většinu zastupují kompaktní sídla vyznačující se rozvolněnou zástavbou lesních návesních nebo lánových vsí, v centrální části lze nalézt sídla s rozptýlenou zástavbou a místy též radiální vsi s typickým uspořádáním usedlostí okolo kruhové návsi. Sídla se v krajině uplatňují především zástavbou, jako svébytné krajinné elementy různé velikosti a výšky. Mohou být doplněna dominantami kostelů, bohužel v současné době též zemědělských areálů v okrajích. Každé sídlo bylo analyzováno z pohledu několika kritérií:

- Kvalita krajinného rámce sídla
- Začlenění sídla do krajinného rámce
- Dochovanost prostorového uspořádání k založení sídla
- Arch. kvalita objektů sídla
- Dominanty
- Podíl vzrostlé zeleně
- Míra úprav a změn
- Kult. a histor. význ. sídla

a na základě toho bylo zařazeno do třech kategorií:

A – obraz sídla s převahou pozitivních hodnot, sídlo dochované téměř intaktní podobě, s vysokou estetickou hodnotou, nová zástavba je v harmonii s historickou zástavbou a navazuje na historickou kvalitu sídla

B – obraz sídla mírně narušen, s prvky snižujícími estetickou hodnotu sídla, zástavba je mírně narušena doplněním objektů jiného měřítka funkce či jiných proporcí a často i nevhodně prostorově uspořádaných

C – sídlo změněné nebo částečně narušené, neuspořádané, v mnoha místech narušeno různorodou zástavbou bez kontextu, obraz sídla významně narušen

Byl tak získán seznam sídel rozdělených do tří základních kategorií A-C dle jejich estetické hodnoty vyjádřené sledovanými kritérii. K rozlišení jemných nuancí estetické hodnoty obrazu sídla v krajině byla kategorie rozšířena o příznak +/-. Kdy + znamená inklinování k vyšší kategorii, - naopak ke kategorii nižší. Vzniká tak stupnice, kterou lze v bodové škále vyjádřit hodnotami 1 – 7, kde 1 je kategorie A, 2 A-, 3 B+, 4 B, 5 B-, 6 C+, 7 C.

Kategorie A ukazuje na nejcennější sídla z pohledu ochrany krajinného rázu pro vysokou estetickou hodnotu. Pro sídla v této kategorii bylo dále zpracováno podrobnější hodnocení, jehož cílem bylo stanovení ochranných podmínek k zajištění identifikovaných ochrany pozitivních hodnot ve smyslu metodiky preventivního hodnocení krajinného rázu (Bukáček, Matějka 1998).

2.1.3 Aktualizace

Kromě převedení citovaného materiálu Kategorizace sídel, byla provedena aktualizace a úprava tohoto materiálu. Ta spočívá v korekci a aktualizaci některých údajů o hodnocených sídelních útvarech, v doplnění ochranných podmínek k sídelním útvarům a ochranných podmínek pro jednotlivé kategorie sídel a provedení nové kategorizace dle stupnice A, A-, B+, B, B-, C+, C. Charakteristika kategorií A - C odpovídá přibližně hodnocení předchozímu, avšak byly doplněny přechody mezi nimi A-/B+ a B-/C+, v případech, kdy se hodnocení přiklání k vyšší kategorii. Kategorizace byla provedena do zjednodušené tabulky, která vychází z předchozí práce a která je aktualizována dle stávajícího stavu.

2.1.4 Seznam katastrálních území v CHKO Žďárské vrchy

Tabulka 1: Seznam katastrálních území v CHKO

Pořadí	Kód NUTS3	Kód NUTS4	Kód k.ú.	Název katastrálního území	Výměra
1	CZ0610	CZ0611	795615	Benátky u Ždírce nad Doubravou	164,2
2	CZ0610	CZ0611	652873	Bílek	677,3
3	CZ0610	CZ0615	751421	Blatiny	492,4
4	CZ0530	CZ0531	639346	Blatno u Hlinska	352,3
5	CZ0530	CZ0533	607720	Borová u Poličky	1299,3
6	CZ0610	CZ0615	607886	Borovnice u Jimramova	907,1
7	CZ0610	CZ0615	613932	Březí nad Oslavou	615,4
8	CZ0530	CZ0533	614238	Březiny u Poličky	720,9
9	CZ0610	CZ0615	615226	Budeč u Žďáru nad Sázavou	539,0
10	CZ0610	CZ0615	760650	Cikháj	2134,6
11	CZ0530	CZ0531	618179	Čachnov	350,5
12	CZ0610	CZ0615	761532	Česká Cikánka	301,9
13	CZ0610	CZ0615	746231	Česká Mez	37,4
14	CZ0610	CZ0615	676438	České Křižánky	268,4
15	CZ0610	CZ0615	695220	České Milovy	288,1
16	CZ0610	CZ0615	638323	Český Heralec	1267,1
17	CZ0610	CZ0615	624730	Daňkovice	301,8
18	CZ0530	CZ0531	625337	Dědová	390,0
19	CZ0610	CZ0615	742201	Divišov	247,1
20	CZ0610	CZ0615	626619	Dlouhé na Moravě	842,9
21	CZ0530	CZ0531	787868	Dřevíkov	226,5

22	CZ0530	CZ0531	634476	Filipov	217,4
23	CZ0530	CZ0531	634701	Františky	313,6
24	CZ0610	CZ0615	635324	Fryšava pod Žákovou horou	1253,4
25	CZ0610	CZ0615	637106	Hamry nad Sázavou	442,9
26	CZ0530	CZ0531	637084	Hamry u Hlinska	382,1
27	CZ0610	CZ0611	637963	Havlíčkova Borová	1758,5
28	CZ0610	CZ0615	638358	Herálec na Moravě	1005,4
29	CZ0530	CZ0531	639303	Hlinsko v Čechách	1227,3
30	CZ0610	CZ0611	639541	Hluboká u Krucemburku	294,4
31	CZ0610	CZ0611	644358	Horní Studenec	602,6
32	CZ0530	CZ0531	651559	Chlum u Hlinska	565,1
33	CZ0610	CZ0615	651834	Chlumětín	664,7
34	CZ0610	CZ0615	657719	Javorek	390,0
35	CZ0530	CZ0531	658359	Jeníkov u Hlinska	582,4
36	CZ0610	CZ0615	660230	Jimramov	782,1
37	CZ0610	CZ0615	777447	Jimramovské Pavlovice	349,2
38	CZ0610	CZ0615	661104	Jiříkovice u Nového Města na Moravě	394,4
39	CZ0610	CZ0615	661970	Kadov u Sněžného	537,9
40	CZ0530	CZ0531	662666	Kameničky	565,0
41	CZ0610	CZ0615	663271	Karlov	303,8
42	CZ0530	CZ0531	665266	Kladno u Hlinska	425,9
43	CZ0610	CZ0615	638340	Kocanda	112,7
44	CZ0610	CZ0611	750140	Kocourov u Slavíkova	275,5
45	CZ0610	CZ0611	795623	Kohoutov u Ždírce nad Doubravou	387,3
46	CZ0610	CZ0615	777439	Koníkov	303,7
47	CZ0530	CZ0531	758485	Košinov	672,6
48	CZ0610	CZ0615	673714	Krásné nad Svratkou	853,0
49	CZ0610	CZ0615	661988	Krátká	86,7
50	CZ0530	CZ0531	675075	Krouna	1990,8
51	CZ0610	CZ0611	676624	Krucemburk	1185,8

52	CZ0610	CZ0615	705951	Křídla	453,8
53	CZ0610	CZ0615	676993	Kuklík	784,4
54	CZ0610	CZ0615	742422	Kundratice u Rozsoch	352,2
55	CZ0530	CZ0533	669563	Lačnov u Korouhve	192,2
56	CZ0610	CZ0615	684856	Lhota u Lísku	626,2
57	CZ0610	CZ0615	681393	Lhotka u Žďáru nad Sázavou	640,6
58	CZ0530	CZ0531	784991	Lhoty	539,2
59	CZ0610	CZ0615	684864	Lísek	115,2
60	CZ0610	CZ0615	685020	Líšná	574,1
61	CZ0610	CZ0615	690147	Malá Losenice	764,6
62	CZ0610	CZ0615	706400	Maršovice u Nového Města na Moravě	402,5
63	CZ0530	CZ0531	692093	Martinice u Skutče	451,6
64	CZ0610	CZ0615	692298	Matějov	986,1
65	CZ0610	CZ0615	795232	Město Žďár	1984,3
66	CZ0610	CZ0615	777455	Míchov	348,0
67	CZ0610	CZ0615	761541	Moravská Cikánka	267,0
68	CZ0610	CZ0615	761559	Moravská Svratka	379,1
69	CZ0610	CZ0615	676446	Moravské Křižánky	641,1
70	CZ0530	CZ0531	787876	Možděnice	564,7
71	CZ0610	CZ0615	637114	Najdek na Moravě	263,6
72	CZ0610	CZ0615	705969	Nová Ves u Nového Města na Moravě	633,2
73	CZ0610	CZ0615	706418	Nové Město na Moravě	1352,6
74	CZ0610	CZ0615	706833	Nové Veselí	951,4
75	CZ0610	CZ0615	707597	Nový Jimramov	424,4
76	CZ0610	CZ0615	777463	Odranec	256,8
77	CZ0530	CZ0531	710075	Oldřiš u Hlinska	194,3
78	CZ0530	CZ0533	710091	Oldřiš u Poličky	1268,8
79	CZ0610	CZ0615	710326	Olešná na Moravě	751,6
80	CZ0610	CZ0611	717070	Oudoleň	647,0
81	CZ0610	CZ0611	637971	Peršíkov	162,2

82	CZ0610	CZ0615	720186	Petrovice u Nového Města na Moravě	430,3
83	CZ0610	CZ0615	723193	Počítky	602,2
84	CZ0610	CZ0615	751448	Podlesí u Sněžného	136,4
85	CZ0610	CZ0615	706426	Pohledec	635,6
86	CZ0610	CZ0615	725501	Polnička	1983,7
87	CZ0530	CZ0533	736821	Pustá Kamenice	1531,5
88	CZ0530	CZ0533	736899	Pustá Rybná	1397,0
89	CZ0610	CZ0615	725510	Račín u Polničky	796,9
90	CZ0610	CZ0615	738182	Radňovice	386,6
91	CZ0610	CZ0615	738379	Radostín u Vojnova Městce	1067,1
92	CZ0610	CZ0615	741086	Rokytno na Moravě	602,4
93	CZ0610	CZ0615	746258	Rosička	269,6
94	CZ0610	CZ0615	742210	Rovné	473,2
95	CZ0610	CZ0611	750158	Rovný	237,7
96	CZ0610	CZ0615	777471	Roženecké Paseky	181,0
97	CZ0530	CZ0531	787884	Rváčov u Hlinska	841,9
98	CZ0530	CZ0531	744085	Rychnov	588,9
99	CZ0530	CZ0533	745847	Sádek u Poličky	990,7
100	CZ0610	CZ0615	661996	Samotín	338,9
101	CZ0610	CZ0615	746266	Sázava u Žďáru nad Sázavou	719,4
102	CZ0610	CZ0615	777153	Sazomín	528,8
103	CZ0610	CZ0615	748251	Sklené u Žďáru nad Sázavou	845,2
104	CZ0610	CZ0611	717088	Slavětín u Oudoleně	218,9
105	CZ0610	CZ0615	750310	Slavkovice	483,5
106	CZ0610	CZ0615	751456	Sněžné na Moravě	1210,1
107	CZ0610	CZ0611	752002	Sobíňov	604,5
108	CZ0610	CZ0615	752789	Spělkov	258,0
109	CZ0530	CZ0531	782611	Stan u Hlinska	222,1
110	CZ0610	CZ0611	754633	Staré Ransko	1438,0
111	CZ0610	CZ0611	772577	Stružinec	411,2

112	CZ0610	CZ0615	725528	Stržanov	412,6
113	CZ0530	CZ0531	758493	Studnice u Hlinska	781,9
114	CZ0610	CZ0615	741094	Studnice u Rokytna	576,2
115	CZ0610	CZ0615	760668	Světnov	1099,6
116	CZ0530	CZ0531	787906	Svobodné Hamry	155,7
117	CZ0610	CZ0615	761567	Svratka	502,7
118	CZ0530	CZ0531	761583	Svratouch	1271,8
119	CZ0610	CZ0615	762709	Škrdlovice	574,2
120	CZ0530	CZ0533	765708	Telecí	1261,6
121	CZ0530	CZ0531	768120	Trhová Kamenice	1312,4
122	CZ0610	CZ0615	635332	Tři Studně	442,8
123	CZ0610	CZ0611	772585	Údavy	372,0
124	CZ0610	CZ0615	777161	Vatín	485,6
125	CZ0610	CZ0615	777480	Věcov	415,5
126	CZ0610	CZ0615	778575	Velká Losenice	1204,4
127	CZ0610	CZ0615	780057	Vepřová	1043,3
128	CZ0610	CZ0615	780847	Veselíčko u Žďáru nad Sázavou	301,4
129	CZ0530	CZ0531	782629	Vítanov	429,9
130	CZ0610	CZ0615	741108	Vlachovice u Rokytna	362,5
131	CZ0610	CZ0615	784605	Vojnův Městec	1646,7
132	CZ0530	CZ0531	784656	Vojtěchov u Hlinska	713,0
133	CZ0610	CZ0615	684872	Vojtěchov u Lísku	930,5
134	CZ0530	CZ0531	785008	Vortová	674,9
135	CZ0610	CZ0615	751464	Vříšť	81,1
136	CZ0530	CZ0531	787329	Všeradov	508,7
137	CZ0610	CZ0615	723207	Vysoké	652,0
138	CZ0530	CZ0531	758507	Zalíbené	117,1
139	CZ0610	CZ0615	795453	Zámek Žďár	1008,0
140	CZ0610	CZ0615	793736	Zubří u Nového Města na Moravě	846,0
141	CZ0610	CZ0611	795640	Ždírec nad Doubravou	425,2

2.2 Kategorizace sídel - aktualizace

Aktualizovaná sídla jsou rozdělena do následujících kategorií:

A – obraz sídla s převahou pozitivních hodnot, sídlo dochované téměř intaktní podobě, s vysokou estetickou hodnotou

B – obraz sídla mírně narušen, s prvky snižujícími estetickou hodnotu sídla

C – sídlo změněné nebo částečně narušené, obraz sídla významně narušen

2.2.1 Klíč ke značkám uvedeným v hodnocení

Krajinný rámec sídla

☺ bez rušivých komponent – čitelný krajinný prostor s harmonií přírodních prvku s kulturními, harmonie měřítek v krajině, dochovaná nebo jen částečně avšak čitelná tradiční plužina, existence vyváženého podílu polí, luk a přírodních komponent krajiny, znatelný pozitivní obraz krajinného rámce

😐 s rušivými komponentami – významněji se uplatňující scelené bloky bloky orné, převaha kulturních luk, potlačené přírodní komponenty krajiny, patrná základní osnova tradiční plužiny

☹ s výraznými rušivými komponentami – zásadní podíl velkých scelených bloků orné, scelené plochy kulturních luk, významný podíl typických objektů z období intenzifikace zemědělské výroby ze druhé poloviny minulého století, geometrizace krajiny, upravené vodní toky, komunikace nerespektující modelaci terénu, nesoulad kulturních prvků krajiny s přírodními podmínkami, technicistní prvky dominující krajině

Začlenění sídla do krajinného rámce – hodnotí začlenění sídla jako celku do krajinného rámce

☺ bez rušivých objektů – sídlo přirozeně a harmonicky přechází do krajiny, je její nedílnou součástí, dotváří svůj prostor typickým obrazem v krajině

😐 mírné narušení – sídlo vchází do krajiny objekty, které mírně znehodnocují jeho obraz v krajině, zanedbané okraje, měřítko narušující objekty

☹ s rušivými objekty – měřítko narušující rušivé objekty v okraji sídla, cizorodá zástavba odlišného charakteru narušující obraz sídla v krajině, nevhodně se uplatňující dominanta snižující pozitivní kvalitu sídla v krajině, nevhodně narušené, zanedbané okraje sídla, nepořádek v okraji sídla

Vztah sídla a jeho krajiny – hodnotí vztah sídla a jeho okolní krajiny

☺ sídlo je spjato se svou krajinou odpovídajícím způsobem – sídlo přirozeně vchází do krajiny úvozy nebo výletními cestami, zeleň přecházející z okrajů do krajiny, přírodní prvky procházející sídlem jako jsou vodní toky si zachovávají svůj přírodní charakter a jsou součástí krajiny i sídla, cesty k sídlu přirozeně respektují uspořádání sídla, uplatnění obrazu sídla v krajině odpovídá jeho původnímu zasazení do krajiny, uspořádání krajiny odpovídá uspořádání sídla a měřítko ploch měřítku jeho zástavby

😐 sídlo si zachovává tradiční vztah s krajinou, avšak ten je v mnoha ohledech již potlačen – absence zeleně v okrajích sídla, potlačené uplatnění přírodních prvků krajiny v sídla, částečně rozorané úvozové cesty, měřítko objektů sídla však stále odpovídá členění navazující krajiny, není kontrastní

☹ sídlo je v kontrastním vztahu vůči krajina – úvozové cesty převážně potlačeny odstraněny, převaha rozsáhlých bloků orné jiného měřítka než je zástavba sídla, vysoký podíl rekreačních objektů znehodnocujících tradiční vztah sídla a jeho krajiny, převažující rekreační charakter, významný podíl spíše městských prvků v sídle, značně potlačený vztah obdělávání krajiny ze sídla, potlačená humna, novodobá zástavba odpovídající spíše suburbiím v okrajích města bez vazby k sídlu a jeho krajině

Dochovanost prostorového uspořádání

☺ zachovalé v téměř nezměněné podobě, čitelné, změny jsou zanedbatelné nebo je viditelně respektováno

😐 částečně čitelné, dochované historické jádro nebo významný počet tradičních objektů, místy existence objektů bez kontextu k sídlu vymykajících se tradičním proporcím, uspořádání a členění hmot

☹ setřené, potlačené původní uspořádání sídla, významný podíl dostaveb a novostaveb bez kontextu, uspřádání nerespektuje tradiční charakter sídla ani nebuduje jiný kvalitativně srovnatelný celek, značně narušená harmonie měřítek a vztahů uvnitř sídla díky nesourodé výstavbě

Převažující arch. kvalita objektů sídla

☺ převaha architektonicky kvalitních objektů – objekty v sídle vychází z tradičních proporcí, uspořádání hmot a charakteru venkovské funkční zástavby, je patrná vazba na historický charakter zástavby, jsou respektovány dochované komponenty sídla a zachován jejich význam

😐 částečně narušená, nevhodné dostavby – existují rušivé objekty v sídle, které nerespektují tradiční uspořádání či výraz sídla

☹ setřená výraznými přestavbami a dostavbami – značná přestavěnost tradičních objektů, vysoký podíl cizorodé zástavby spíše městského typu, katalogové domy, zástavba bez kontextu k historii a tradicím

Podíl vzrostlé zeleně

☺ zásadní podíl - zeleň významně dotváří obraz sídla v krajině

😐 významný podíl – zeleň je nedílnou součástí obrazu sídla v krajině nebo alespoň z většiny pohledů

☹ malý podíl – zeleň v sídle či jeho okrajích spíše schází

Míra úprav a změn

☺ zanedbatelná míra narušení – zástavba i její uspořádání jsou dochovány až téměř v intaktní formě, je respektován typický charakter sídla, jednotlivé komponenty stále vytváří harmonický celek

😐 viditelná míra narušení - četné přestavby tradičních usedlostí, nevhodně umisťované novostavby, narušené uspořádání sídla, potlačení některých důležitých komponent sídla, znehodnocené a zanedbané prostory

☹ výrazná až zásadní míra narušení – značné narušení původního charakteru sídla novou výstavbou a značnými přestavbami tradičních usedlostí, implantované moderní objekty bez kontextu k sídlu, významně potlačené nebo setřené tradiční komponenty sídla

Doplňující informace:

Dominanty v krajině

P – přítomnost přírodní dominanty

K+ - přítomnost kulturní dominanty

K- - přítomnost negativně se uplatňující dominanty

0 - bez dominant

Dominanty v sídle:

S+ - přítomnost kulturní dominanty

S- - přítomnost negativně se uplatňující dominanty

0 - bez dominant

Kult. a histor. význ. sídla

1 - vysoký, nadregionální, významné centrum

2 - místní význam, regionální, centrum

3 - zanedbatelný

2.2.2 Aktualizovaná kategorizace sídel

Tabulka 2 Kategorizovaná sídla z pohledu jejich hodnot krajinného rázu

Pořadí	Sídlo	Krajinný rámec sídla	Začlenění sídla do krajinného rámce	Vztah sídla a jeho krajiny	Dochovanost prostorového uspořádání	Převažující arch. kvalita objektů sídla	Podíl vzrostlé zeleně	Míra úprav a změn	Dominanty v krajině	Dominanty v sídle	Kulturní a historický význam sídla	**Kategorie sídla**
1	Benátky u Ždírce nad Doubravou	😐	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B**
2	Bílek (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
3	Blatiny	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	0	1	**A-**
4	Blatno u Hlinska	😐	😐	😐	☹	😐	☺	☹	0	0	3	**B**
5	Borová u Poličky	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
6	Borovnice u Jimramova	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	K+	2	**A-**
7	Březí nad Oslavou (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
8	Březiny u Poličky	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	K+	1	**A**
9	Budeč u Žďáru nad Sázavou	☺	☺	☺	☺	😐	😐	😐	0	0	3	**B+**
10	Cikháj	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	P	0	2	**A-**
11	Čachnov	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**A-**
12	Česká Cikánka	☺	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
13	Česká Mez	☺	☺	☺	☺	😐	😐	😐	0	0	3	**A-**
14	České Křižánky	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	K+	1	**A**
15	České Milovy	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	0	2	**A-**
16	Český Herálec	😐	😐	😐	☹	☹	😐	☹	0	K+/K-	2	**B-**
17	Daňkovice	☺	☺	☺	😐	😐	☺	😐	K0	K+	2	**B+**
18	Dědová	😐	😐	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B**
19	Divišov	😐	😐	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
20	Dlouhé na Moravě (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
21	Dřevíkov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	K-	2	**A-**

22	Filipov	😐	☺	😐	☺	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
23	Františky	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	0	0	3	**A-**
24	Fryšava pod Žákovou horou	😐	☺	☺	😐	😐	☺	😐	0	K+	1	**B+**
25	Hamry nad Sázavou	☺	😐	😐	☹	☹	☺	☹	P	0	1	**B-**
26	Hamry u Hlinska	☺	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	2	**B**
27	Havlíčkova Borová	😐	😐	☹	😐	😐	😐	☹	K+	0	1	**B**
28	Heralec na Moravě	😐	😐	😐	☹	☹	😐	☹	K+	0	2	**B-**
29	Hlinsko v Čechách	😐	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	K+/K-	1	**B-**
30	Hluboká u Krucemburku	☺	☺	😐	😐	☺	☺	😐	0	0	2	**B+**
31	Horní Studenec	☺	☺	☺	😐	😐	☺	😐	0	K+	2	**B+**
32	Chlum u Hlinska	😐	😐	😐	😐	😐	☺	😐	0	K+	2	**B**
33	Chlumětín	😐	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B+**
34	Javorek	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	2	**A-**
35	Jeníkov u Hlinska	😐	😐	😐	☹	☹	😐	☹	0	0	3	**C+**
36	Jimramov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	K+	1	**A-**
37	Jimramovské Pavlovice	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	K+	2	**A-**
38	Jiříkovice u Nového Města na Moravě	☺	☺	☺	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B+**
39	Kadov u Sněžného	☺	☺	😐	☺	☺	☺	😐	0	0	2	**A-**
40	Kameničky	☺	☺	☺	😐	😐	😐	😐	0	K+	2	**B+**
41	Karlov	☺	☺	😐	☺	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
42	Kladno u Hlinska	😐	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
43	Kocanda	☺	☺	😐	☺	☺	😐	😐	0	0	3	**B+**
44	Kocourov u Slavíkova (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
45	Kohoutov u Ždírce nad Doubravou	😐	😐	😐	😐	😐	☺	☹	0	0	3	**B**
46	Koníkov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	0	0	2	**A**
47	Košinov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
48	Krásné nad Svratkou	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	P	K+	2	**A-**
49	Krátká	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	P	K+	2	**A**
50	Krouna	😐	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	K+	2	**B+**
51	Krucemburk	😐	😐	😐	☹	😐	😐	☹	0	K+/K-	2	**B-**

52	Křídla	😐	😐	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B**
53	Kuklík	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	2	**A-**
54	Kundratice u Rozsoch (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
55	Lačnov u Korouhve	☺	☺	☺	☺	☺	😐	😐	0	0	3	**A-**
56	Lhota u Lísku	☺	😐	😐	😐	😐	☺	😐	0	K+	3	**B+**
57	Lhotka u Žďáru nad Sázavou	☺	😐	😐	😐	😐	☺	☹	0	0	3	**B+**
58	Lhoty	☺	☺	😐	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
59	Lísek	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
60	Líšná	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
61	Malá Losenice	☺	☺	😐	☺	😐	😐	😐	0	K-	3	**B+**
62	Maršovice u Nového Města na Moravě	😐	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	0	3	**B**
63	Martinice u Skutče (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
64	Matějov	😐	☺	☺	😐	☺	☺	😐	0	0	3	**B+**
65	Město Žďár	☺	☹	☹	☹	☹	😐	☹	0	K+/K-	1	**C**
66	Míchov	☺	☺	☺	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
67	Moravská Cikánka	☺	☺	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
68	Moravská Svratka	☺	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	0	2	**B**
69	Moravské Křižánky	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
70	Možděnice (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
71	Najdek na Moravě	☺	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B+**
72	Nová Ves u Nového Města na Moravě	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
73	Nové Město na Moravě	😐	😐	😐	☹	☹	😐	☹	P	K+/K-	1	**C+**
74	Nové Veselí	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	K-/K+	2	**B-**
75	Nový Jimramov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	P	0	2	**A**
76	Odranec	☺	☺	☺	☺	☺	😐	😐	0	0	3	**A-**
77	Oldřiš u Hlinska (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
78	Oldřiš u Poličky	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	2	**A-**
79	Olešná na Moravě	😐	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B+**
80	Oudoleň (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
81	Peršíkov	😐	☺	😐	☺	☺	😐	😐	0	0	3	**B+**

82	Petrovice u Nového Města na Moravě	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
83	Počítky	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
84	Podlesí u Sněžného	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**A-**
85	Pohledec	☺	😐	😐	☹	☹	😐	☹	0	0	3	**B-**
86	Polnička	😐	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	0	2	**B**
87	Pustá Kamenice	☺	☺	😐	☺	😐	☺	😐	0	K+	2	**B+**
88	Pustá Rybná	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	K+	2	**A-**
89	Račín u Polničky	☺	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
90	Radňovice	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
91	Radostín u Vojnova Městce	☺	☺	😐	☺	😐	😐	😐	0	0	2	**B+**
92	Rokytno na Moravě	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
93	Rosička (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
94	Rovné	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
95	Rovný (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
96	Roženecké Paseky	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
97	Rváčov u Hlinska	☺	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	0	3	**B**
98	Rychnov (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
99	Sádek u Poličky	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	3	**A-**
100	Samotín	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	0	0	2	**A**
101	Sázava u Žďáru nad Sázavou	☺	😐	😐	😐	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
102	Sazomín (nehodnotí se)	☺	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
103	Sklené u Žďáru nad Sázavou	☺	☺	☺	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B+**
104	Slavětín u Oudoleně	😐	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
105	Slavkovice (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
106	Sněžné na Moravě	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	K+/K-	2	**B**
107	Sobíňov (nehodnotí se)	☺	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
108	Spělkov	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
109	Stan u Hlinska	😐	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	K+	2	**B+**
110	Staré Ransko	☺	😐	😐	☹	😐	😐	☹	0	0	2	**B**
111	Stružinec	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**

112	Stržanov	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
113	Studnice u Hlinska	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	1	**B**
114	Studnice u Rokytna	☺	☺	☺	☺	☺	😐	😐	0	0	1	**A-**
115	Světnov	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	1	**B**
116	Svobodné Hamry	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	K+	2	**B+**
117	Svratka	☺	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	K+/K-	1	**B-**
118	Svratouch	😐	☺	☺	☺	😐	😐	☹	0	K+/K-	2	**B**
119	Škrdlovice	☺	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	K-	2	**B-**
120	Telecí	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	K+	2	**A-**
121	Trhová Kamenice	☺	😐	😐	😐	😐	☺	☹	0	K+	1	**B**
122	Tři Studně	☺	😐	😐	😐	😐	☺	☹	0	0	3	**B**
123	Údavy	😐	☺	😐	☺	😐	😐	😐	0	0	3	**B+**
124	Vatín	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
125	Věcov	☺	😐	☺	😐	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
126	Velká Losenice	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
127	Vepřová	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
128	Veselíčko u Žďáru nad Sázavou	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
129	Vítanov	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
130	Vlachovice u Rokytna	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	2	**B+**
131	Vojnův Městec	☺	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	2	**B**
132	Vojtěchov u Hlinska (nehodnotí se)	😐	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
133	Vojtěchov u Lísku	☺	☺	☺	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
134	Vortová	☺	☺	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	1	**B**
135	Vříšť	☺	☺	😐	☺	☺	☺	😐	0	0	3	**A-**
136	Všeradov	☺	☺	😐	☺	😐	☺	😐	0	0	3	**B+**
137	Vysoké	😐	😐	😐	😐	😐	😐	😐	0	0	3	**B**
138	Zalíbené	☺	☺	☺	☺	😐	☺	😐	0	0	3	**A-**
139	Zámek Žďár	☺	☹	☹	☹	☹	😐	☹	0	K+	1	**C+**
140	Zubří u Nového Města na Moravě	☺	😐	😐	😐	😐	😐	☹	0	0	2	**B**
141	Ždírec nad Doubravou	😐	☹	☹	☹	☹	😐	☹	0	K-	😐	**C**

2.2.3 Ochrana sídel z pohledu krajinného rázu

Následující seznam uvádí návrh soustředění ochrany krajinného rázu u jednotlivých sídel.

Borová u Poličky

- ✓ soustředit se na ochranu historických objektů a jejich uspořádání, zachovat proluky s loukami jako typický znak sídla
- ✓ zajistit ochranu původního prostorového uspořádání v místech, kde není doposud narušeno
- ✓ zajistit ochranu vzrostlé zeleně v sídle

Borovnice

- ✓ soustředit se na ochranu charakteru sídla a jeho prostorového uspořádání a taktéž ochranu historických dochovaných objektů (vhodný je regulační plán)
- ✓ zajistit ochranu přírodních segmentů sídla v okolí řeky a nezastavovat území nivy navazující na řeku
- ✓ zachovat proluky s loukami jako typický znak sídla

Budeč

- ✓ zaměřit se na ochranu dochovaného historického jádra sídla s dvory, charakter, uspořádání objektů i jejich hmot a harmonický obraz sídla v krajině
- ✓ zajistit ochranu vzrostlé zeleně v prostoru návsi a v okrajích sídla
- ✓ zabránit suburbární výstavbě (lze očekávat díky blízkosti města)

Cikháj

- ✓ zaměřit se na zachování historických objektů zemědělských dvorů a chalup a jejich volný prostor a jejich původní uspořádání, zamezit výstavbě v prolukách a v pohledově exponovaných okrajích sídla

Čachnov

- ✓ zaměřit se na ochranu stávající uspořádání sídla rozvolněných shluků zástavby
- ✓ zamezit výstavbě průmyslových hal v okrajích zástavby
- ✓ stabilizovat prostor nádraží

Česká Cikánka

- ✓ zaměřit se na ochranu vzrostlé zeleně a dochovaného uspořádání původních stavebních objektů a zejména samostatných chalup a statků rozptýlených v krajině
- ✓ snažit se zachovat typický venkovský charakter této části městečka Svratky

Česká Mez

- ✓ zaměřit se na zachování prostorového uspořádání a charakteru sídla
- ✓ zachovat volné prostory v sídle

České Křižánky

- ✓ zaměřit se na zachování prostorového uspořádání rozptýlené zástavby na Českém kopci včetně architektonické podoby zemědělských usedlostí a chalup
- ✓ chránit charakter rozvolněné a v okrajích rozptýlené ulicové zástavby při hlavní komunikaci a zamezit výstavbě objektů mimo tuto osu a nezastavovat typické proluky
- ✓ zachovat shluky zástavby, samoty ve stávající podobě včetně jejich prostoru předcházejícího do krajiny
- ✓ zamezit rekreační individuální výstavbě v sídle i v krajině a výstavbě bez kontextu k historické kvalitě sídla
- ✓ zachovat autochtonní zeleň sídla, zachovat přírodní charakter nivy řeky Svratky s typickými porosty vrb a olší a podmáčenými loukami

Český Herálec

- ✓ soustředit ochranu na zachovaání historických usedlostí a na prostor samoty Kuchyně s charakteristickými objekty chalup a usedlostí

České Mílovy

- ✓ zaměřit se na ochranu rozptýlené zástavby s typickou doprovodnou autochtonní vzrostlou zelení a uspořádáním ploch
- ✓ zachovat volné proluky bez zastavění jako typický znak tohoto typu sídla
- ✓ zamezit rozšiřování rekreační zástavby a výstavby bez kontextu

Daňkovice

- ✓ soustředit ochranu na obrazu sídla v krajině a ochranu historické centrální části s převahou historických objektů v původním prostorovém uspořádání, chránit typické usedlosti a jejich okolí
- ✓ zabránit zastavování charakteristických proluk v okraji sídla
- ✓ zamezit nové zástavbě v okrajích sídla vycházejících do krajiny, stabilizovat zastavěný prostor
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Dědová

- ✓ soustředit ochranu na obraz sídla v krajině, zachovat vzrostlou zeleň v okraji sídla, humna i zahrady
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny
- ✓ zamezit výstavbě mimo stávající zastavěné území

Divišov

- ✓ soustředit ochranu na zachování historické centrální části sídla s návsí a typickými usedlostmi zděných dvorů s charakteristickým zdobením

- ✓ zachovat nerušené okraje sídla dotvářející obraz sídla v krajině s humny zahradami s ovocnými stromy a vzrostlou zelení
- ✓ zamezit výstavbě v prolukách v okraji sídla a v prostoru nivy potoka
- ✓ zachovat přírodní charakter údolní nivy Nedvědičky

Dřevíkov

- ✓ zaměřit se na ochranu charakteru sídla a jeho prostorového uspořádání, typických objektů venkovské architektury a jejich prostoru
- ✓ zachovat okraje sídla se zelení
- ✓ zamezit odstranění vzrostlé zeleně v okolí zemědělského areálu

Filipov

- ✓ soustředit ochranu na zachování rozptýlené zástavby a přírodního charakteru nivy Filipovského potoka, na ochranu historických objektů chalup a zemědělských usedlostí

Františky

- ✓ soustředit pozornost na ochranu rozptýlené zástavby a jednotlivých dochovaných objektů zemědělských usedlostí a chalup a jejich typického prostoru se zahradami a poli

Fryšava pod Žákovou horou

- ✓ soustředit se na zachování orientace zástavby podlé údolní osy Fryšavského potoka
- ✓ zachovat přírodní charakter Fryšavského potoka
- ✓ chránit hsitorické segmenty sídla před znehodnocením a zamezit výstavbě bez kontextu

Hamry nad Sázavou

- ✓ soustředit pozornost na zachování částí jako je Najdek a Šlakhamry před znehodnocením nevhodnou výstavbou připomínající okraje města a na zachování přírodních partií a harmonických přechodů okrajů sídla do krajiny přechodů
- ✓ zachovat přírodní charakter řeky Sázavy
- ✓ zachovat historické fragmenty sídla s typickou zástavbou před znehodnocením

Hamry u Hlinska

- ✓ soustředit ochranu na zachování začlenění okrajů sídla do krajiny a přírodního charakteru řeky Chrudimky
- ✓ zachovat historické objekty sídla a jejich typický prostor

Havlíčkova Borová

- ✓ soustředit ochranu na zachování historické části sídla a okrajů sídla se zahradami a zelení v krajině s typickými tratěmi záhumenicové plužiny
- ✓ zachovat zeleň v okraji sídla

Herálec na Moravě

- ✓ soustředit se na ochranu historických objektů sídla a dominantu kostela a jeho areálu na návrší
- ✓ zachovat a chránit stromořadí podél komunikace k hájence na Brušovci
- ✓ zachovat a posílit přírodní charakter řeky Svratky

Hlinsko v Čechách

- ✓ město nehodnotíme

Hluboká u Krucemburku

- ✓ soustředit pozornost na zachování prostorového uspořádání sídla a jeho základního charakteru a zachování historických objektů sídla
- ✓ respektovat typické členění hmot tradičních usedlostí a členění jejich doprovodných pozemků

Horní Studenec

- ✓ zachovat prostorové uspořádání sídla lánové vsi v ose údolí Cerhovky
- ✓ respektovat dochované usedlosti a jejich prostor
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň sídla a v jeho okrajích

Chlum u Hlinska

- ✓ soustředit pozornost na začlenění sídla do krajiny, zachování vzrostlé zelebně v okrajích sídla a v okolí tradičních usedlostí, chránit obraz a charakter tradičních usedlostí
- ✓ zachovat přírodní charakter rybníka Mlynář

Chlumětín

- ✓ soustředit pozornost na zachování obrazu sídla v krajině a ochran dochovaných tradičních usedlostí a jejich typického okolí

Javorek

- ✓ ochranu soustředit na ochranu historické zástavby sídla a její prostorové uspořádání, zachování typického vzhledu tradičních usedlostí a jejich typického okolí
- ✓ chránit vzrostlou zeleň v okrajích sídla a doprovázející tradiční usedlosti
- ✓ zabránit dostavbám v okrajích sídla v prostorech charakteristických proluk s loukami a poli

Jeníkov u Hlinska

- ✓ ochranu soustředit na jednotlivé dochované usedlosti v okraji sídla
- ✓ zabránit dalšímu rozšiřování sídla do krajiny v pohledově exponovaných místech

Jimramov

- ✓ ochranu soustředit na zachování dochovaného charakteru sídla, zachování jeho okrajů v krajině se zelení a zahradami a rozvolněnou zástavbou

- ✓ nezastavovat okraje sídla novostavbami, ty případně soustředit k částem s novou výstavbou na opačném břehu řeky proti historické části v citlivém uspořádání
- ✓ respektovat přírodní charakter řeky Svratky
- ✓ zachovávat rozptýlenou zástavbu v okrajích sídla i členění ploch
- ✓ respektovat dominantu zámku i kostela

Jimramovské Pavlovice

- ✓ ochranu soustředit na tradiční charakter sídla a jeho dochované objekty v původním prostorovém uspořádání a vzrostlou zeleň doprovázející tradiční usedlosti a okraje sídla
- ✓ respektovat panský dvůr a jeho charakter i prostor

Jiříkovice u Nového Města na Moravě

- ✓ zaměřit se na ochranu historických objektů v sídle, jejich uspořádání a okraje sídla se vzrostlou zelení
- ✓ zamezit výstavbě překračující vymezující horizont prostoru sídla a v pohledově exponovaných místech v sedle pod Harusovým kopcem směrem k Rokytnu

Kadov u Sněžného

- ✓ zaměřit se na ochranu historické části sídla s tradičními objekty chalup a usedlostí v původním prostorovém uspořádání
- ✓ zachovat okraje sídla se zahradami a zelení
- ✓ respektovat přírodní charakter nivy Fryšávky
- ✓ zamezit výstavbě narušující charakteristický obraz sídla v krajině

Kameničky

- ✓ zaměřit se na ochranu historických objektů sídla a charakteristického uspořádání jejich okolních ploch, na ochranu segmentů sídla s dochovanými prvky prostorového uspořádání rozvolněné a rozptýlené zástavby
- ✓ respektovat zeleň v sídle i okrajích

Karlov

- ✓ zachovat dochované statky v sídle a respektovat jejich charakteristické prostory, zamezit rozšiřování sídla do údolí Karlovského potoka a respektovat charakter samot nad údolíčkem Karlovského potoka
- ✓ zachovat zeleň v okraji sídla v prostoru údolí

Kladno u Hlinska

- ✓ chránit vzrostlou zeleň v sídla a v jeho okrajích významně dotvářející obraz sídla v krajině, zachovat charakter lánové vsi uspořádané podél osy Dolského potoka
- ✓ respektovat prostor dochovaných historických objektů a jejich charakter

Kocanda

- ✓ soustředit ochranu na zachování prostorového uspořádání sídla osady a orientaci objektů ke komunikaci v prostoru Na Place
- ✓ respektovat a zachovat přechod sídla do krajiny zahradami a nezastavovat jejich prostor
- ✓ chránit charakter samot, zejména Hánova mlýna

Kohoutov u Ždírce nad Doubravou

- ✓ Zachovat základní osu prostorového uspořádání sídla lesní lánové vsi
- ✓ Respektovat zeleň dotvářející sídlo

Koníkov

- ✓ ochranu soustředit na zachování rozptýlené zástavby, nezastavovat proluky sídla jako základní charakteristický znak sídla, respektovat zeleň doprovázející tradiční usedlosti a meze, zachovat charakter zástavby, měřítko, proporce a členění hmot
- ✓ zamezit výstavbě ve volné krajině a zafixovat zastavěné území
- ✓ výstavbu řídit regulačním plánem

Košinov

- ✓ soustředit se na ochranu tradičních usedlostí a jejich charakteristického prostoru
- ✓ zachovat rozvolněnou zástavbu sídla, respektovat proluky jako typický znak sídla
- ✓ respektovat vzrostlou zeleň doprovázející tradiční usedlosti

Krásné nad Svratkou

- ✓ zachovat prostorové uspořádání sídla a charakter jeho tradičních objektů
- ✓ respektovat zeleň v sídle, zachovat přírodní charakter řeky Svratky a přítoku krásenského potoka a nezastavovat její prostor
- ✓ Zamezit rekreační výstavba v prostoru katastru sídla, zamezit výstavbě nerespektující měřítko, proporce a charakter tradičních objektů sídla

Krátká

- ✓ Zachovat intaktně dochovaný prostor sídla a respektovat jeho charakter, zamezit nové výstavbě v celém prostoru sídla, rekonstrukce objektů v sídle soustředit na ochranu typického vzhledu objektů

Krouna

- ✓ soustředit se na ochranu charakteristického prostorového uspořádání lánové vsi, nezastavovat prostory zahrad a humen v okraji sídla
- ✓ respektovat zeleň v okrajích sídla
- ✓ respektovat pohledové uplatnění kostela

Krucemburk

- ✓ soustředit se na zachování historického jádra sídla a dochovaných historických objektů sídla v jeho okrajích, ochrana významných staveb (vila, chalupa od arch, Gočára)
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny
- ✓ zamezit výstavbě v pohledově exponovaných místech v údolí Doubravy
- ✓ respektovat uplatnění dominanty kostela

Křídla

- ✓ zachovat prostory humen a zahrad se sady
- ✓ respektovat prostorové uspořádání sídla

Kuklík

- ✓ ochranu soustředit na zachování rozptýlené zástavby, nezastavovat proluky sídla jako základní charakteristický znak sídla, respektovat zeleň doprovázející tradiční usedlosti a meze, zachovat charakter zástavby, měřítko, proporce a členění hmot
- ✓ zamezit výstavbě ve volné krajině a zafixovat zastavěné území
- ✓ výstavbu řídit regulačním plánem

Lačnov u Korouhve

- ✓ ochranu soustředit na charakteristické prostorové uspořádání sídla a charakter typických venkovských usedlostí a dvorů
- ✓ zachovat přírodní charakter řeky Svratky a rybníka v okraji sídla
- ✓ zachovat charakter samot
- ✓ zamezit výstavbě ve volné krajině

Lhota u Lísku

- ✓ respektovat tradiční osu uspořádání lánové vsi
- ✓ respektovat dominantu kostela a její uplatnění
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Lhotka u Žďáru nad Sázavou

- ✓ respektovat historické jádro sídla, jeho radiální uspořádání a zamezit nevhodné výstavbě v jeho prostoru
- ✓ respektovat přírodní charakter Lhotského potoka
- ✓ zamezit dalšímu rozšiřování zástavby v okrajích sídla a stabilizovat zastavěné území sídla

Lhoty

- ✓ soustředit se na ochranu charakteru jednotlivých usedlostí osady, jejich uspořádání a typického prostoru v jejich okolí
- ✓ zamezit nové zástavbě v celém prostoru

Lísek

- ✓ zachovat charakteristické prostorové uspořádání potočnice a jednotlivé usedlosti
- ✓ respektovat přírodní charakter potoka a vzrostlou zeleň doprovázející sídlo
- ✓ zamezit výstavbě v celém prostoru
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Líšná

- ✓ soustředit se na zachování původního prostorového uspořádání a charakteru tradičních objektů sídla, nezastavovat typické proluky v sídle
- ✓ respektovat zeleň v okrajích sídla a přírodní charakter údolí Fryšávky
- ✓ zamezit výstavbě v okrajích sídla mimo zastavěné území

Malá Losenice

- ✓ zaměřit se na zachování a respektování prostorového uspořádání sídla a začlenění sídla do krajinného rámce
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Maršovice u Nového Města na Moravě

- ✓ chránit dochované historické objekty sídla
- ✓ zlepšit začlenění sídla do krajinného rámce

Matějov

- ✓ zachovat původní prostorové uspořádání sídla a charakter tradičních usedlostí
- ✓ začlenit zemědělský areál v okraji sídla do krajiny
- ✓ stabilizovat a začlenit prostor s novou výstavbou

Město Žďár

- ✓ zaměřit se na začlenění sídla do krajinného rámce, novou výstavbou respektovat uplatnění dominanty na Zelené hoře a dominanty městského kostela

Míchov

- ✓ zachovat charakter tradičních usedlostí, chránit zahrady a humna v okraji sídla, zachovat vzrostlou zeleň v okraji sídla

Moravská Cikánka

- ✓ chránit prostory samot rozptýlené zástavby v okraji sídla, zachovat charakter usedlostí
- ✓ respektovat přírodní charakter řeky Svratky

Moravská Svratka

- ✓ soustředit se na ochranu okrajů sídla přecházejících do krajiny a ochranu a respektování dochovaných zemědělských usedlostí v okraji u Boroviny

Moravské Křižánky

- ✓ zamezit výstavbě ve volné krajině, nezastavovat typické proluky vytvářející charakter sídla, zafixovat jednotlivé shluky zástavby, respektovat prostory samot
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň v sídle a respektovat přírodní charakter řeky Svratky

Najdek na Moravě

- ✓ soustředit pozornost na zachování částí jako je Najdek a Šlakhamry před znehodnocením nevhodnou výstavbou připomínající okraje města a na zachování přírodních partií a harmonických přechodů okrajů sídla do krajiny přechodů
- ✓ zachovat přírodní charakter řeky Sázavy
- ✓ zachovat historické fragmenty sídla s typickou zástavbou před znehodnocením

Nová Ves u Nového Města na Moravě

- ✓ soustředit se na zachování historického centra sídla s návsí a začlenění sídla do krajiny

Nové Město na Moravě

- ✓ respektovat uplatnění dominanty kostela
- ✓ zamezit rozšiřování výstavby do pohledově exponovaných partií údolí

Nové Veselí

- ✓ soustředit se na zachování historického centra sídla, zachování vzrostlé zeleně v okrajích sídla a přírodní charakter rybníka
- ✓ respektovat uplatnění dominanty barokního kostela v krajině a zamezit výstavbě znehodnocující obraz sídla a uplatnění této dominanty

Nový Jimramov

- ✓ soustředit se na zachování rozptýlené zástavby a její nenarušený charakter
- ✓ respektovat přírodní charakter Fryšávky a harmonický charakter celého území, zachovat zeleň v sídle i jeho okrajích
- ✓ respektovat dochované prvky historického uspořádání krajiny

Odranec

- ✓ soustředit se na zachování původního prostorového uspořádání zástavby a její nenarušený charakter, respektovat zeleň v sídle a proluky jako typický znak sídla
- ✓ Začlenit zemědělský areál do krajiny

Oldřiš u Poličky

- ✓ Soustředit se na zachování prostorového uspořádání lánové vsi a respektování dvorů a jejich charakteristického prostoru, respektovat vzrostlou zeleň doprovázející usedlosti
- ✓ respektovat přírodní charakter potoka vytvářejícího přírodní osu území
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Olešná na Moravě

- ✓ soustředit ochranu na zachování historické centrální části sídla s návsí a typickými usedlostmi zděných dvorů s charakteristickým zdobením
- ✓ zachovat nerušené okraje sídla dotvářející obraz sídla v krajině s humny zahradami s ovocnými stromy a vzrostlou zelení
- ✓ zamezit výstavbě v prolukách v okraji sídla a v prostoru nivy potoka
- ✓ zachovat přírodní charakter údolní nivy Olešné
- ✓ chránit malebný charakter areálu kostela s farou

Peršíkov

- ✓ soustředit se na zachování prostorového uspořádání sídla a charakteru zemědělských usedlostí
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny
- ✓ respektovat vzrostlou zeleň v okraji sídla, sady a přírodní charakter údolí potoka
- ✓ zamezit zastavování humen

Počítky

- ✓ zaměřit se na ochranu historického jádra sídla a dochovaných okrajů s tradiční zástavbou
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Podlesí u Sněžného

- ✓ zachovat rozptýlenou zástavbu s typickými prostory a charakteristické volné prostory s loukami a poli
- ✓ zamezit rozšiřování rekreační výstavby

Pohledec

- ✓ soustředit se na ochranu jednotlivých historických objektů zemědělských usedlostí a jejich uplatnění v krajině, ochranu samot s typickými prostory a vzrostlé zeleně místy doprovázející okraje sídla
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Polnička

- ✓ soustředit se na ochranu jednotlivých historických objektů zemědělských usedlostí a jejich uplatnění v krajině, ochranu samot s typickými prostory a vzrostlé zeleně místy doprovázející okraje sídla
- ✓ respektovat přírodní charakter Sázavy

Pustá Kamenice

- ✓ soustředit se na ochranu a zachování původního prostorového uspořádání lánové vsi
- ✓ zachovat nerušené pohledy na dominantu kostela

- ✓ chránit charakter zástavby franských dvorů

Pustá Rybná

- ✓ soustředit se na ochranu a zachování původního prostorového uspořádání rozptýlené a rozvolněné zástavby s typickými chalupami a dvory
- ✓ zachovat nerušené pohledy na dominantu kostela
- ✓ chránit proluky s loukami mezemi a poli a zachovat je bez zastavění
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny
- ✓ respektovat přírodní charakter potoka Hlučál a harmonický charakter celého prostoru
- ✓ zamezit výstavbě v prostorech samot a osad jako je Damašek

Račín u Polničky

- ✓ soustředit se na ochranu venkovského charakteru zástavby

Radňovice

- ✓ zamezit výstavbě v pohledově exponovaných místech na okraji sídla
- ✓ zachovat dochované dvory a humna

Radostín u Vojnova Městce

- ✓ zachovat původní prostorové uspořádání historického centra sídla
- ✓ respektovat zeleň v krajích sídla
- ✓ zamezit rozšiřování výstavby směrem k Borkům
- ✓ zamezit rozšiřování zástavby či necitlivým přestavbám v prostoru Borek

Rokytno na Moravě

- ✓ soustředit se na ochranu zemědělských usedlostí v okraji sídla a jejich charakteristických prostorů a začlenění sídla do krajinného rámce

Rovné

- ✓ soustředit se na ochranu zemědělských usedlostí v okraji sídla a jejich charakteristických prostorů a začlenění sídla do krajinného rámce

Roženecké Paseky

- ✓ zachovat charakter rozptýlené zástavby, respektovat uspořádání sídla podél osy Štarkovského potoka, kterou sleduje hlavní komunikace
- ✓ respektovat převažující tradiční charakter objektů sídla
- ✓ zachovat zeleň v sídla i jeho okrajích a vycházející meze záhumenic

Rváčov u Hlinska

- ✓ soustředit se na ochranu dochovaných usedlostí a jejich prostoru a ochranu historického centra sídla

Sádek u Poličky

- ✓ soustředit se na zachování prostorového uspořádání lánové vsi a respektování dvorů a jejich charakteristického prostoru, respektovat vzrostlou zeleň doprovázející usedlosti
- ✓ respektovat přírodní charakter potoka vytvářejícího přírodní osu území
- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny
- ✓ zamezit výstavbě překračující vymezující horizont sídla

Samotín

- ✓ zachovat intaktně dochovaný prostor a zamezit další výstavbě, přestavby regulovat pomocí regulačního plánu
- ✓ soustředit se na ochranu harmonického vztahu krajinného rámce a sídla

Sázava u Žďáru nad Sázavou

- ✓ soustředit se na ochranu historické zástavby sídla sledující Sázavu
- ✓ respektovat a zachovat přírodní charakter řeky Sázavy

Sklené u Žďáru nad Sázavou

- ✓ soustředit se na ochranu uplatnění historických usedlostí a chalup v obrazu sídla v krajině
- ✓ zamezit výstavbě v pohledově exponovaných místech v okrajích sídla

Slavětín u Oudoleně

- ✓ soustředit se na ochranu uplatnění historických usedlostí a chalup v obrazu sídla v krajině

Sněžné na Moravě

- ✓ soustředit se na zachování historického centra sídla, uplatnění dominant kostelů a zachování dochovaných okrajů na západní straně sídla přecházejících do krajiny
- ✓ zamezit rozšiřování zástavby v západní části do volné krajiny
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby a dochovaných částí sídla

Spělkov

- ✓ zachovat charakter tradičních usedlostí doprovázených vzrostlými dřevinami v původním prostorovém uspořádání
- ✓ zamezit nevhodné výstavbě v sídle i jeho okrajích nerespektující tradiční uspořádání sídla, proporce a měřítko zástavby

Stan u Hlinska

- ✓ chránit dochované samoty a usedlosti

Staré Ransko

- ✓ respektovat stromořadí u hájenky

Stružinec

- ✓ zachovat charakter tradičních usedlostí doprovázených vzrostlými dřevinami v původním prostorovém uspořádání
- ✓ zamezit nevhodné výstavbě v sídle i jeho okrajích nerespektující tradiční uspořádání sídla, proporce a měřítko zástavby

Stržanov

- ✓ zachovat charakter návsi a začlenit okraje sídla do krajiny
- ✓ zamezit zástavbě překračující vymezující horizont směrem ke Žďáru nad Sázavou
- ✓ chránit nerušenou pohledovou osu na poutní kostel na Zelené hoře

Studnice u Hlinska

- ✓ soustředit se na ochranu tradiční zástavby usedlostí a jejich okolí
- ✓ zachovat zeleň v okrajích sídla a zamezit výstavbě v pohledově exponovaných partiích v okraji sídla

Studnice u Rokytna

- ✓ soustředit se na ochranu rozvolněné zástavby vsi a jejího přechodu do volné krajiny zahradami a humny
- ✓ zamezit výstavbě v sídle

Světnov

- ✓ zaměřit se na ochranu okrajů sídla začlenění sídla do krajinného rámce vzrostlou zelení a humny a ochranu historické části se zemědělskými dvory okolo návesního prostoru v horní části sídla

Svobodné Hamry

- ✓ zachovat dochovaný prostor sídla bez narušení, zamezit výstavbě bez kontextu a zajistit ochranu prostorového uspořádání sídla i členění hmot typických dochovaných objektů a jejich prostoru
- ✓ zamezit nevhodné rekreační či sportovní výstavbě v okolí sídla a golfového hřiště a zamezit nevhodnému rozšiřování golfového hřiště do krajiny v údolí Chrudimky

Svratka

- ✓ ochránit okraje sídla a jejich začlenění do krajiny

Svratouch

- ✓ zachovat segmenty s dochovanými zemědělskými dvory a chalupami a jejich charakteristický prostor

Škrdlovice

- ✓ chránit historickou část lánové vsi

Telecí

- ✓ zachovat charakter lánové vsi s rozvolněnou zástavbou s franskými dvory a respektovat jejich typický prostor
- ✓ nezastavovat humna a okraje sídla a respektovat proluky, jako typický znak sídla
- ✓ respektovat areál kostela s lípou a jeho nerušené uplatnění
- ✓ zachovat charakter turistické chaty na Luckém vrchu obklopenou zelení a zabránit nevhodné výstavbě v celém prostoru

Trhová Kamenice

- ✓ respektovat pohledové uplatnění kostela v Trhové kamenici a chránit zachované venkovské okraje sídla směrem k Hlinsku

Tři Studně

- ✓ přísně chránit prostor s dochovanou rozptýlenou zástavbou statků s typickými prostory
- ✓ zakrýt rekreační areál a chatovou osadu vzrostlou zelení

Údavy

- ✓ zaměřit se na zachování tradičních usedlostí a jejich charakteristického prostoru a začlenění sídla do krajiny

Vatín

- ✓ chránit zeleň v okrajích sídla, dominantu kaple a začlenění sídla do krajinného rámce

Věcov

- ✓ soustředit se na začlenění sídla do krajinného rámce a respektování charakteru tradiuční zástavby, jejích proporcí, měřítka a převažujícího uspořádání

Velká Losenice

- ✓ soustředit se na ochranu historického centra sídla se statky kolem návsi, areálu kostela a uliční zástavby kolem hlavní komunikace
- ✓ začlenit sídlo do krajiny, zejména prostory s novou zástavbou

Vepřová

- ✓ zachovat bez narušení centrální část sídla s návesním prostorem obklopeným zemědělskými dvory, přechod zahrad do krajiny
- ✓ soustředit se na začlenění sídla do krajiny v místech s novější zástavbou

Vítanov

- ✓ respektovat přírodní charakter řeky Chrudimky a respektovat prostor údolní nivy
- ✓ zachovat začlenění sídla do krajiny zelení
- ✓ respektovat prostory s tradičními usedlostmi

Vlachovice u Rokytna

- ✓ zachovat prostorové uspořádání sídla a charakter zemědělských dvorů a jejich typických prostorů
- ✓ respektovat zeleň v sídle

Vojnův Městec

- ✓ zachovat historické objekty v sídla a respektovat jejich uplatnění v obrazu sídla v krajině
- ✓ respektovat segmenty s převažující tradiční zástavbou v původním prostorovém uspořádání
- ✓ respektovat přírodní charakter potoka
- ✓ respektovat nerušené uplatnění dominanty kostela a nerušený prostor hřbitovního kostela v okraji sídla

Vojtěchov u Lísku

- ✓ zachovat dochované prostorové uspořádání objektů tradičních usedlostí a zachovat jejich charakter a okolní prostory
- ✓ zachovat zeleň v sídle i jeho okrajích
- ✓ respektovat prostorové uspořádání sídla

Vortová

- ✓ chránit prostory s převažující dochovanou zástavbou usedlostí v původním prostorovém uspořádání
- ✓ začlenit novou zástavbu do krajiny

Vříšť

- ✓ zachovat charakter rozptýlené zástavby usedlostí a chalup podél osy říčky Fryšávky
- ✓ respektovat přírodní charakter Fryšávky a doprovodnou zeleň, respektovat četné přírodní prvky v sídle bez narušení
- ✓ zamezit jakékoli výstavbě ve vymezujícím horizontu, zafixovat zastavěné území sídla
- ✓ zamezit zastavování charakteristických proluk s loukami a poli uvnitř sídla i v okrajích

Všeradov

- ✓ chránit rozptýlenou zástavbou podél komunikace, respektovat základní uspořádání sídla podél osy, chránit charakter objektů sídla
- ✓ zachovávat a respektovat vzrostlou zeleň doprovázející tradiční usedlosti
- ✓ zamezit necitlivých přestavbám

Vysoké

- ✓ zaměřit se na začlenění sídla do krajinného rámce a ochranu původního historického centra sídla s návsí obklopenou zemědělskými dvory s kaplí
- ✓ zachovat zeleň v okraji sídla

- ✓ začlenit zemědělský areál do krajiny

Zalíbené

- ✓ zachovat charakter osady s typickými usedlostmi a volnými prostory v jejich okolí
- ✓ zachovat proluky jako typický znak sídla dotvářející jeho obraz v krajině

Zámek Žďár

- ✓ chránit uplatnění areálu kláštera a nerušené uplatnění poutního kostela na Zelené hoře ve všech pohledových osách
- ✓ důležité je zachování vzrostlé zeleně a přírodního charakteru rybníků a jejich okolí
- ✓ zamezit nevhod výstavbě rušící historickou kvalitu prostoru a pohledové uplatnění významných dominant
- ✓ zachovat volnou krajinu bez zastavění a zachovat její venkovský charakter

Zubří u Nového Města na Moravě

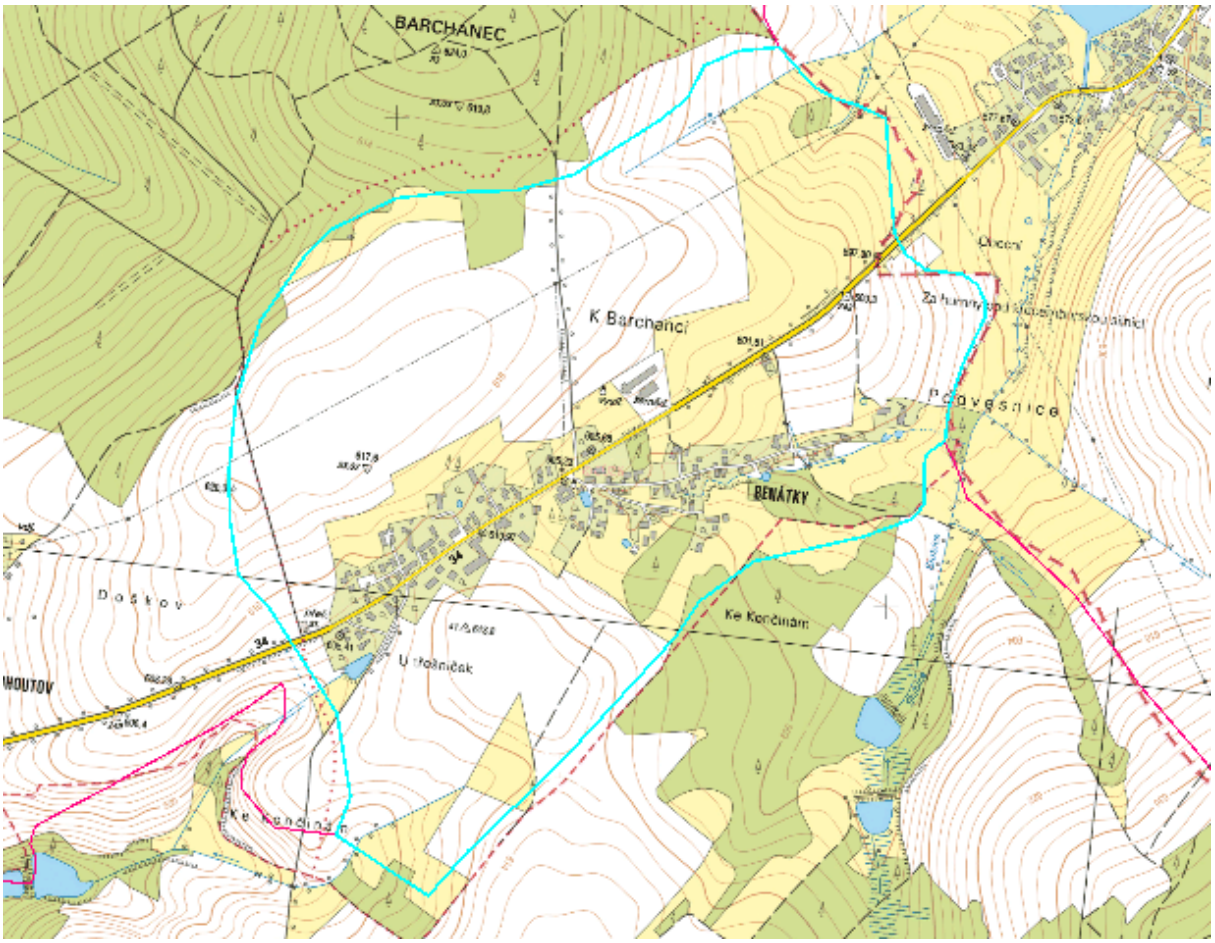
- ✓ soustředit se na zachování historického jádra okrouhlice
- ✓ zachovat zeleň v okrajích sídla

Ždírec nad Doubravou

- ✓ soustředit se na začlenění sídla do krajiny a ochranu zeleně

2.3 Charakteristika sídel s aktualizací

Katastrální území: Benátky u Žďírce nad Doubravou

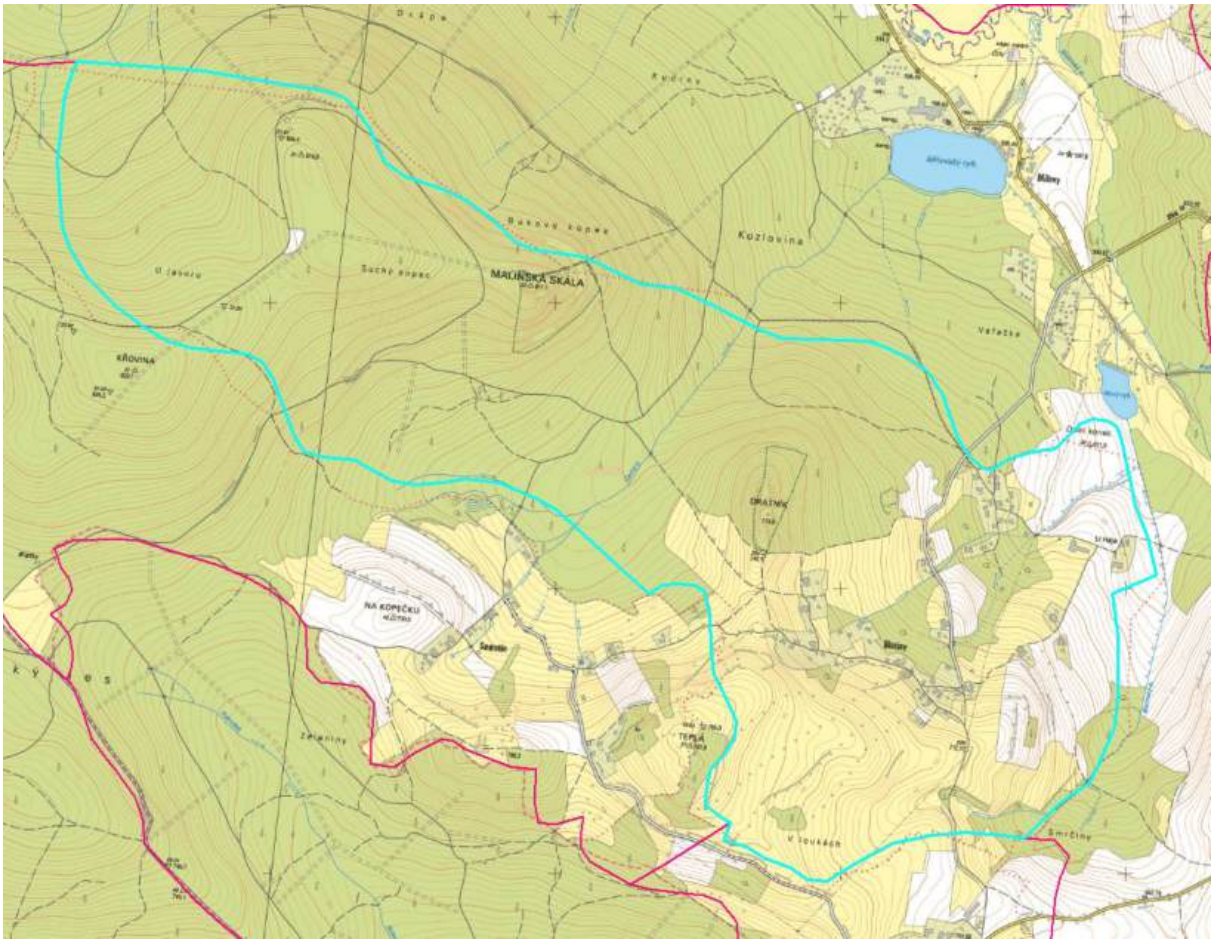

Kategorie:-/B

Sídelní útvar: Benátky u Ždírce nad Doubravou
Obec: Benátky u Ždírce nad Doubravou
Okres: HB
Počet obyvatel: 170
Nadm. výška: 605
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):-
Situace: Lesní lánová ves při silnici Hlinsko v Č. – Ždírec nad Doubravou pod kopcem Barchanec.
Krajinný rámec: Jedná se o odlesněný prostor v ploché části mezi Křížovým vrchem a Barchancem reprezentovaný především ornou půdou a kulturními loukami v okrajích lesů a podél drobných vodních toků. Významný podíl prvků typických pro období intenzifikace zemědělství, tradiční plužina není patrná, převažují bloky orné. Krajinný rámec je rámován kulturními lesními porosty.
Sídlo: Sídlo narušené novostavbami bez kontextu, dochované tradiční dvory při hlavní komunikaci, četné přestavby tradičních chalup
Závěr: Narušené sídlo novostavbami spíše příměstského typu.
Těžiště: ochrana dochovaných dvorů a jejich prostoru, ochrana základního prostorového uspořádání sídla
Míra kvality: *podíl klesá*
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat původní prostorové uspořádání sídla
- ✓ zachovat charakter tradičních dvorů a respektovat charakter jejich okolních prostorů s loukami zahradami a sady
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, louky

Katastrální území: Blatiny

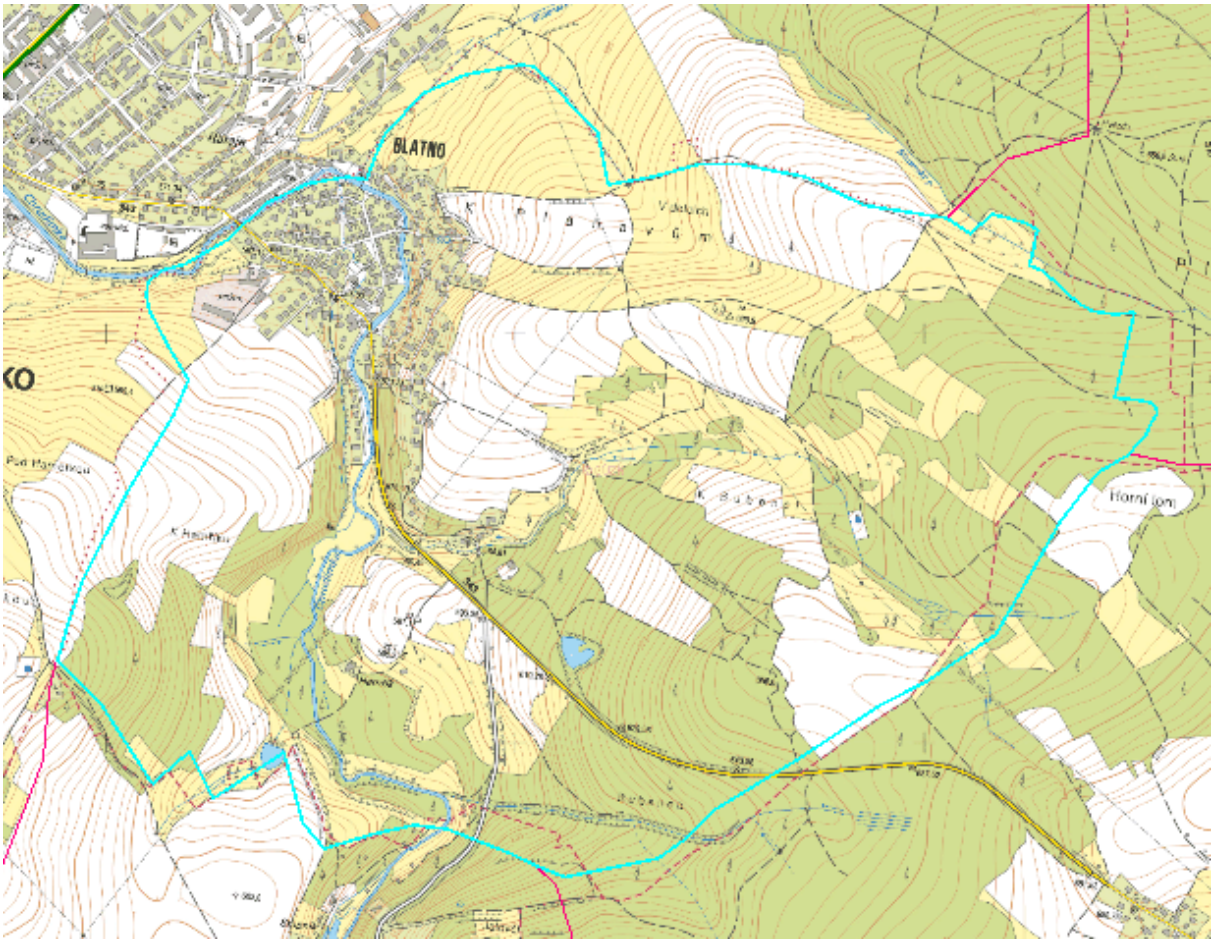
Rozloha: 492 ha
Kategorie:I./A-

Sídelní útvar: Blatiny
Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 87 (1980), 47(1991)
Nadm. výška: 675
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1
Literatura. Rozptýlené osídlení, typická "pasekářská" zástavba; lidově Blatiny, oficiální název až od roku 1924 (pův. Newstiefft, Novosady) vznikly odlesněním, založeny jako dřevařská osada v poslední fázi kolonizace, tj. na přelomu 17. a 18. století, v r. 1735 již 16 malých chalup. Dočasně spojeny se Samotínem, od roku 1962 součástí Sněžného. Patrné stopy po dolování žel. rudy (18. stol.). Památný strom - lípa velkolistá (výška 25 m).
Průzkum: Krajinný rámec: odlesněný prostor ve svahu se sklonem k sv, navazující na samotínský prostor (odvrácený svah); na horizontu lesní masiv s rezervací Dráteničky, východní okraj niva potoka směrem k Milovům. Ve směru S-J po záp. straně silnice Krátké- Milovy. Obraz osídlení nejlépe patrný od Sněžného. V některých staveních (dvorcích) uchována lidová architektura (omítané, neomítané kamenné i roubené stavby). Téměř neodmyslitelný je doprovod vzrostlých stromů. *Fotodokumentace: List 20, obr. 1-7*
Závěr: Mimořádné: symbióza s krajinou

Těžiště: arch, samot
Míra kvality: převažuje
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat původní prostorové uspořádání roptýlené a rozvolněné zástavby sídla
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okolí usedlostí
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, podmáčené louky

Katastrální území: Blatno u Hlinska

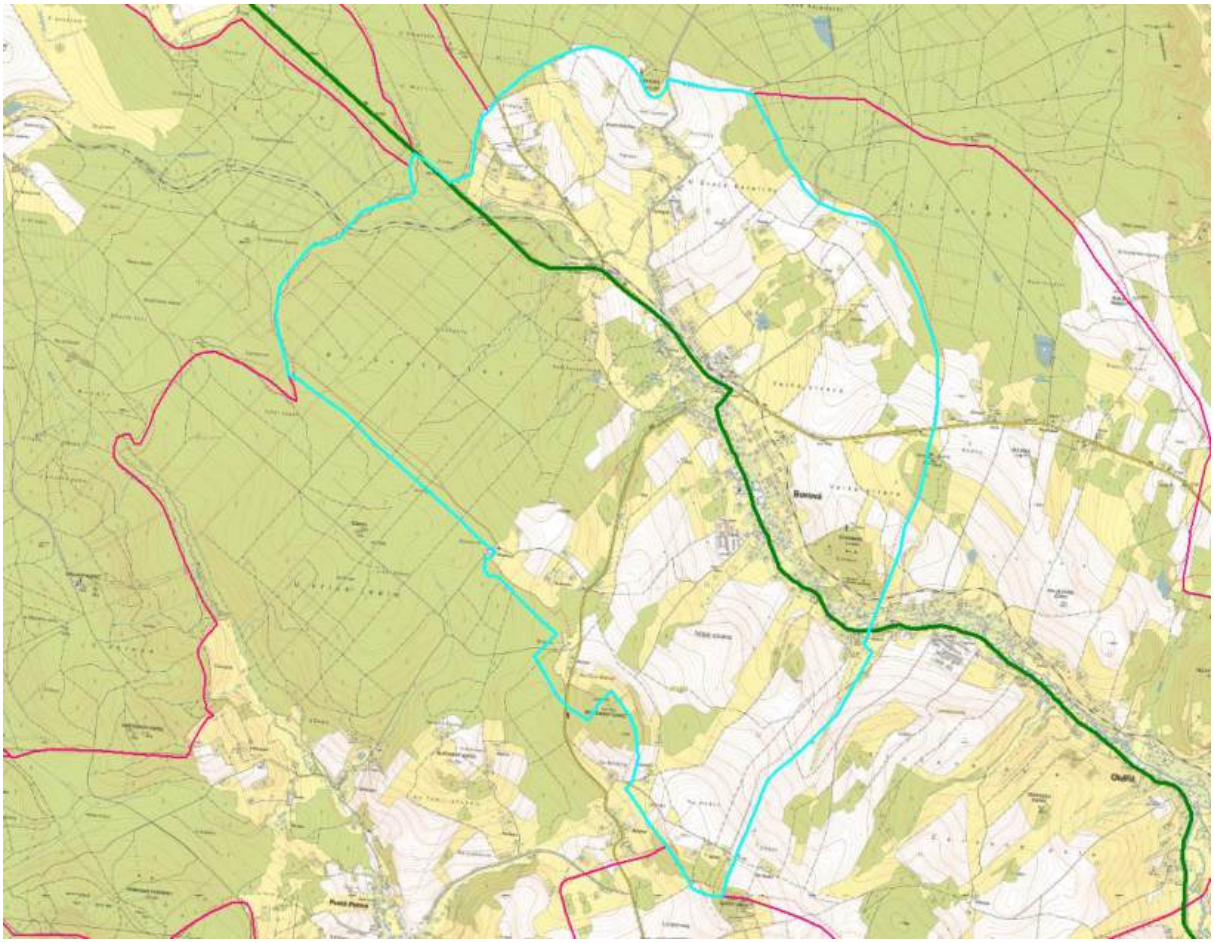
Rozloha: 352 ha
Kategorie: B

Sídelní útvar: Blatno
Obec: Hlinsko v Čechách
Okres: CR
Počet obyvatel: 584
Nadm. výška: 569
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Charakteristika:
Blatno je část města Hlinsko. Nachází se na jeho jihovýchodním okraji. Blatno je prvně zmiňované k roku 1392. Původní založení napovídá rozvolněné lesní lánové vsi v úvalu řeky Chrudimky.
Z hlediska vývoje Blatna je zásadní rozvoj vodních děl na řece Chrudimce. Jednalo se o stavby kosařského hamru (samota Hamřík), plátenické valchy blatenského bělidla, pily, mlýna. S touto výrobou souvisí výstavba dělnických domů s téměř pravidelné formací s malými okolními pozemky na levém břehu Chrudimky. Tato zástavba spadá pravděpodobně *do období manufakturní výroby (od poč. 18. do poč. 19. Století).*
V současnosti je původní urbanistické založení těžko čitelné. Dochovalo se několik objektů lidové architektury. Mnoho domů však byla necitlivě přestavěna v městském charakteru. Mnohé objekty si však i přes značnou přestavěnost zachovává původní půdorysné dispozice a základní tradiční hmotu budovy.

Závěr: Vhodný přechod Hlinska do venkovské krajiny
Těžiště: samoty, náhon, původní zástavba na pravém břehu Chrudimky, jádro na levém břehu (dělnické domky)
Míra kvality:převažuje
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat původní prostorové uspořádání roptýlené a rozvolněné zástavby samot
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině
- ✓ při rozvoji a při přestavbách vycházet z venkovských typů staveb
- ✓ zachovat a respektovat zahrady
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady

Katastrální území: Borová u Poličky

Rozloha: 492 ha
Kategorie:I. - II./B+

Sídelní útvar: Borová
Obec: Borová
Okres: SY
Počet obyvatel: 846 (1980)
Nadm. výška: 595
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Charakteristika:
Typická ulicová ves Poličská, připomínaná v r. 1349, táhnoucí se podél silnice v délce ca 3 km, navazující bez proluky na Oldříš. Řada zachovalých stavení dvorcového typu (např. "U Nádvorníků"). Původní kostel sv. Markéty s valenými klenbami a lunetami (připomínán od r. 1350), přestavěn počátkem 17. století. Z gotického období zachována věž na sev. straně kněžiště se stanovým krytem a dřevěným podsebitím na krakorcích. Na hřbitově osmiboká márnice (kostnice) se šindel, střechou ve tvaru helmice (kolem r. 1600). Evangelická modlitebna z konce 18. století (toleranční stavba).
(V místní části Buková čtyřboká kaple sv. Jana Nep. (1828) se šidel. střechou a věžičkou. V místní části (osadě) Sv. Kateřina starý kostelík sv. Kateřiny, dříve významné poutní místo.
Krajinným rámcem zástavby Borové je široký odlesněný úval Bílého potoka, táhnoucí se od SZ k JV v délce ca 3 km, který navazuje obdobným způsobem na další ulicovou zástavbu Oldříše. Po záp. straně potoka silnice, po vých. železnice. V nejsevernější třetině je největší koncentrace původních

rozvolněně situovaných (franckých) dvorců pasekářské zástavby; dnes se ocitá, vzhledem k odstupům cd potoka, ve druhém plánu: této zástavbě je předsazena novější, velmi heterogennní tvarově i funkčně, blíže u silnice. Střední část (ve směru V-Z) a jižní část má dvorců zachováno podstatně méně. Od dvorců vedou do polí polní cesty - po spádnicích. Svahy jsou bohaté na vegetaci vysokých stromů. Menší stavení jsou přestavěna pro rekreační účely (viz čp. 33 na obr. 03/6), větší soubory jsou více zchátralé (obnova nákladnější). Kostel se hřbitovem na vyvýšeném místě, lokální dominanta při jižním okraji B.

Fotodokumentace Baše: List 03/ obr. 1-6

Závěr: Mimořádné

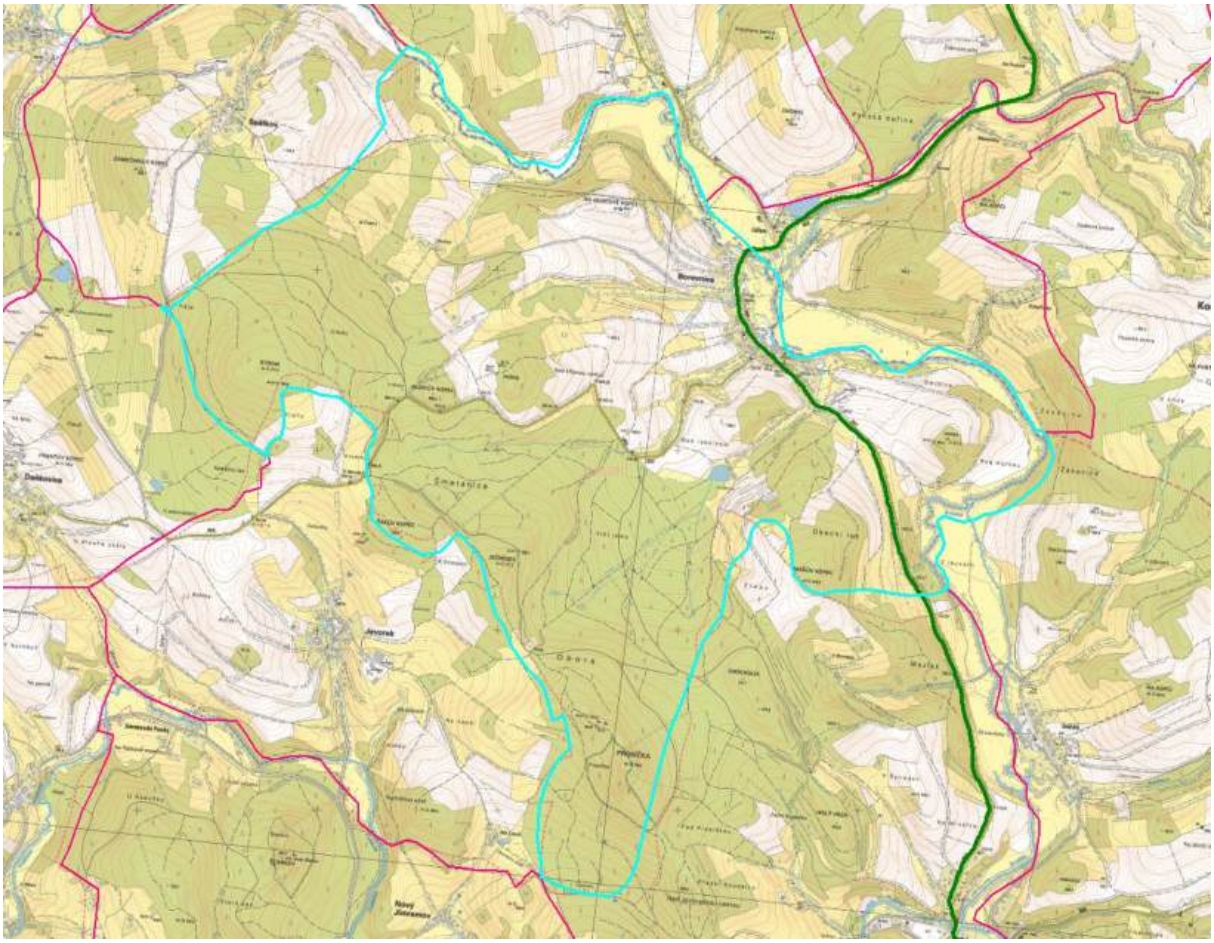
Těžiště: francké dvorce

Míra kvality: její podíl klesá

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat původní prostorové uspořádání rozvolněné zástavby a samot, tradičních zemědělských dvorů a chalup, zachovat kostru sídla
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot a její prostor
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu, zabránit výstavbě stavebních objektů městského typu
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okolí usedlostí av okrajích sídla
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, respektovat přírodní charakter údolí Černého potoka

Katastrální území: Borovnice u Jimramova

Velikost: 721 ha
Kategorie:I./A-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 270(1980), 213(1994)
Nadm. výška: 515
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Ves řadového typu vznikla v pol. 15. století; leží na pravém břehu horního toku Svratky, na hranici mezi Čechy a Moravou. Značně různorodá, přízemní a patrová zástavba s novostavbami rod. domů, soustředěná při průběžné komunikaci, obsahuje zděná zemědělská stavení lid. charakteru z 19. století. Jejich štítová průčelí člení pilastry se římsovými hlavicemi. Dále: usedlosti horského typu s uzavřeným dvorem; ojediněle horské chalupy na kamenné podezdívce. Evangelický kostel (1886); věž přistavěna v r. 1913. V katastru převažuje lesní půda (ca 55%), zeměd. půda (38%), z toho ca polovina orná.

Krajinným rámcem je údolí Svratky a jeho západní svah; směrem na východ je široká niva Svratky, která zde mění směr na východ. Silnice se od Lačnova (soutok Svratky a Bílého potoka) zvedá nad řeku, takže ulicovka je přimknuta pod záp. svah. Z Borovnice je cenný výhled zpět na údolí s obcí Telecí (viz fot. 03/7). V jižní části se kolmo připojuje silnice od Sněžného. Přibližně v tomto místě kostel se hřbitovem za zdí (obr. 04/1). Výrazný střed obec nemá, snad v souboru budov novogot.

statku (obr. 04/3-4) a při hospodě „U Novotných" a při prodejně s plochou střechou. Ostatní zástavba je poznamenána přestavbami a novostavbami nejrůznější kvality. Větší statky ve špatném stavu.
Fotodokumentace Baše: -
Závěr: Mimořádné
Těžiště: zbylé solitér, chalupy, novogot. statek
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat původní prostorové uspořádání rozvolněné zástavby a samot, tradičních zemědělských dvorů a chalup, zachovat charakter sídla
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot a její prostor
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu, zabránit výstavbě stavebních objektů městského typu
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okolí usedlostí av okrajích sídla
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, respektovat přírodní charakter údolí řeky Svratky a řeky jako takové

Katastrální území: Březiny u Poličky

Velikost: 721 ha
Kategorie:I./A-

Sídelní útvar: Březiny
Obec: dtto
Okres: SY
Kategorie:I.
Počet obyvatel: 163 (1980)
Nadm. výška: 605
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Obec s rozptýlenou zástavbou. Ve vsi od r. 1696 do 19. století sklářská huť (Berkovna). Roku 1648 připomínán hamr na železo, v 18. stol. již tři hamry. Dějiště románu T. Novákové ("Drašar"); Drašarova lípa.
Krajinným rámcem je odlesněný pás jižních svahů podél toku Svratky od západu k východu. Silnice, která tok řeky přibližně sleduje, má po severní straně zástavbu usedlostí, rekreačních objektů, po levé straně (strmější svah ke Svratce) chaty (obr. 05/7), zástavbu méně harmonickou v krajině. (Výjimečně vpravo samota - usedlost U Valeckých, omylem ve fotodokumentaci zařazena jinam. Přibližný střed Březin je v místě bočního údolí potoka od severu (s meandrem silnice); charakterizuje jej několik větších stavení, hasičská zbrojnice, hostinec Kučera, na odbočce venkovský hřbitov, podél cesty březová alej. Dnešní zástavba Březin je většinou špatná; provedené přestavby zničily původní charakter, nové stavby nehledají prostorový a stylový kontext. Ve východní části Březin klesá silnice k

soutoku Svratky a Hlučálu (lokalita Světy). Jedinečný rozhled (obr. 05/2). Fotodokumentace: List 05, obr. 1-7

Závěr: Mimořádné: krajinný rámec

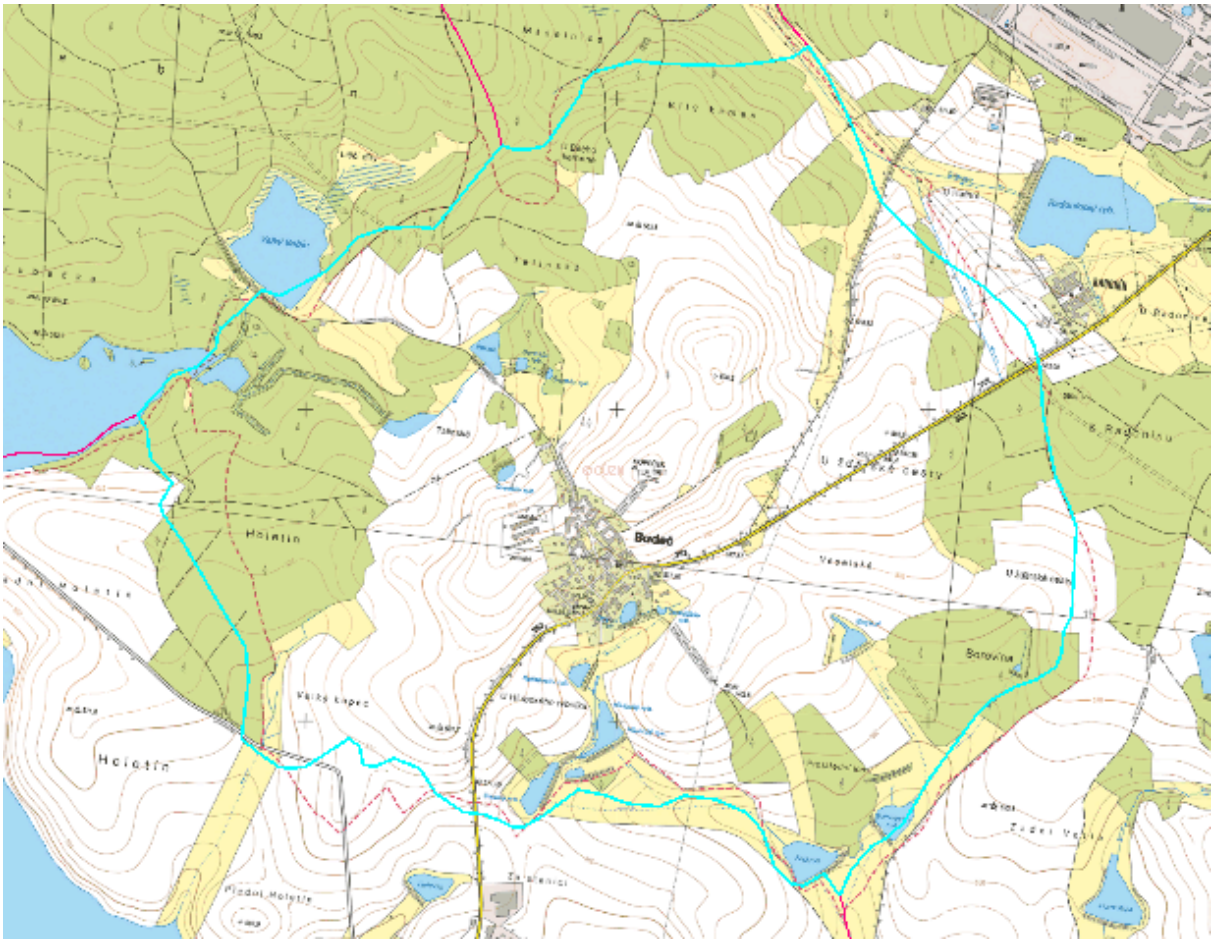
Těžiště: soulad samot a krajiny

Míra kvality: okraj, podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání roptýlené a rozvolněné zástavby sídla a jednotlivých shluků
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, shluků i samot, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okolí usedlostí
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, podmáčené louky

Katastrální územ: Budeč u Žďáru nad Sázavou

Velikost: 539 ha
Kategorie:II./B+

Sídelní útvar: Budeč
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 183 (1980)
Nadm. výška: 580
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 2
Obec se připomíná k r. 1377. Obec s někdejšími železnorudnými doly (magnetit, limonit, v letech 1840 - 1880 - pro ransko- poličské železárny); stopy po dolování podél silnice Žďár - N. Veselí.
V katastru je ca 62% zeměd. půdy a ca 26% půdy lesní.
Průzkum zatím nebyl proveden
Závěr: Mimořádné
Těžiště: prostorové uspořádání sídla v historické části
Míra kvality: její podíl klesá
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla v historické části s návsí s kaplí
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zachovat zahrady v okrajích sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách

- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla

Katastrální území: Cikháj

Velikost: 2135 ha
Kategorie: I., II./A-

Sídelní útvar: Cikháj
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 119 (1980), 108 (1994)
Nadm. Výška: 675
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
První zmínka z r. 1662; v 17. století sklárna, potom (tj. po vytěžení dřeva) zeměd. panský dvůr; roku 1789 změna parcelace na ves. Převážná část katastru -les (93,5%). Na návsi kruhová zvonička (z r. 1861) s lid. plastikou; Boží muka při silnici (z r. 1700). Kolem vsi rašelinné louky.
Krajinný rámec: vykácený les v rozsahu ca 1,5 (V-Z) x 1,0 km (S-J). V tomto prostoru na mírném jižním svahu roztroušená zástavba podél procházející silnice Světnov - Svratka. Zástavba malého sídla je velmi heterogenní, od zemědělských budov starých (pozdně barokní statek, ale zpustlý, doprovázený lipami), přes objekt s arkýřem secesního charakteru, k novým stavbám (kravín, zvenčí jako ruina), přes rozsáhlejší rekreační stavby (školící středisko Masarykovy university v Brně) k novostavbám stejných rod. domků (jižní okraj), které na svých místech působí značně nahodile - v kontrastu s okolní krajinou viz obr. 06/2). Západní část hodnotnější než část východně od silníce. *Fotodokumentace: list 06, obr. 1-2.*
Závěr: Mimořádné

Těžiště: solitér, stavby
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit charakteristický vzhled dochovaných zemědělských dvorů a soliétrů lidové architektury, v západní části sídla dbát na charakter celého zastavěného území a respektovat prostorové uspořádání sídla
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo stávající zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění a volné prostory s poli a loukami v krajinném rámci sídla
- ✓ zamezit rozšiřování zástavby nad horizont kolem 680 – 690 m n.m.

Katastrální území: Čachnov

Sídlo s velmi různorodou zástavbou umístěná do odlesněné náhorní planiny s rozvolněnou zástavbou, samotami i necitlivých novostaveb podél silnice, neuspořádaným komplexem staveb se projevuje prostor nádraží.

Rozloha: 350 ha
Kategorie:I. / A-

Sídelní útvar: Čachnov
Obec: Krouna
Okres: CR
Počet obyvatel:110 (1980)
Nadm. výška: 645
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

První zmínka z 18. století, kdy zde pracovala železná huť, zpracovávající místní rudu (magnetit). Pracovala jen ca 50 let. V okolí železné a kobaltové rudy. V roce 1937 měl Č. 20 obyvatel. Je tradičním východiskem na Svratecko a do Žďárských hor. Železniční zastávka, dřevařský závod (pila). Sezónní ubytování. Průzkum: Krajinný rámec - odlesněná náhorní planina se vzrostlou vegetací solitérních stromů a jejich skupin, harmonicky působící, svažující se mírně k severu (k Pusté Kamenici); odvodněná dvěma potoky směrem k severu. Na jejím jižním okraji je rozptýlené osídlení Čachnova. Zástavba je velmi různorodá, vyskytují se zachovalé samoty (obr. 06/6), ale také necitlivé skupiny novostaveb (obr. 06/5), nebo sezónní hromadné ubytování v podobě teletníků (obr. 06/ 3). Kolem železniční zastávky typická neuspořádanost živořících podniků.

Fotodokumentace: List 06/ obr. 3-6.
Závěr:
Mimořádné:-
Těžiště: solitér, stavby
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit charakteristický vzhled dochovaných zemědělských dvorů soliétrů lidové architektury
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Česká Cikánka

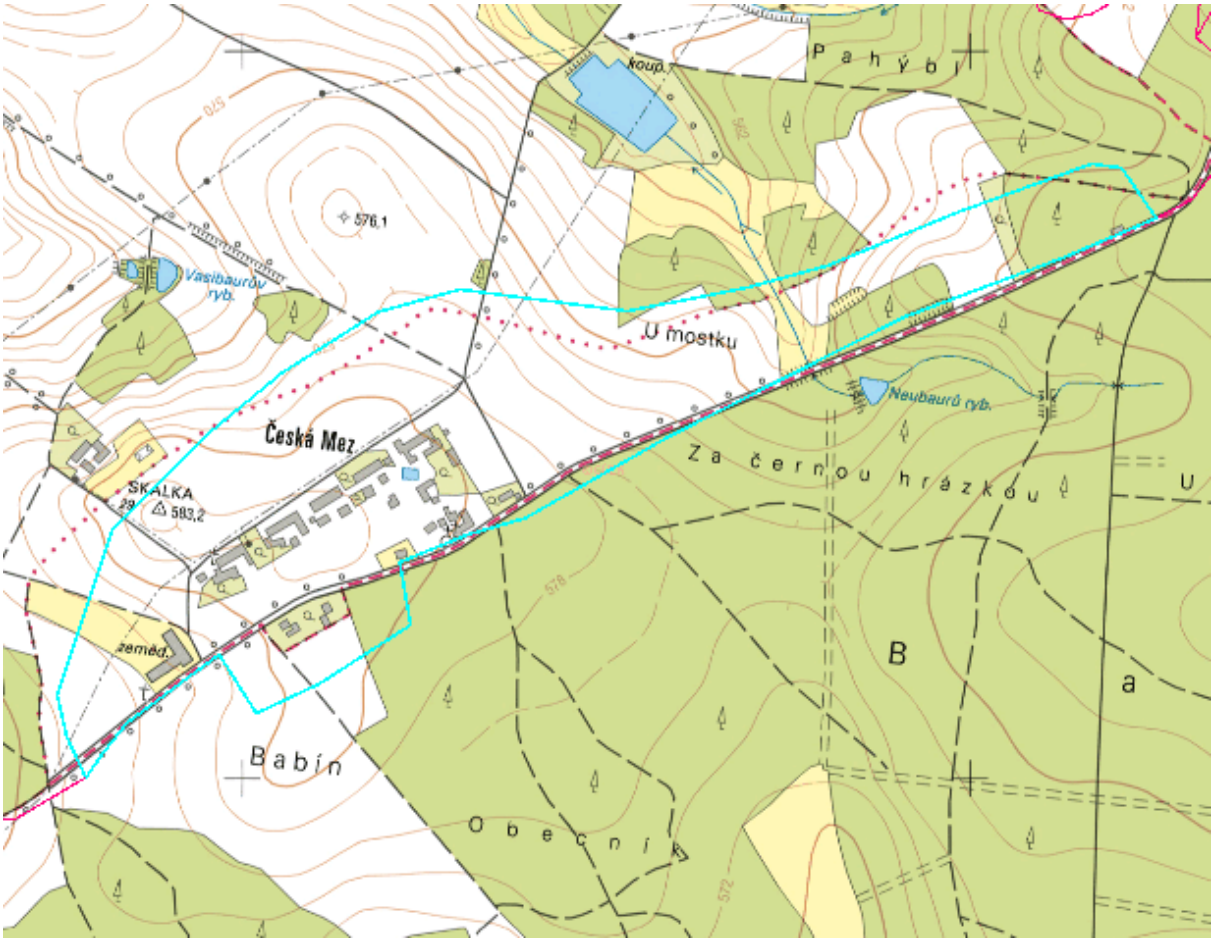

Rozloha: 301 ha
Kategorie: II./B+

Sídelní útvar: Česká Cikánka
Obec: Svratka
Okres: ZR
Počet obyvatel:
Nadm. výška: 623
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Na levém břehu Svratky. V této části byla výroba pilníků
Součást městečka Svratky, viz Svratka
Závěr: Mimořádné
Těžiště: solitér, stavby, rozptýlená zástavba v okraji sídla
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání roptýlené zástavby v okraji lesa
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu v okrajích sídla
- ✓ zachovat a respektovat zachované zahrady v okolí usedlostí v krajině
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, louky v okrajích a přírodní charakter nivy řeky Svratky

Katastrální území: Česká Mez

Rozloha: 37 ha
Kategorie: A-

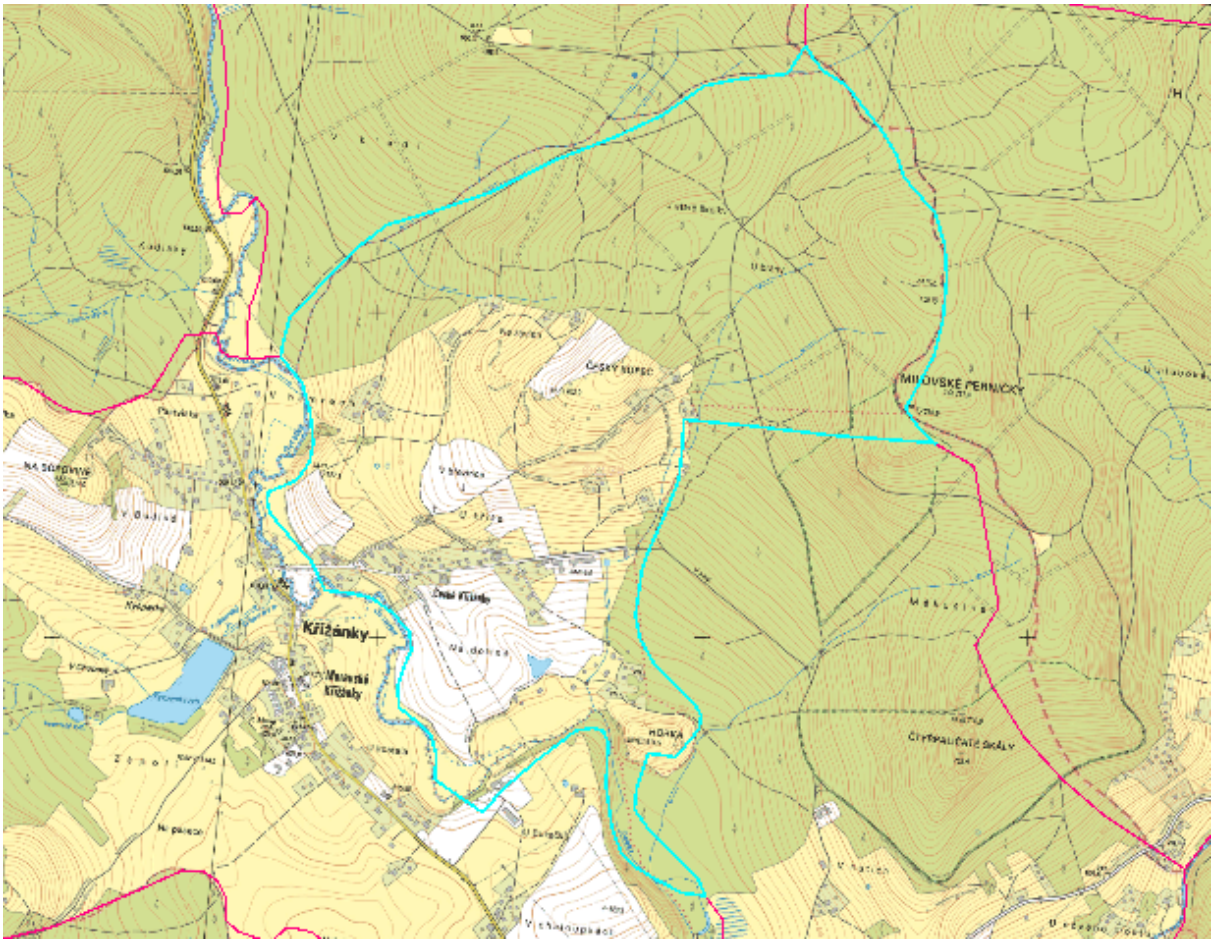
Sídelní útvar: Česká Mez
Obec: Sázava
Okres: ZR
Počet obyvatel: 40
Nadm. výška: 583
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Česká Mez je malá vesnice a část obce Sázava v okrese Žďár nad Sázavou. Nachází se na moravské straně historické zemské hranice Čech a Moravy asi 1 km na jihovýchod od Sázavy. V roce 2009 zde bylo evidováno 22 adres. V roce 2001 zde trvale žilo 40 obyvatel. Česká Mez byla původně osadou obce Matějova a nesla název Čechomez. Jedná se o vcelku mladé sídlo. Obec založena až v 18. století, a to v ulicové formaci cca čtyř větších statků s navazujícími řemeny (lány).
V současnosti je stále jasně čitelná původní urbanistická struktura. Dochovaná je i původní cestní síť. Okraj sídla narušen objektem ZD.

Závěr: Mimořádné
Těžiště: Původní urbanistická struktura, velké plochy zahrad
Míra kvality: okrajový podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání a velké plochy zahrad
- ✓ nevytvářet novou řadu zástavby, která by narušila prostor mezi komunikací (Rosička-Hamry nad Sázvou) a sídlem
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, shluků i samot, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách

Katastrální území: České Křižánky

Rozloha: 268 ha

Viz Moravské Křižánky.

Katastrální území: České Milovy

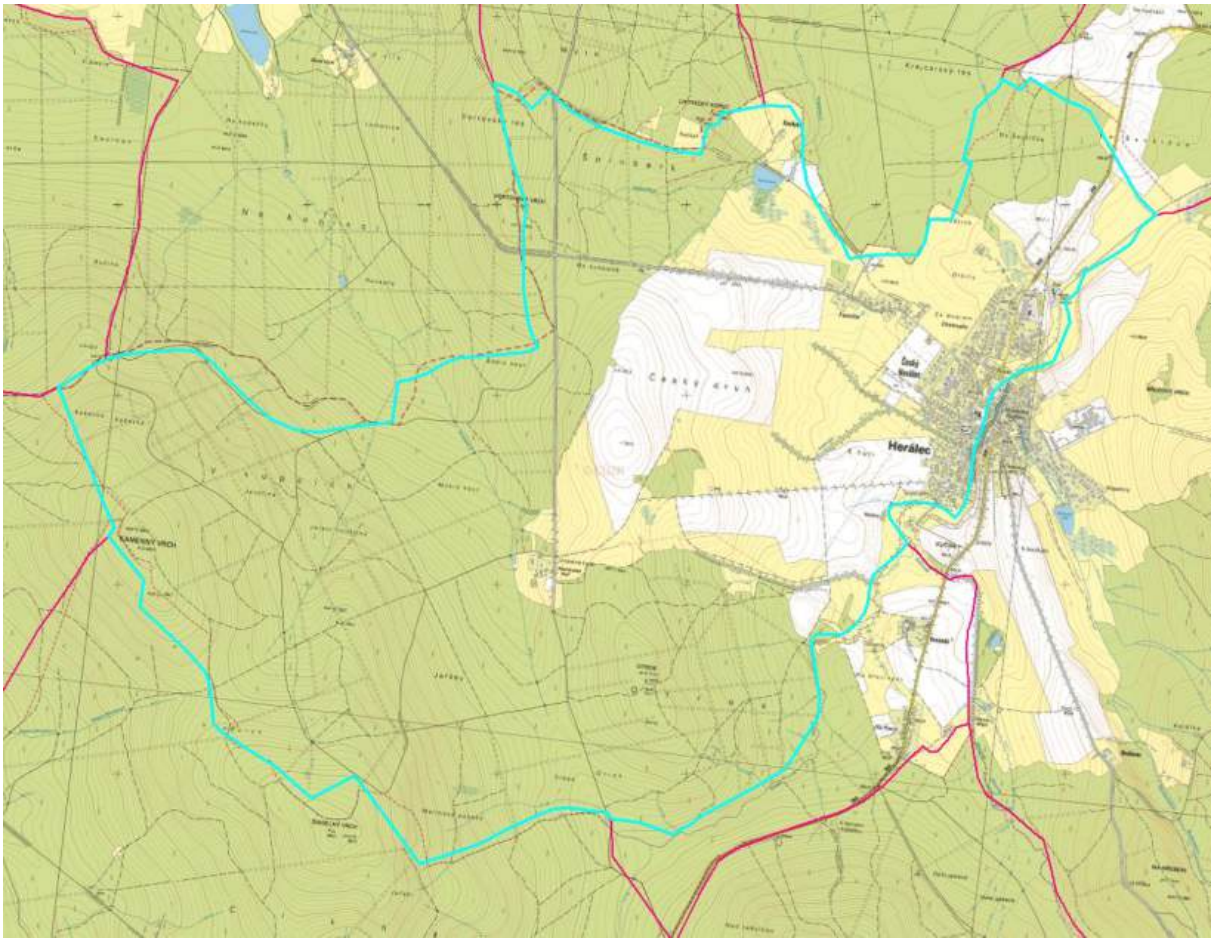
Rozloha: 288 ha
Kategorie: I./A-

Sídelní útvar: České Milovy
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 32 (1994) klesá
Nadm. výška: 620
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
První písemná zmínka k r. 1731. Osídlení se rozvíjí po výstavbě hamru (1648). V období 1835 - 1886 zde pracovala sklářská huť (hodnotné výrobky z glazurovaného a rubínového skla - pro vývoz). Od roku 1850 do 1927 byly Č.M. osadou obce Č. Křižánky. Od roku 1975 patřily ke Sněžnému, od roku 1990 -samostatné.
Počet trvale obydlených domů klesl za posledních 20 let na polovinu. V katastru převaha lesní půdy (56%), ze zeměd. půdy (33%) převažují louky (z celku ca 22%).
Dále viz Milovy v k.ú. Sněžné na Moravě.
Závěr:
Těžiště:
Míra kvality:
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání roptýlené a rozvolněné zástavby sídla a jednotlivých shluků

- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, shluků i samot, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, podmáčené louky
- ✓ zachovat prolínání krajinného rámce a sídla
- ✓ zamezit dostavbám sídla a výstavbě ve volné krajině, zafixovat zastavěné území

Katastrální území: Český Herálec

Sídelní útvar: Český Herálec

Sídlo postupně spojeno s Herálcem na Moravě. Viz k.ú. Herálec na Moravě.

Sídelní útvar: Familie

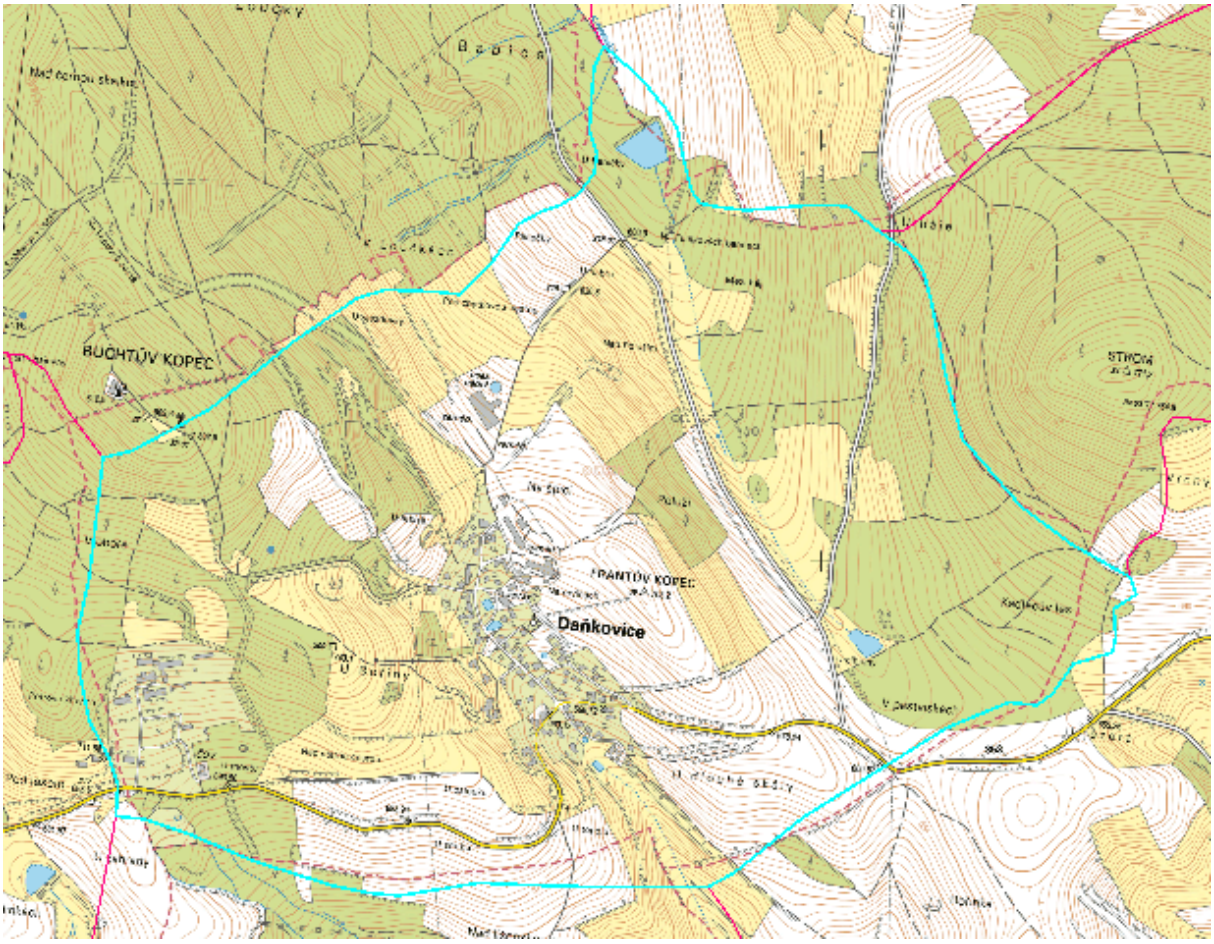
Kategorie: I./B+

Obec: Herálec
Okres: ZR
Počet obyvatel:
Nadm. výška: 650
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Východisko k rybníku Kuchyně (směrem na sever).
Samostatná skupina budov v rovině při výjezdu z Herálce směrem na Vortovou. Zástavba heterogenní, s většími odstupy i výměry parcel.
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: krajinný ráz
Míra kvality: špatný průměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Daňkovice

Rozloha: 302 ha
Kategorie: I./B+

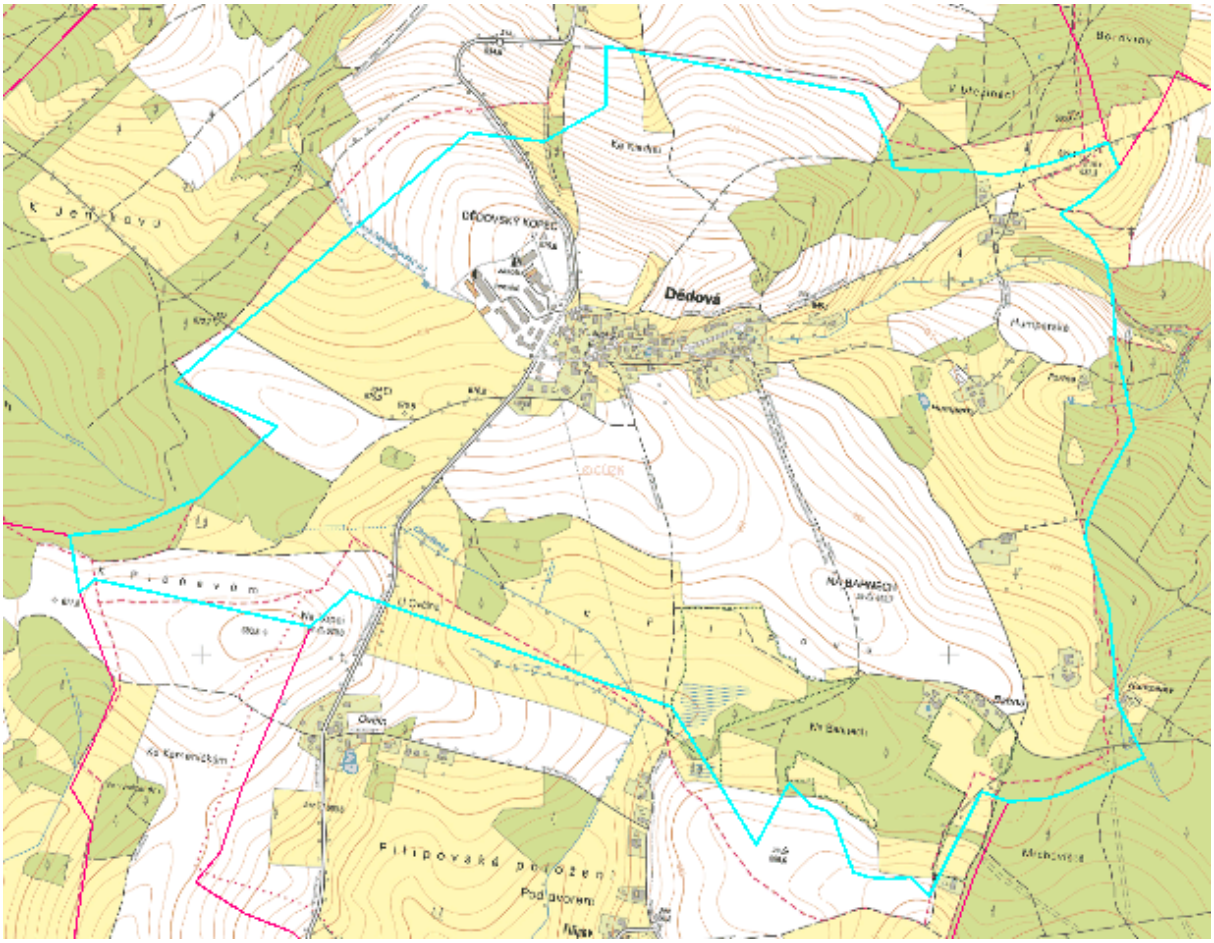
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 206(1980), 187 (1994)
Nadm. výška: 685
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 5
Nejstarší písemná zpráva z roku 1350. Ves na půdoryse návesní silnicovky pod Buchtovým kopcem ve svažitém údolí k Fryšávce; založena ve 14. století, v rámci středověké kolonizace. V roce 1980 obec přičleněna ke Sněžnému, od roku 1S90 opět samostatná. Dvě chráněné lípy velkolisté. Průzkum: Krajinným prostorem je malé údolí přítoku Fryšávky ve směru SZ - JV, vymezené na horizontech lesem, kromě jihu. Profil údolí se směrem vzhůru (tj. k severu) vytrácí. Návesní ulicovka sleduje terén. Dolní cíp obce protíná průběžná komunikace, sledující rovněž terén. Značně různorodá, převážně přízemní zděná stavení, nově upravená. V panoramatu přečnívá objekt řadových RD. Zachovalé roubené chalupy (čp. 41 a 47), olepené na kamenné podezdívce. Lidové stavby doplňují hist. eklektické budovy školy (ca 1880) a fary (po roce 1908), kulturní dům a nové rodinné domky. Kvalitní je zachovalý sbor českobratrské církve evangelické s vysokou mansardovou střechou bez věže postaven na hřbitově v r. 1818, se vstupem původně z polí; dodatečně přistavěna předsíň. Dole při silnici statek čp. 56, jižní okraj další statek (obr. 07/6 a koupaliště. Fotodokumentace: List 07, obr. 4-6.
Závěr: Mimořádné, symbioza krajiny a sídla

Těžiště: usazení, solitérní arch.
Míra kvality:menší podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Dědová

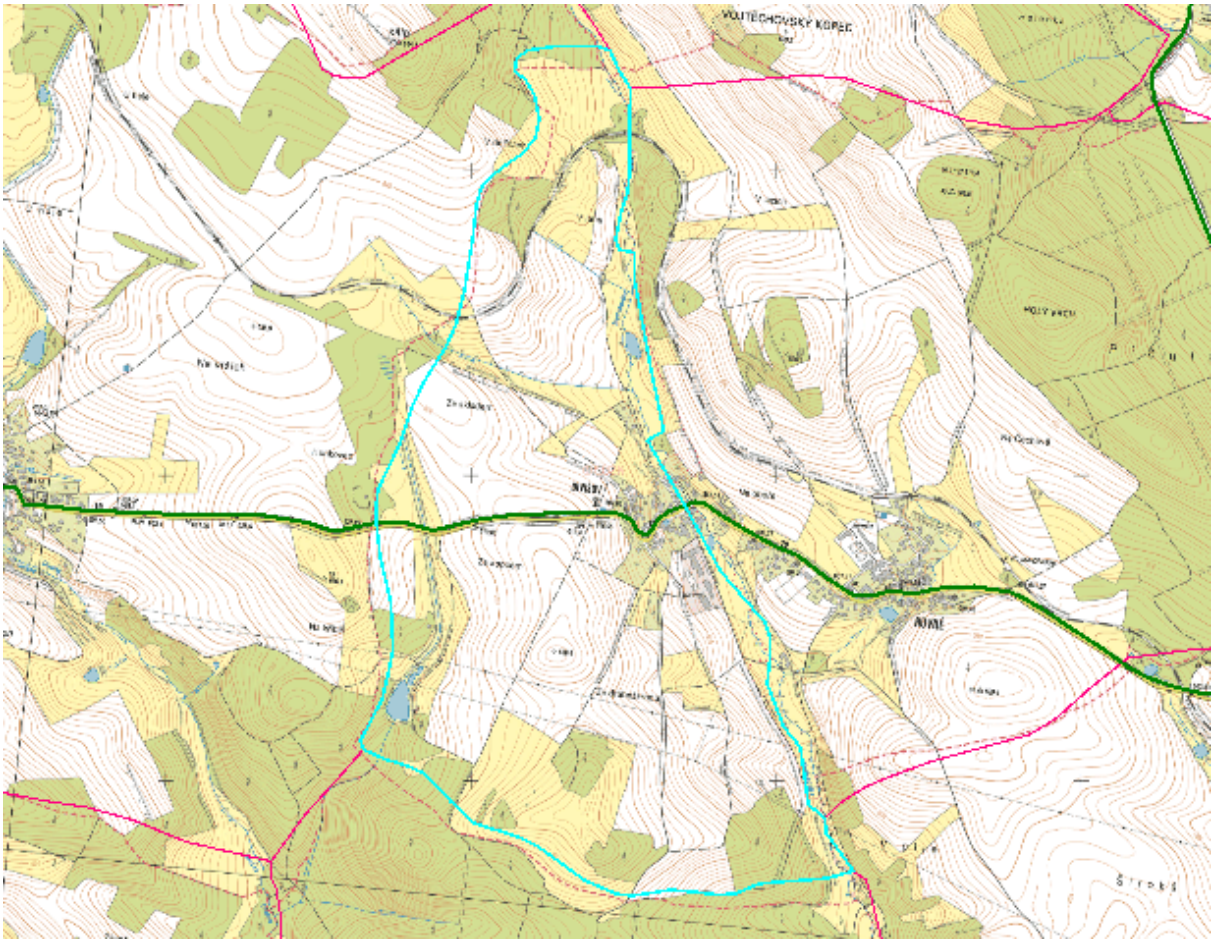

Rozloha: 390 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 211 (1980)
Nadm. výška: 658
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
První zmínka z r. 1392. Pohorská vesnice Hlinecká. Od jejího sev. okraje výhled na Skutečsko, Novohradsko a Poličsko. V 18. a 19. století výroba dřevěných hraček (i pro vývoz). ZD Horácko (1985) s charakterem horské produkce.
Krajinným rámcem je rovinná, odlesněná plocha, obklopená malými chlumky. Zástavba nepravidelná, různorodá, s řadou projevů neuspořádanosti a nízké kvality. Areál zeměd. výroby se dotýká hl. ulice. Výhledy k severu.
Závěr: Mimořádné 0
Těžiště: zachovalé solitéry
Míra kvality: okrajové
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Divišov

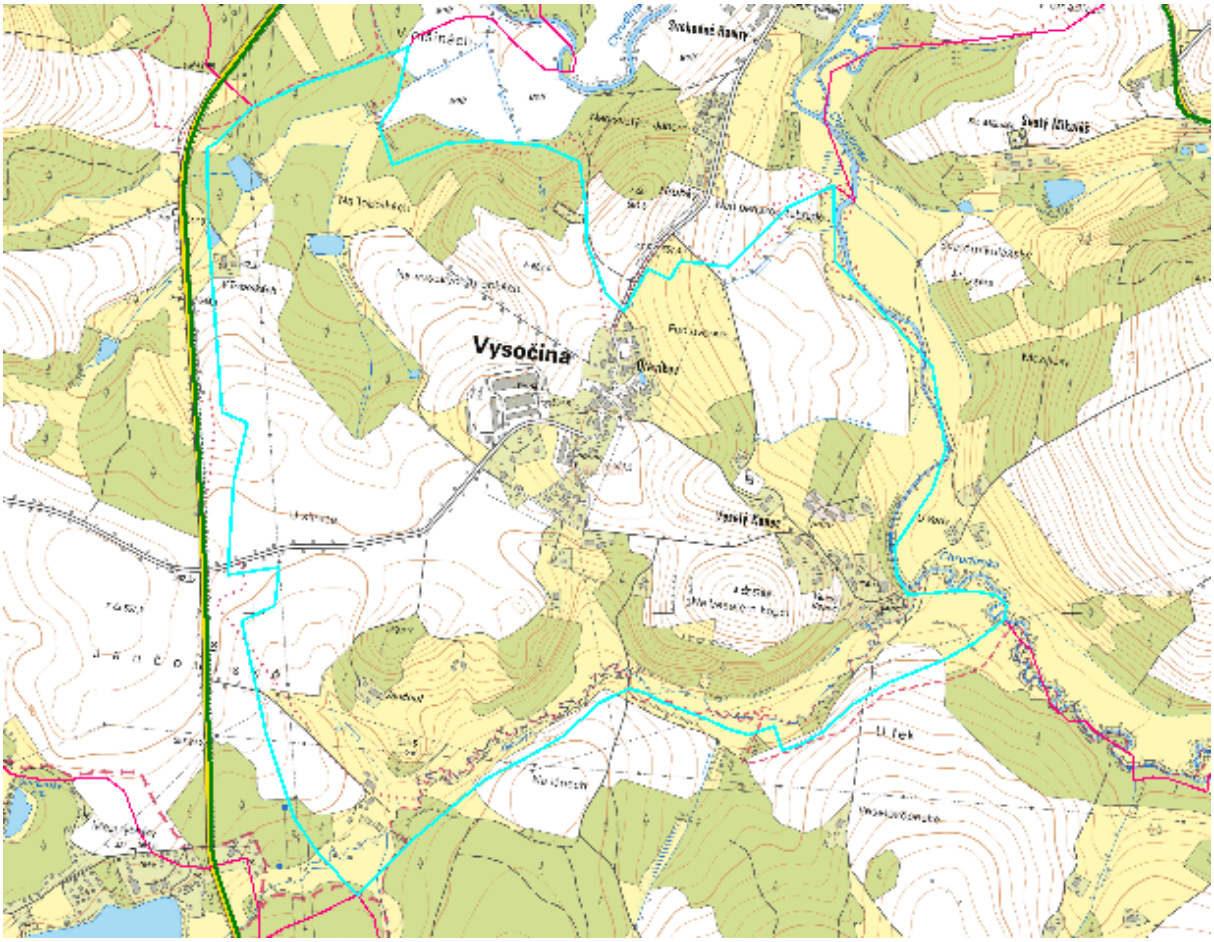

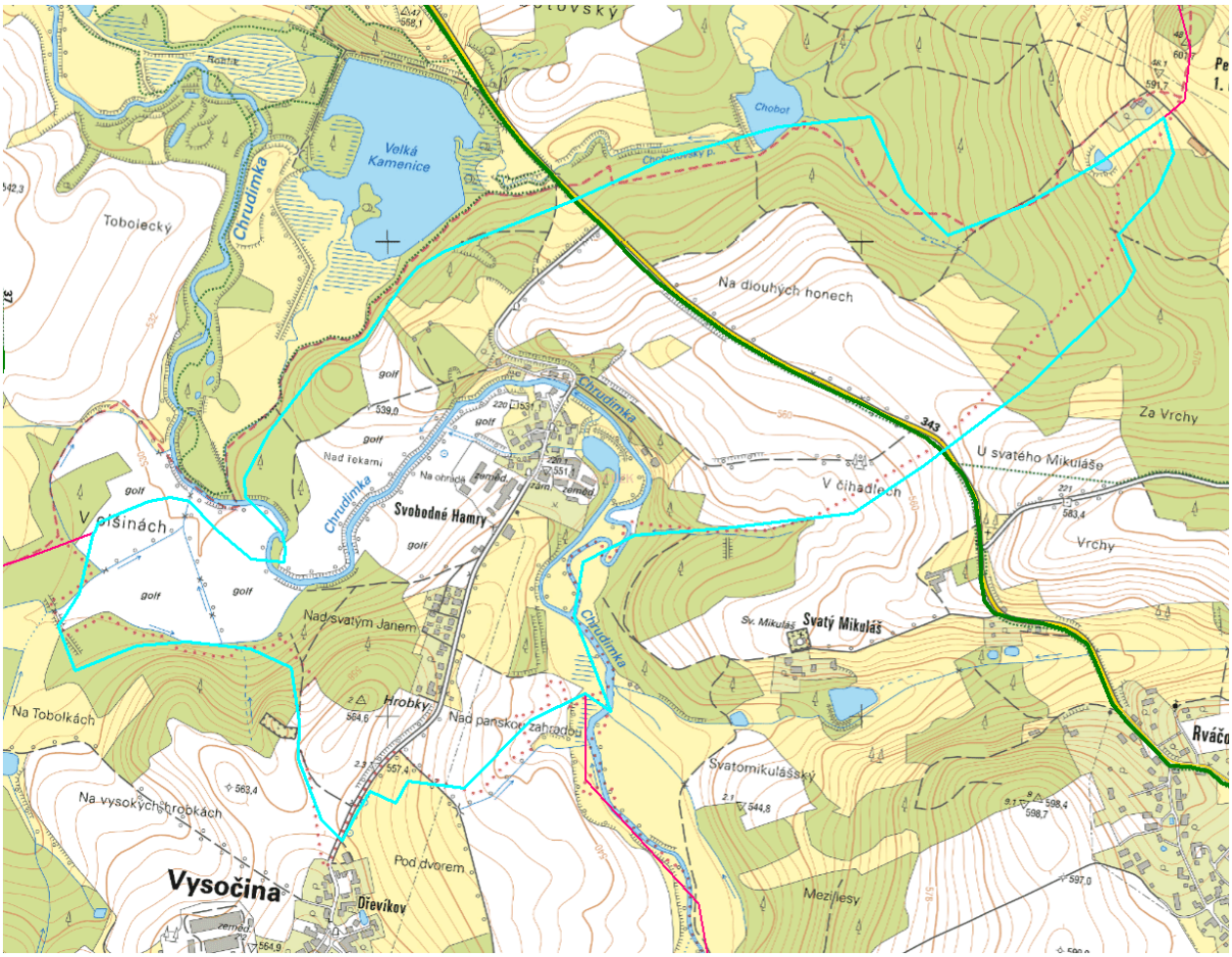
Rozloha: 247 ha
Kategorie: III./B+

Obec: Bystřice n.P.
Okres: ZR
Počet obyvatel: 76 (1980) 74 (1994)
Nadm. výška: 594
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Nejstarší pís. zpráva z roku 1500. V letech 1960-80 byl Divišov a Rovné jednou obcí. Od roku 1980 součástí Bystřice nad Pernštejnem. Průzkum: krajinný rámec daný směrem údolí potoka Nedvědičky (ve směru SZ-JV). Zástavba většinou rod. domky, počínaje 30. léty, nebo nová, nebo přestavby. Až na výjimky prakticky bez původní (venkovské) zástavby (kaplička). Při potoku zemědělský areál (krytina vlnitý plech).
Závěr:
Mímořádné:0
Těžiště: krajinný rámec
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Dřevíkov

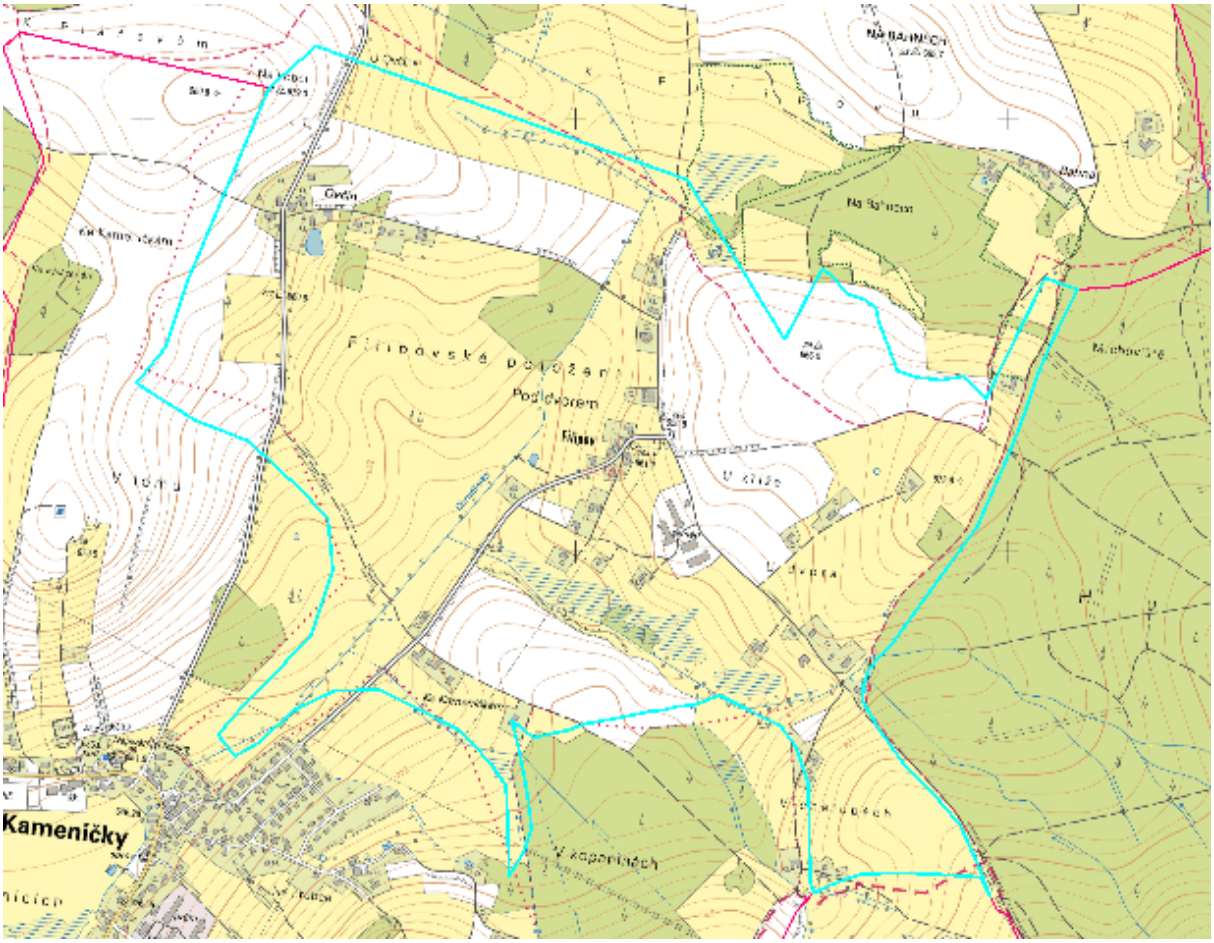
Sídelní útvar: Vysočina, Dřevíkov, Veselý Kopec, Svobodné Hamry

Rozloha: 1788 ha
Kategorie:I./A-

Katastrální území: Dřevíkov, Možděnice, Svobodné Hamry
Obec: Vysočina
Okres: CR
Počet obyvatel: 834 (1980)
Nadm. výška: 530 - 590
Počet památkově chráněných objektu (v roce 1985): -
Literatura. Pod názvem „Vysočina" sdruženy pod jednu obec osady Dřevíkov, Možděnice, Petrkov, Rváčov, Sv. Mikuláš, Svobodné Hamry, Veselý Kopec a Králova Pila. Počátky souboru Vysočina sahají do roku 1967 (záměr, podání návrhu) a do roku 1972, kdy byly zpřístupněny první stavby. Význam zařízení brzy přesáhl význam okresu; soubor byl zařazen pod péči Památkového ústavu v Pardubicích. Soubor reprezentuje lidové stavitelství ze severní části Českomoravské vysočiny. Toto území je hraniční oblastí Čech a Moravy. Soubor dovoluje sledovat společné i specifické znaky obou oblastí. Sídla, jejichž stavení jsou zde zastoupena, vznikala většinou na (odlesněných prostorách) budoucích

pasekách. Stavební činnost byla ovlivňována typem domu z Polabí, poličským domem, horáckým domem a domem Středočeské pahorkatiny. V rámci dvora zemědělských usedlostí stávaly na Hlinecku a v Železných horách samostatně sýpka, ovčín, stodola, výměnek, chlév, zdroj vody s haltýřem (mlíčníkem) na chlazení mléka.
Ukázky lid. staveb na Vysočině. Jádrem je Veselý Kopec, další objekty v dalších osadách.
Veselý Kopec: původní a přenesené objekty (chalupa z Horáčka, z Hlinecká, poličský typ z Lezníku, usedlost z Hlinecká se sýpkou, ovčínem, letním výměnkem, ze Šir. Dolu, hájenka z Kozojed, gotický typ polygonální stodoly ze sádku, zvonička z Jeníkova, haltýř, sušárna Inu, sušárna ovoce. Dále - objekty lidové technické památky (vodní mlýn, stoupa na kroupy, varna povidel, olejna, pila stupník na tlučení třísla).
Průzkum: Seznámení se s charakteristickými znaky staveb a souborů staveb, které se dosud vyskytují v různých sídlech Vysočiny.
Dřevíkov: původní roubené chalupy (čp. 26, 47), býv. masný krámek (při čp. 47), synagoga v žid. uličce, dům čp. 36; židovské osídlení připomíná malý hřbitov (v lese za vsí; nejstarší náhrobky z r. 1762).
Svobodné Hamry: Shluk stavení, vzniklých podle potřeby hamrů a dvora; při silnici hamr z r. 1827 (hamr zde je doložen před rokem 1499; znovu vystavěn v letech 1530 -40); roubená hospoda z 18. stol. (v provozu), zámeček (nad hamrem): sídlo správy skanzenu, pozdně renes. stavba (zač. 17. stol.) Kavánova chalupa (čp. 26 - před mostem).
Možděnice: ukázky lid. řemesel. Kovárna z pol. 18. stol., při silnici, s roubeným patrem; truhlářská dílna, sroubek s kolárskou dílnou. Další objekty řemeslníků z Hlinecká (přeneseny v posledních letech).
Králova pila:mlýn a pila (roubené vodní dílo, patrně z konce středověku.
Sv. Mikuláš:kostel sv. Mikuláše, púv. got. stavba, doložená v r. 1350. Koncem 16. stol. postaven kamenný kostel; 1827 rozšířena loď. 1886 nešetrně regotizován.
Fotodokumentace: List 51, obr. 1-7
Závěr:
Mimořádné: soustředění staveb
Těžiště: intaktní příklady
Míra kvality: maximálně možná, ale většinou neobývaná, nefunkční pro dnešní život
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit harmonický charakter venkovského prostoru
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídel
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině, výstavbě nerespektující historický charakter sídel
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okrajích sídla

Katastrální území: Filipov

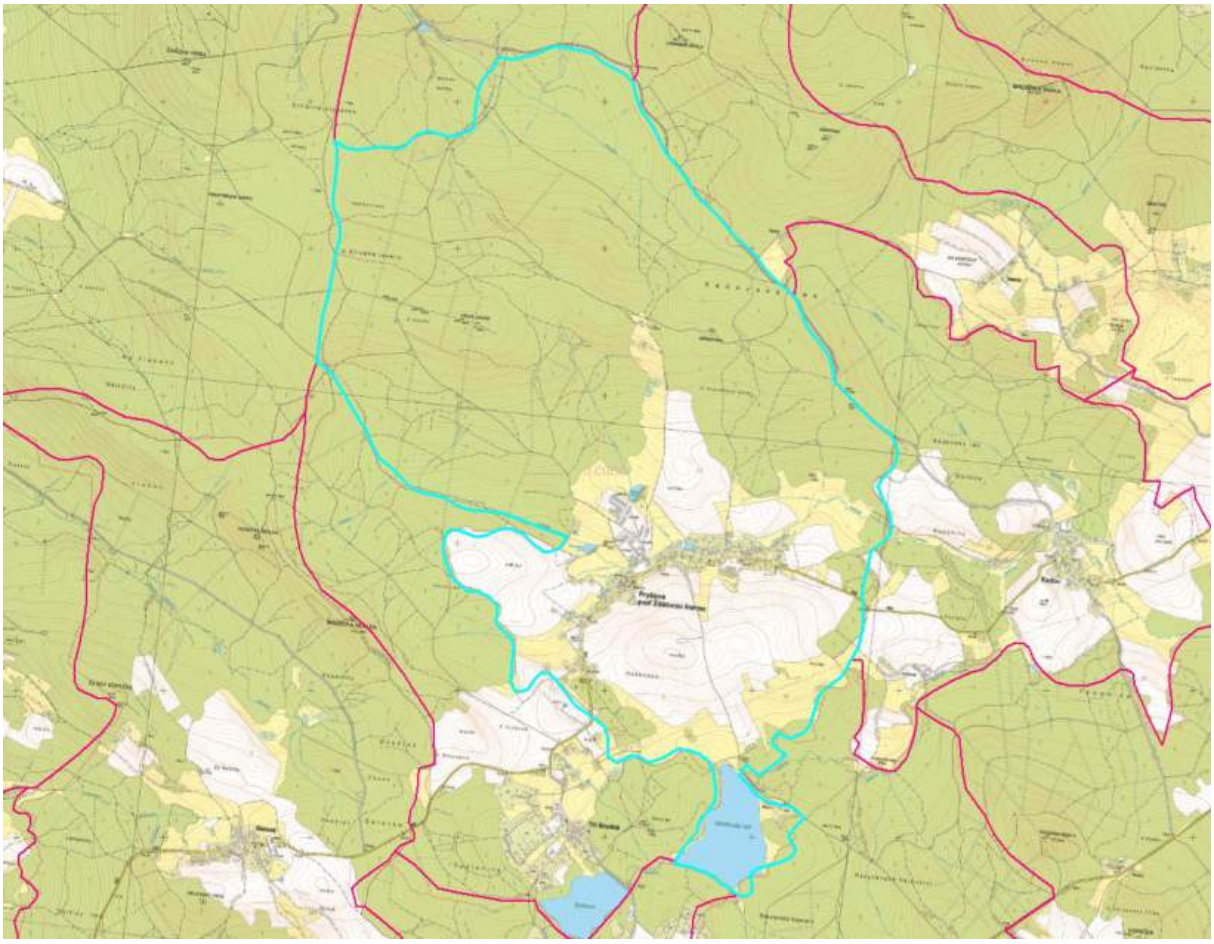
Rozloha: 217 ha
Kategorie: I./B+

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 162 (1980)
Nadm. výška: 656
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Ves na plošinných loukách (dříve rašelinných, dnes vysušených melíorací. Sousedí se Starou oborou, kde pramení Chrudimka. Filipov vznikl na pozemcích panského dvora po roce 1788.
Krajinným rámcem je návrší v prostředí luk, zástavba je rozptýlená, různorodá: v nerozsáhlé zástavbě staré stodoly a novostavby RD, sokolovna, škola, trafostanice, ve 2. plánu areál JZD.
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: krajinný ráz
Míra kvality: špatný průměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Fryšava pod Žákovou horou

Rozloha: 669 ha
Kategorie: I./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 343 (1994); klesá
Nadm. výška: 708
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 7
Horská ves řadového typu v údolí Fryšávky (původně Vříště), v blízkosti nejvyšších bodů Žďárských vrchů, podél průběžné komunikace, která ve vyvýšené poloze sleduje její tok, je soustředěna značně různorodá zástavba, tvořená většinou nově upravenými, původně roubenými chalupami se skládanými lomenicemi a zděnými zemědělskými usedlostmi z 19. století. Na štítech povrchové architektonické členění (štukatura). Na zástavbě se podílejí novostavby rodinných domů a objekty občanského vybavení. Vznik Fryšavy souvisí se založením a provozem sklářské huti (zanikla kolem roku 1740). Od 2. poloviny 17. stol do pol. 19. století se zde těžila železná ruda pro kadovské železárny.
Kostel sv. Matouše z r. 1788, později přestavovaný. Stavby lidové architektury. V obci je železnice, zákl. škola, pošta, pobočka peněžního ústavu, ubytovací zařízení. V katastru dominuje lesní půda (62%), následuje zeměd. půda (31%), z toho louky a pastviny 10%, orná půda 21%. Alej památných stromů - asi 40 jasanů stříbrných (výšky 17 m). Průzkum. Krajinný prostor vymezený lesem na západě, severu a východě), na jihu terénem (odlesněný kopec 770 mnm. Větší část údolní

ulicovka ve směru V-Z, s většími odstupy mezi stavbami, podél potoka Fryšávky (foto 10/5); nejstarší část: paralela těsněji podél meandrující Fryšávky. Jižní část se stáčí kjihu a do svahu, severní novější zástavba k severu, rovněž do svahu, podél komunikace k sz. (funkční zemědělský areál s objekty nadměrných měřítek). Obec začíná významně trpět neusměmovaným pronikáním nové zástavby do původní, aniž by se přizpůsobovala. Existují zatím enklávy původní zástavby (např. kolem kostela; před kostelem prostor - náves?), znehodnocené kontrující zástavbou (proti kostelu). Pozitivně působí množství doprovodné zeleně. Poškozené nebo zřícené domy, největší statek v podobě ruiny. Staré solitéry zachovalé původní, které potřebují opravy. Novostavby se prosazují bezohledně (přístavba za zájezdním hostincem { list 10, obr. 1 a 2), nevhodné řad. domy aspoň ve druhém plánu (který by však neměl být podporován.

Závěr: Mimořádné:0

Těžiště: harmonická ulicovka

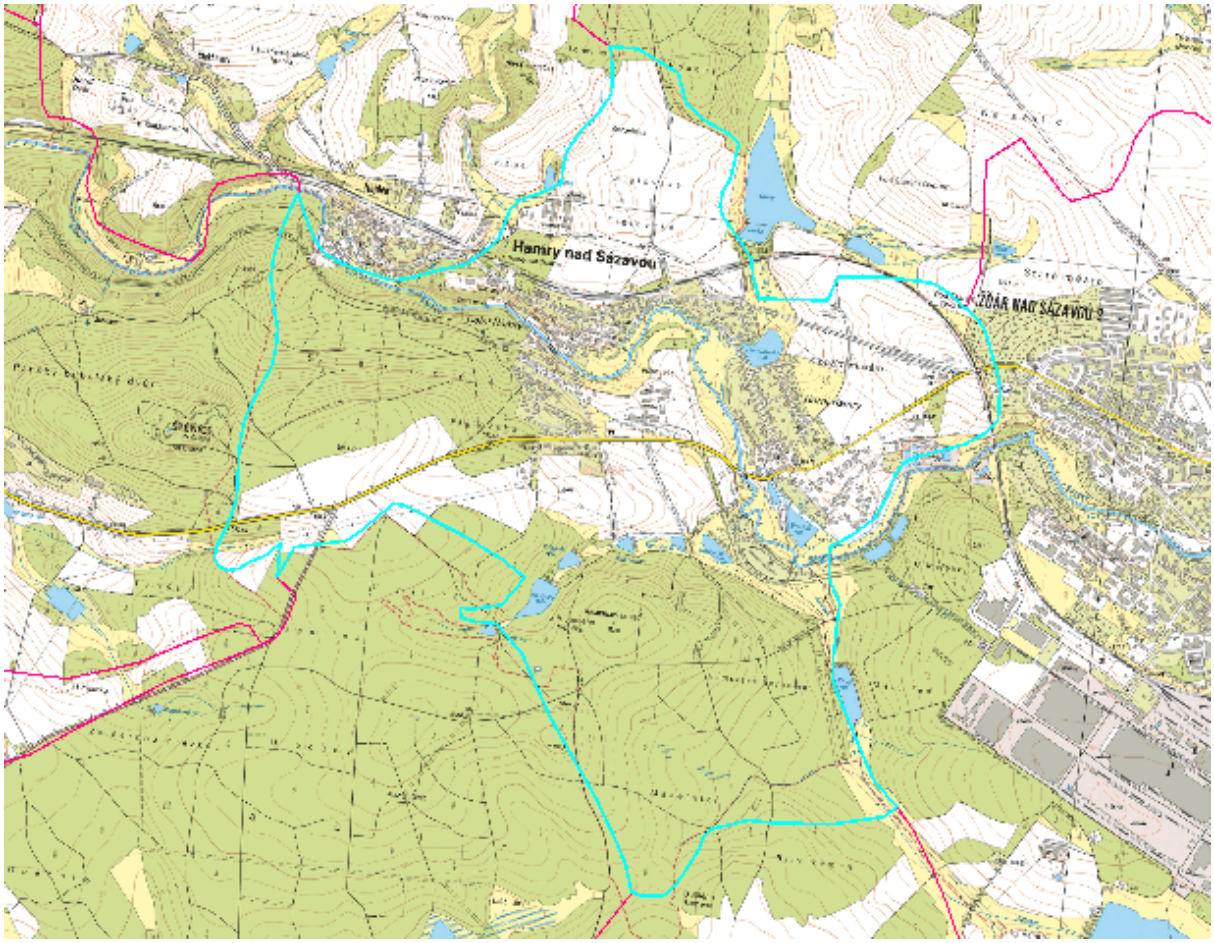
Míra kvality: význ. podíl pův. staveb

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Hamry nad Sázavou

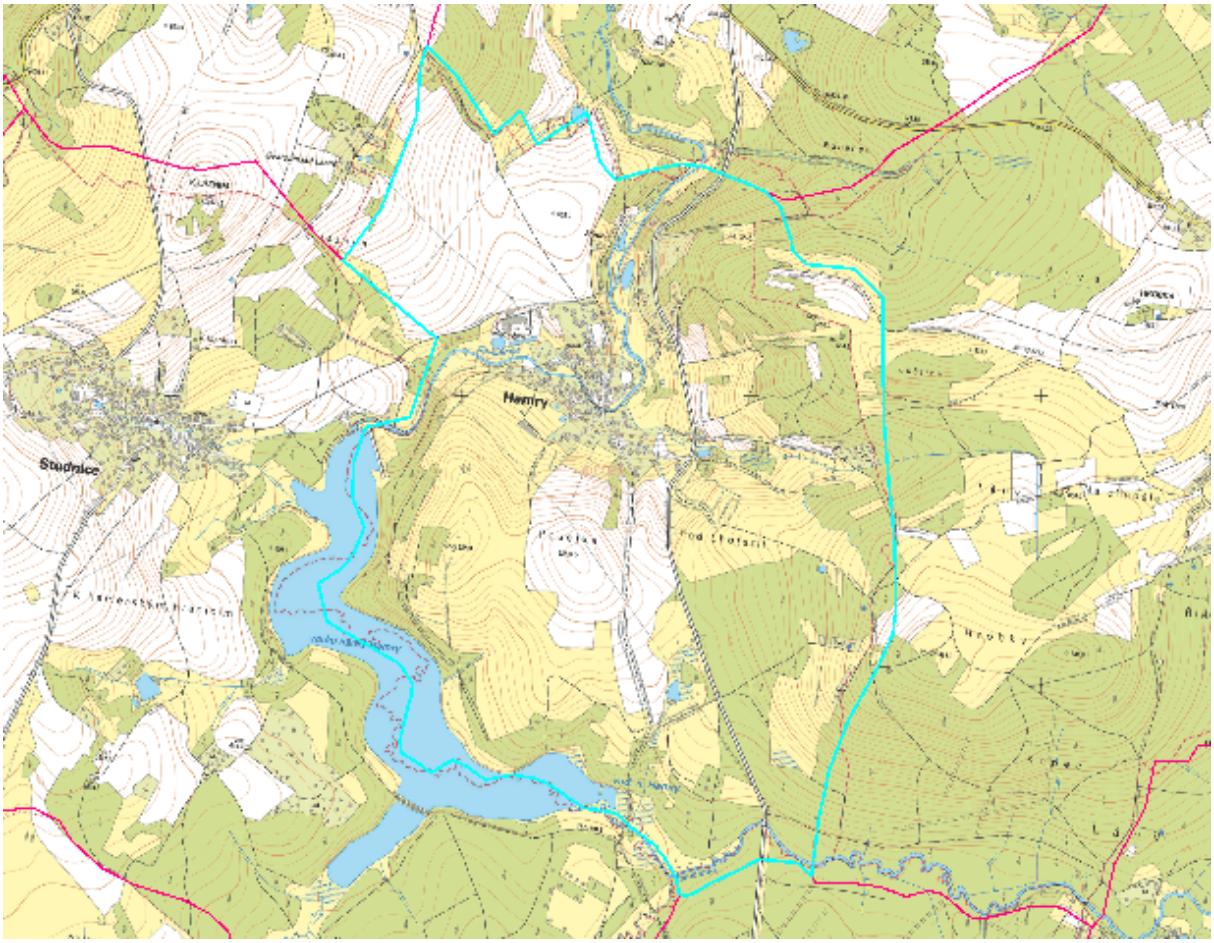

Kategorie: III./B-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 1065 (1970), 1224 (1994)
Nadm. výška: 554
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Ves v údolí řeky Sázavy, v roce 1470 připomínán Heršovský hamr na železo, po žďárském patrně nejstarší v oblasti Žď. vrchů. Pracoval do konce 17. století. V katastru má převahu zeměd. půda (52%), lesní půda (35%). Celkem 132 podnikajících subjektů.
Krajinným rámcem je stísněný prostor na pravém břehu horní Sázavy, okolními (zalesněnými) svahy a železnicí. Zástavba, původně venkovská, se stává více příměstskou. Vznikají následující situace: a) původní stavby jsou přestavovány, většinou necitlivě, b) stavby jsou nahrazovány novostavbami, c) nové stavby jsou doplňovány mezi starou, rozvolněnou zástavbu, nebo na nové okrajové plochy. I pozice zachovalých solitérů je znehodnocena bezprostředním okolím.
Fotodokumentace: List č. 11/1-4.
Závěr: Mimořádné: 0
Těžiště: potenciální regenerace solitérů
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Hamry u Hlinska

Rozloha: 382 ha
Kategorie: II./B

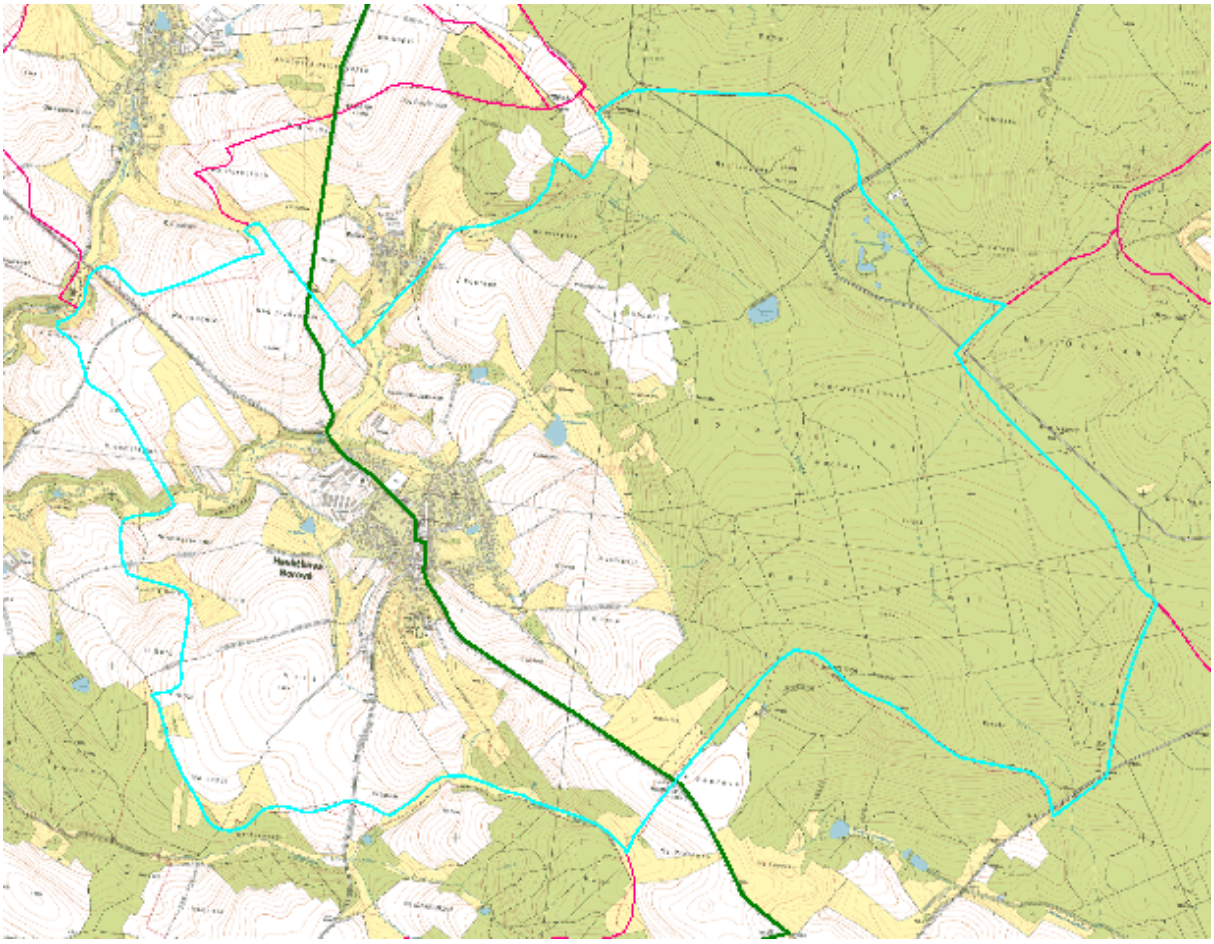
Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 262 (1980)
Nadm. výška: 585
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Obec při horní Chrudimce, severně od Vortové, 3 km jižně od Hlinská, připomínaná v r. 1353 (resp. 1392) pod názvem "Přerostlé". Tradiční zástavba: chalupy horáckého typu, většinou s bedněnými štíty, někdy se skládanými lomenicemi (čp. 25, chráněné obyt. stavení, součást býv. roubené usedlosti); obdobná lomenice i na chalupě za čp. 25. Dva vodní mlýny z 18. stol. se zachovaným vodním soustrojím. Barokní kaple z r. 1645 nad pramenem s dřev. věžičkou a rokok, mříží uvnitř. Bar. plastika na cestě k býv. barok, zámečku z 18. stol. Nad obcí údolní nádrž Hamry z let 1904 - 12 (66 ha) s 10 m vysokou sypanou hrází (jedna z nejstarších u nás). V místě dnešní vodní nádrže, zadržující vodu Chrudimky byl hamr na železo (od počátku 16. stol.) (V místní Části Stupník byla stoupa na drcení rudy a strusky.) Průzkum: Sídlo se rozkládá ve zvlněném terénu, na odlesněném svahu, orientovaném k východu; kulisu tvoří chlumky, zejména na vých. straně (nad probíhající silnicí Vortová - Hlinsko. Zástavbou meandruje Chrudimka, vytékající z vodní zdrže Hamry. Proveden jen povšechný průzkum zástavby. Severní část nová.
Fotodokumentace: 0

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště:
Míra kvality:
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Havlíčkova Borová

Rozloha: 1759 ha
Kategorie:II./B

Obec: dtto
Okres: HB
Počet obyvatel: ca 1000
Nadm. výška: 586
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): ?

Osada připomínána r. 1180. Od 13. století těžba stříbra (název "Rudná Borová"); pokusy do 18. století. Od roku 1930 Havlíčkova Borová. Hodnotný got. kostel sv. Víta v dominantní poloze na návrší (637 m) z rozmezí 15. a 16. stol., na místě staršího románského kostela ze 12. stol. Věž přistavěna v 17. stol. Rodný dům KHB s expozicí.

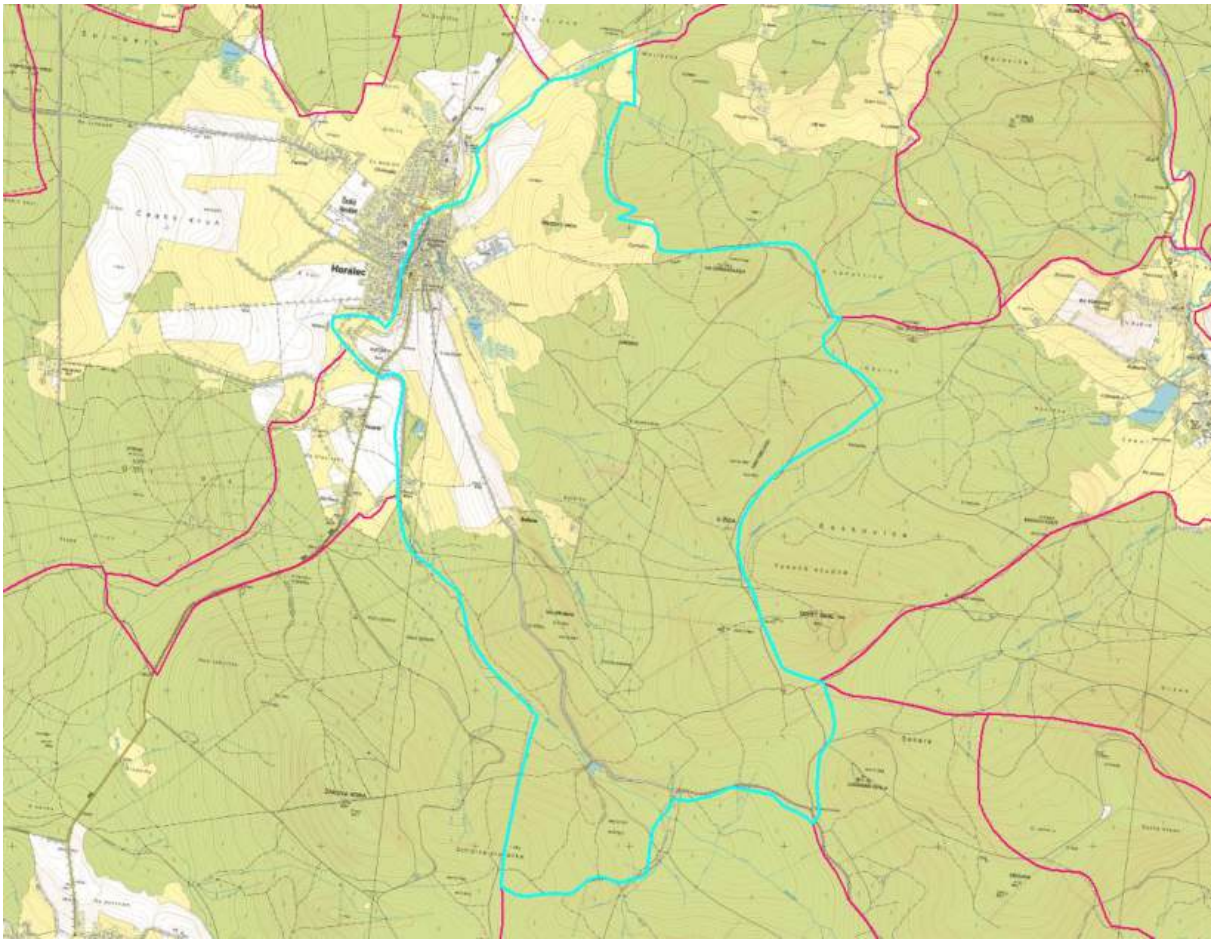
Krajinným rámcem H.B. je odlesněný prostor o poloměru ca 1,5 km; sídlo je vysazeno na návrší (637 m), viditelném ze všech stran, kterému dominuje kostelík se hřbitovem. Vlastní zástavba obce je na severním svahu, který se svažuje k údolí Borovského potoka, kde zástavba končí. Po obvodě vytýčeného prostoru les (vých. strana) a menší chlumky (jv., jih, jz). Sídlo je typem návesové ulicovky ve směru S-J, doplněné novou zástavbou na sv. a sz. s volnějším půdorysem.Na západním okraji areál býv. JZD. Při Borovském potoce rozsáhlý areál tradičního statku. Havl. Borová je dobrým příkladem sídla, které si zachovalo svou identitu v urbanistické rovině. Ztratilo ji v částí centra, kde došlo k neuváženému přehuštění a ke ztrátě měřítka. Mimořádné pohledy jsou od severu (od Peršíkova). *Fotodokumentace: List č. 11/obr. 5-7, list č. 12/obr. 1-2.*

Závěr:
Mimořádné: krajinný obraz
Těžiště: urb. formace
Míra kvality: dobrý průměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Herálec na Moravě

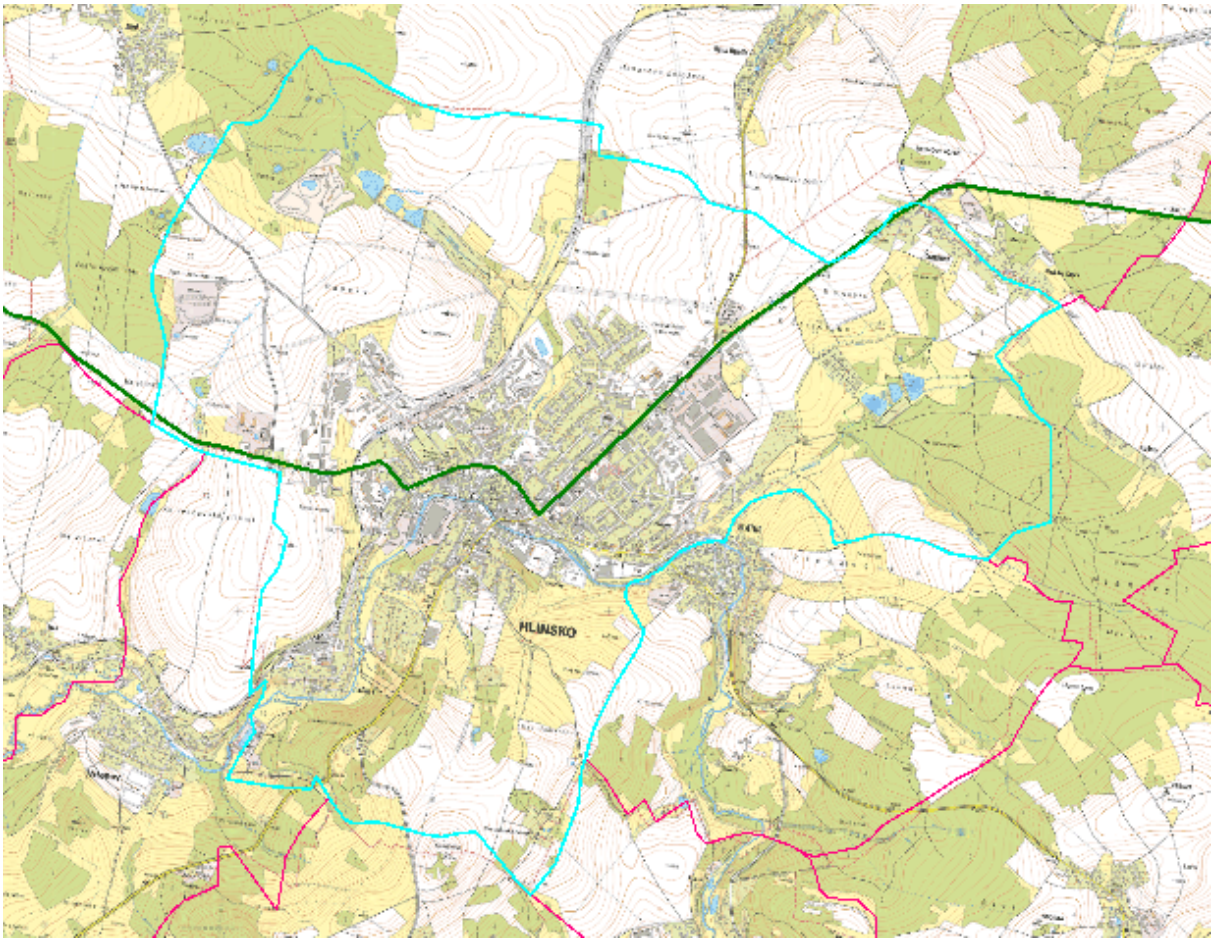
Rozloha: 1005 ha
Kategorie: II. - III., okraje I./B-

Obec: dtto
Okres: ZR střed
Počet obyvatel: 1281 (1994) plus
Nadm. výška: 642
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 25
Literatura. První zmínka z r. 1358 na levém břehu Svratky - jako Český Herálec, později k němu připojen i Mor. Herálec (patrně po Heraltovi z Obřan) na pravém břehu. Ves hromadného (shlukového) typu na česko - moravském pomezí (vznikla sloučením obou zmíněných částí dnešního Herálce v roce 1952). Hřbitovní klasicistní kostel sv. Kateřiny z roku 1784, věže upraveny v r. 1879. Kamenný most se třemi oblouky z roku 1856. V letech 1759 - 1839 se zde těžila železná ruda pro železárny v Kadově a ve Vříšti. V části Mariánská Huť zřízena v r. 1727 sklářská huť, která zanikla v r. 1914. Další sklářská huť byla v části Brušovec (založená po velkých lesních polomech). Poblíž sklárny vznikla osada (Brušovec), později připojená k Mor. Herálci. Tradiční dřev. (v.d. Dřevo, výroba šindelů - družstvo Měřín) a textilní průmysl, výroba nábytku (v podniku Modeta - Style). V obci je zaveden plyn. V rozsáhlé výměře katastru dominuje lesní půda (66%), zeměd. půda (28,5%), z toho louky 12,5%. Památné stromy - javorová alej podél silnice Herálec - Brušovec. Průzkum. Jedna z největších obcí leží v odlesněném, zemědělsky obdělávaném prostoru mírného úvalu (ca 3,5 x 3,0 km) (orná půda, louky kolem vodotečí Svratky a Břímovky) s výraznější severojižní osou - tj. tokem Svratky

směrem k severu a se strmějšími okraji (na jv. - směrem k Brušovci). Odtud pohledy -od kostela sv. Kateřiny. Intravilán vystřeluje samostatnými skupinami budov na jih (Kocanda, Na Pláce), na západ (Familie) a na jv. (Brušovec).
Z někdejší zástavby z pozdního 18. a 19. století, v níž převažovaly roubené, hlínou omazané chalupy na kamenné podezdívce, se dochovalo jen několik více méně neporušených objektů (stará rychta v moravské části, ale v neudržitelném kontextu přilehlé novostavby) a větší množství nově upravených budov. Na původní zástavbu navazuje zemědělský závod (nad rychtou). Původní strukturu středu obce rozrušila novodobá zástavba, přestavba a dostavba rodinných domů v historickém středu obce, (často na dělených parcelách, která původní zástavbu spolu se zaplňováním volných míst značně zahustila). Zastavováním parcel vytlačovány volné plochy (zahrádek, dvorků). Nová výstavba v české části (nákupní středisko s rovnou střechou, nová zástavba typovými rodinnými domy, zakončená pavilónovou budovou ZDŠ) oproti jiným příkladům realizovaná na základě urbanistického záměru. (Oproti starší shlukové zástavbě je nová zástavba charakterizována opakováním určitých typů RD.) Je však nutno říci, že nově upravené původní „shluky" působí hůře, než řady typových domků.
Fotodokumentace: List 12, obr. 3-6, list 13, obr. 1-6; list 39(obr. 1-3, omylem uvedené jako obec Sklené)
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: solitérní stavby
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Hlinsko v Čechách

Kategorie: I. betlém, II. střed, město III./B-

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: ca 11000
Nadm. Výška: 590
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
První zmínka z roku 1073 hovoří o osadě Hlína (u kostela); ve 13. stol. na levém břehu širokého údolí Chrudimky vzniklo "Hlinské", původně farní osada, povýšená r. 1303 na (pohorské) městečko. 1350 připojeno k lítomyšlskému biskupství. K roku 1413 - tvrz. Koncem 14. století k rychmburskému panství. Od roku 1834 město. Pěstování lnu, ložiska vhodných hlín - tkalcovství a hrnčířství. V 19. století průmysl, výroba textilní a kožešnická, elektroprůmysl, průmysl mléčné výživy, výroba koberců, kožešin. Strojírenská výroba.
Kostel Narození P. Marie, pův. gotický (1350), stržen r. 1730, nový z r. 1730 - 45 s výjimkou věže. Barokní radnice z r. 1782 (přestavby v r. 1892) s věží z r. 1839. Muzeum z r. 1784, jedno z nejstarších v Čechách. Bývalou hlineckou tvrz připomíná na dol. konci nám. čp. 45 (U tvrze). Řada tradičních domků: z let 1810 - 20: čp. 111 (před kostelem), dále čp. 393, 394, 417, na ievém břehu Chrudimky čp. 288, 289, 569 - postaveny kolem r. 1800. Pravý břeh Chrudimky - víz Betlém.
Průzkum: kromě Betléma neproveden

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: historické centrum, Betlém
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Sídelní útvar: Betlém

Rozloha: ha
Kategorie:I./A

Katastrální území: Hlinsko v Čechách
Obec: Hlinsko
Okres: CR
Počet obyvatel: (skanzen)
Nadm. výška: 590 m.n.m.
Počet památkově chráněných objektů: Vesnická památková rezervace

Pravidelné kolonizační osídlení roubených domků maloměstského proletariátu při řece Chrudimce z období manufakturní výroby (od poč. 18. do poč. 19. století, nejstarší dochované ze 2. poloviny 18. století); datované: Čp. 157 z r. 1766, čp. 161 z r. 1811). Postupně se obnovují, mají sloužit jako místa ukázek manufakturní výroby.

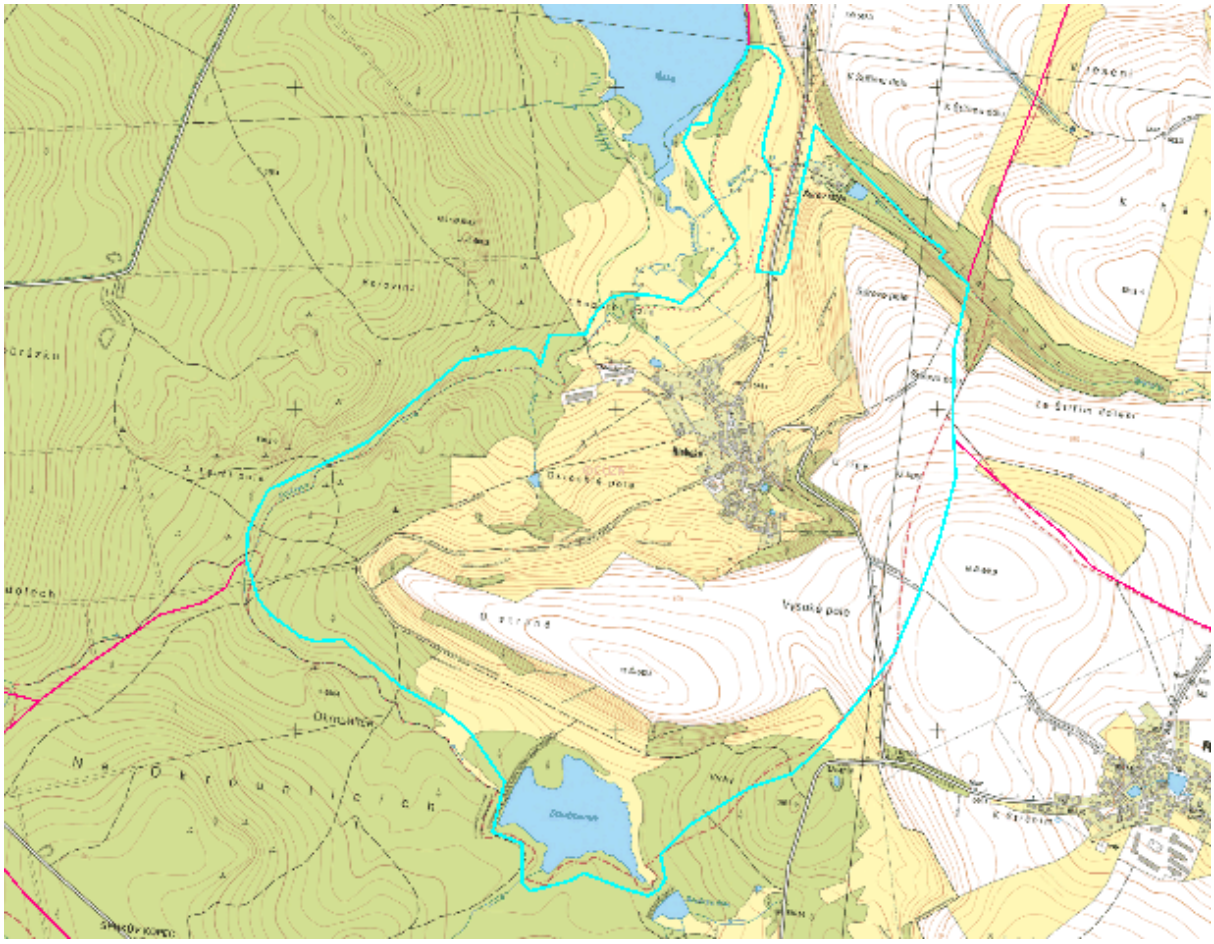
Jedná se o soubor, který dostal statut vesnické památkové rezervace. Přízemní domky s lomenicemi a podlomenicemi, roubené i zděné jsou soustředěny uprostřed města, kde sousedí bez náležitého odstupu s městskými stavbami, měřítkově i charakterem nesrovnatelnými. Toto prostředí předmětnému celku ubírá na přesvědčivosti: působí jako reziduum. V době průzkumu byl soubor doplňován dalším objektem. Nepříznivý fakt „skanzenu" na druhé straně zaručuje udržení původního stavu souboru (bez přestaveb).

Celý soubor je dokladem užití lidové architektury mimo venkovský prostor; prostředí domků je z tohoto důvodu nesrovnatelné s obdobnými stavbami v neměstském prostředí. Vzhledem k okolí lze hodnotit jen jednotlivé objekty, celek utrpěl okolní zástavbou, která se proměňuje bez ohledu na tuto VPR.

Fotodokumentace (Baše 1998) List č. 01, obr. 1-5

Závěr:
Mimořádné, intaktnost
Těžiště: *stavby*
Míra kvality:*převažující*
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historickou kvalitu celého prostoru
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit výstavbě nevhodných objektů v okrajích

Katastrální území: Hluboká u Krucemburku

Kategorie: I. – II./B+

Obec: dtto
Okres: HB
Počet obyvatel:
Nadm. výška: ca 610
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

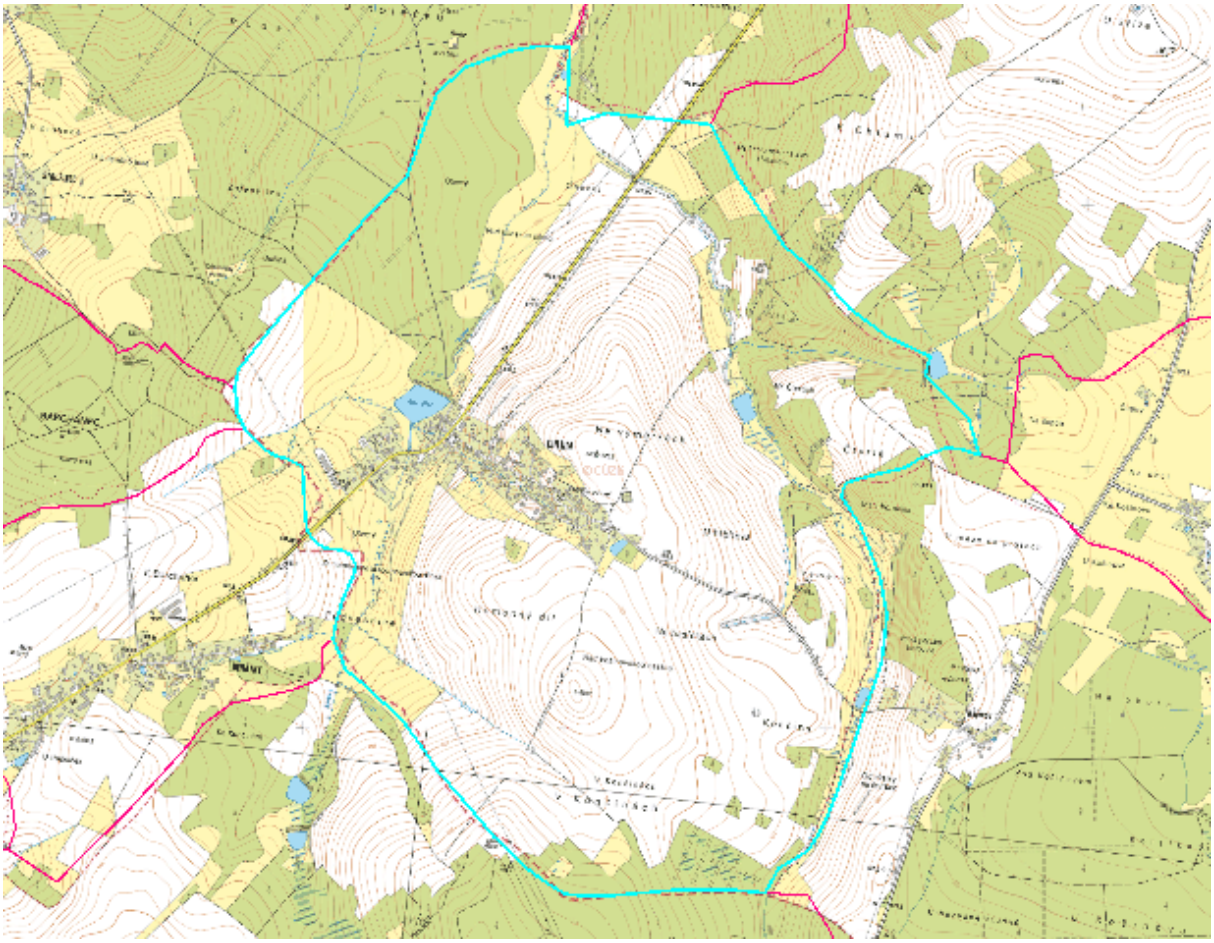
Krajinným rámcem této odlehlé obce je uvolněný (vymýcený) prostor na pokraji většího masivu lesa (záp. a jižní okraj); Komunikačně je H. napojena místními komunikacemi na Krucemburk, Polničku a Vepřovou. Zástavba od severu začíná mírným svahem, na jv. straně nabývá na strmosti. Proto je komunikace v intravilánu vedena serpentinami. Terénní podmínky způsobily, že zástavba se přizpůsobuje; proto je spíše shluková. Tradiční chalupy převládají, ale upravené. Přesto lze najít neznehodnocené roubené i zděné stavby. Podél silnice v horní partii alej starých klenů.
Fotodokumentace: List č. 14/obr. 1-3.

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: neopakovatelná situace, krajinný ráz
Míra kvality: spíše okrajové
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Chlum u Hlinska

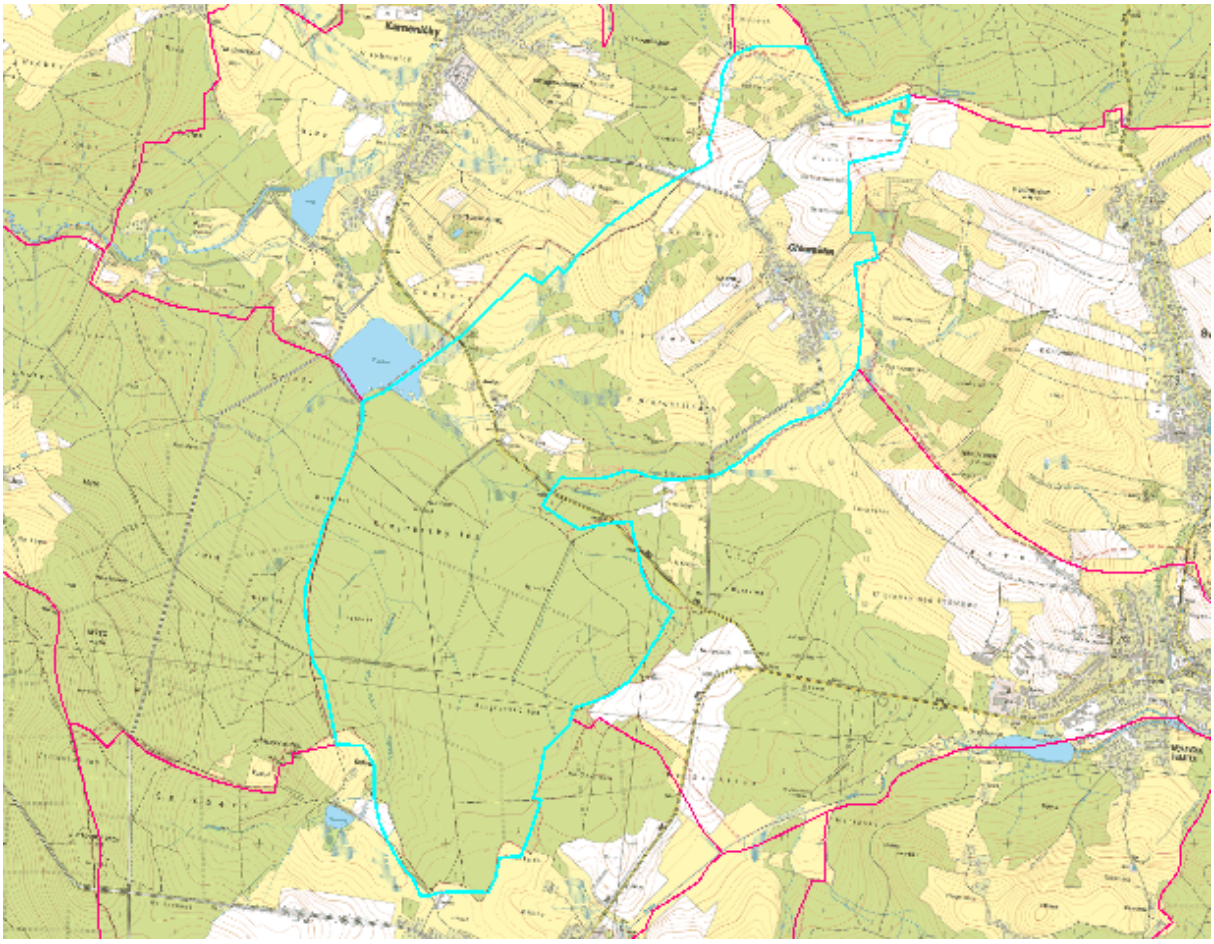

Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel:
Nadm. výška: 575
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Malé sídlo je založeno kolmo na st. silnici č. 34 (Havl. Brod - Hlinsko); průjezdní doprava ovlivňuje prostředí obce (hluk, ale prac. příležitosti, dostup do větších sídel). Z celé řady obcí, jako je Chlum, se stávají jen obytné soubory bez vlastní identity. Převažují novostavby dle přání dnešních obyvatel (půlené štíty).

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: -
Míra kvality: ztráta identity, okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Chlumětín

Rozloha: 665 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 220 (1994)
Nadm. výška: 667
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
První zmínka k r. 1392. V 18. století v okolí těžena žel. ruda, později rašelina. Na svahu kopce "Oběšený" pramen Chrudimky (tzv. "Chlumětínský potok").
Krajinným rámcem je odlesněná plocha, navazující na západě na prostor Svratouchu. Prostor je vymezen okraji lesa (sever, jih). Jedná se o mírný svah k jihu, jeho středem protéká jedno z ramen Chlumětínského potoka. Urbanistickou formací je neporušená ulicovka. Zástavba je souběhem nové a pův. zástavby, které spolu nekorespondují. Náves se štítovou orientací staveb. Na sv. okraji Chl. odbočka na Paseky; jedná se o samostatný, malý, heterogenní soubor staveb, bez zjevné kvality. Jedinou kvalitou je poloha.
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: urb. formace, solitéry
Míra kvaiity: okrajová
Ochranné podmínky:
✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Javorek

Rozloha: 390 ha
Kategorie: L/A-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 110 (1980), 95 (1994)
Nadm. výška: 590
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 8

První zmínka k r. 1364. Název odvozován od javoru. Obec s téměř kruhovým půdorysem založena někdy na přelomu 13. a 14. století.; na jižním okraji zbytky věže hradu Štarkov (též Skály, nebo Stařechovice), pův. patrně ze 13. stol. Rozbořen. Náves sloužila jako pastvisko. Zachovaná rychta (čp. 22), o které jsou zprávy již z r. 1372. V r. 1809 vyhořela. Zvonička nepřístupná (zarostlá náletem).
V roce 1976 přičleněn J. kJimramovu, od roku 1990 opět samostatný. V blízkosti sídla se těžila železná ruda (doly Kristián a Michal) vletech 1814-1872. Husův pomník z roku 1921. Obchod. Vepřín (porodna). V katastru převažuje zeměd. půda (74%). Z toho orná půda 45% a louky s pastvinami 28%. Javorek je usazen v harmonické krajině východně od Daňkovic, v samostatné kotlině otevřené k jihu, vytvořené bystřinou, přítokem Fryšávky od severu k jihu, v odlesněném prostoru mezí dvěma paralelními komunikacemi, spojujícími Sněžné s Jimramovem. Javorek leží na jejich S-J spojce ca 1,5 km dlouhé. Původně odlesněný prostor je bohatý na druhotnou vegetaci podél cest a mezí. Okrouhlé založení obsahuje plochý střed s rybníkem a návsí. Polní cesty vystřelují radiálně do svahů (po spádnicích). Staré, dochované lidové stavby a způsob zástavby jsou v některých partiích narušeny

naprosto necitlivě umísťovanými novostavbami, zejména na exponovaných místech, včetně funkčního vepřína ZD. Stavby jsou doprovázeny bohatou vegetací vzrostlých stromů a starými zahradami. Sídlo je v zachovalých partiích intaktní, včetně typických plůtků, zahrad s ovocnými stromy, atp.

Fotodokumentace: List 14/ obr. 4-7, list 15,obr. 1-7

Závěr:

Mimořádné: symb. krajiny a sídla

Těžiště: místní charakter

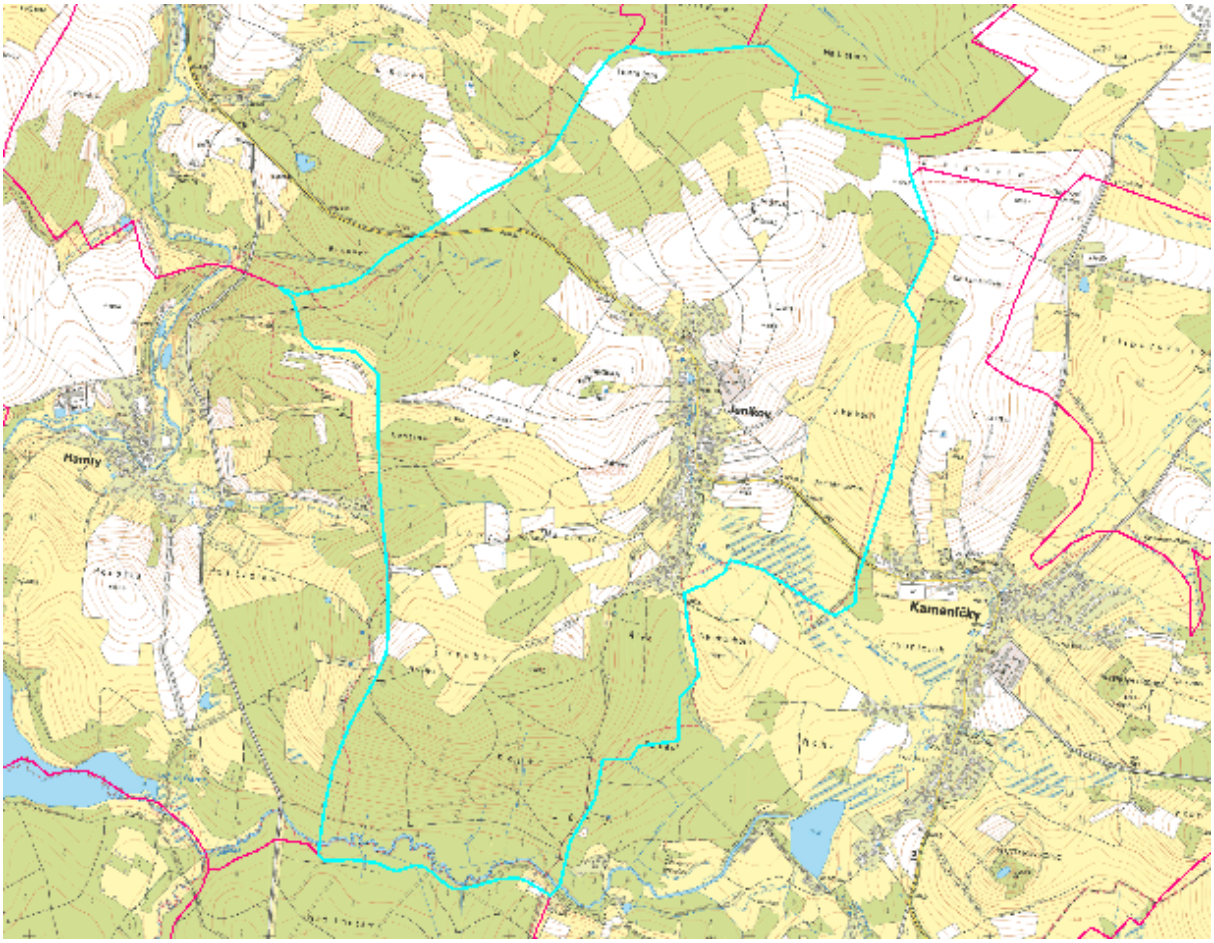
Míra kvality: význ. podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

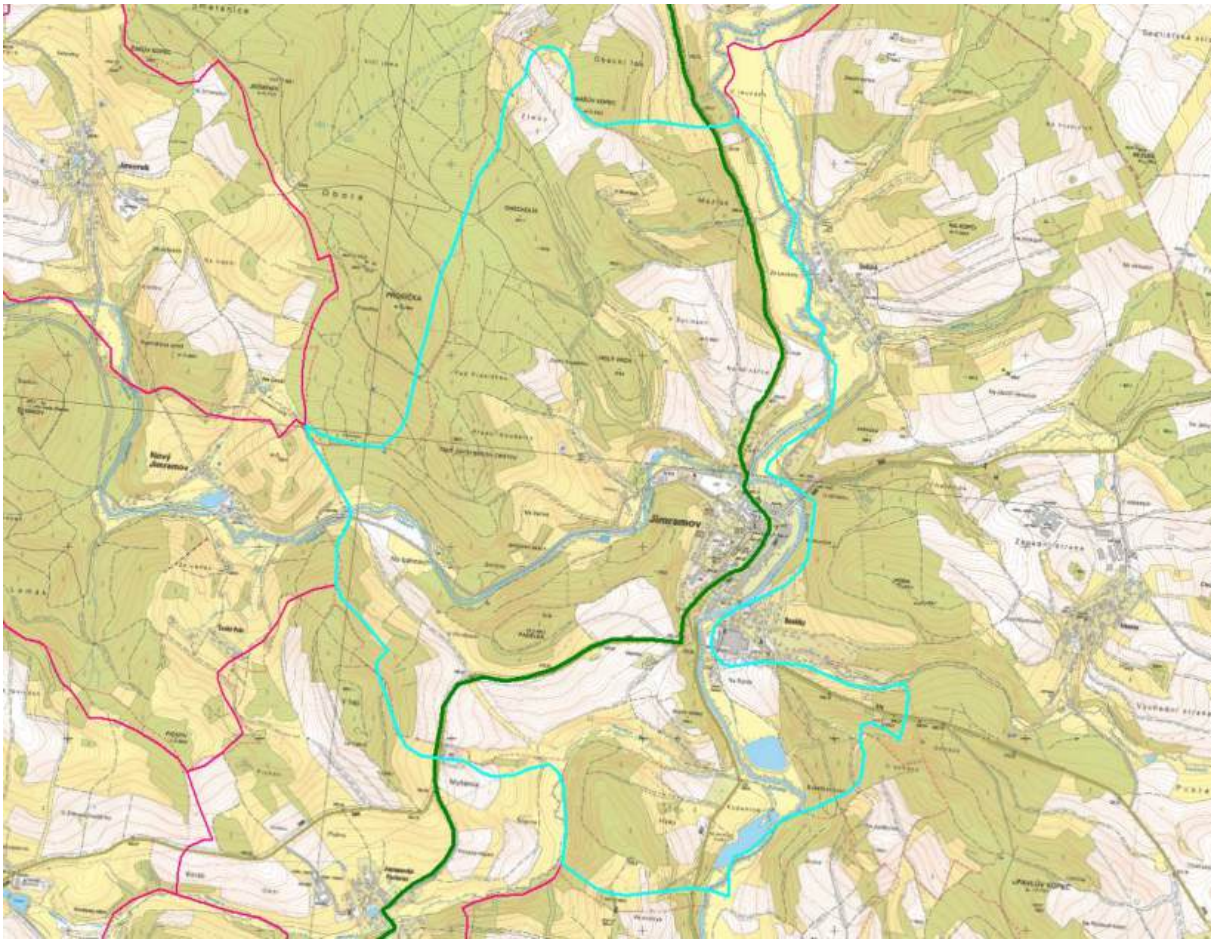
Katastrální území: Jeníkov u Hlinska

Rozloha: 582
Kategorie II./C+

Obec: Hlinsko
Okres: CR
Počet obyvatel:
Nadm. výška: 648
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Připomínán v r. 1392. Typická ves Hlinecká na silnici Hlinsko -Kameníčky, na vých. svahu vrchu Bubeneč. Poslední zbytky horáckých chalup. V 19. století tkalcovství, zemědělství, hrnčířství.
Průzkum: Plochý, odlesněný krajinný prostor, svahovaný směrem k jihu, kterým prochází komunikace Hlinsko - Svratka, vytvářející S- formu, ponechávající jižní (novější) část Jeníkova mimo průjezd. Zástavba většinou nová, příměstského charakteru. Tradiční zástavba jen ojedinělá, většinou nefunkční, ve špatném stavu, zejména v příčných krátkých uličkách. Kaplička na špatně čitelné návsi. Prodejna, sokolovna.
Fotodokumentace:0
Závěr:
Mimořádné:0
Těžiště: krajinný ráz
Míra kvality zástavby: jen okrajová

Katastrální území: Jimramov

Rozloha: 2200 ha
Kategorie: I. - II./A-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 1292 (1994)
Nadm. výška: 495
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): Městská památková zóna
Obec pří ustí Fryšávky do Svratky. Připomínán k r. 1235, historicky spjat s nedalekým hradem Skály. Od 13. stol. městečkem. Roku 1643 sídlo vypáleno. Po roce 1781 kulturní středisko nekatolíků. Zástavba kolem protáhlého (troj úhelníkové ho) náměstí s klasicistními domy, renesanční radnicí (klasicistní průčelí z r. 1811), v. školou (kasicistní z r. 1800) a s barok, kostelem Narození P. Marie, púv. gotickým (přestavěn v letech 1705 - 15) s věží z roku 1879. Kostel je spojen chodbou (z 18. stol.) se zámkem Bellcrediů (pův. renes. z r. 1586, upraven v r. 1670, průčelí v klasicist. období. Věž z roku 1879. Evangelický kostel uprostřed hřbitova. Dnes výroba vlněných látek. Z velké výměry katastru převaha zeměd. půdy (56,5%), orná 32, louky a pastviny 23%, lesní půda 34%. "Ostatní" plochy téměř 8%. Průzkum; proveden jen povšechně
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: intaktnědochované historické jádro, symb. krajiny a sídla
Těžiště: krajinný ráz, historické objekty měšťanských domů, areál zámku

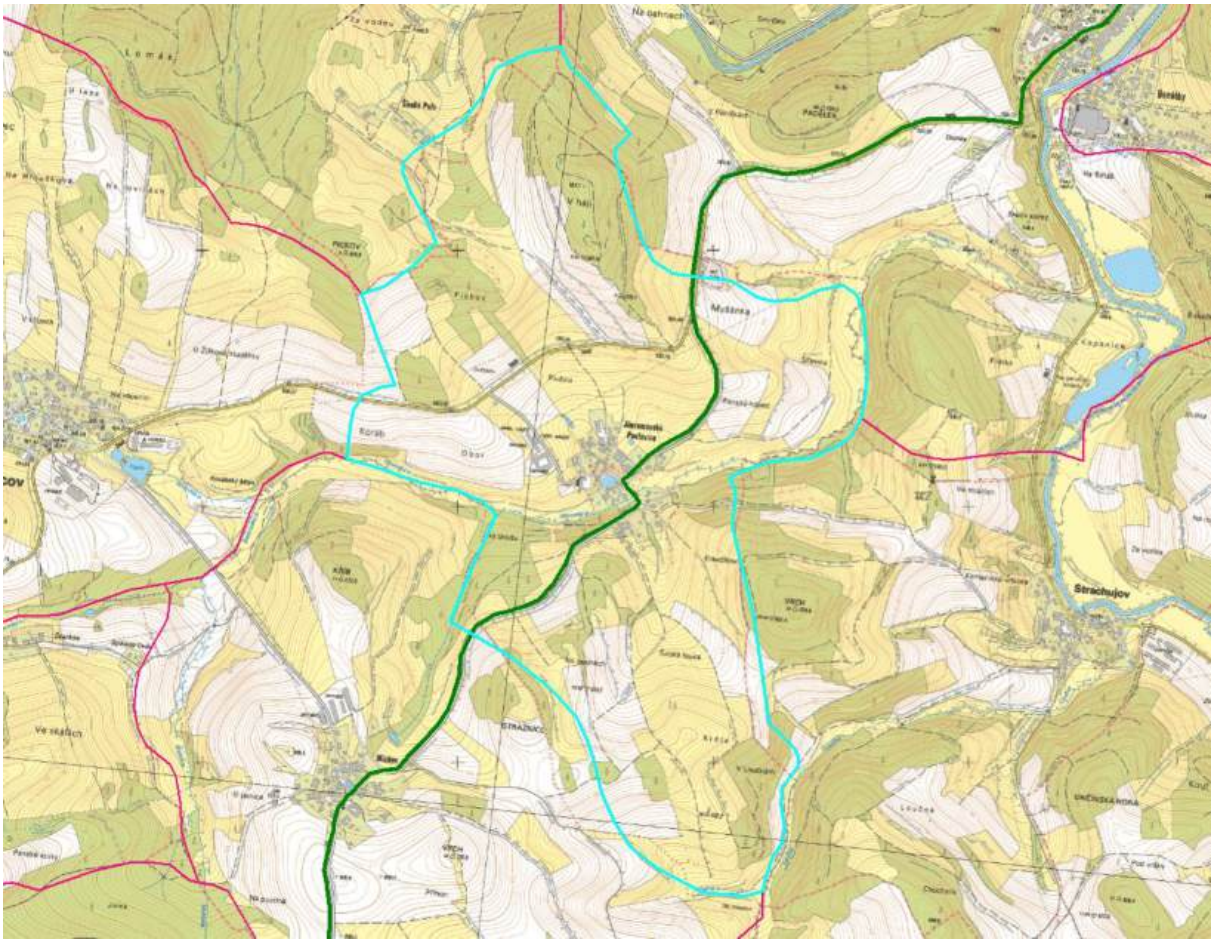
Míra kvality zástavby: význ. podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Jimramovské Pavlovice

Rozloha: 349 ha
Kategorie: II./A-

Obec: Věcov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 45
Nadm. výška: 595
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Obec, dříve jen Pavlovice (původ v osobním jménu Pavel), vznikla na poč. 14. stol. na styku dvou kolonizačních území. Později se staly součástí jimramovské části Pernštejnského panství. Již v roce 1565 je vJ.P. zmiňován vrchnostenský dvůr. V r. 1834 byl nově vystavěn, ale v roce 1835 shořel i s hospod, zázemím (stodolami). V roce 1840 vznikla při dvoře paiírna, dnešní lihovar. Od roku 1964 součástí obce Věcov. Osídlení je na hranici CHKO. Průzkum: Krajinným rámcem osídlení je mírný jižní svah nad hlubším údolím Věcovského potoka, tekoucího ve směru Z-V, nad kterým se zvedají severní svahy Loučného kopce s malými expozicemi lesa a s odlesněnými prostory pastvin. Středem obce rybník, zástavba různorodá, často zanedbaná. Na záp. okraji velký, pozitivně působící panský statek býv. JZD v exponované poloze.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: krajnný ráz, dominanta zemědělského dvora

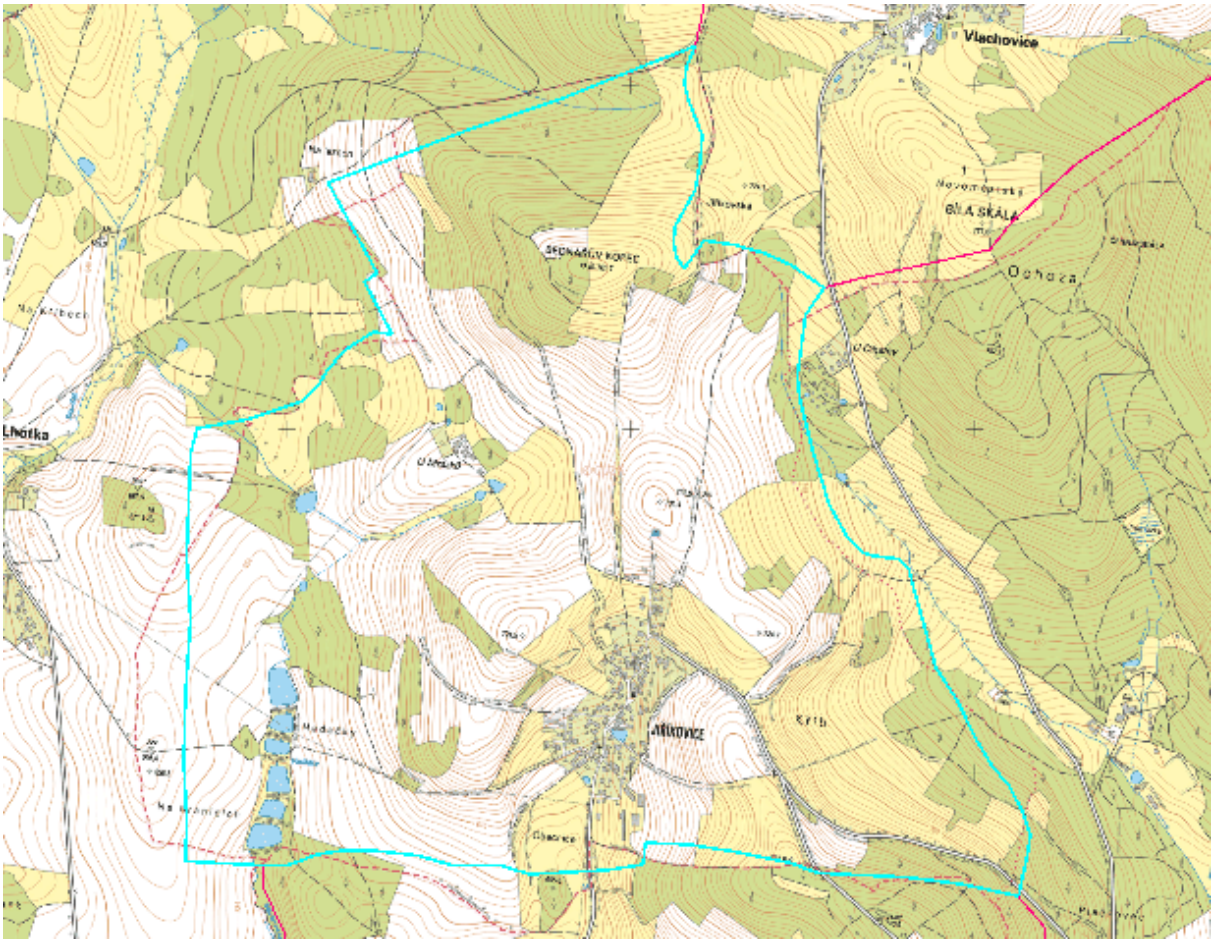
Míra kvality zástavby: význ. podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Jiříkovice u Nového Města na Moravě

Rozloha 394 ha
Kategorie II./B+

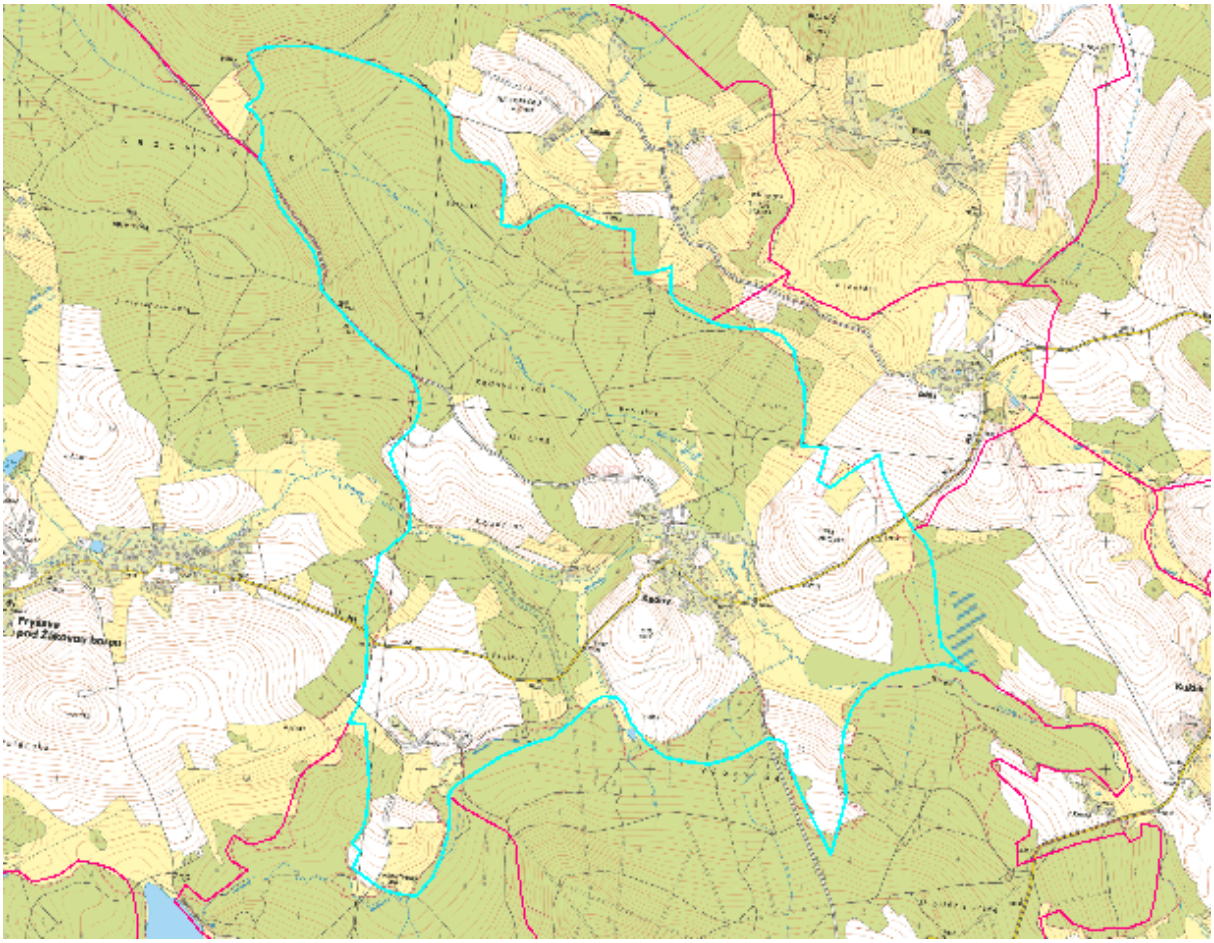
Obec: N. Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 201 (1980), 202 (1994)
Nadmoř. výška: 676
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):0
Jiříkovice vznikly v rámci kolonizace okolo poloviny 13. století, spolu s Radňovicemi. Jsou jednou z nejstarších obcí na Novoměstsku. V roce 1269 byly darovány žďárskému klášteru. Na přelomu 15. a 16. století byl v Jiříkovicích klášterní dvůr. V roce 1667 dostala obec pečeť. V r. 1861 byla na návsi postavena kaplička. Cesta do Radňovic (2 km) od roku 1895, do Nového Města od roku 1928. V roce 1969 byl v J. otevřen kulturní dům.
Obec leží ve výjimečně krásném krajinném rámci, tj. na konci krátkého údolí, otevřeného kjihu. Údolí je vymezeno kopci na třech stranách, od jihu. Zvlněný terém luk a polí je doplněn malými chlumky lesa. Obec je napojena silnicí místního významu cd Radňovic, kam mírně klesá. Vesnička dnes těží 2 odlehlejší polohy; tlaky na změny nejsou patrno tak silné, přestavob jo přesto dost. Vyseká je potenciální kvalita usazení sídla.
Fotodokumentace: List 16, obr. 3-7.
Závěr:

Mimořádné: krajinný rámec
Těžiště: usazení obce
Míra kvality: potenciálně velká
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Kadov u Sněžného

Rozloha 538 ha
Kategorie: I./A-

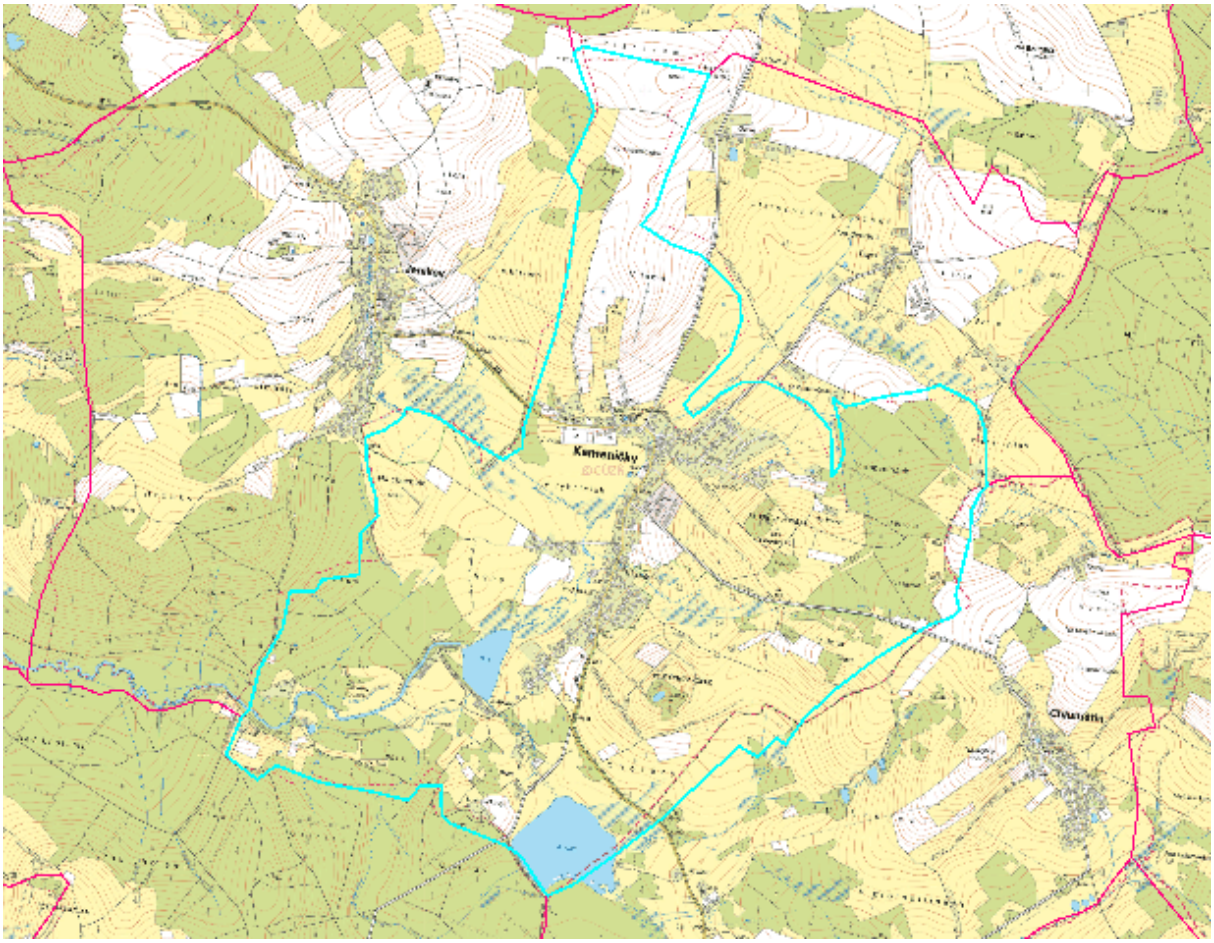
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 228 (1980), 118 (1994) klesá
Nadm. výška: 670
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 16
Obec při horní Fryšávce. Chalupy horáckého typu kryté dehtovou lepenkou, s lomenicemi klasovitě skládanými, a s podlomenicemi. Kadov vyrostl při huti na železo, která vznikla v pol. 17. století. V 19. století zde pracovala jedna z největších železáren na Moravě (zanikla v r. 1874). Výroba užitkových i uměleckých předmětů (Kadovské litinové náhrobní kříže). Žel. ruda zprvu dobývána v okolí, později dovážena. Na místě bývalých hald strusky stojí nové domky (při návsi). V katastru mírně převažuje lesní půda (52%); zemědělská půda (42,5%) s převahou orné (32,5%), louky a pastviny (10%).
Kadov leží v dramatičtějším terénu, v omezenějším krajinném rámci (kromě východního okraje vymezen lesem); vlastní zástavba celkově menšího rozsahu (odpovídá rozměrům kraj. rámce) na sv. svahu nad potokem Fryšávkou.
V centru se sbíhají 4 komunikace, osová je ve směru sz-jv. V tomto směru je orientovaná i náves (rozšířená ulicovka) s kapličkou, lipami, jírovci a s původní zástavbou (roubenky s jasany) ale i s přestavbami. Novostavby v menším rozsahu, zejména na sev. okraji.
Fotodokumentace: -

Závěr:
Mimořádné:
Těžiště:
Míra kvality:
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Kameničky

Rozloha 565 ha
Kategorie: I.-II./B+

Sídelní útvar: Kameničky
Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 628 (1980)
Nadm. výška: 625
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0

První zmínka k roku 1350; 1392 v popise zboží Rychmburského. Později zpustošeny. Od roku 1485 uváděny jako "Reichlova Kamenice".Obec leží pří pramenech Chrudimky (v lese Stará Obora), v parovině (geologicky náleží okolí Svratky k pahorám). Barokní kostel Nejsvětější Trojice, pův. gotický (zmínka 1350), nově vystavěn v letech 1764 - 66; věž z roku 1830. Opravy 1945- 50. Fara preudorenesanční (1855). Roubené horácké chalupy z 19. století kryté typickou deht. lepenkou: čp. 11, 19, 35, 117, 130, 97 (s letopočtem 1809). Obec s malířskou tradicí. Místo pobytů Ant. Slavíčka (1901-1905) a dalších malířů -krajinářů (B. Dvořák, H. Masaryk, A. Zeyer, R. Kremlička, O. Nejedlý, G. Macoun, F. Kaván).

Vojtěchův (Volákův) kopec - proti Slavíčkově chalupě (673 m); na temeni zatopený lom, chráněná oblast (tetřev). Mělký rybník Krejcar. Vyhlášená oblast klidu (Kameníčky - Lány). Výzkum luk prameništní oblasti (UNESCO - inf. z roku 1985).

Krajinný ráz: mírně zvlněná, harmonická nivní krajina s meandrujícím horním tokem Chrudimky, s pohledově dominujícím Vojtěchovým kopcem (chlumek na vrcholu) a dále s plochou rybníka Krejcar (na jižním okraji). Ulicová zástavba podél průjezdní komunikace Hlinsko - Svratka, na sev. okrají ve směru V-Z, za kostelem a školou se lomí směrem k jihu. Zástavba původně jen ulicová, dnes vystřeluje dalšími směry k Filipovu a na jižním okraji vidlicí, mimo hl. silnici. Původní zástavba již jen ojedinělá, chalupy značně přestavěné, nebo nahrazené novostavbami. Novostavby v příčných uličkách. Sídlo utrpělo pověstí z přelomu století. Cenný je krajinný obraz, kde unikají špatné detaily v podobě jednotlivých staveb.

Fotodokumentace: List 17, obr. 1-4

Závěr:

Mimořádné: krajinný obraz

Těžiště:zachovalé solitéry

Míra kvaíity.okrajová

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Karlov

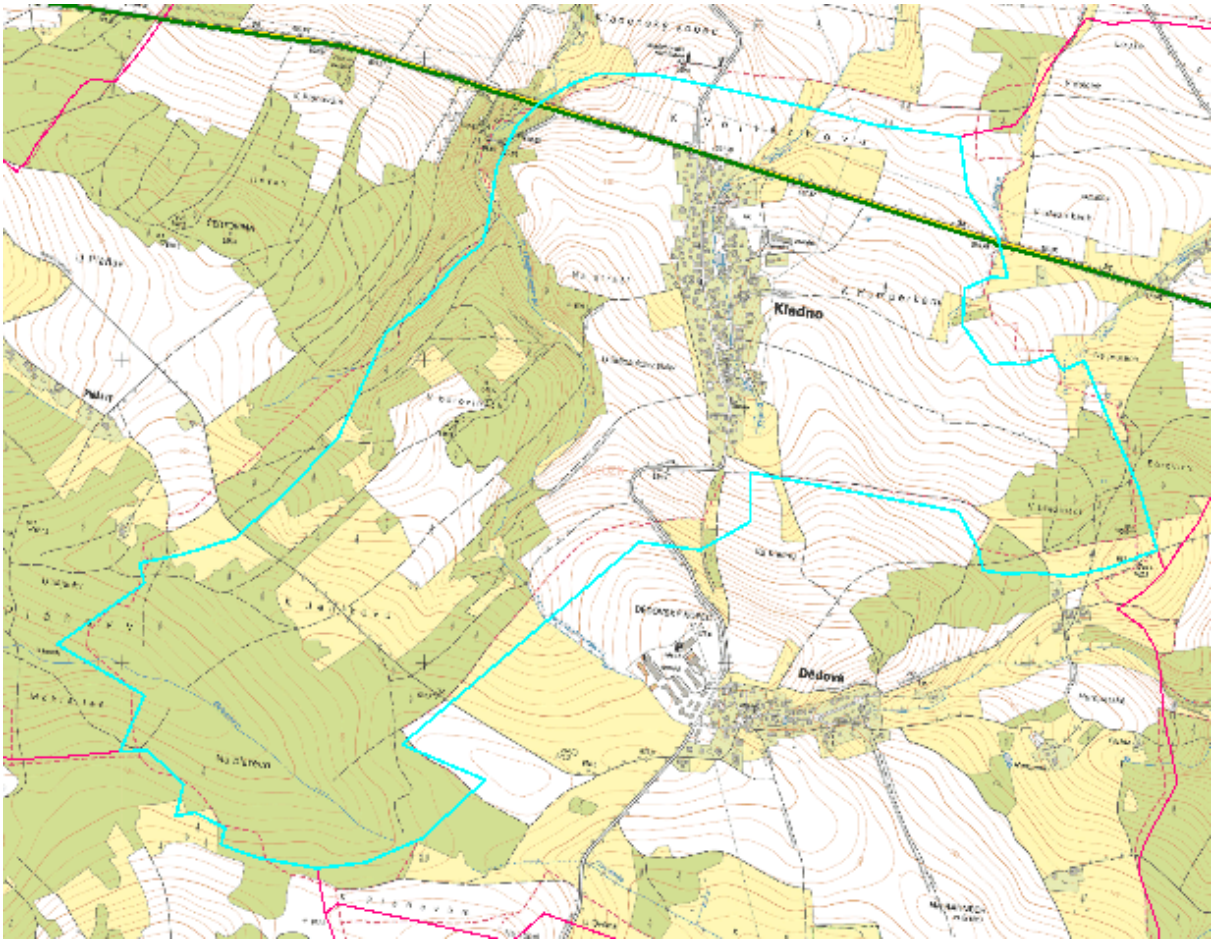

Rozloha 304 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 90 (1980), 68 (1994)
Nadm. výška: 636
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Obec bývala houževnatým ostrůvkem něm. obyvatelstva (Liliensdorf). Z celkové výměry katastru převažuje zeměd. půda (55%), kde mají převahu louky a pastviny (32%); lesní půdy je 38%.
Průzkum: povšechný, bez fotodokumentace
Fotodokumentace: List 17, obr. 1-4
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: zachovalé solitéry, klasicistní statek (poničený)
Míra kvaity. okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Kladno u Hlinska

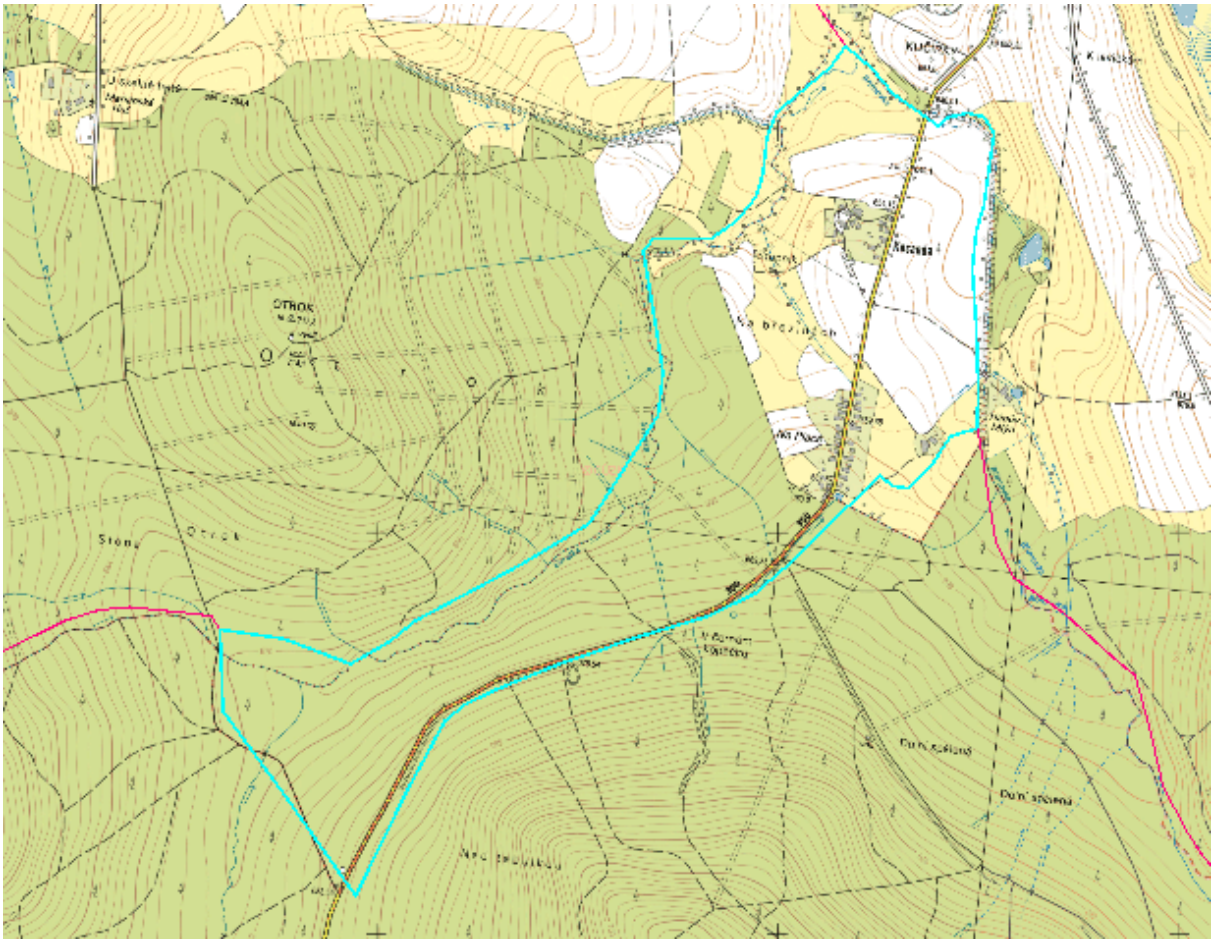

Rozloha:426 ha
Kategorie: II./B+

Obec:
Okres: CR
Počet obyvatel: 262
Nadm. výška: 600 mnm
Počet památkově chráněných objektu (v roce 1985): 0
Literatura. 0
Průzkum: Krajinným rámcem je otevřená plocha, svahovaná k severu, vymezená nejvíce na západním okraji ve vzdálenosti ca 300 m, na severu komunikací Hlinsko-Polička. Sídlo je klasická ulicovka ve směru S-J v délce ca 900m. Relativně nejvíce zachovalých tradičních stavení je ve středu sídla(i usedlost s bránou), kde lze registrovat souvislejší skupinu se štíty do ulice. K okrajům objekty většinou přestavěné, opatřené břizolitem. Ještě méně přesvědčivě působí novostavby. Hostinec, prodejna. Ve srovnání se sídly v okolí je Kl. relativně nejlepší.
Fotodokumentace: --
Závěr:
Mimořádné:0
Těžiště: regenerace urb. formace
Míra kvality: podmíněně dobrý průměr
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Kocanda

Rozloha: 110 ha
Kategorie: II./B+

Obec: Herálec
Okres: ZR
Počet obyvatel: 441 (1930), 86 (2001)
Nadm. výška: 652
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. Původní název Golsaida, Gottseida; původně lesní osada patřila ke žďárskému panství, později k Cikháji, od roku 1950 součástí Herálce. Jako samostatný katastr měla výměru 110 ha. Osada s roubenými chalupami (náhrada za zrušenou v Cikháji; obdobně se sklářskou hutí - po vytěžení dřeva, někdy kolem r. 1759). Původní sklářská huť od roku 1793, v provozu ještě v r. 1834, spolu s blízkou Mariánskou Hutí. Vr. 1930 měla 28 domů a 441 obyvatel. Vykácený les byl postupně proměňován v ornou půdu.

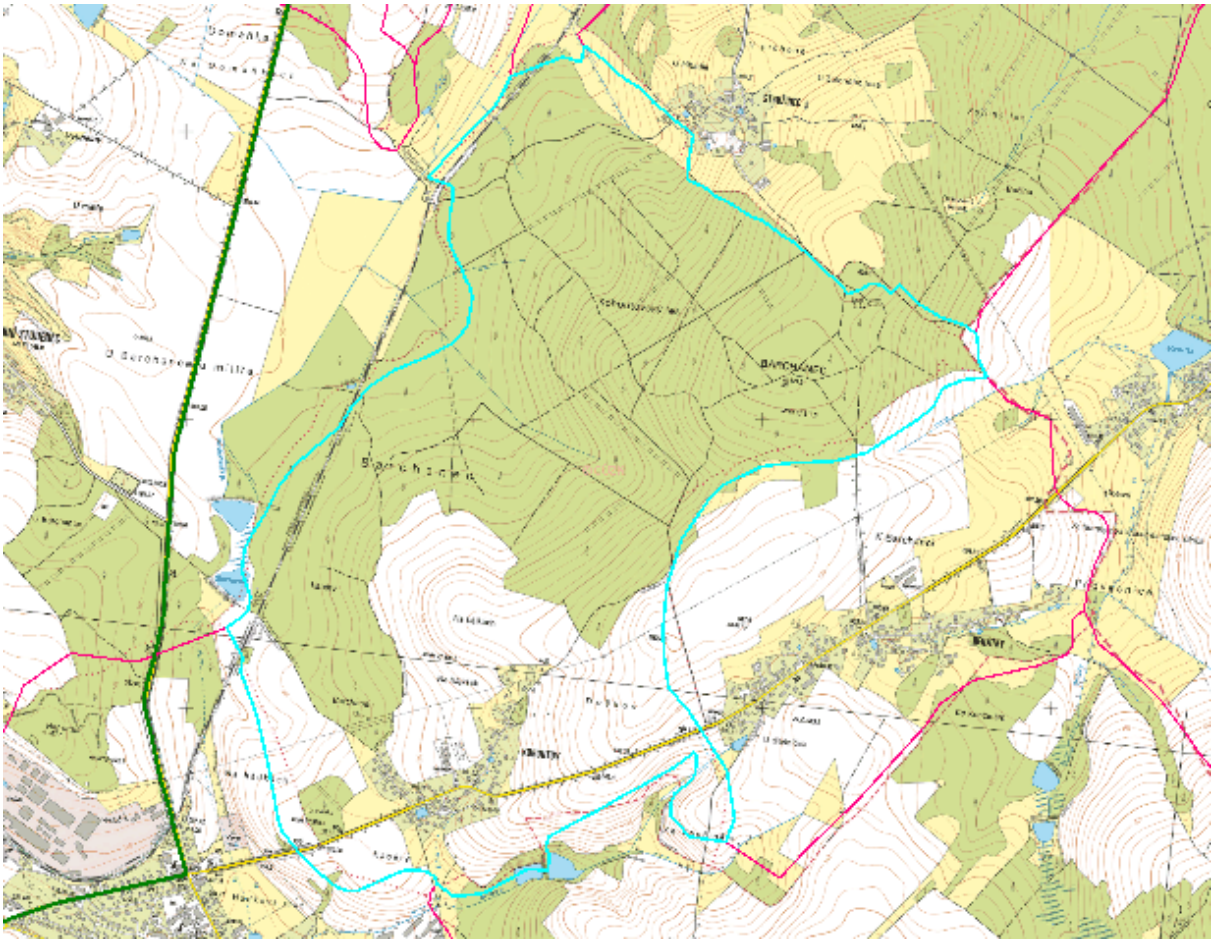
Průzkum. Osada pozdního horského typu, na jihu omezený obzor těsně navazujícím lesem, na vých. a záp. s určitým odstupem. K severu obzor otevřený. Lokalita se skládá ze dvou částí: První tvoří ulicovku (pův. 17 domů), s myslivnou -zvaná „Na Pláce". Druhá část, vlastní Kocanda, západně od silnice, blíže k Herálci (pův. 10 domů). V řadové ulicové zástavbě („Na Pláce") zachovány tři dřevěné obytné stavby (viz fotodokumentace) s lepenkovou a eternitovou krytinou.

Zástavba a charakter přežijí, pokud bude možné silnici používat jako veřejný prostor (ke korzování, jako cyklistickou cestu, bez frekventovaného provozu automobilů).

Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: intaktní založení
Těžiště: regenerace urb. formace
Míra kvality: významaný podíl kvalitních staveb
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Kohoutov u Ždírce nad Doubravou

Rozloha: 387 ha
Kategorie: B

Obec: Ždírce nad Doubravou
Okres: HB
Počet obyvatel: 87
Nadm. výška: 580
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 2

Kohoutov je část města Ždírce nad Doubravou. K 1. červnu 2007 zde žilo 75 obyvatel.
První písemná zmínka o obci pochází z roku 1650.
Bývaly zde dva hostince: Pátkova Dupanda a Mísařův, pozdější Kubátův. Dále zde byl jeden pekař a krupař, jeden obchod v tzv. Židovně, obuvník, krejčí, zámečník, vykupovač kožek a kapelník. Nejzajímavější z povolání bylo tzv. husactví, které zde provozoval pan Fousek. Spočívalo ve vykupování a prodeji husí z celého širokého okolí, vždy na podzim každého roku. Jinak se na Kohoutově v mnoha chalupách tkalcovalo, jako ostatně skoro všude na Vysočině.
V současnosti je značná část objektu nevhodně přestavěna. Okraje sídla tvoří zeleň zahrad. Rozvoj sídla probíhal podle původního urbanistického plánu. Rušivě působí objekt ZD.

Územně správně byl Kohoutov v letech 1869–1950 veden jako obec v okrese Chotěboř, jako část města Ždírce nad Doubravou pak od roku 1961

Fotodokumentace: -
Závěr: Okraje sídla tvořená zelení.
Mimořádné: harmonie krajiny a sídla
Těžiště:
Míra kvality: Cenné okraje sídla tvořená zelení.
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit okraje sídla tvořená velkými zahradami
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky se zahradami a loukami bez zastavění

Katastrální území: Koníkov

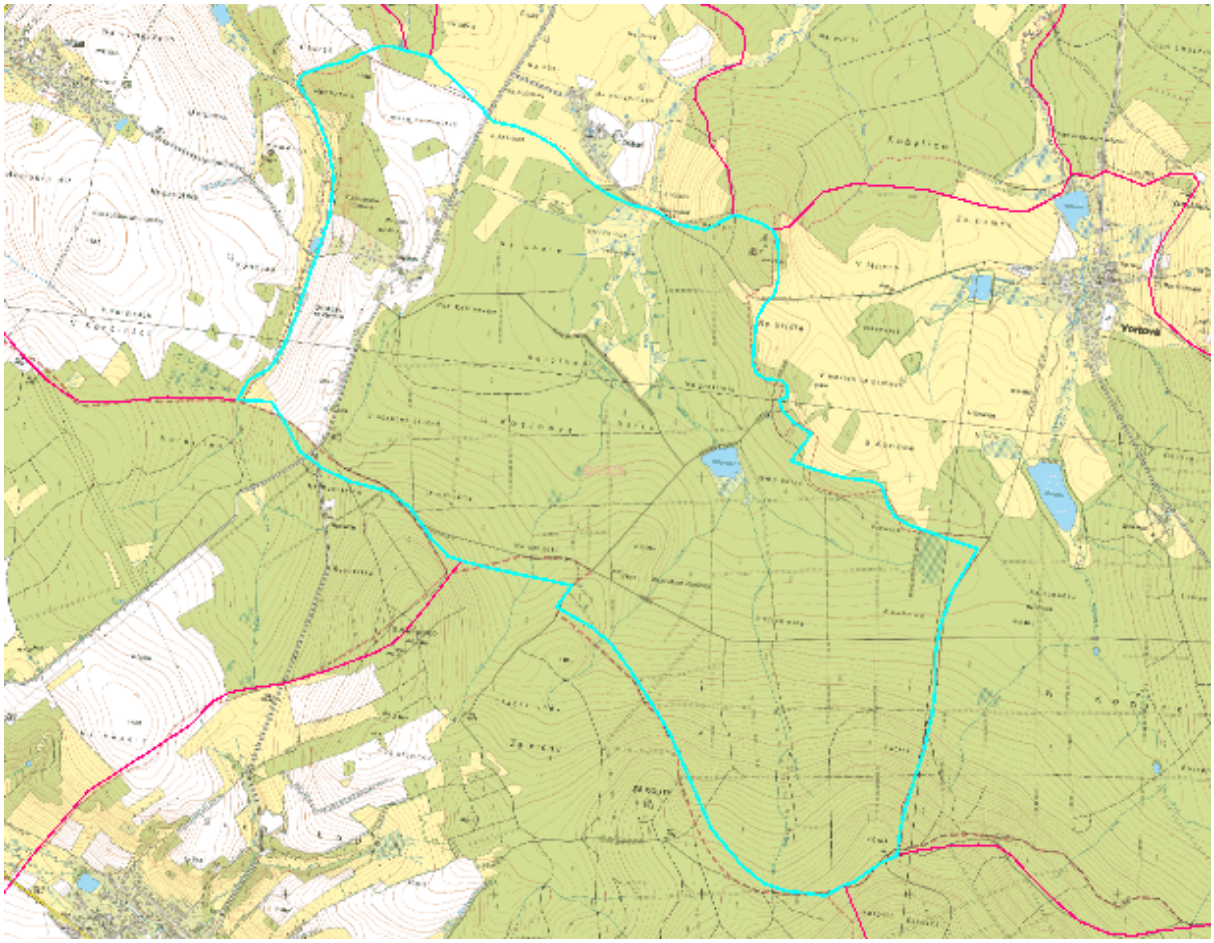
Rozloha: 303 ha
Kategorie: I./A

Obec: Věcov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 45 (1980)
Nadm. výška: 760
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 2
Literatura. Typická horská obec s rozptýlenou zástavbou. Koníkov vznikl po r. 1715 jako osada dřevařů. Patří tak k nejmladším obcím v předmětném území. K roku 1735 zde bylo již 10 domků. Do 19. století se zde těžila žel. ruda (magnetit, limonit). Jedno z nejvýše položených sídel ČMV. Rozptýlená zástavba. Odlehlou, ale zajímavou součástí zástavby je tzv. Zadní (Dolní?) Koníkov.
V prostoru Koníkova rozhledna od roku 1936 (vrch Metodka, 787 mnm); dnes neexistuje.
Průzkum. Rozptýlená zástavba Koníkova zaplňuje prostor náhorní planiny mezi Orancem a Věcovem. Jedná se o území ca 1,3 x 1,5 km, svažující se mírně k severu (k prameništi Věcovského potoka). Zástavba nebyla autorem dostatečně prozkoumána, aby o ni mohl podat zodpovědně zprávu.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: harmonie krajiny a sídla
Těžiště: rozptýlená zástavba (akt.)
Míra kvality: významný podíl kvalitních staveb (akt.)

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Košinov

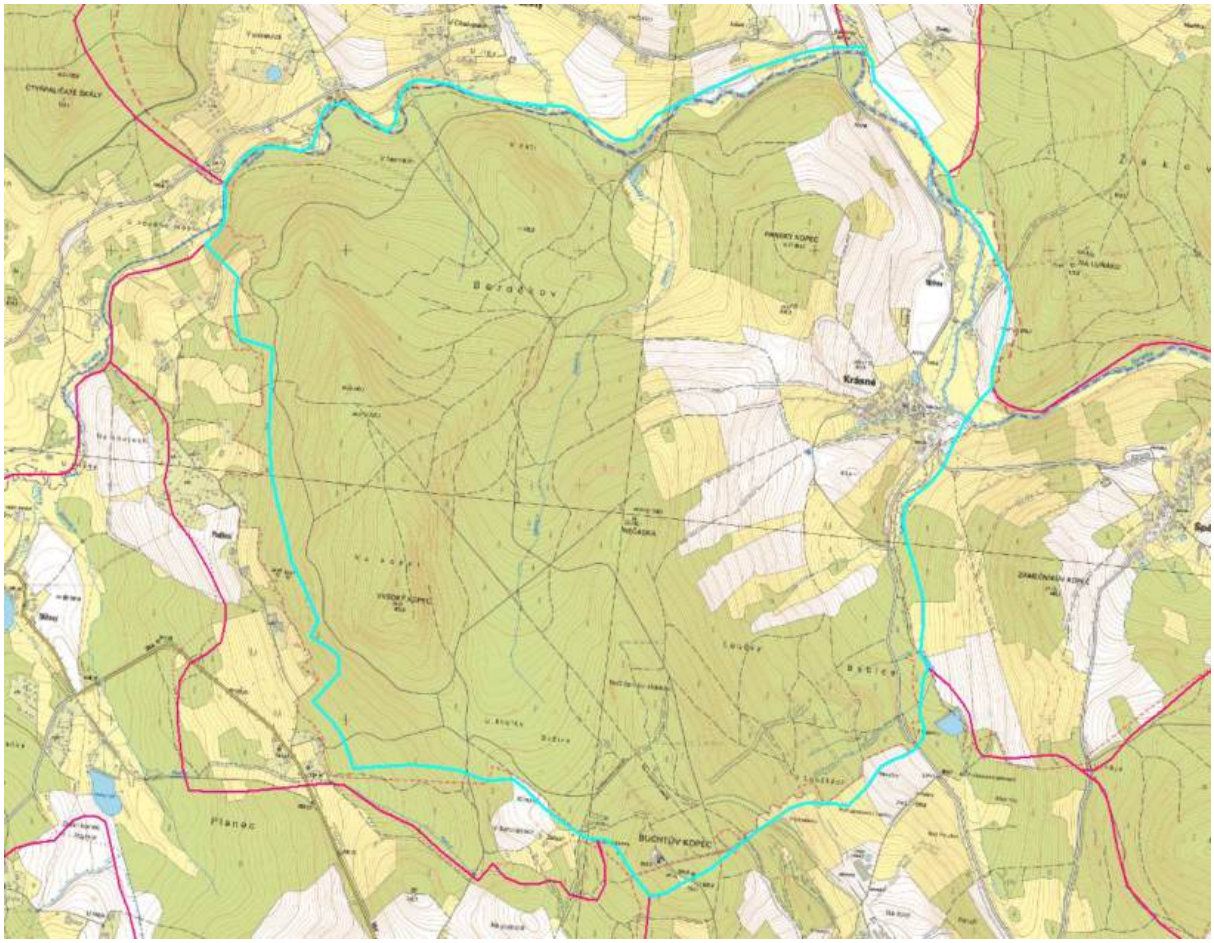
Rozloha: 672 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Studnice
Okres: CR
Počet obyvatel: 46
Nadm. výška: 620
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
První zmínka z roku 1786.
Košinov je malá vesnice s rozvolněnou zástavbou tvořenou tradiční venkovskou zástavbou. Jedná se o část obce Studnice v okrese Chrudim. Nachází se asi 3 km na jih od Studnice. Původně osadou obce Chlum.
V sídle je dochováno značné množství objektů lidové architektury. Až na pár nevhodných objektů je urbanisticky a architektonicky dochovaným sídlem.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: harmonie krajiny a sídla, cenné doklady lidové architektury
Těžiště: rozvolněná zástavba (akt.)
Míra kvality: významný podíl kvalitních staveb (akt.)
Ochranné podmínky:

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Krásné nad Svartkou

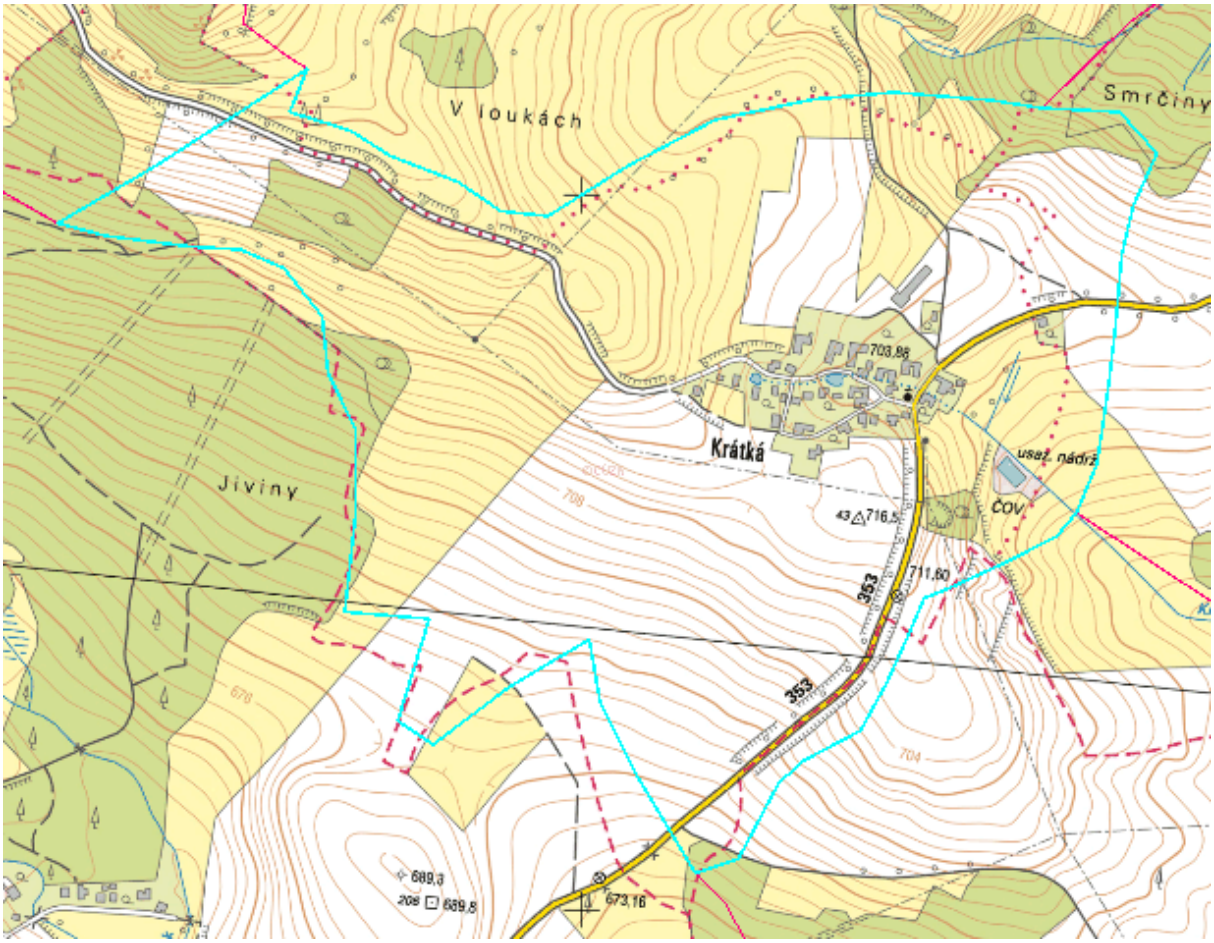
Rozloha: 853 ha
Kategorie: I./A-

Sídelní útvar: Krásné
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 127 (1980), 114 (1994)
Nadm. výška: 562
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1
Literatura. Ves v údolí Svratky, připomínaná k roku 1390; do roku 1910 pod jménem "Krásná". V době rekatolizace jezuitská stanice. Barokní jednolodní kostel sv. Václava z r. 1737 (slohově čistá venkovská architektura). Chráněné lípy velkolisté. V katastru převažuje lesní půda (72%), ze zeměd. půdy (24%) půda orná /14,5%).
Průzkum: Krajinným rámcem je odlesněná část kotliny ve tvaru vějíře o poloměru ca 1,5 km nad obloukem toku Svratky, spádovaná hlavně k východu a otevřená zejména směrem na sever, do nivy Svratky. Odtud pohledy (viz 18/1,2), zástavba opřená o masiv lesa. Ves je rozložena částečně v rovinné poloze nivy, stoupá směrem kjz, podél toku malé bystřiny. Zástavba na nepravidelném půdorysu, středem je kostel, novější náves s nevhodně přestavěným statkem a prodejnou (obr. 20/1), níže rybník. Malé parcely bez zahrádek. Zástavba nad kostelem má několik horizont, vrstev. Mnohé dochovalé chalupy znehodnocené cizími prvky přestaveb. Větší statek (Belcrediho (19/3) v rovinaté části. Zástavba má zachovalé a zcela změněné partie (viz fotodokumentace); Krásné má dvě

tváře; součástí novější je neuspořádanost, rozpad. Při vstupu od severu stavení čp. 35 s ohromnou lípou (obr. 18/5,6), dále hřbitov, zapojený do krajiny.
Fotodokumentace: List 18/1-6, 19/1-6,20/1-6.
Závěr:
Mimořádné: harmonie kraj. a sídla
Těžiště: kraj obraz, solitéry
Míra kvality: podst. Podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Krátká

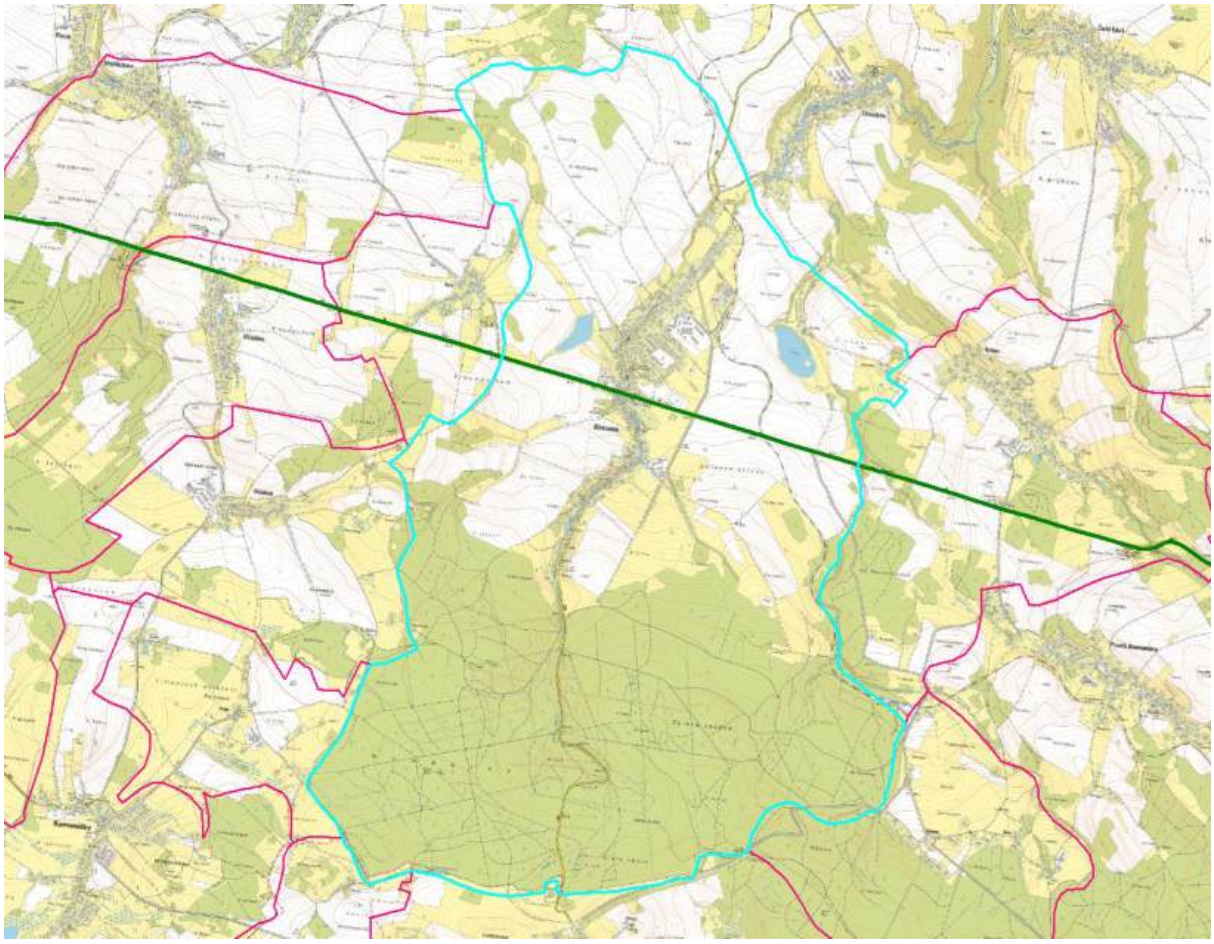

Rozloha:86 ha
Kategorie: I./A

Sídelní útvar: Krátká
Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 44 (1980)
Nadm. výška: 710
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): Vesnická pam. Rezervace
Literatura: Obec založena v roce 1727 pro lesní dělníky a dělníky v hutích v Kadově na místě vykáceného lesa Teplá na základě svolení hraběnky Hohenzollernové. Původní název Teplá je změněn v r. 1735 na Krátká.(I současné době je délka vsi jen ca 200 m) V roce 1850 byla o. přičleněna ke Kadovu, v r. 1862 se, osamostatnila. Částí Kadova opět od roku 1964, od roku 1992 částí Sněžného. Krátká je jednou z nejmladších obcí na Novoměstsku. V okolí obce se krátce těžila železná ruda. Zachovalé typy tradičních stavení, malých horských usedlostí, obvykle pod jednou střechou s přístěnkem, kryjícím vchod; obytné části roubené, se skládanými lomenicemi a podlomenicemi. Zachovalé fojtství, obnovené po požáru. Jeden z nej hod notnějších celků lid. architektury ve Žďárských vrších. Typy malých horských usedlostí. Rychta (č.012), stavení č. 4 a 31. Zachovány zbytky zemědělských úprav krajiny z období pozdní kolonizace. (Louky, pastviny a pole jsou maloplošně členěny mezemi a kamenicemi.) Kaplička u silnice ke Sněžnému z r. 1902 (obnovena). V okolí slatinné

louky. Základna výzkumného střediska ochrany přírody - pro komplexní výzkum povodí říčky Fryšávky - pro relativní nenarušenost prostředí.
Průzkum: Harmonický krajinný prostor Krátké je poměrně otevřený, vmítném svahu, stoupajícím k západu (navazuje na místní propojení k Samotinu) s vloženým kopcem Teplá. Lesní okraj je nejblíže na jz (několik set metrů); na ostatních stranách nerozsáhlé chlumky. Místní silnice z Kadova do Milov a Sněžného tečuje zástavbu na východním okraji. Kolem rozlehlé návsi s rybníkem jsou volně rozestavěné chalupy, štítem orientované do prostoru návsi. Východní část je lépe zachována, včetně objektů mimo náves (statek č. 2). Chalupy mají dřev. lomenice, někdy malé podlomenice (chalupa č. 10 - obr. 21/3), jiné mají štíty zděné. Na západní straně jsou pův. stavby přestavěné (břizolit, upravený profil štítu - přístavby); na západní straně jsou zachovalé chalupy ve druhém plánu (u druhého rybníčka - čp. 11, čp. 26, dokonce s mansardovou střechou (foto 21/1,2). U původních chalup vzrostlé stromy jako pravidlo. Na severním okraji měřítkově nadměrné objekty zeměd. velkovýroby, bez zeleně, bez vymezení plochy kolem budov. (Kejda se vyváží volně do krajiny.)
Fotodokumentace: List č. 21, obr. 1-7.
Závěr:
Mimořádné: intaktní sídlo
Těžiště: lidová architektura
Míra kvality: vysoká
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat sídlo jako celek, respektovat jeho prostorové uspořádání
- ✓ zachovat intatkně dochovanou kvalitu zastavěného prostoru a zabránit výstavbě a nevhodným přestavbám tradičních usedlostí

Katastrální území: Krouna

Rozloha: 1990 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 1356
Nadm. výška: 536
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): *uvažuje se s vyhlášením VPZ*
První písemná zmínka z roku 1349, kdy se připomíná farní osada Kruna / z něm. Gruna / patřící děkanátu Vysoké Mýto. V roce 1392 je připomínána obec pod panstvím Rychmburk. V Deskách zemských je v roce 1485 připomínána v Krouně rychta. Obec založena jako lesní lánová ves.
V roce 1833 měla Krouna 224 domů a 1353 obyvatel, dále se uvádí 5 mlýnů, 1 panský dvůr, 1 pila, 5 náleven (šenků), velký ovčín a myslivna. Sommer uvádí jako druh obživy obyvatelstva obchod s plátnem, tkalcovství, dřevoobrábění, později známé dřevěné hračky. Ves byla silně nekatolická, již v roce 1784 zřízena vedle katolické školy škola evangelická, v roce 1891 vystavěn pseudogotický evangelický sbor (autor F. Schmoranz). Katolický kostel původně gotický, v 18. století stržen a vystavěn barokní kostel v letech 1770-1773, věž ponechána původní, kostel zasvěcen sv. Michaelu Archandělovi. Kostel vystavěn na náklady hraběte Filipa Kinského. Zajímavou stavbou je barokní fara z roku 1740 a ze stejného roku škola. V obci se nachází několik objektů lidové architektury, některé

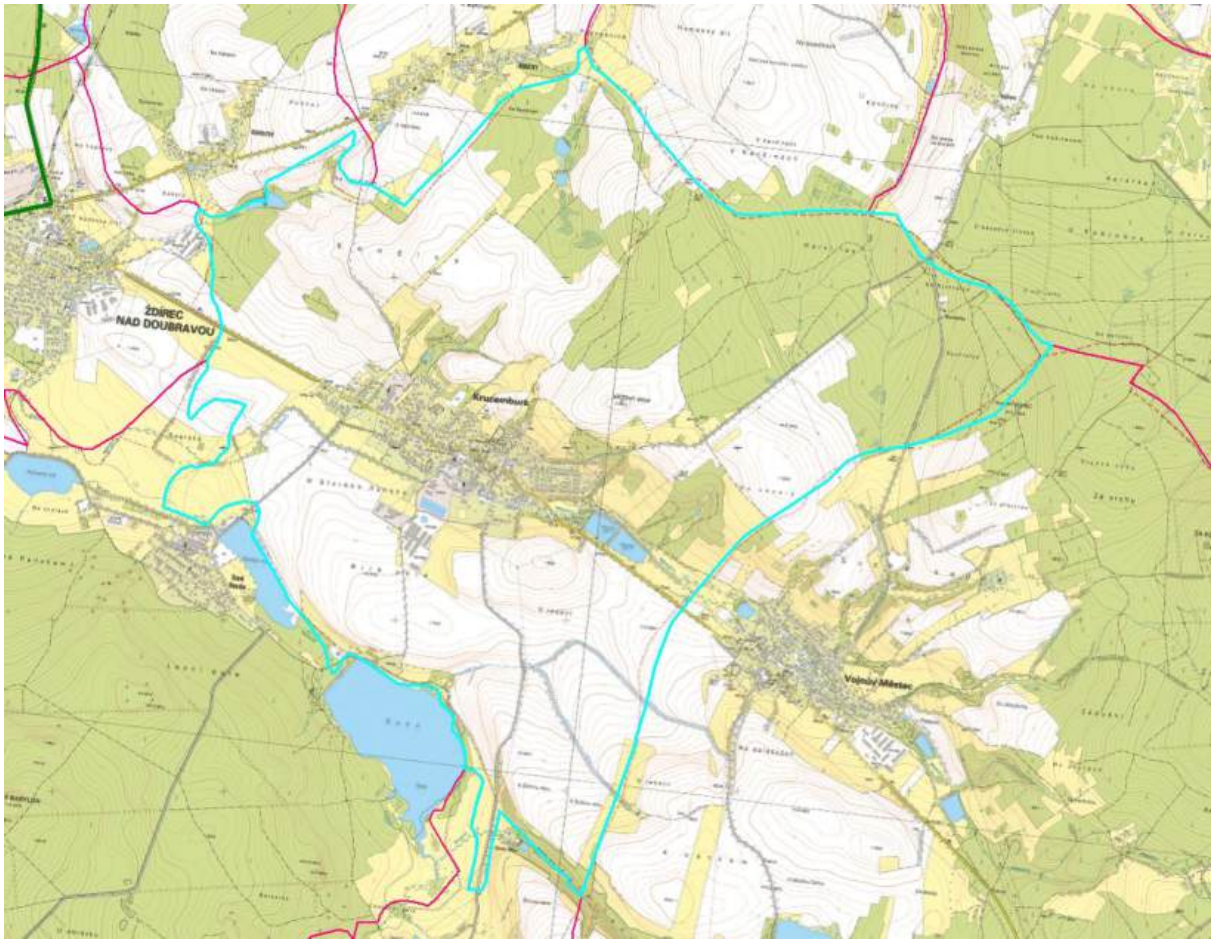
domy v současné době znehodnocovány přestavbou - nevhodná výměna oken, likvidace původní plastické fasády. Okraj sídla narušen velkým objektem ZD.
Závěr: Cenné dominanty kostelů a dochované stavby lidové architektury. Dochovaný přechod sídla formou zahrad a sadů (záhumenka)
Mimořádné: 0
Těžiště: Dominaty, záhumenka
Míra kvality: mizející podíl kvality (okrajový)
Ochranné podmínky:

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění (rozvoj směřovat více mimo CHKO)

- ✓ ochrana záhumenek
- ✓ nenarušit dominanty kostelů

Katastrální území: Krucemburk

Rozloha: 1186 ha
Kategorie: III./B-

Obec: dtto
Okres: HB
Počet obyvatel: 1363 (1980)
Nadm. výška: 567
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): *uvažuje se s vyhlášením VPZ*
Literatura. Obec, pův. *Krucemburk*, v letech 1949-1993 *Křížová*, nyní opět Krucemburk, vznikla na "liběcké" stezce, připomínaná r. 1266, založená a) německými horníky; v této verzi má pův. jméno (Krucemburk) po pražském mincovníkovi Arlanu Hendrikovi z Kreutzburku v Durynsku, který zde vystavěl ve 13. stol. tvrz a pojmenoval ji podle svého rodiště; b) řádem Křížovníků (a později v jeho vlastnictví). Městys pravidelně uspořádaný, s rozlehlým pravid. náměstím. Dnes městečko, ležící na sz. okraji Žď. vrchů. Kostel sv. Mikuláše pův. románský ze 13. stol. vč. dolní Části věže, ostatní z 15. stol. Bar. opravy z r. 1695. Při kostele hřbitov s hrobem malíře J. Zrzavého.
(1890 - 1977). Empirový evangel. kostel z 1. pol. 19. stol. V okolí zbytky dolů na žel. rudu. Pod Křížovým vrchem Kalvárie. Obživa: koželužna, kožená galanterie (pův. rodiny Binkových), výroba stuh, dřevařská výroba (inf. z r. 1985).
Průzkum: Krajinným rámcem - oproti Ždírci- je dramatičtější terén, zvedající se po obou stranách základní osy Z-V, Severním vymezením je jižní stráň Křížového vrchu (660 mnm), jižním zvýšený terén východně od rybníku Reka. Na jižním úbočí pod Křížovým vrchem je situována náves - náměstí,

ukončené dominantou kostela a hřbitova. Další dominantou záp. směrem je škola.Zástavba v centru je značně přestavěná, nová, chaotická a bezkontextuální, na okrajích, promísená se zástavbou chat. Odlišnou (více městskou) ale achátralou zástavbu lzed registrovat podél hlavní ulice. Průmyslová část v jižní, dolní polovině. Zde také areál zeměd. výroby. Podél zástavby protéká Městecký potok. *Fotodokumentace: List č. 22/obr. 1-4*

Závěr:

Mimořádné: 0

Těžiště: soubor centra

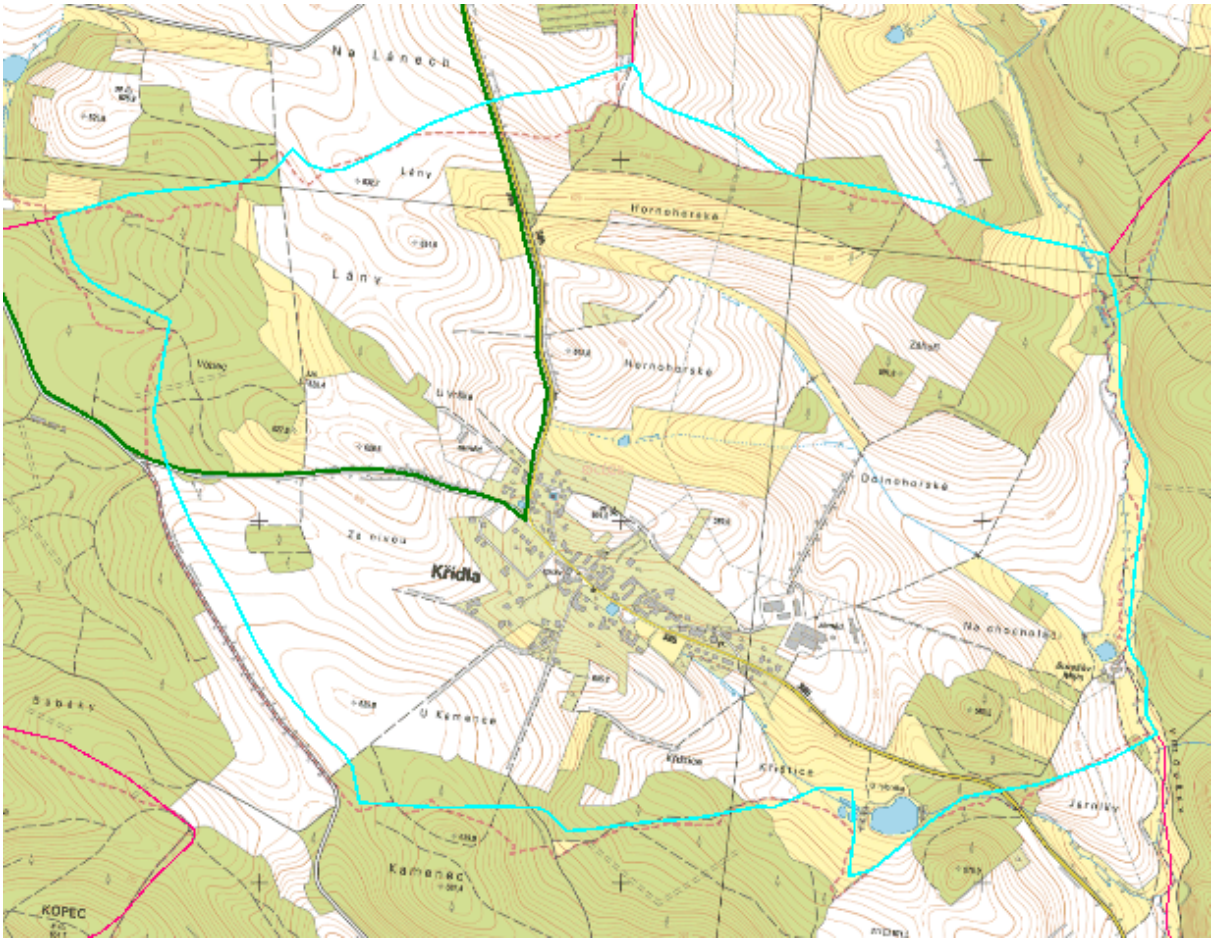
Míra kvality: mizející podíl kvality (okrajový)

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Křídla

Rozloha: 453 ha
Kategorie: B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 270
Nadm. výška: 640
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1
První písemná zmínka o obci pochází z roku 1376. Původně obec patřila k panství křižanovskému a od roku 1464 k panství pernštejnskému. Rychta čp. 1, kde býval i pivovar, má svůj původ v 16. století. V letech 1959–1963 byl z hospodářské části zbudován kulturní dům. Jeho venkovní část je vyzdobena sgrafity a uvnitř jsou instalovány obrazy znázorňující domy v obci. Vše věnoval obci místní rodák akademický malíř Jan Blažek. Rychta je dnes majetkem obce.

Obec leží na hranici CHKO Žďárské vrchy. Převážná část sídla leží mimo toto CHKO. Patří k ní samota Lamplotův mlýn (1587) a památkově chráněná zvonička z roku 1843. V obci se udržuje tradice ochotnického divadla od r. 1923 až do dnešních dnů.

Sídlo je narušeno značnými nevhodnými přestavbami z 2. pol. 20. století. Taktéž okraje sídla na přístupových komunikacích tvoří „sterilní“ novostavby bez zahrad nebo s živými ploty z konifer. Východní okraj sídla je také zasažen nevhodnou stavbou ZD. Došlo tak narušení zasazení sídla do

krajinného rámce. Cennější je pouze jádro sídla se zvonic, několik dokladů původní lidové architektury a stodoly.

Závěr: Silně narušené sídlo nevhodnou výstavbou na okraji sídla a necitlivými přestavbami

Mimořádné: 0

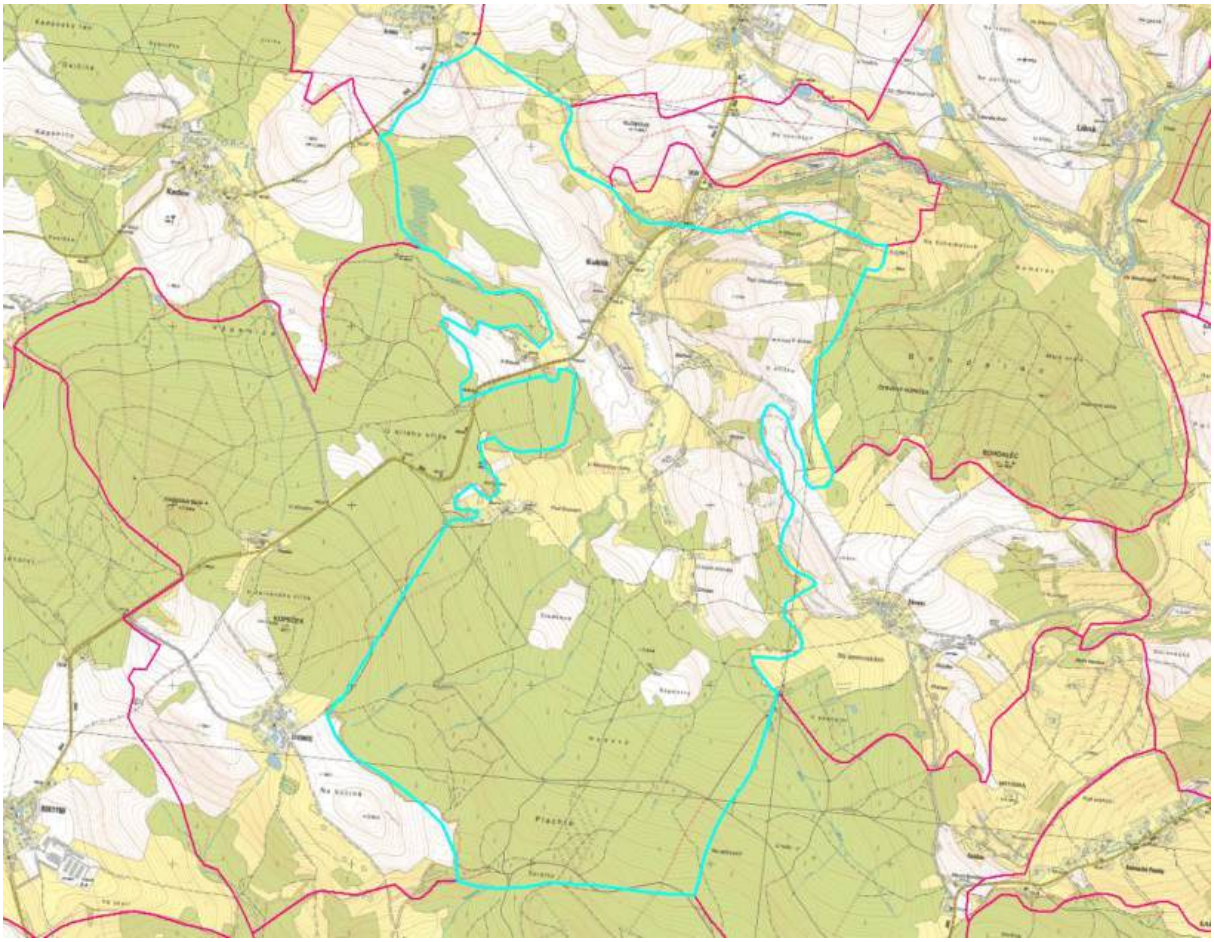
Těžiště: centrum zástavby, místy dochované stodoly a okraje sídla

Míra kvality: nízký

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí
- ✓ při rozvoji užít větších pozemků pro RD nebo vymezovat krycí zeleň na okraji sídla

Katastrální území: Kuklík

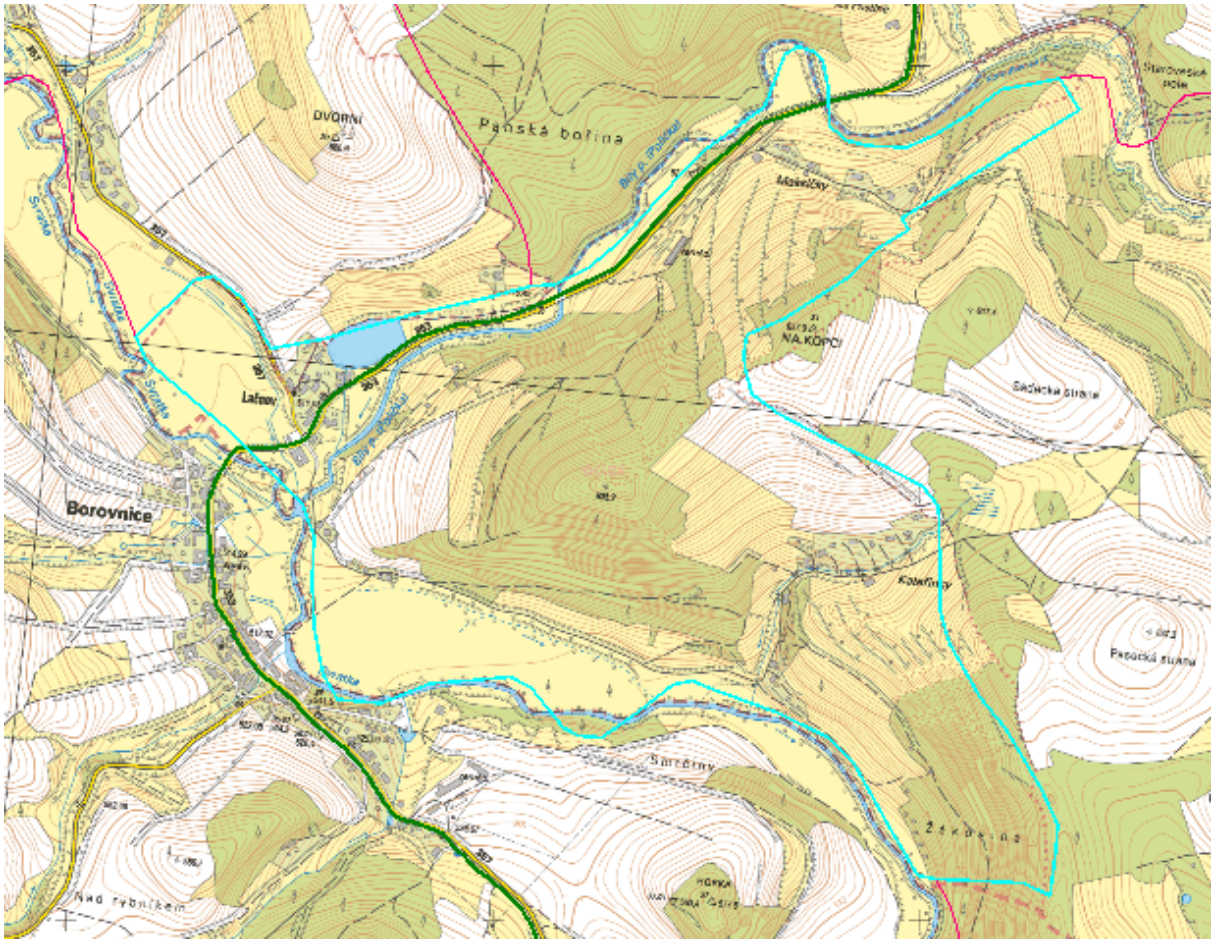

Rozloha: 785 ha
Kategorie: I./A-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 205(1980), 178 (1994)
Nadm. výška: 640
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 4
Literatura. Obec vznikla po roce 1500 (pod názvem "Vejmyslice"); nejstarší zpráva zr. 1534 (o výhradním výčepu piva). Nový název se objevuje po r. 1568 (název podle rybníka Kukla). Značně zpustla po r. 1648. Od 2. pol. 18. stol. do ca 1870 se u obce těžila a zpracovávala železná ruda (magnetit): postavena zkujňovací výheň (v horní části obce na říčce Fryšávce). Doly u Kuklíku byiy (1834) jedním z největších zdrojů pro železárny v Kadově. V obci zachovalé rázovité chalupy, které byly většinou stavěny uprostřed obdělávaných pozemků. V dolní části obce zachována hráz rybníka Kukla. V r. 1976 Ke Kuklíku patří části Bořina, Chobot (vznik v r. 1736), Chobotský Dvůr (před r. 1741) a V Koutě. Penzion Kukla. Prodejna.
V katastrálním území rovnováha mezi zeměd. (46,6%) a lesní půdou (49,5%). V obci podniká 23 subjektů. Památné stromy: - lípa malolístá (výška 22 m) u č. 10 a v části Chobotský dvůr lípa velkolístá (25m).

Průzkum: Rozptýlená zástavba Kuklíku je rozprostřena v harmonické, většinou otevřené nivní krajině s meandrující říčkou Fryšávkou; menší část na menších prostorách, obklopených lesem (samoty, skupiny stavení, část při silnici č. 354 (několik statků, prodejna - obr. 23/7, pila, dřevovýroba, stavení průmysl, charakteru, rozpadající se dřev. stavení; lesní školka, nové nebo přestavěné r. domky). Část při silnici je nejhůře působící.
Část zástavby a) v rovinaté poloze (kupř. nejjižnější část - samota „V Koutě" - obr. 24/1,2), dále statky při silnici (obr. 23/6,7, 24/2), část ve strmějších svazích (Bořina, Chobot) - obr. 24/4 -6. Některé příklady patří k nejlepším, co se v předmětném prostoru dalo vidět. Jednotlivé odlehlé lokality jsou navzájem pospojovány úzkými, často strmými komunikacemi.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: krajinný rámec
Těžiště: struktura zástavby
Míra kvality: podst. Podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Lačnov u Korouhve

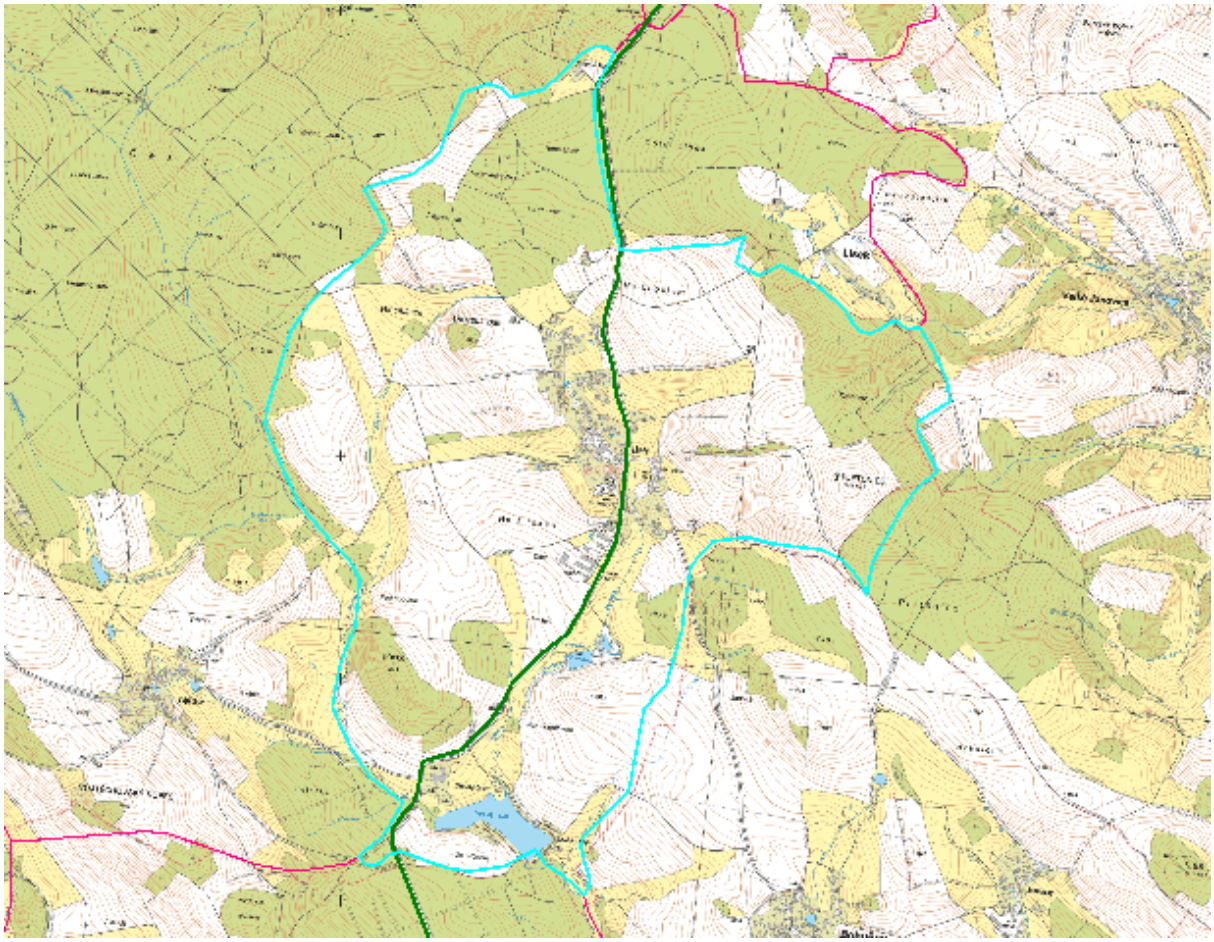

Rozloha:192 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Lačnov část obce Korouhev
Okres: SY
Počet obyvatel: 48
Nadm. výška: ca 512
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura.
Průzkum: osídlení malého rozsahu při souběhu komunikací z Telecí a Sádku do blízké Borovnice; také soutok Bílého potoka a Svratky. Osídlení shlukové, několik franckých statků (přestavěné). Při silnici na Telecí kaplička (obr. 25/1).
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Lhota u Lísku

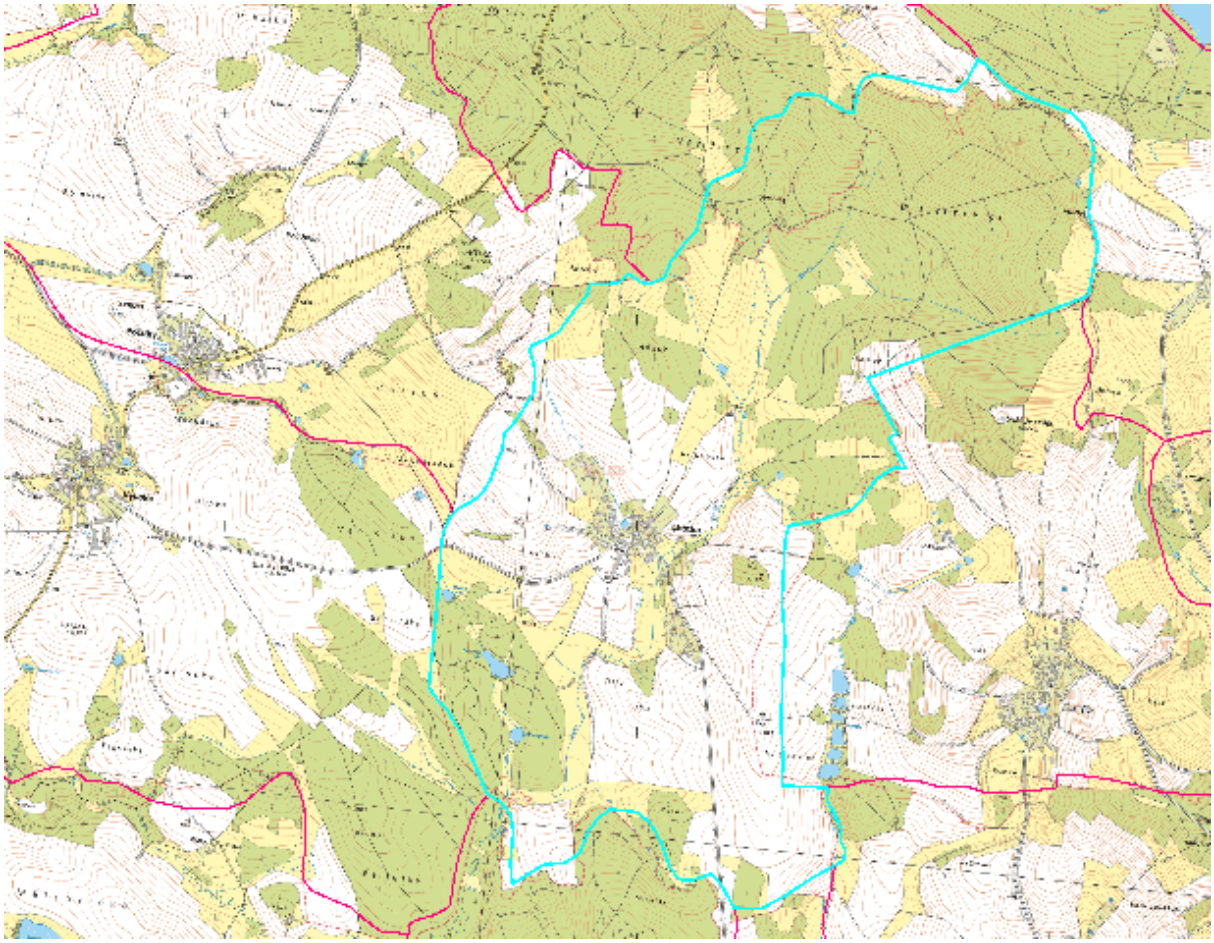

Rozloha: 626 ha
Kategorie I./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 371 (1994)
Nadm. výška: 663
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1
Literatura. Do roku 1951 Lhota; Ves vznikla patrně v polovině 14. století. První zmínka k r. 1360. Název „Lísek" podle místního lesa. Pozdně empirový kostel sv. Mikuláše z let 1846-52 (dříve na místě patrně kostel gotický). Rychta ze 16. století Ve výměře katastru má převahu lesní půda (53,6%); ze zeměd. půdy (42%) orné 29%, luk, pastvin a zahrad 13%. V obci podniká 41 subjektů. Chráněné stromy (2 lípy, javor).
Fotodokumentace: List 23, obr. 2
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Lhotka u Žďáru nad Sázavou

Rozloha: 641 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 178 (1980), 151 (1994)
Nadm. výška: 634
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Osídlení připomínáno k r. 1407; Chráněná lípa a javor klen u silnice směrem na Vysoké. Ve výměrách převaha zeměd. půdy (59%), z toho orné (44%); lesní půdy 35%.
Průzkum: Harmonický krajinný prostor mírného údolí potoka Staviště (podél vých. okraje obce), vymezený ojedinělými expozicemi lesa ve všech směrech, vytvářející volný prostor o poloměru ca 700-1000m. Na vých. okraji doprovázený kaskádou rybníků na Slavkovickém potoce.
Od Vysokého alej jasanů a exponovaný velkoprostorový seník. Zástavba shluková, bez návsi, je směsí starých a nových budov. Budovy s dostavbami zádveří, za stavbami zahrady s ovocnými stromy. Rybník bez obestavění zástavbou. Polní cesty vystřelují radiálně do polí.
Fotodokumentace: List 23, obr. 2
Závěr:
Mimořádné:0
Těžiště: urb. formace
Míra kvality: srovnatelný podíl starší zástavby (významně se snižuje, akt.)

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat prostory dochovaných historických usedlostí, zachovat historické jádro sídla s návesním prostorem (nutná revitalizace)
- ✓ zachovat tradiční uspořádání zástavby v historické části
- ✓ vymezit a zafixovat zastavěné území
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění, zejména v okrajích sídla směrem ke Žďáru a směrem k údolí potoka

Katastrální území: Lhoty

Rozloha: 539 ha
Kategorie: I.- II./A-

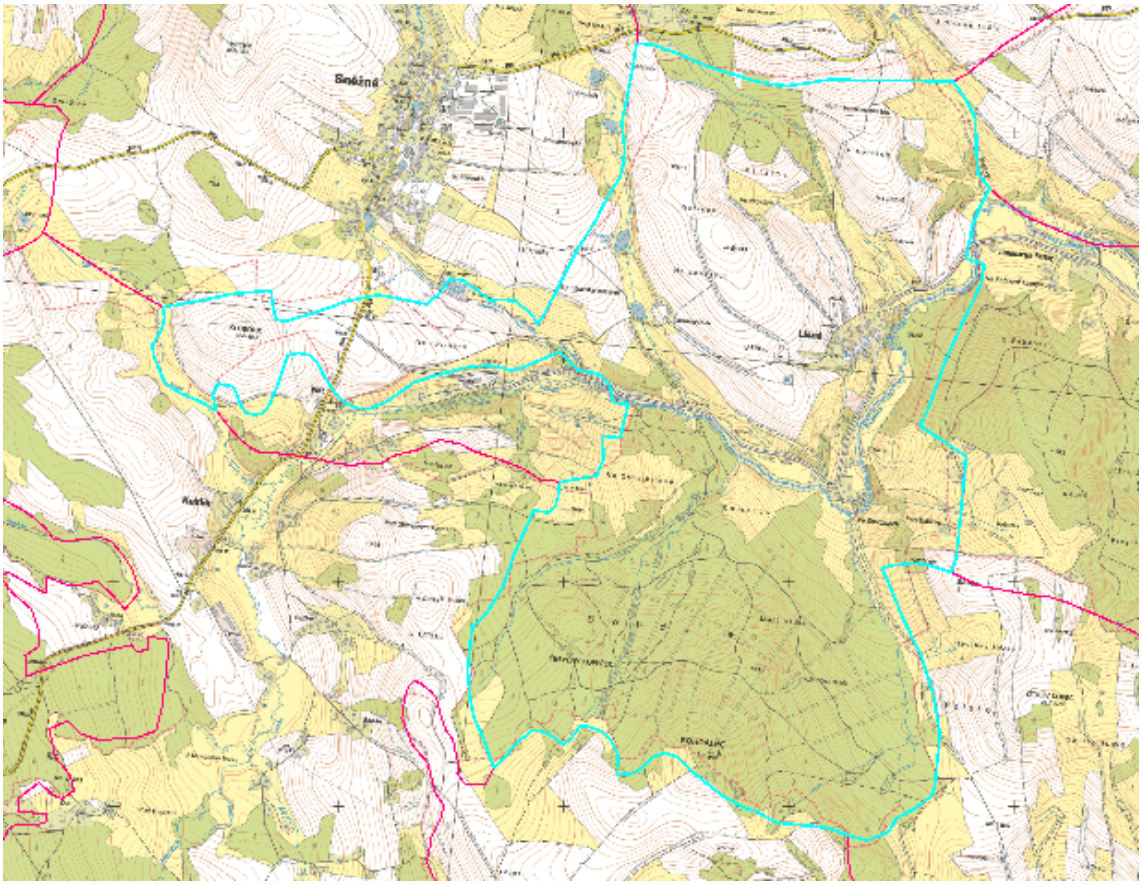
Obec: Vortová
Okres: CR
Počet obyvatel: 29
Nadm. výška: 667
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
První zmínka o Lhotách je z roku 1392. Osada Lhoty byla vždy úzce spjata s obcemi Kameničky a Votová.
Od roku 1697 patřila Vortová duchovní správou pod faru v Krucemburku, která tam byla v tomto roce založena. Ještě před zřízením fary v Krucemburku vykonávali duchovní správu v obvodu Krucemburk kněží z Hlinska, Vojnova Městce a Studence. V roce 1787 byla Vortová odfařena od Krucemburku a přifařena ke Kameničkám, spolu se Lhotami, které byly odfařeny od Hlinska.
Roku 1823 byla do obce Vortová přiškolena osada Lhoty, která do této doby měla školní obec Kameničky.
Drobná osada připojená v roce 1850 s Vortovou. Před tímto datem byl volen jeden starosta pro osadu Lhoty a druhý pro obec Vortovou.
Stále čitelný původní urbanismus. Vcelku uzavřená intimní enkláva.

Závěr:

Mimořádné: okolní krajina, kvalitní zasazení sídla do krajinného rámce. Vzrosltá zeleň v sídle a v zahradách
Těžiště: drobné sídlo s dochovaným urbanismem
Míra kvaity: dobrý průměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat celé sídlo bez dalšího rozvoje
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Líšná

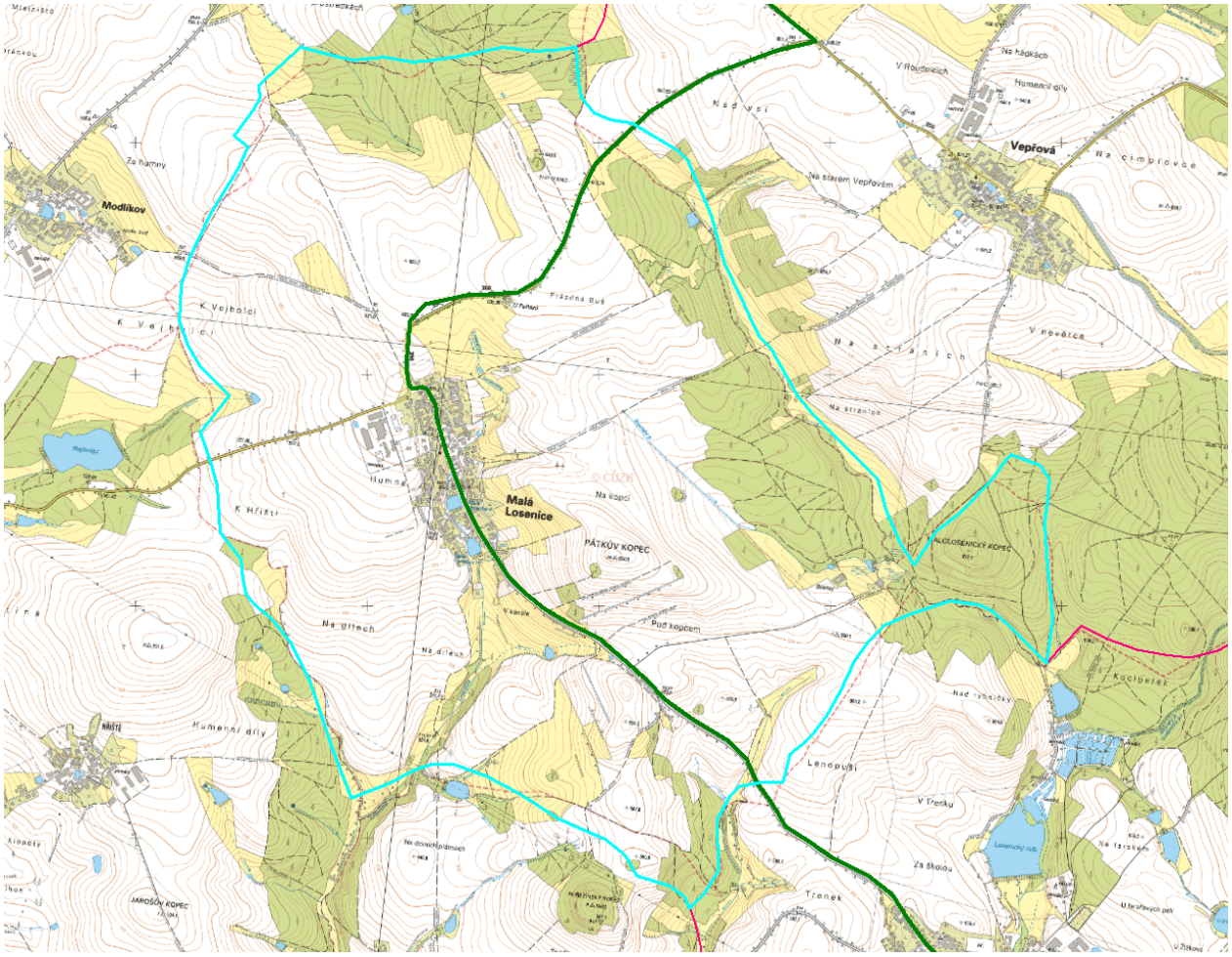
Rozloha: 574 ha
Kategorie: I.- II./A-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 119 (1980), 71 (1994)
Nadm. výška: 615
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 3
Literatura. První písemná zpráva z r. 1500. Obec má dvě části, Horní a Dolní; starší je Horní, zvniklá patrně již ve 2. polovině 15. stol. V místě dnešní Dolní Líšné vznikl v pol. 16. století mlýn; koncem tohoto století byl přeměněn na hamr. Dělníci pracující vhamru začali zakládat domky - počátek Dolní Líšné. V roce 1976 byla obec přičleněna ke Sněžnému, od roku 1990 opět samostatná.
V katastru převažuje zeměd. půda (ca 54%), dále půda lesní (ca 40%). V obci podniká 7 subjektů.
Průzkum: Krajinný obraz je harmonický, pozorovatelný zejména od severu. Přilehlé východní a jižní svahy údolí Fryšávky jsou zalesněné. Osídlení se váže na tok říčky; v místě menšího (horního) souboru mění říčka směr toku (od západu k severu) a kolem bývalého hamru se směrem k severu dostává k dolní (větší) části sídla. Procházející silnice (Sněžné-Jimramov) oba soubory jen okrajově tanguje. Tradiční zástavba přiléhá k radiálně vedeným uličkám. Na exponovaných místech jsou větší hospodářské budovy (stodoly), obytná část, značně upravená a zčásti nová (RD) je v horních polohách dolní částí obce. Při vstupu od východu se rozvíjí necitlivá výstavba rodinných domů (obr. 25/7).
Fotodokumentace: List 25/3-7
Závěr:
Mimořádné: okolní krajina

Těžiště: solitéry
Míra kvaity: dobrý průměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Malá Losenice

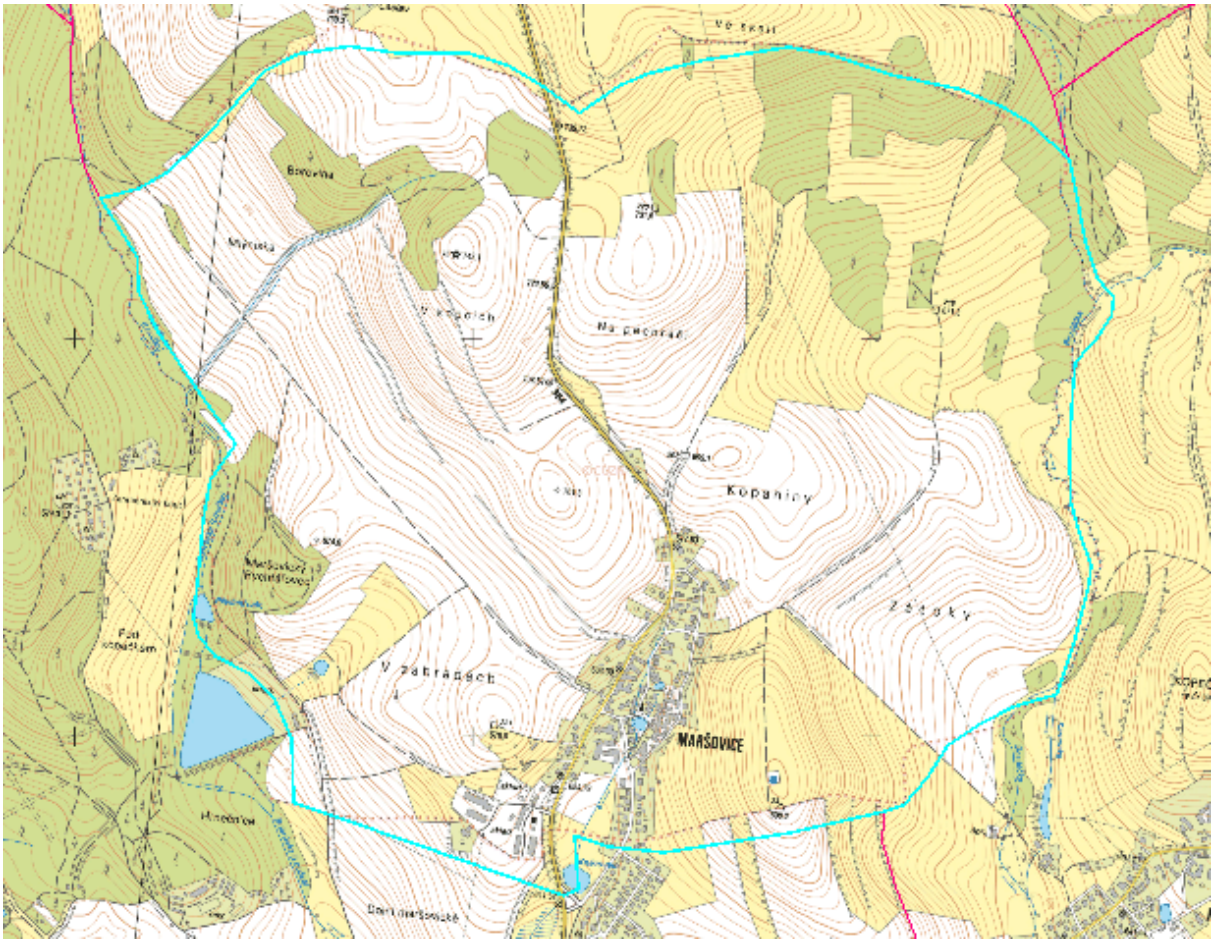
Rozloha:765 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 349 (1980), 296 (1994)
Nadm. výška: 582
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Literatura. První písemná zpráva z r. 1352; stará škola s věžičkou z r. 1829. V katastru dominuje orná půda (77%), následují louky (18%) a lesy (17%). V obci podniká 9 subjektů.
Průzkum: Krajinným rámcem je široký úval - niva, ve směru SZ- JV, jejímž středem teče potok Losenička směrem kjihu. Prostor o šířce ca 2 km je omezen stěnami lesa. Komunikace z Velké Losenice středem obce není patrně čistým zásahem do původního rozvrhu obce (2 paralelní cesty na svahových hranách prostoru níže položené návsi s rybníkem). Uvnitř tohoto volného prostoru o šířce ca 80-100 m jsou umístěny původní statky, značně zchátralé, (protože) neužívané. Nad prostorem s rybníkem kaplička. Jiné měřítko mají budovy nad západním okrajem návsi: patrně se takto pohledově uplatňuje zemědělský areál na západním okraji obce.
Fotodokumentace: List č. 26, obr. 1-6.
Závěr:
Mimořádné: 0

Těžiště: formace středu obce
Míra kvality: spíše okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Maršovice u Nového Města na Moravě

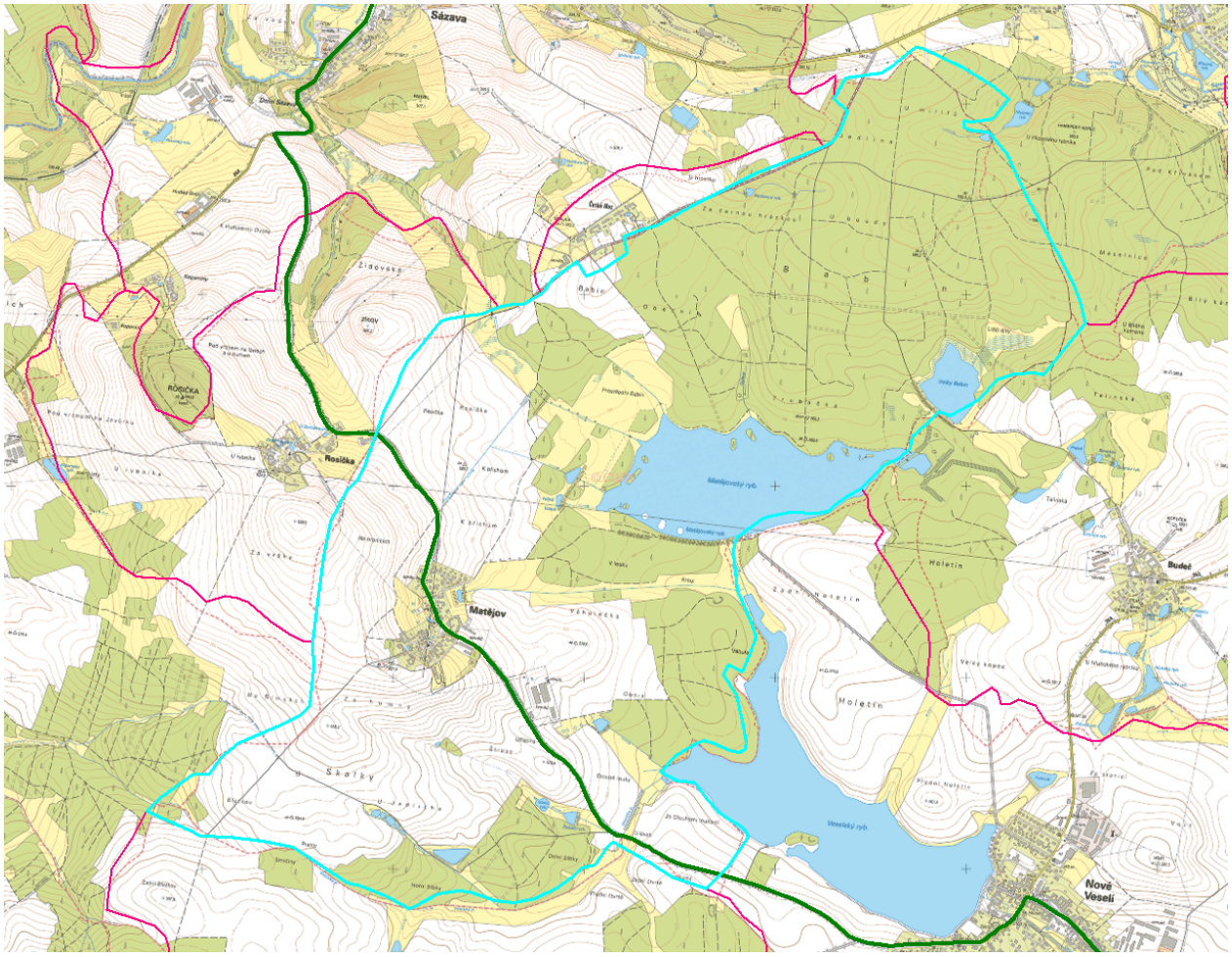

Rozloha 402 ha
Kategorie: II. – III./B

Obec: N. Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 268 (1980), 235 (1994)
Nadm. výška: 658
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 3
Literatura. První písemná zpráva z roku 1483 (obec patřila k pernštejn. panství se správním centrem v Bystřici nad P.). Ke kolonizaci užívali majitelé osadníky z oblasti svého původu, z jižní Moravy; odtud přenesen i název. Stará rychta z roku 1550, přestavěná barokně v r. 1655 a na počátku 19. stol. doplněna empirovým průčelím. V roce 1960 přeměněna na stylový hotel (Maršovská rychta). Od roku 1960 se M. staly součástí N. Města n.M. Nad obcí (jz) areál JZD, později Agrozet.
Průzkum. Maršovice jsou asi 1 km dlouhý útvar návesního typu ve směru S-J, tangující silnici N. Město n.M. - Rokytno (č. 354) v otevřeném krajinném rámci, v mírném údolí malého potoka. Při zřizování kanalizace stržen jeho pramen. Zástavba se rozvíjí směrem k jihu, dnes téměř propojena s okrajem N. Města n. M. Velkoryse koncipovaný prostor návsi, rozdělený vnitřní zástavbou (obnovená kaplička, has. zbrojnice) na dvě části (kolem dvou rybníků, horní již neexistuje). Při býv. horním rybníku špatné příklady nové zástavby (viz obr. 27/3). Zachována východní záhumenní cesta (kolem stodol). Pří výstupu silnce směrem k Rokytnu - jasanová alej.
Fotodokumentace: List 27, obr. 1-7

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Matějov

Rozloha: 986 ha
Kategorie: B+

Obec: Matějov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 216
Nadm. výška: 591

Obec leží na mírné stráni v těsné blízkosti zemské hranice mezi Čechami a Moravou.
První písemná zmínka pochází z roku 1320, kdy ves s názvem Tassendorf založil Tas z Lomnice. V té době zde žili němečtí kolonisté.
Dochované je v dobré kvalitě centrum. Avšak většina zástavby prodělala nevhodné přestvby. Přítomny jsou i vícepodlažní budovy. Okraj sídla je v rozvojové části zastavován domy vycházejícími z tradičních hmot a tvarosloví avšak tvoří téměř sterilní přechod sídla do volné krajiny. V této části zcela absentují zahrady.

Závěr: Cenné jádro a částečně dochované záhumenka. Větší část obce narušena nevhodnou zástavbou. Okraje sídla zasažena novostavbami bez vzrostlé vegetace.

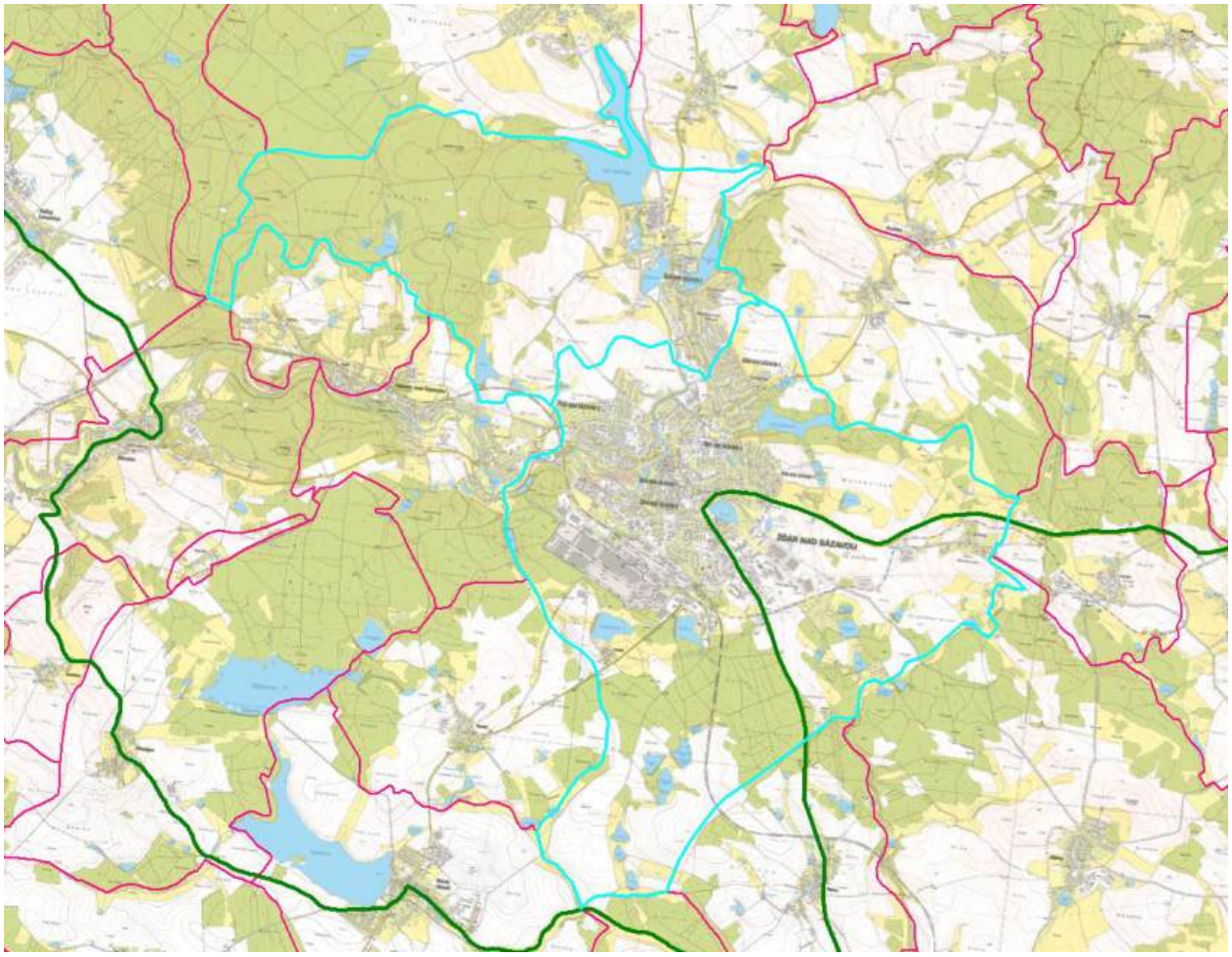
Mimořádné: 0
Těžiště: jádro sídla a veřejný prostor s kaplí.
Míra kvaity: klesající
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky

- ✓ při rozvoji požadovat větší parcely umožňující tvorbu zahrad nebo požadovat pás krycí zeleně v okraji sídla.

Katastrální území: Město Žďár, Zámek Žďár

Rozloha: 3701 ha

Sídelní útvar: Město Žďár nad Sázavou

Kategorie: III. Město/C
(I. areál kláštera a prostor Zelené hory), II. Starý dvůr

Katastrální území: Město Žďár, Zámek Žďár
Obec: Žďár nad Sázavou
Okres: ZR
Počet obyvatel: 4000(1947); 15686 (1970); 24 433 (1994) vzestup
Nadm. výška: 580
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 35
Literatura. Starší slovanské osídlení na libické zemské stezce u brodu na Sázavě není prokázáno. První písemná zmínka k r. 1253; klášter, založený v r. 1252 s cílem kolonizace pralesů horního Posázaví, založil sídliště v místě zvaném "Na starém městě". Osada byla kolem roku 1300 přemístěna do

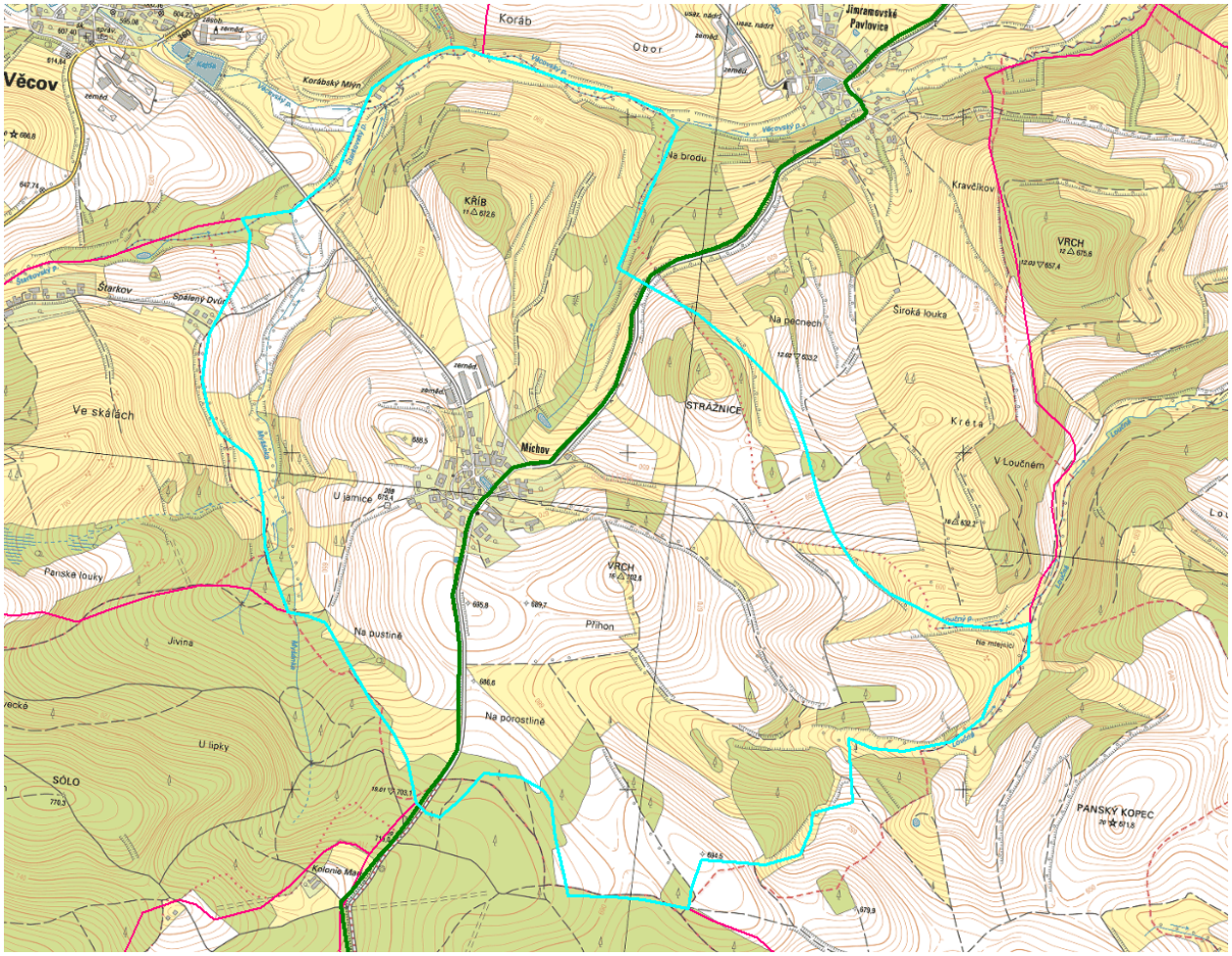
prostoru kolem kostela a tvrze. V této poloze byla rozvíjející se osada v roce 1607 povýšena na město. Za třicetileté války vypleněn Švédy, v pol. 17. stol. zničen požárem. Na poč. 18. stol. mor. Ve městě se rozvíjelo hlavně tkalcovství a obuvnictví. Do roku 1948 byl Žďár malým městem (ca 4000 obyv. v roce 1947). Po tomto roce nastal průmyslový rozvoj, zejména těžkého strojírenství (Žďárské strojírny a slévárny) s rozsáhlou nabídkou pracovních míst. Od roku 1949 sídlem okresu. Historické centrum města bylo postiženo rozsáhlou novou výstavbou.
Zámek (pův. raně gotický cisterciácký klášter, založený mnichy z Nepomuku v r. 1252, budovaný v letech 1253 - 1276); jako největší vlastník v kraji podnítil klášter zakládání rybníků a hamrů. Býv. klášterní kostel Nanebevzetí P. Marie je raně got. bazilika z let 1253-76, přestavěná J. Santínim. Po vypálení kláštera husity (1423) Jiří Z Poděbrad klášter znovu osazuje. Úpravy prováděny v letech 1458 - 71. Koncem 16. století majetkem olomouckého biskupství (kardinál Dietrichstein); po požáru v r. 1689 provedeny rozsáhlé stav. úpravy (Jan Blažej Santini - Aichel) ve stylu barokní gotiky: v areálu kláštera (prelatura 1726- 34), včetně kostela (barokní gotika) a tzv. "Studniční kaple" původně z konce 13. století.
Hospodářské budovy zámku starší, sjednocené architektonicky v baroku. Památné stromy po obvodě zámecké zahrady (lípy).
Mimo areálu zámku hospodářský dvůr "Lyra" (J.B. Santini - na půdoryse tohoto nástroje).
Po zrušení kláštera Josefem II. změněna prelatura v zámek (1784). Patřil rodu Kinských, kterému byl zámek v roce 1992 vrácen.
Most přes přítok Sázavy (z r. 1761 - s osmi barokními sochami; hospoda "Táferna". Památný strom - lípa srdčitá (obvod 670 cm, výška 24 m).
Dolní hřbitov (morový), před zámkem z poč. 18. století (J. Santini). Nad zámkem Zelená hora se hřbitovem a kostelem sv. Jana Nepomuckého (barokní gotika, J. Santini, svět. památka UNESCO).
Ve městě na histor. náměstí radnice z poč. 14. století s městským znakem, přestavěna ve 2. pol. 18. stol. Tvrz (za radnicí) připomínaná k r. 1300, přestavěná v pozdní gotice (2. pol. 15. stol.); následovaly nové úpravy. Kostel sv. Prokopa založen krátce po roce 1270; přestavba kostela na dvoulodní chrám ukončena v r. 1560. Úpravy z let 1973, 1992. Moderní sochařská výzdoba od akad. sochaře K. Stádníka (Kristus - Muž bolesti, Křížová cesta). Morový sloup z r. 1706. Býv. barokní hřbitovní kostel ze 70. let 17. století slouží jako smuteční obřadní síň.
T.zv. "Dolní hřbitov" (při cestě do Škrdlovic), morový, trojúhelník, dispozice z poč. 18. století (návrh J.B. Santini) s centrálně umístěnou sochou "Anděla posledního soudu" od Ř. Thenyho. Původní tři kaple, čtvrtá je dodatečná.
Z celkové výměry katastru převažuje zeměd. půda (51%), z toho nejvíce orné (37,5%), luk (10%), následuje lesní půda (27%), vodní plochy (5,5%), atd. Zastavěných ploch je 3,3%. Ve městě podnikalo k 30.9.1995 356 právnických a 2302 fyzických subjektů.

Zelená Hora
Kategorie: I.
Nadm. výška: 609
poutní místo
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): celý hřbitovní areál: světová památka UNESCO
Literatura. Hřbitovní kostel sv. Jana Nepomuckého ve stylu české barokní gotiky, postaven Janem Blažejem Santinim - Aichlem v letech 1719 - 1723 jako dvouposchoďový na půdorysu pěticípé hvězdy s ambity při obvodové zdi hřbitova.
Závěr: Mimořádné:památka UNESCOm ochrana pohledových os a volné krajiny, akt.

Ochranné podmínky:
- ✓ zamezit dalšímu rozšiřování zástavby do volné krajiny, zafixovat zastavěné území
- ✓ respektovat pohledové uplatnění Zelené hory a zachovat doposud nenarušenou krajinu tvořící krajinný rámec kláštera i dominanty kostela na Zelené hoře

- ✓ respektovat areál bývalého kláštera a dominantou Zelené hory
- ✓ zabránit živelné výstavbě atakující estetickou kvalitu krajinného rámce

Katastrální území: Míchov

Rozloha: 348 ha
Kategorie: B+

Obec: Věcov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 132
Nadm. výška: 668

Nejstarší zpráva o Míchově pochází z roku 1363, kdy abatyše Klára Markéta z doubravnického kláštera dala klášternímu manu neznámého jména výsadu na rychtu v Míchově s lesem Lísek. Tím lze vysvětlit i dnešní název, který pravděpodobně souvisí se slovem mnich, popř. s označením Mnichov.

Koncem 15. století již patřil Míchov k panství pernštejnskému. V 16. století se stal součástí bystřického panství.

Okolo roku 1660 byla obec na krátkou dobu přičleněna k Jimramovu. V roce 1666 bylo 15 obcí bystřického panství odděleno a připojeno k panství kunštátskému. Mezi těmito obcemi byl také Míchov. Všechny tyto obce se k panství bystřickému navrátily opět v roce 1698. Od té doby zůstal Míchov již při bystřickém panství a sdílel jeho osudy.

V roce 1716 dostal Míchov vlastní pečeť ve znaku má sv. Jiřího na koni bojujícího s drakem a nápisem: PECZET - OBCE MIHOWSKE 1716.

Ještě ve 2. polovině 18. století měla osada Míchov tvar elipsy, již tvořilo 11 selských usedlostí. Uzavíraly náves s rybníkem uprostřed. Většina domů byla roubených ze dřeva. V polích stály

pazderny, kde se do roku 1888 sušil len. Ve vsi byly vybudovány 2 rybníky. K význačným stavením patřila rychta, před níž stála dřevěná zvonička. Roku 1879 byla vybudována nová 20 m vysoká zděná zvonička, se zvonem 28 kg těžkým. Během I. světové války byl zvon znovu odebrán. Míchovští žádali v 19. století zbudování vlastní školy, ale obec návrh zamítla. Děti chodily proto do Věcova. Tří větší požáry roku 1879 a 1880 byly 2x podnětem k vykácení části obecního lesa, zakoupení dvouproudové stříkačky a založení hasičského sboru v roce 1881. V r. 1932 bylo v obci zavedeno elektrické osvětlení. V současnosti nese značná část objektů stopy nevhodné přestavby. Přesto lze říci, že sídlo svým urbanismem a především značným zastoupením vzrostlých sadů, zahrad a lučních porostů patří mezi cennější. Velice kvalitně je sídlo zasazeno do krajinného rámce, výjimkou je nevhodně umístěný areál ZD na severu sídla.

Závěr: Dochovaný urbanismus s domy s velkými zahradami. Dochované rozlehlé plochy zahrad a sadů uvnitř sídla. Krajinný rámec narušen objektem ZD.

Mimořádné: velké plochy zahrad a sadů uvnitř sídla

Těžiště: lidová architektura

Míra kvaity:

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory, zachovat volné proluky s loukami a sady bez zastavění
- ✓ skrýt ZD vhodnou krycí zelení

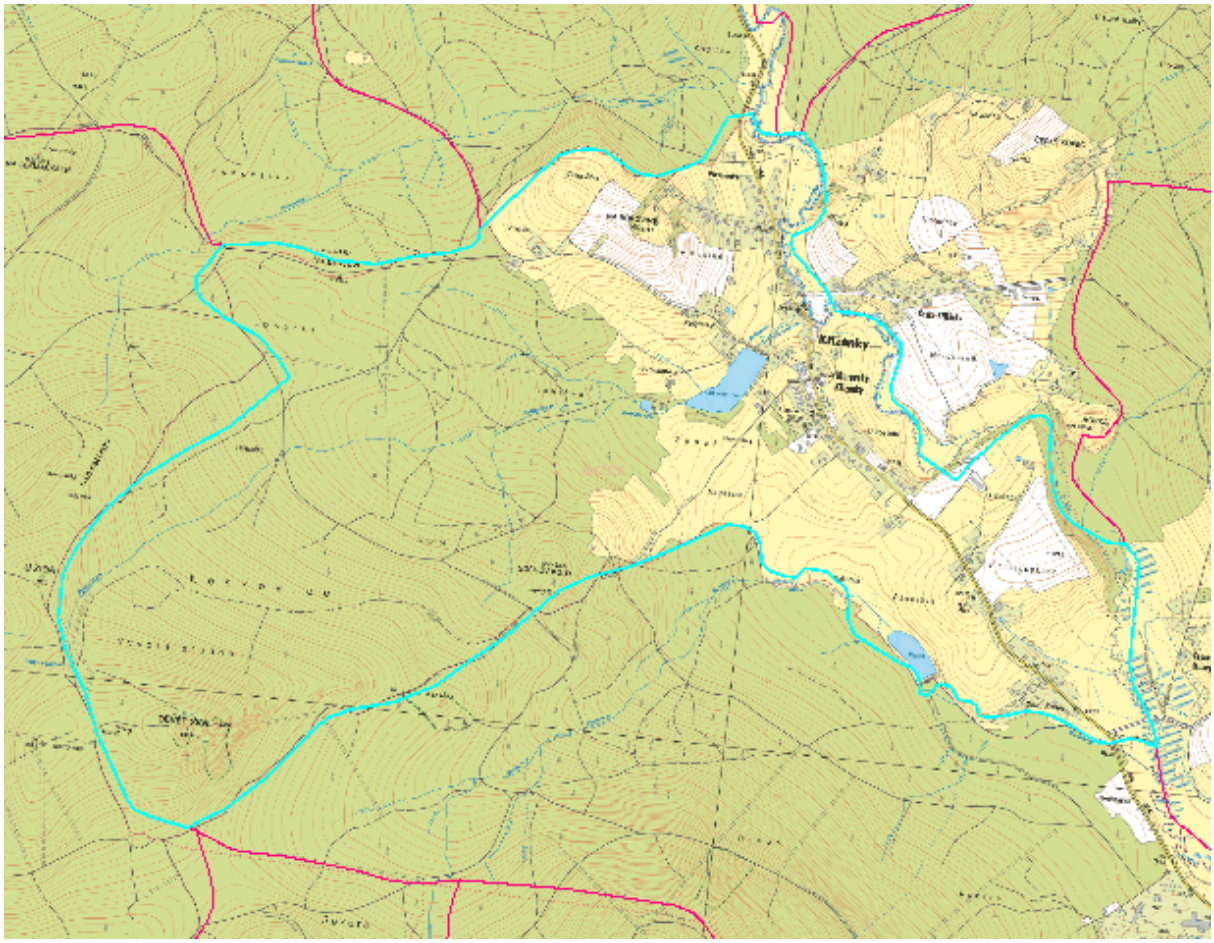
Katastrální území: Moravská Cikánka

Viz Česká Cikánka.

Katastrální území: Moravská Svratka

Viz Svratka.

Katastrální území: Moravské Křižánky

Rozloha: 641 ha
Kategorie: I/B+

Obec: Moravské Křižánky, Křižánky
Okres: ZR
Počet obyvatel: 370 (1994) 390(1996)
Nadm. výška: 615
Počet památk. chráněných objektů (v roce 1985): 13. Vesnická pam. rezervace (1995)
Literatura. Česká část (na levém břehu Svratky) připomínána v r. 1345, moravská v r. 1437. Ve 2. pol. 15. stol. pusté, obnoveny ve 2. pol. 16. stol. v souvislosti s rozvojem sklářství a zpracování železa. Ve 2. pol. 17. století sklářská huť, v 18. a 19. stol. hamr na železo. Moravská část (na pravém břehu Svratky) připomínaná poč. 15. stol., r. 1642 založena sklářská huť (provozovaná do pol. 18. stol.), později hutě v obou částech. Po jejich zániku zřízeny hamry na železo. Na Křižánkách se také těžila žel. ruda (magnetit - 1764 a 1831); pro špatně výsledky těžba zastavena. Pro špatnou bonitu půd se rozvíjela řemesla (kováři, tradičně pilnikáři, truhláři, koláři). V obou částech pilnikářská výroba, v české části existuje dosud. Horská obec, rozložená po české (levé) i moravské (pravé) straně řeky Svratky (odtud původně České a Moravské Křižánky); spojeny po roce 1960. Přechodně přičleněny ke Svratce, po roce 1990 opět samostatné.
Trvalí obyvatelé žijí dnes ve 111 domech, přechodně ubytovaní ve 147 domech rozptýlené zástavby. V K. několik podnikových rekreačních středisek a penzion (u Kyšperského rybníka). Kvalitních

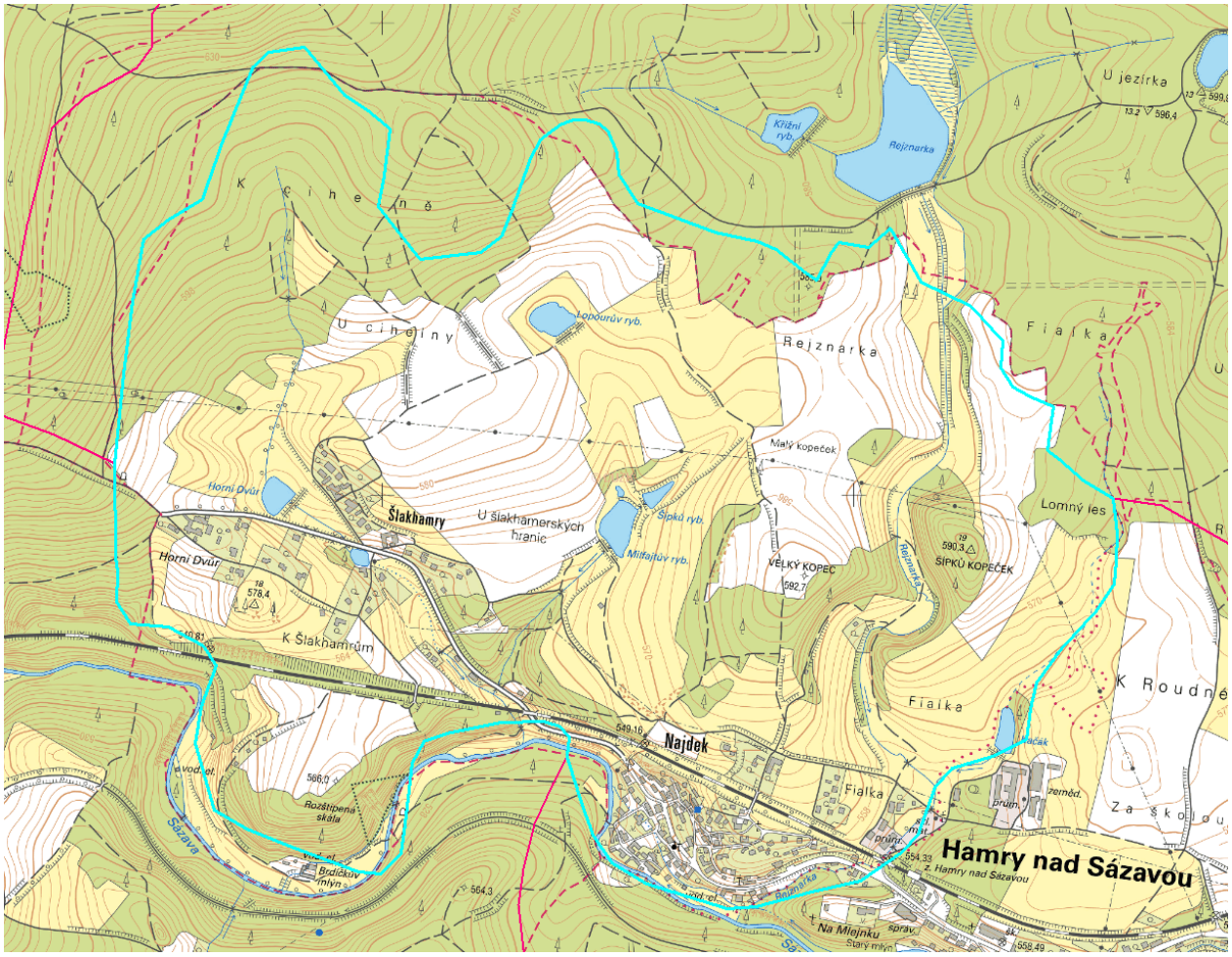
tradičních objektů lidové architektury je 23 (dle informace obce), z toho 13 pam. chráněných. Kaplička z r. 1863, kostel P. Marie Pomocnice z let 1932-34.
Zpracována urb. studie, jednáse o zpracování úz. plánu, zpracován program obnovy vesnice.
Z celk. výměry katastru dominuje zeměd. půda (76,5%), z toho 62,5% orná; zahrady, ovocné sady, louky a pastviny celkem 14%, lesní půda 9%. Památné stromy - dvě lípy velkolisté (výška 25 a 26 m).
Průzkum: krajinným rámcem je niva meandrující Svratky ve směru od sz k jv; niva (v největší šíři ve směru V-Z ca 2,5 km) s loukami a vlhkými loukami přechází do mírných až prudších svahů. Přibližně ve stejném směru prochází středem prostoru komunikace Milovy - Svratka a vytváří osu ulicového osídlení v délce ca 2,5 km s proměnnou vzdáleností od řeky. Osídlení je mimo inundační území. K řece se přibližují některé dvorce (viz např. ilustr. 22/7). Teprve novější zástavba vytváří paralelní, nebo kolmé plány k popsanému základu (např. jižně od Kyšperského rybníku- několik „vrstev" od hl. ulice: napřed ind. rod. domy (23/1), dále řadové domy (23/2) a nakonec rekreační domky přímo u jižního břehu rybníka (obr. 23/4). Zástavba také pokračuje přestavbou a dostavbou podél hl. ulice. Zástavba bohatších rod. nebo rekr. domů většinou bez pochopení kontextu (umístění, charakter) - víz kupř. ilustr. 23/ 3.
Z lepších příkladů: od jihu: roubenky- čp. 46, čp.1, čřp. 2(břizolit), 114 (přestavěná chalupa), čp. 67 (s dřev. štítem), čp. 4, následuje statek. Na nejvyšším místě alej klenů, jasanů, javorů. Novostavby (čp. 145 - obr. 23/3), tvarově, uspořádáním i materiálově cizí; opakování tvarů na dalším stavení. Následují chalupy z 19. století. Nová stavení (čp. 102, čp. 122, čp. 54. Domy v odlišných odstupech od silnice. Dostavěná stará chalupa čp. 74 (plynosilikát. zdivo), čp. 59, omítnutá, se stodolou, pod vzrostlým stromem. Následuje kostel, březový hájek; mix starých a nových domů, typická prodejna (samoobsluha) čp. 126, za ní plány výše popsaných bytovek. Následuje škola a mateřská škola. Naproti škole (střed obce) požární zbrojnice.
Menší náves s lipami a brízami, větší statek (s vjezdem ke Kašperskému rybníku; po pravé straně čp. 22, 23. Na starých chalupách je vidět, o kolik se zvedla úroveň silnice. Silnice klesá, kolem roztroušené staré chalupy. Při silnici vlevo čp. 26, cezura kolem potoka, chalupy čp. 29 a 30 (s garážemi). Balabánova hospoda. Truhlárna firmy Bukáček (zal. 1888), obnovena 1988. Autobusová zastávka Křižánky - U Mostu, volný prostor s okálem a trafostanicí. Po levé straně špatná zástavba, vpravo chaty s užitým kamenem. Vlevo čp. 97 (starší), špatně opravená, čp. 86-slušný stav, čp. 94 patrový rod. dům, bňzolit, čp. 96- chalupa se stodolou, chalupa v rekonstrukci a dostavbě, čp. 89 zachovalá chalupa, chalupářsky upravená. Na severním konci - odbočka na samoty.
Fotodokumentace: List 22, obr. 5-7, list 23, obr. 1-4

Závěr:

Mimořádné: krajinný ráz
Těžiště: lidová architektura
Míra kvaity: klesající vyšší podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Najdek na Moravě

Rozhloha: 264 ha

Sídelní útvar: Najdek

Kategorie II./B+

Obec: Hamry nad Sázavou
Okres: ZR
Počet obyvatel: 243
Nadm. výška: 550
Najdek je část obce Hamry nad Sázavou v okrese Žďár nad Sázavou. Nachází se na severozápadě Hamrů nad Sázavou. V roce 2009 zde bylo evidováno 90 adres. V roce 2001 zde trvale žilo 243 obyvatel.

Najdek leží v katastrálním území Najdek na Moravě. Toto původně moravské katastrální území zasahuje v současné době i do Čech, neboť k němu byl, západně od zástavby zdejší Najdeku, v

minulosti z katastrálního území Sázava u Žďáru nad Sázavou (součást obce Sázava) překatastrován i úzký pruh souše podél pravého břehu Sázavy, který se nachází již na území Čech, zatímco historická zemská hranice Čech a Moravy prochází středem říčního koryta.
Současný stav více méně odpovídá sídlu Hamry nad Sázavou.

Závěr: Mimořádné: 0
Těžiště: potenciální regenerace solitérů
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Sídelní útvar: Šlakhamry

Kategorie II./B+

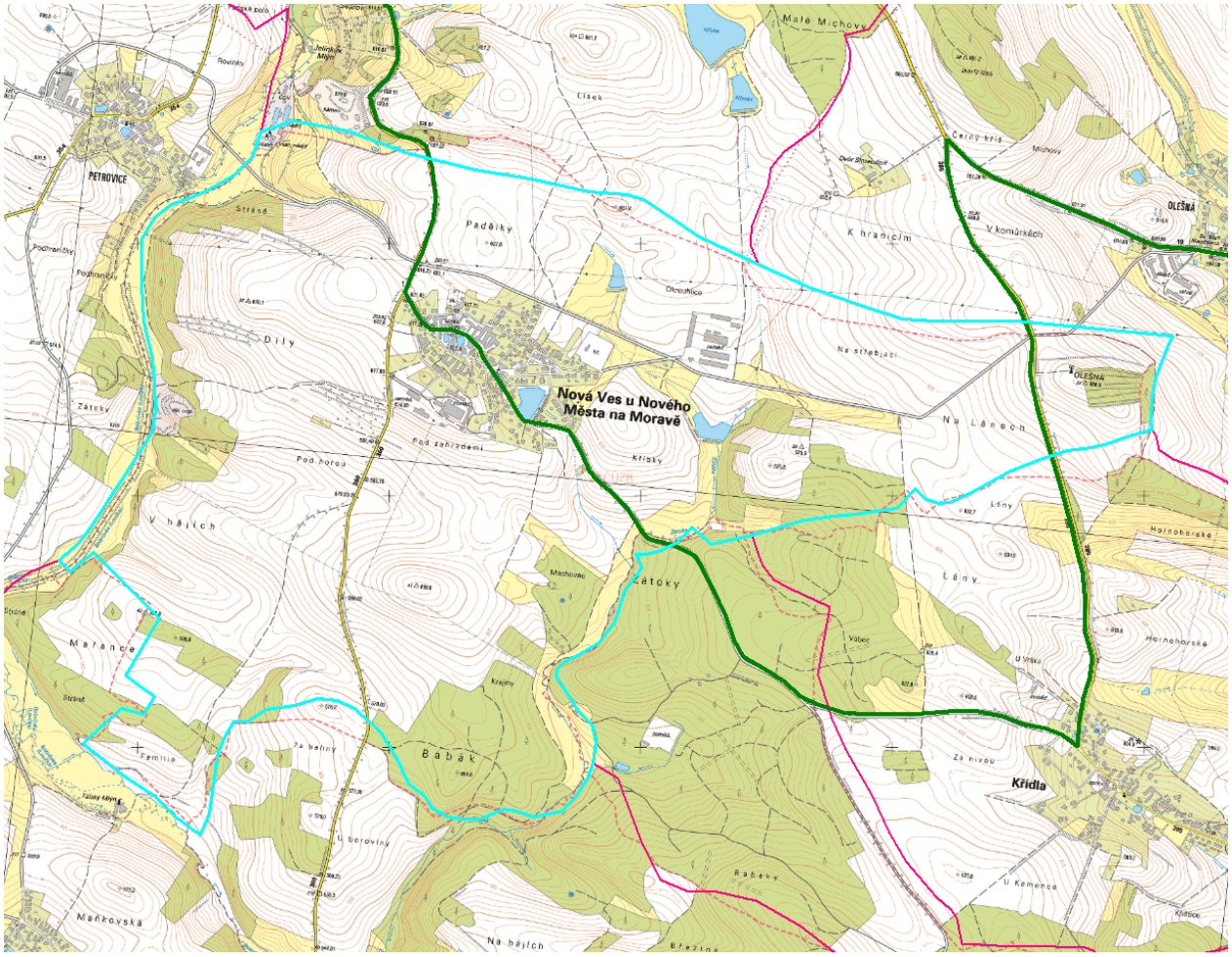
Obec: Hamry nad Sázavou
Okres: ZR
Počet obyvatel: 68
Nadm. výška: 580
Šlakhamry jsou malá vesnice, část obce Hamry nad Sázavou v okrese Žďár nad Sázavou. Nacházejí se v severozápadním cípu Hamrů nad Sázavou, asi 2 km od jejich středu. V roce 2009 zde bylo evidováno 42 adres. V roce 2001 zde trvale žilo 68 obyvatel
Na jižním okraji území, poblíž přírodní památky Rozštípená skála, je v objektu bývalého Brdičkova vodního mlýna (blízko zaniklého hamru) umístěna expozice hamernictví Technického muzea Brno.
Počátky železářství na Žďársku jsou svázány s kolonizací krajiny na pomezí Čech a Moravy v pramenné oblasti Sázavy cisterciáckým klášterem ve Žďáře nad Sázavou v polovině 13. století a v obdobích těsně následujících. V tomto období došlo patrně k založení několika železářských hamrů. Jedním z těchto hamrů je tak řečený Šlakhamr, který je v pramenech spojován se jménem Niklase Flexlina, rychtáře v Německém Brodě (nyní Havlíčkově Brodě), nájemcem zmíněného hamru. Současně existovaly další hamry v blízkém Najdeku (tzv. Václavův hamr) v Dolních Hamrech (Fiklův hamr) a Horních Hamrech (Frendlův hamr). Pro vlastní činnost Šlakhamru v období 14.–17.století se dochovalo pouze několik údajů. Tak je roku 1410 mezi škůdci kláštera, kteří neodváděli klášteru patřičné platy, zmiňován i Nicolaus, řečený Flexl, rychtář v Německém Brodě a nájemce hamru. Podle listiny z roku 1357 dostával hamr od pozemkové vrchnosti zadarmo stavební dříví, ovšem za dřevo pro výrobu dřevěného uhlí (palivo) a za železnou rudu musel nájemce platit. Provoz hamru trval až do poloviny 17. století. Pro pozdější období již není hamr zmiňován, vždy jen grunt či tvrz s mlýnem (1694, 1742). Činnost mlýna skončila před druhou světovou válkou. Po dobu protektorátu mlýn pouze šrotoval a k pohonu zařízení sloužil stacionární spalovací motor. V padesátých letech polnosti a ostatní pozemky ve vlastnictví rodiny Brdíčků (kromě parcely mlýna a předzahrádky) přešly do užívání místního JZD.

Západní hranice katastrálního území Najdek na Moravě se v okolí Šlakhamrů kryje s historickou zemskou hranicí Čech a Moravy; v místě, kde na této hranici končí silnice, je lidovou tvořivostí udržován památníček Konec světa.

Bohužel v současnosti značné množství objektů v centrální části nese stopy necitlivé přestavby. Za krajinářsky cenné lze označit dochovaný urbanismus s rozvolněnou zástavbou, značné množství vzrostlé zeleně a luční porosty uvnitř sídla.

Závěr: Mimořádné: Doklad železářství, krajinný rámec, rozptýlená zástavba
Těžiště:
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:
✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Nová Ves u Nového Města na Moravě

Rozhloha: 633 ha
Kategorie II./B

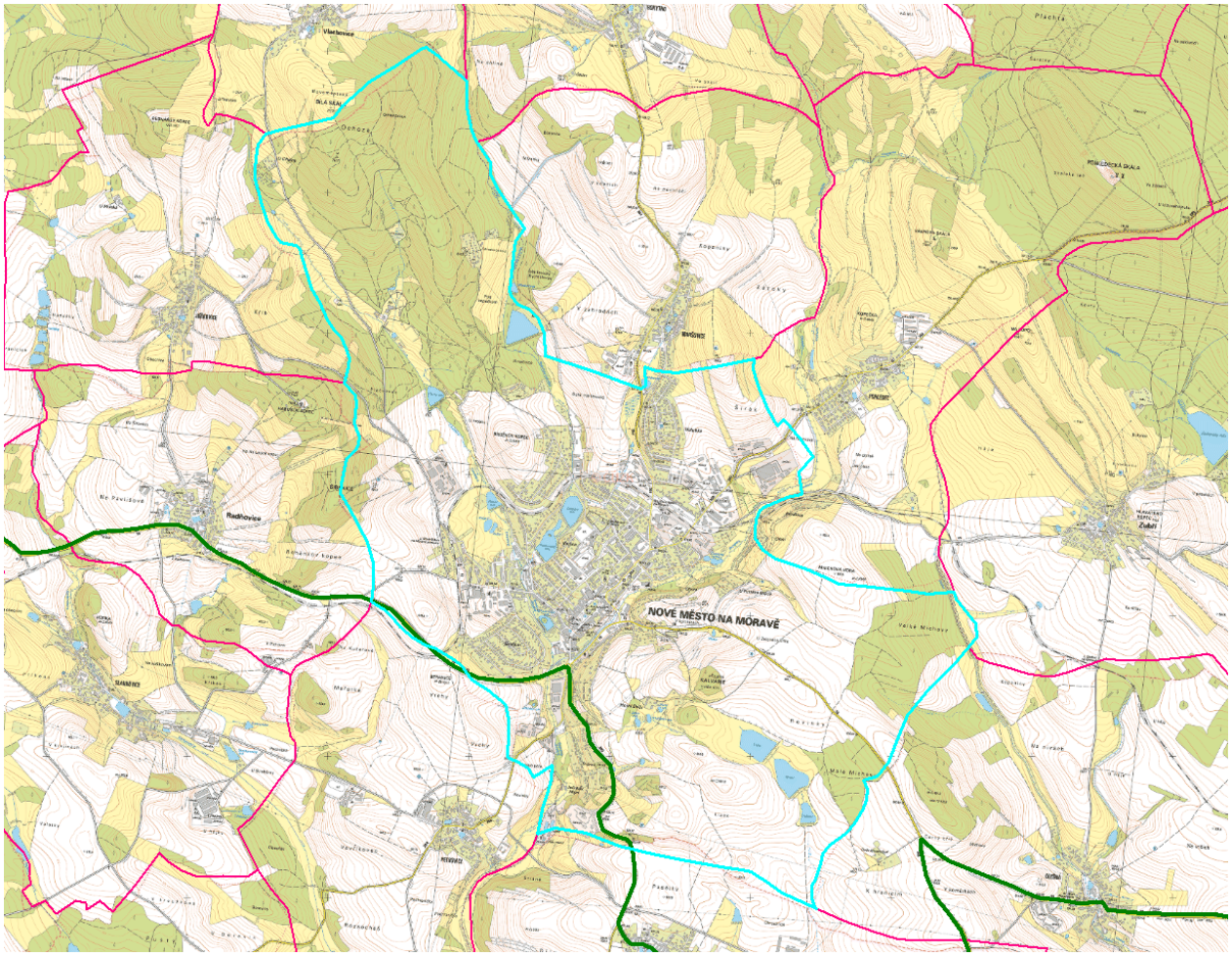
Obec: N. Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 493 (1980)
Nadm. výška: 613
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura. První zmínka z roku 1397. Vesnice návesního typu. Podle místního názvu (Hamřiště) lze usuzovat na existenci hamru na výrobu železa. Pokusy těžit železnou rudu počátkem 19. století (pokusná šachta). Kaplička na návsi z roku 1897. V letech 1980-92 byla N.V. součástí N. Města, od roku 1992 je administrativně samostatná.
Průzkum. Obec je umístěna na hranici CHKO. Základem sídla je téměř rovina. V otevřeném krajinném prostoru, vymezeném pouze na jihovýchodě a jihu (les, malé chlumky) je při silnici č. 360 z N. Města na jih vysazena N. Ves. Historická, sevřená část je dosud převládající zástavbou. Těžištěm je velká náves s vnitřní zástavbou (kaple, venk. stavení), která náves dělí na tři části (s malými rybníky). Okolní zástavba je poměrně zachovalá; specifickým jevem jsou předzahrádky do prostoru návsi. Vesnice nepřišla o vnější věnec zahrad a tím o podstatný podíl zeleně v sídle.
Fotodokumentace: -
Závěr:

Mimořádné: 0
Těžiště: homogenita zástavby
Míra kvality: převládající podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Nové Město na Moravě

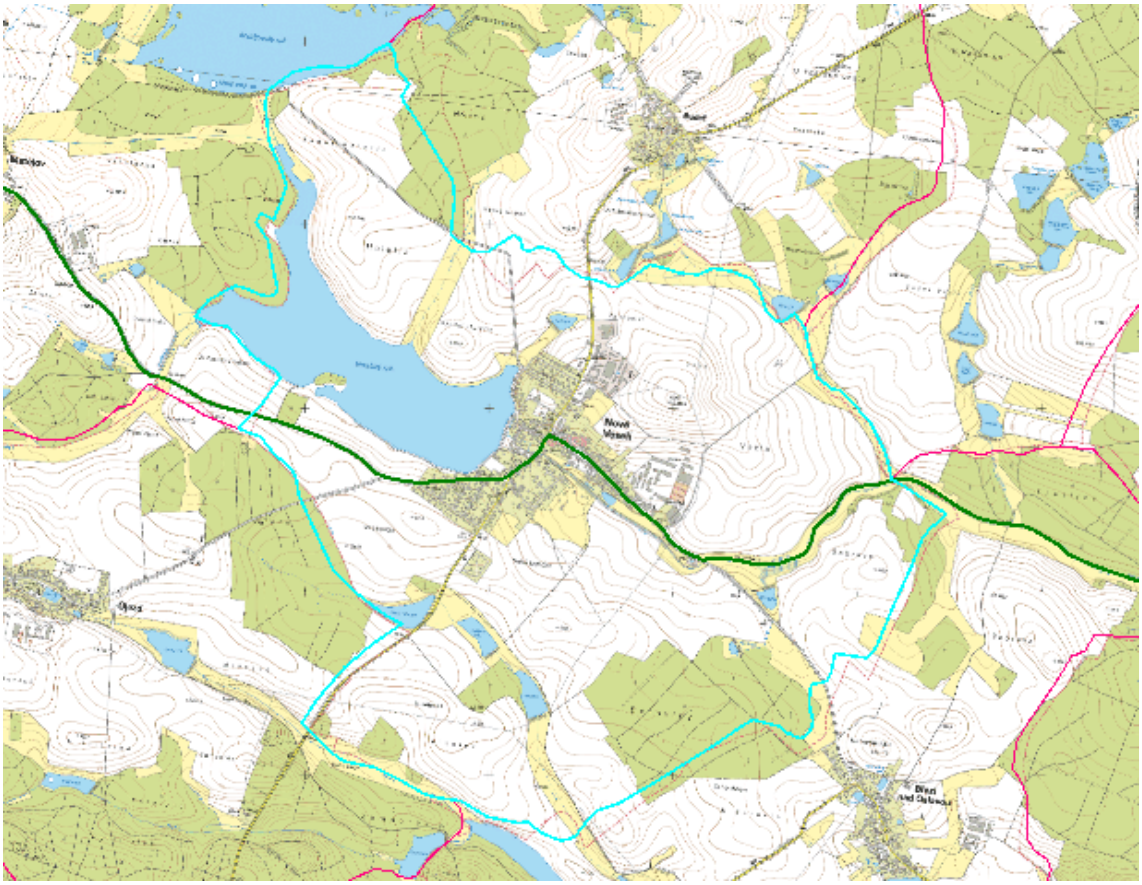

Rozloha: 6114 ha
Kategorie: III./C+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 2564(1936), 8196(1970), 10 574(1994)
Nadm. výška: 594
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 31, městská památková zóna
Literatura. První písemná zpráva k r. 1267. Sídlo založeno kolem pol. 13. století při kolonizaci kraje jako osada "Bočkanov". V r. 1293 přechází do majetku žďárského kláštera a je zváno "Nova Civitas" (Nová obec). V 15. století povýšeno na město (1635). Hospodářský rozmach zejména za Vratislava z Pernštejna (ve 2. pol. 16. stol.). Město utrpělo za vpádu Švédů. Ve městě bylo povoleno vyznání českobratrské a luteránské. Průmyslový rozvoj nastal po roce 1945 (strojírenský a dřevařský průmysl). Renesanční zámek (z r. 1589), přestavěný a rozšířený v r. 1745, novorenes. úpravy v 19. stol., kostel sv. Kunhuty s got. presbytářem z 1. pol. 14. stol., loď z pol. 15. stol., zvonice z konce 15. stol., upravená na věž koncem 16. století. Přestavba po požáru r. 1725. Na kostele výrazná sgrafita (K. Němec,1929). Radnice (čp. 114) z r. 1555; úprava průčelí v 18. stol, v souč. době 1987-93; nyní horácké muzeum. Domy na hl. náměstí: čp. 9-11 renesanční, ze 16. stol., oprav, v 18. stol., čp. 121, býv. škola, pozdně renes. dům, nově upravený, čp. 88 v místě býv. masných krámů, čp. 97 renes. mázhaus, got. sklepy. Kašna se sochou Vratislava z Pernštejna (K. Dvořák, 1872).Žďárská ulice, čp. 40-

pozdně renes. průčelí s plast, výzdobou, iupraveno v 18. a 19. stol. Evangel. kostel (Komenského nám.), pseudorenes. z let 1896 - 98. Hřbitovní kostel Nanebevzetí P. Marie, původně bratrská kaple z r. 1596, upravován v letech 1749 a 1928. Město vyzdobeno sochami (rodiště J. Štursy, V. Makonvského). Památné stromy - dvě lípy velkolisté u hřbitova. Chráněná lipová alej ke stadionu. Směrem k Olešné chráněné lipové stromořadí. Část centra narušena panelovou výstavbou. Kiolébka turistiky a lyžování na Vysočině. V místě tři lyžařské skokanské můstky.
Ve výměře katastru převažuje zeměd. půda (61,5%), z toho orná 43%, louky 15%; lesní půdy je 28%. Zastavěných ploch je 94 ha, tj. 1,5%, zahrad 119 ha (ca 2%). Ve městě k 30.9.1995 podnikalo 118 právnických a 940 fyzických subjektů.
Průzkum. Krajinný rámec původního sídla je mimořádný; jedná se o plochý útvar hist. jádra, vymezený odsud radiálně vybíhajícími vodotečemi, vytvářejícími tvar vějíře směrem k severu, se soutoky na území města. Do plochého útvaru pronikají kopcovité útvary, přerušované údolími vodotečí (Šibenice, Božkův kopec, Pohledecký kopec, Míchova hora). Podél vodotečí řada rybníků. Druhé největší město v předmětném území. Průzkum se města dotkl jen okrajově. Cenné je historické jádro, orientované ve směru S-J; na ně navazuje část bytových domů sídliště (směrem na sever), nízkopodlažní zástavba na západní a jižní straně. Historické dominanty jsou degradovány dominantami (věžových) obytných domů a retranslační věží. Nová, většinou bezduchá nízkopodlažní zástavba rodinnými domy vytváří exponovaný jižní okraj. Na východním okraji se uplatňují chatové osady.
Fotodokumentace: -
Závěr.
Mimořádné: hist. jádro
Těžiště: budovy hist. jádra
Míra kvality: významný, ale menší podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Nové Veselí

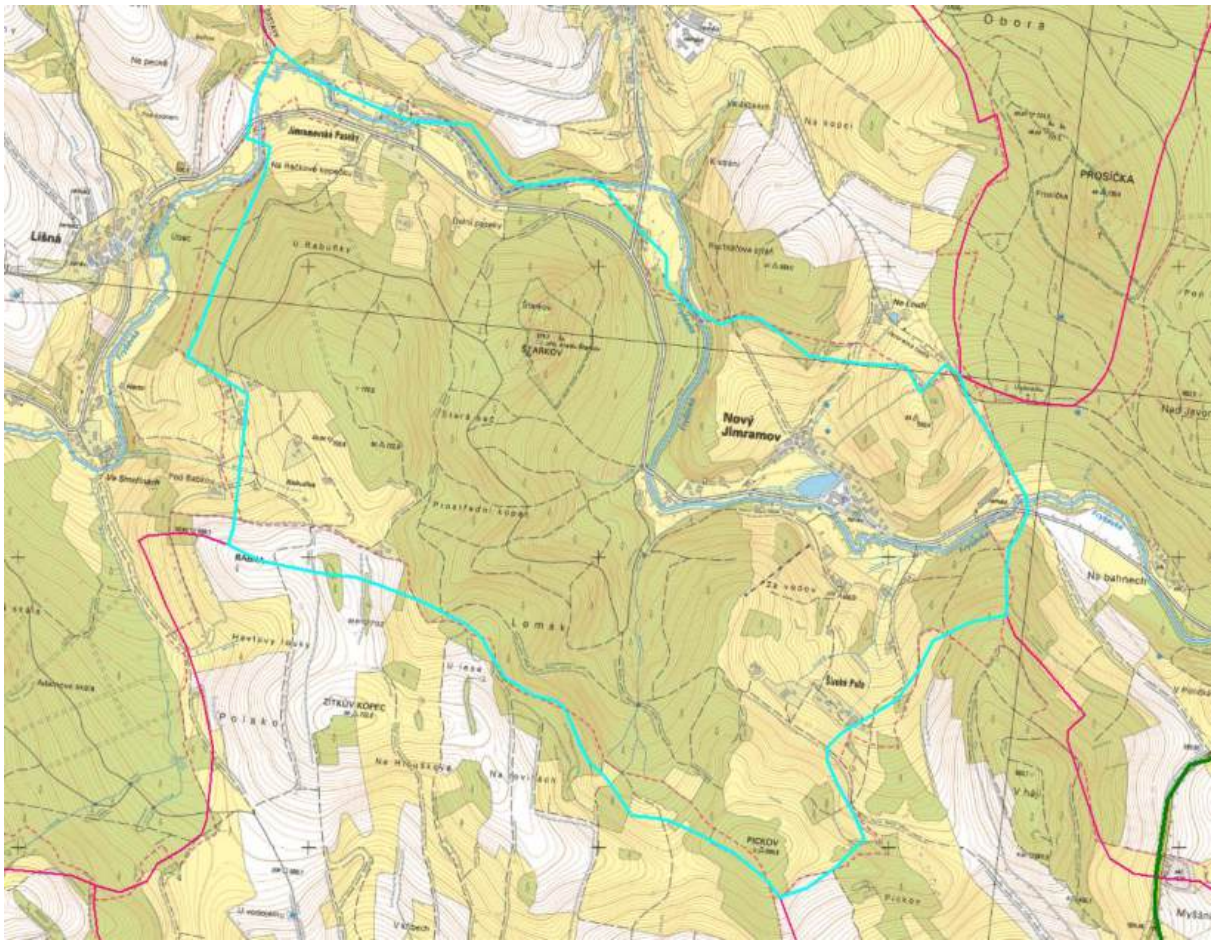
Rozloha: 951 ha
Kategorie: III./B-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 1091 (1980), 1173 (1994) vzestup
Nadm. výška: 555
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 10
Literatura. Založeno patrně ve 2. pol. 13. století. První písemná zmínka z r. 1393. Městečkem je N.V. od roku 1563. Je středem rybničnatého kraje, včetně největšího (Veselského) rybníka (přes 100 ha). V obci je zámek, pův. renesanční, ze 16. stok, upravovaný v 18. a 19. stol., nyní hospodářsky využívaný. Barokní kostel sv. Václava z r. 1752, barokní fara (1784), barokní morová kaple (1681). V katastru dominuje zeměd. půda (72%), z toho nejvíce orné (ca 60%), luk je ca 10%, lesních ploch ca 11%, vodních ploch rovněž.
Průzkum: povšechný
Fotodokumentace: List 29, obr. 2
Závěr.
Mimořádné: -
Těžiště: historické centrum, přechod sídla do krajiny, akt.
Míra kvality: významný, ale menší podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí

- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Nový Jimramov

Rozloha: 424 ha

Sídelní útvar: Nový Jimramov

Kategorie: I./A

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 138 (1970), 91 (1994)
Nadm. výška: 538
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. První písemná zmínka k roku 1660.
Z celkové výměry katastru dominuje lesní půda (téměř 57%), následují louky (ca 18%) a pastviny (ca 14%). Orné půdy je minimum (3,5%).
Průzkum: povšechný, bez dokumentace
Fotodokumentace –
Závěr.

Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Sídelní útvar: Jimramovské Paseky

Kategorie: I./A-

Obec: N. Jimramov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 22(1991)
Nadm. výška: 595
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0

Osídlení vzniklo v době pozdní horské kolonizace v 1. polovině 18. století. Ves Paseky je zapsána v roce 1750. Sídlo tvoří dvě části: Dolní Paseky (v údolí Fryšávky) a Horní Paseky na jz. svazích (též Rabuňka podle rak. ministra Raaba, propagátora zakládání nových obcí). V roce 1850 byla připojena k Javorku, v roce 1869 je již uváděna pod Novým Jimramovem.

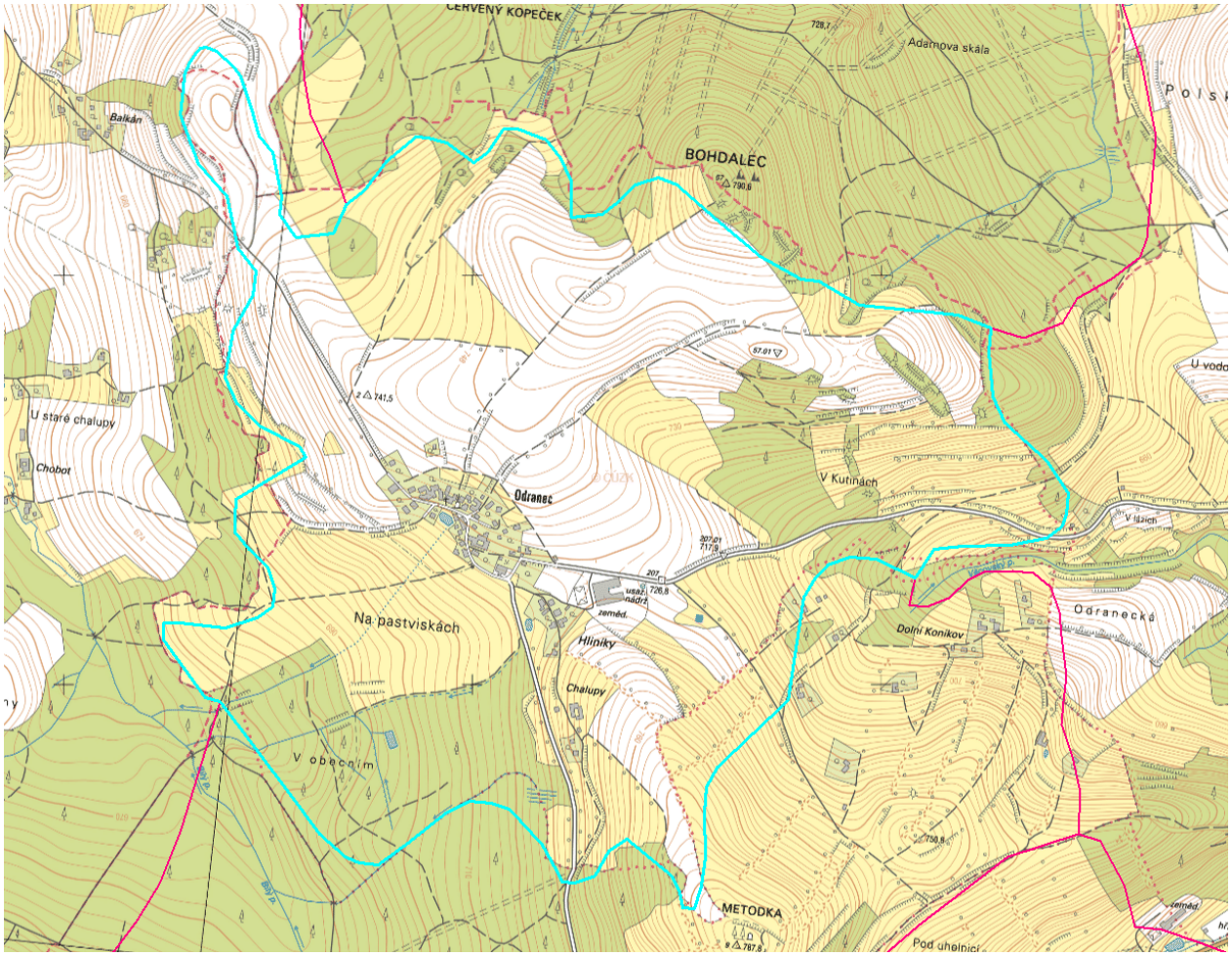
Rozptýlené osídlení je v krajinném prostoru údolí Fryšávky ve směru Z-V; údolí má různé sklony svých svahů, příznivější je svah na jih od řeky (prostor Horních Pasek); niva při říčce není příliš široká (malý prostor pro sled roztroušených stavení).

Fotodokumentace: List 16/obr. 1

Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: samoty v krajině
Míra kvality zástavby: význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Odranec

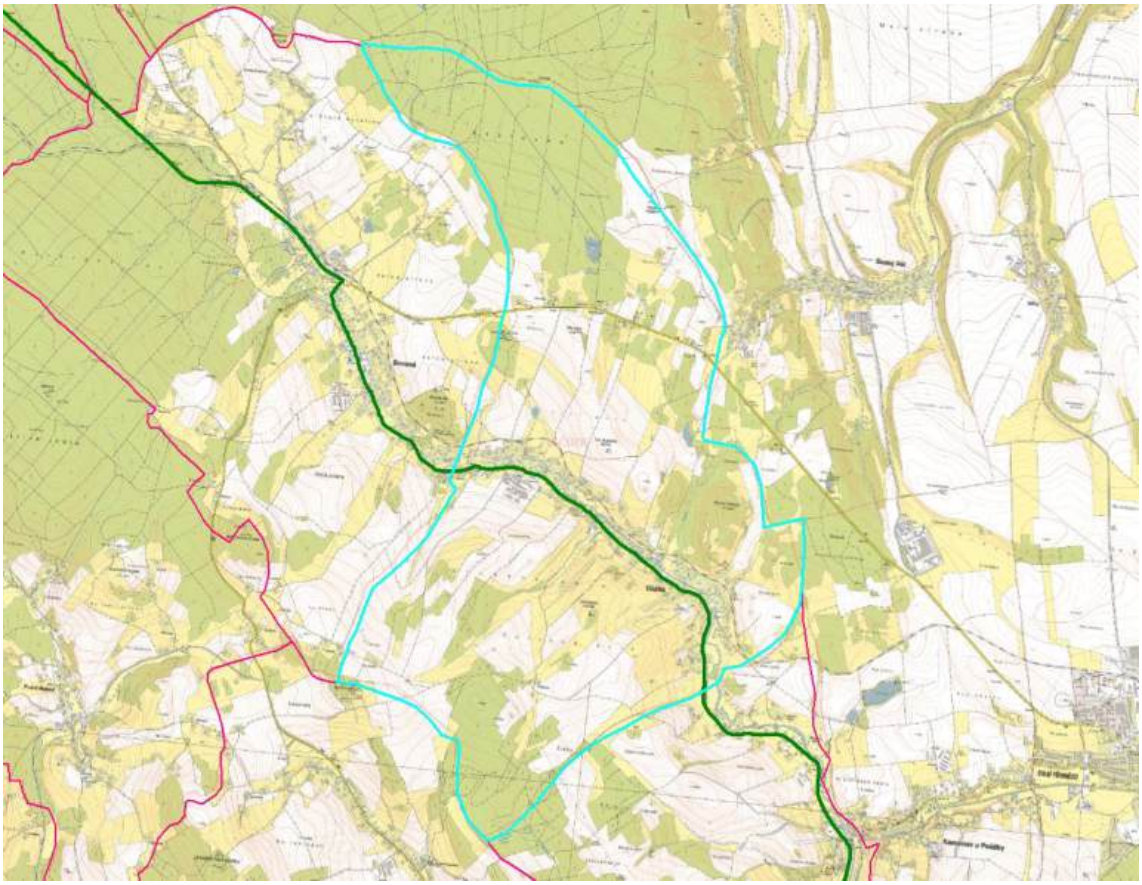
Rozloha: 257 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Věcov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 86 (1980)
Nadm. výška: 740
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 4
Literatura. Vysoko položená ves, založena patrně na rozmezí 14. a 15. století (býv. tvrz zmiňovaná v roku 1457 existovala patrně již dříve). V 17. století zde stával patrně jen dvůr při tvrzi, která byla v 19. stol. přestavěna v pseudobarokní zámeček. Ves leží v širokém sedle mezi Bohdalcem a Pohledeckou skálou; jedna z nejvýše položených obcí na Českomor. vysočině. Ve 2. polovičně 18. století těžba železné rudy. Roubená stavení: čp. 4 (hostinec) z konce 17. století, Kavánova chalupa ze začátku 19. století, kaple sv. Anny při silnici do Dřevíkova (z pol. 18, stol., upravena 1890, výklenková), socha sv. Jan Nep. - proti zámku. Památný strom - javor klen (výška 18m).
V obci podniká celkem 8 subjektů.
Průzkum: povšechný
Fotodokumentace: -
Závěr.

Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Oldříš u Poličky

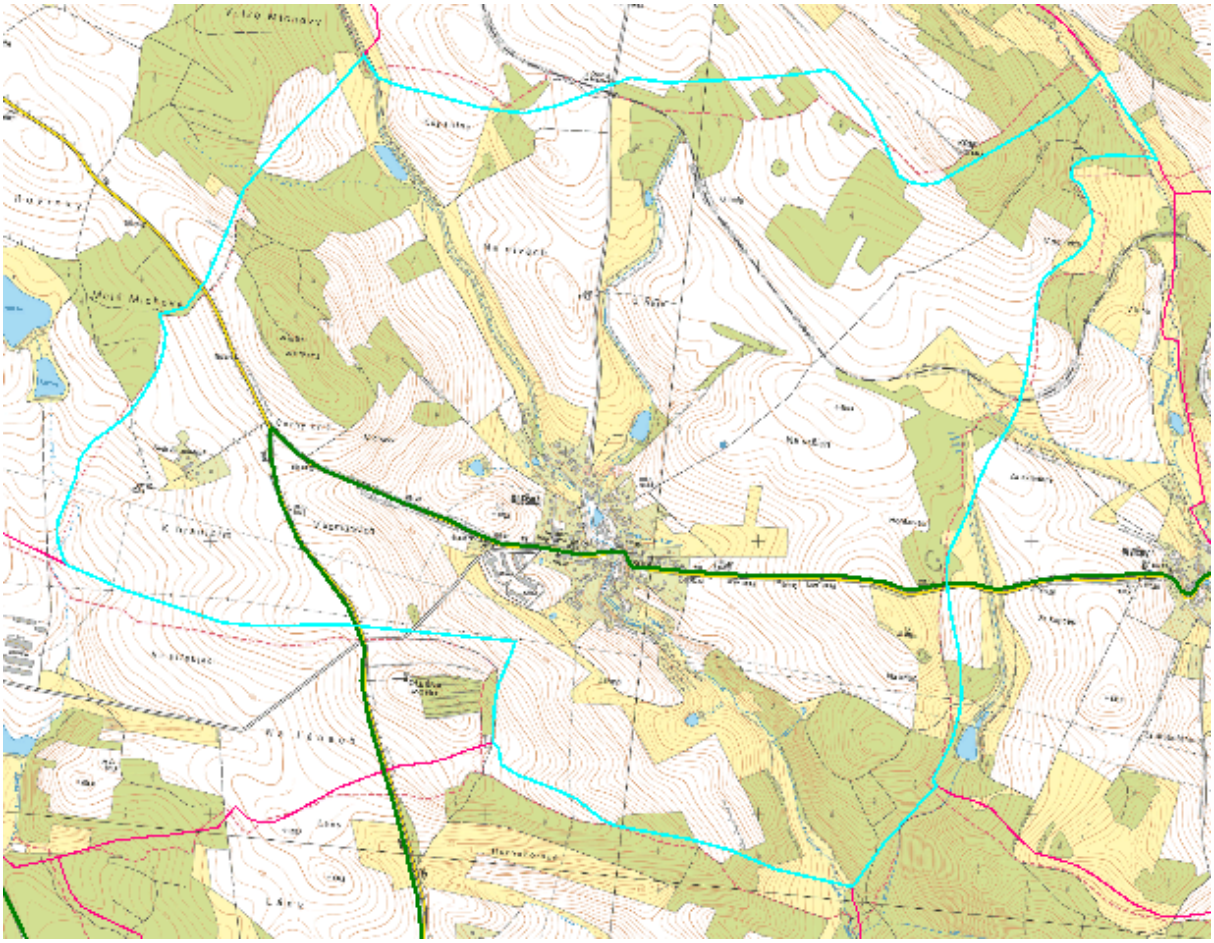

Rozloha: 1269 ha
Kategorie I./A-

Obec: Oldříš
Okres: SY
Počet obyvatel: 666
Nadm. výška: 534 mnm
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Oldříš není uváděn zvlášť.
Průzkum: Krajinný rámec je totožný jako u Borové, navazující na severní straně. Heterogenní zástavba, představená před francké statky, kterých je v O. několik dobře zachovalých, zejména po západní straně (např. čp. 56 - viz obr. 29/5-6). Jinak původních staveb méně než v Borové. V málo znatelném středu je sokolovna (1929) se sv. Václavem. Pohostinství, prodejna (s plochou střechou). Základní škola socialistického stylu. Nové rod. domky s mnoha výraznými prvky (balkony, oblouky, vikýře (obr. 29/7). Pozitivním rysem Oldříše je bohatá vysoká zeleň mezi objekty i v pozadí (na loukách).
Na jižním konci Oldříše se údolí rozevírá, mizí zástavba přímo u silnice. Bílý potok bohatě meandruje.
Fotodokumentace: List 29, obr. 2-7.
Závěr.
Mimořádné: -
Těžiště: krajinný rámec, francké statky
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Olešná na Moravě

Rozloha 753 ha
Kategorie: II./B+

Sídelní útvar: Olešná

Obec: N. Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 175 (1980), 247 (1991)
Nadm. výška: 603
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 3
Literatura. Písemná zmínka k r. 1369; od počátku 16. století - součástí pernštejnského panství. Ve druhé polovině 17. století se stala samostatným panstvím a sídlem vrchnosti. V obci raně barokní zámeček (z r. 1650) na místě bývalé rychty a později tvrze, zmenšený rozsah přestavěný po požáru v r. 1790 na zeměd. usedlost. Gotický kostel sv. Magdaleny ze 14. stol., přestavěný klasicistně v roce 1788. V roce 1664 zřízen v obci pivovar. Ve vsi staletá lípa (obvod kmene 525 cm, výška 24 m). Od roku 1980 je Olešná součástí N. Města na Moravě.

Průzkum. Krajinný obzor Olešné je otevřený z okrajů intravilánu. V intravilánu je terén až dramatický. Historická zástavba (kompaktní, návesová) se přimyká ke svahům údolí potoka Olešná (ve směru SZ-JV). Podél potoka významné zastoupení zeleně. Rybník severně od silnice č. 18. Intaktnost obce utrpěla novým natrasováním této silnice - oproti starší (trase), vinoucí se kolem kostela. Nová zástavba na východním zvýšeném okraji. Při vstupu od západu areál zeměd. velkovýroby (neuspořádanost). Zmíněný kostel dominuje na záp. straně svahu
Fotodokumentace: List č. 30, obr.1-2
Závěr:
Mimořádné: 0
Těžiště: formace v dramatickém terénu
Míra kvality: význ. podíl tradičních objektů
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

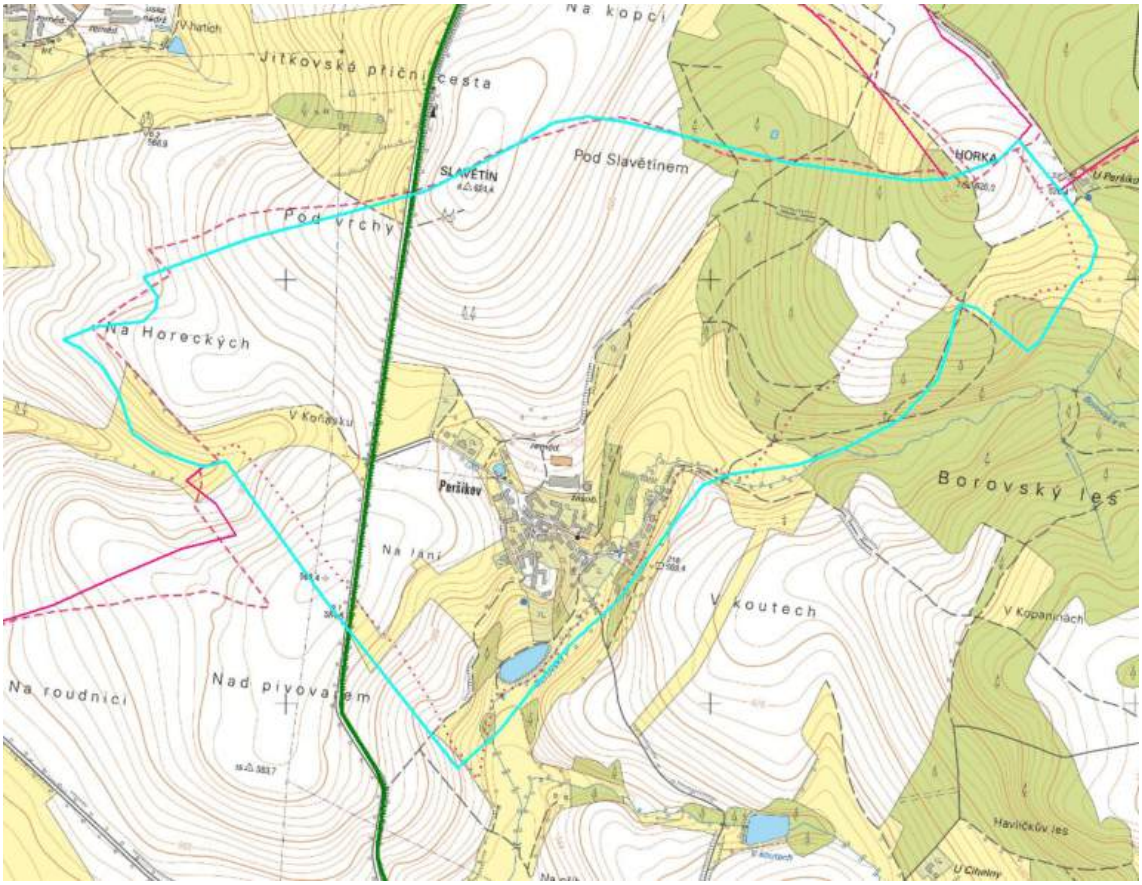
zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Sídelní útvar: Cizendorf (Sizendorf)

Velikost: -
Kategorie: - /A-

Obec: Nové Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: -
Nadm. výška: ca 630 mnm
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Empirový dvůr s památnými stromy - lipové stromořadí podél příjezdové cesty (obvod kmenů 200-300 cm, výška 18-20m).
Krajinný prostor otevřený, pozvolný svah kjz. Přístup z místa „U Červeného kříže" na st. silnici č. 18, N. Město n. M. - Olešná; při rozcestí (656 m) odbočka na úzkou místní komunikaci po stráni dolů na jz. V délce ca 300 m oboustranná alej vzrostlých lip a jírovců. Vlastní usedlost (hospodářský dvůr s ovčínem z roku 1826) podstatně přestavěná, z historického základu zvnějšku mnoho nezbývá (empirové průčelí).
Fotodokumentace: Alej (archiv)
Závěr: Mimořádné
Těžiště: solitér, stavby
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat tradiční charakter dvora
- ✓ zachovat a respektovat alej vzrostlých stromů a vekovský charakter krajinného rámce

Katastrální území: Peršíkov

Rozloha: 162 ha
Kategorie: II./B+

Obec: Havlíčkova Borová
Okres: HB
Počet obyvatel:35
Nadm. výška: 560
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. 0
Průzkum: Krajinným rámcem je rovinatá planina a strmější vých. svah k údolí Borovského potoka ve směru S-J. Malé sídlo s neúměrně velkým podílem areálu zeměd. závodu s neuspořádanou zástavbou, se zbytky tradičních stavení.
Fotodokumentace: List č. 30/obr. 3
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Počítky

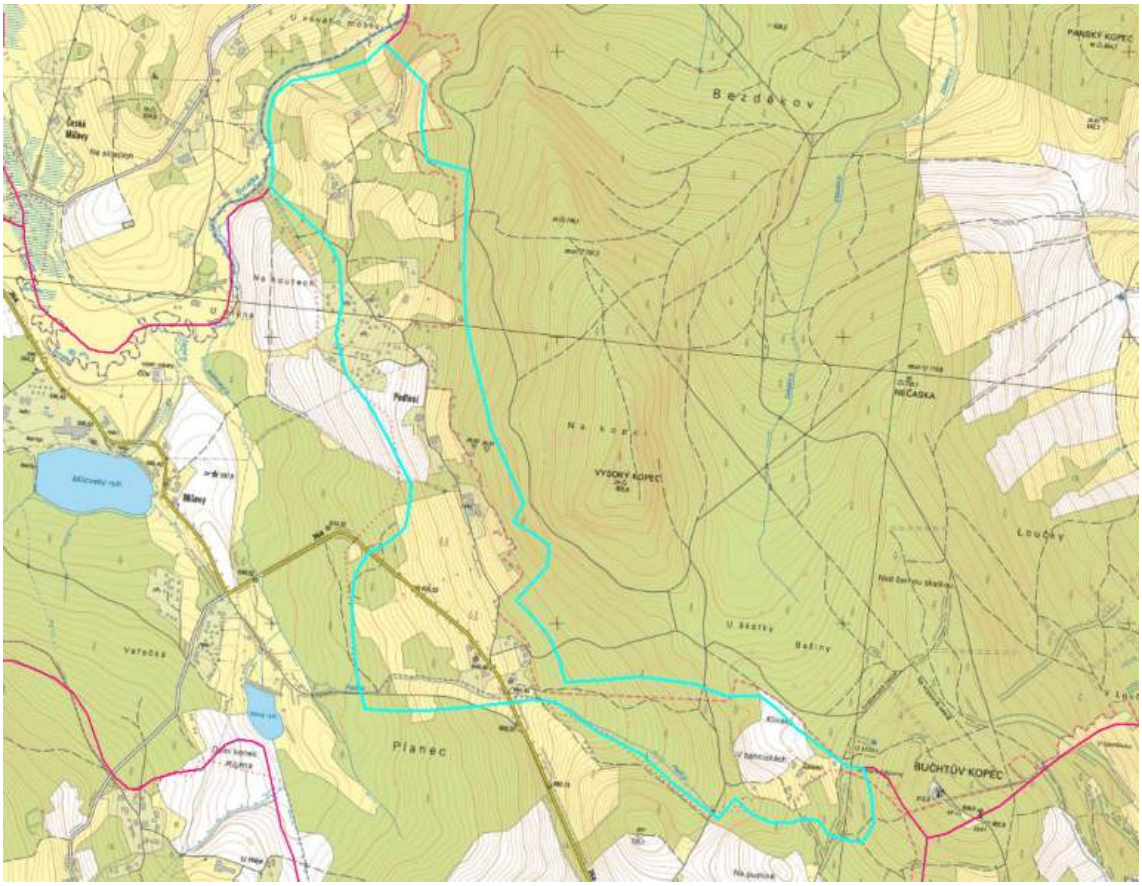
Rozloha: 602 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 222 (1970), 200 (1994)
Nadm. výška: 603
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. První písemná zmínka k r. 1482. V katastru dominuje zemědělská půda (82%), z toho orná (68%); Luk okrajové procento (ca 13%), stejně jako lesní půdy (11%).
Průzkum. Krajinný prostor odlesněný, mírný úval, vnímaný bez omezení. Kompaktní zástavba obce umístěna na svahu, orientovaném k jz.; obec přetíná komunikace č. 353; cenná formace návsi s kapličkou a vysokou zelení kolmo na silnici; zachovalá stavení přestavěna, většinou bez ohledu na pův. charakter; totéž lze řici o doplňcích (ploty). Zemědělský závod tvoří problematickou protiváhu starší zástavbě. Na sz. okraji samostatná enkláva Výpustek. Pauperitní chalupy s dostavbami.
Fotodokumentace List č. 30, obr. 4-7
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: poloha, náves (urbanisticky)
Míra kvality: podíl v exp. poloze
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Podlesí u Sněžného

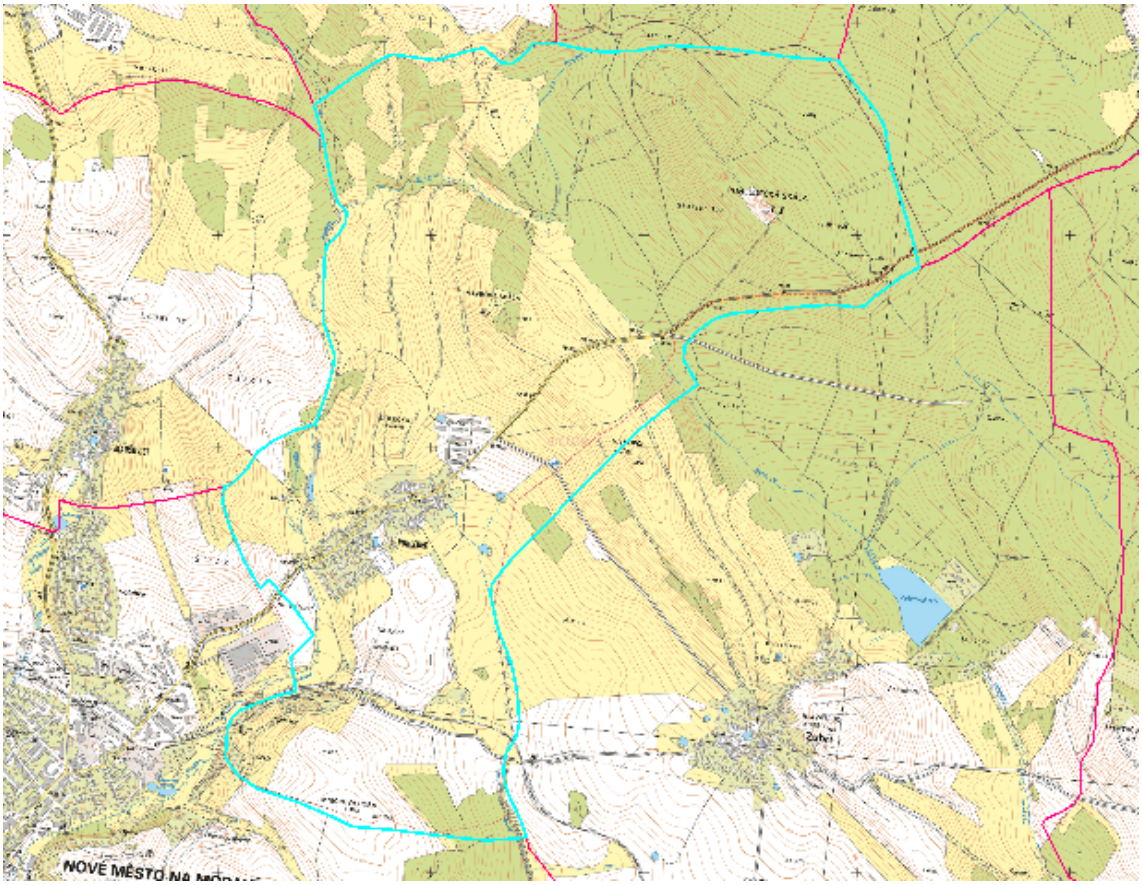
Rozloha: 136 ha
Kategorie: A-

Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 13
Nadm. výška: 650
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Podlesí vzniklo až ve 2. polovině 18. století, jedná se tedy o nejmladší obec na Novoměstsku. První zmínka o obci tudíž pochází až z roku 1794, kdy zde byly vystavěny domky pro lesní dělníky, kteří pracovali pro blízké sklárny a železárny. Tehdy se ovšem nazývala Zwaldorf. V pozdějších letech se název ještě několikrát změnil (Kutiny, Walldorf, Walldorf-Milovy a Valdorf) až se v roce 1948 název ustálil na Podlesí. V letech 1850 – 1922 bylo Podlesí součástí obce Krásné, od roku 1962 spadá pod Sněžné. Součástí obce je také osada Zálesí.
V současnosti je území nevhodně zasaženo rozsáhlou chatovou výstavbou.

Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: samoty
Míra kvality: podíl v exp. poloze
Ochranné podmínky:
- ✓ zachovat charakter rozptýlené zástavby
- ✓ nedostavovat, nezahušťovat novými rekreačními objekty (chatami)

Katastrální území: Pohledec

Rozloha: 636 ha
Kategorie: III./B-

Obec: N. Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 462 (1980)
Nadmoř. výška: 657
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0

Literatura. První pís. zmínka k roku 1348; starší jádro obce je příkladem lánové vsi (soustředěný půdorys s pravidelně uspořádanými pozemky). Od poloviny 15. století patřil Pohledec do Pernštejnského panství. V blízkosti obce naleziště železné rudy. V současné době součástí Nového Města. V obci je větší sportovní areál. Z Pohledce pocházel malíř Josef Jambor (1887 - 1964).

Průzkum. Krajinný obzor Pohledce je otevřený, mírně stoupající svah, otevřený vjz., s několika omezujícími nevysokými kopci, zejména na severu a sv. Nejníže je jižní okraj (zástavba končí při mělkém údolí potoka Bezděčky). Zástavbu lze rozdělit na tři části: 1) střední (nejstarší), původně patrně návresní typ vesnice s radiálně vycházejícími polními cestami s dodatečně zastavěným středem, s ostrůvky (shluky) stodol a chalup; na návsi zachovalá pův. malotřídní škola; kaplička; obestavění návsi relativně dobré, až na hostinec (nevhodná přestavba, sklobeton, břizolit); starý statek čp. 40, úpravy opravitelné; 2) rozvoiněnou, značně přestavěnou, severní - zanedbaný areál zeměd. výroby, dominující v pohledech od sv.; 3) jižní, schematické pravoúhlé bloky nízkopodlažní zástavby RD.

Fotodokumentace: List č. 31, obr. 1-6

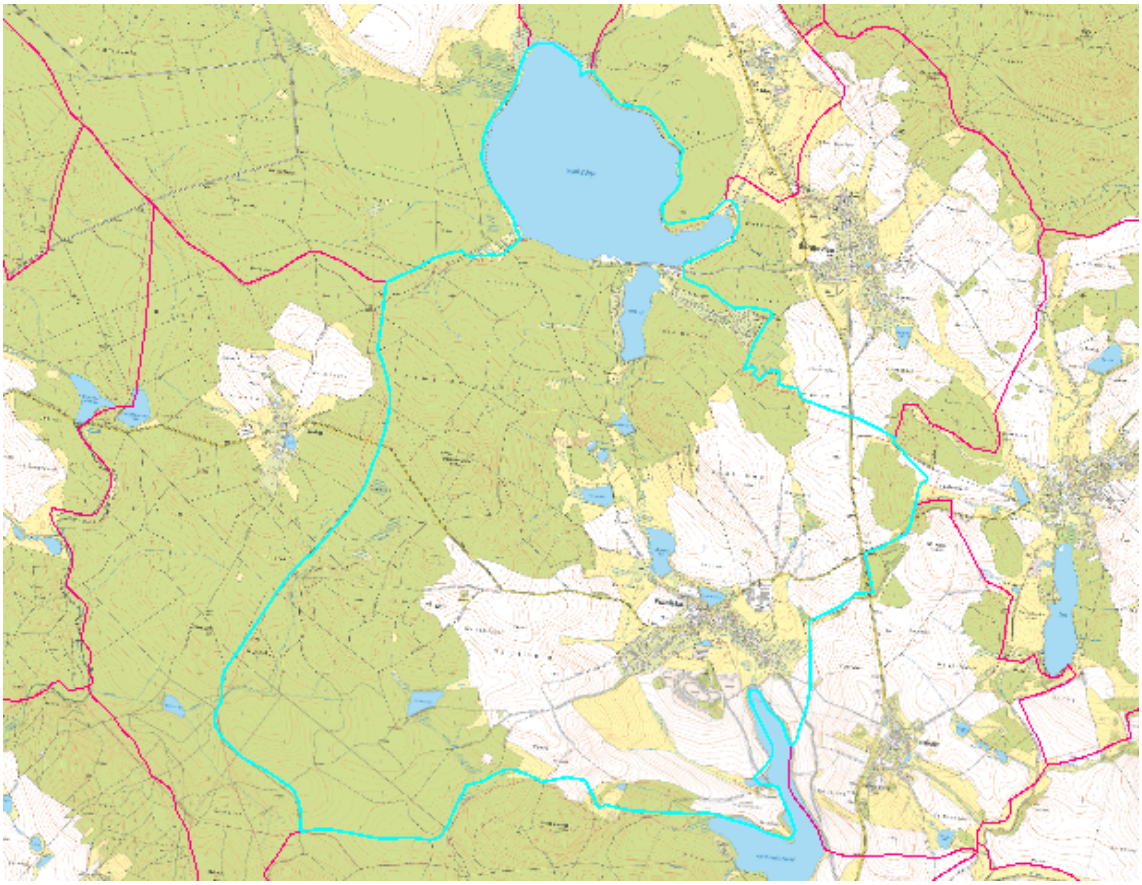
Závěr:

Mimořádné: -
Těžiště: původní založení
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Polnička

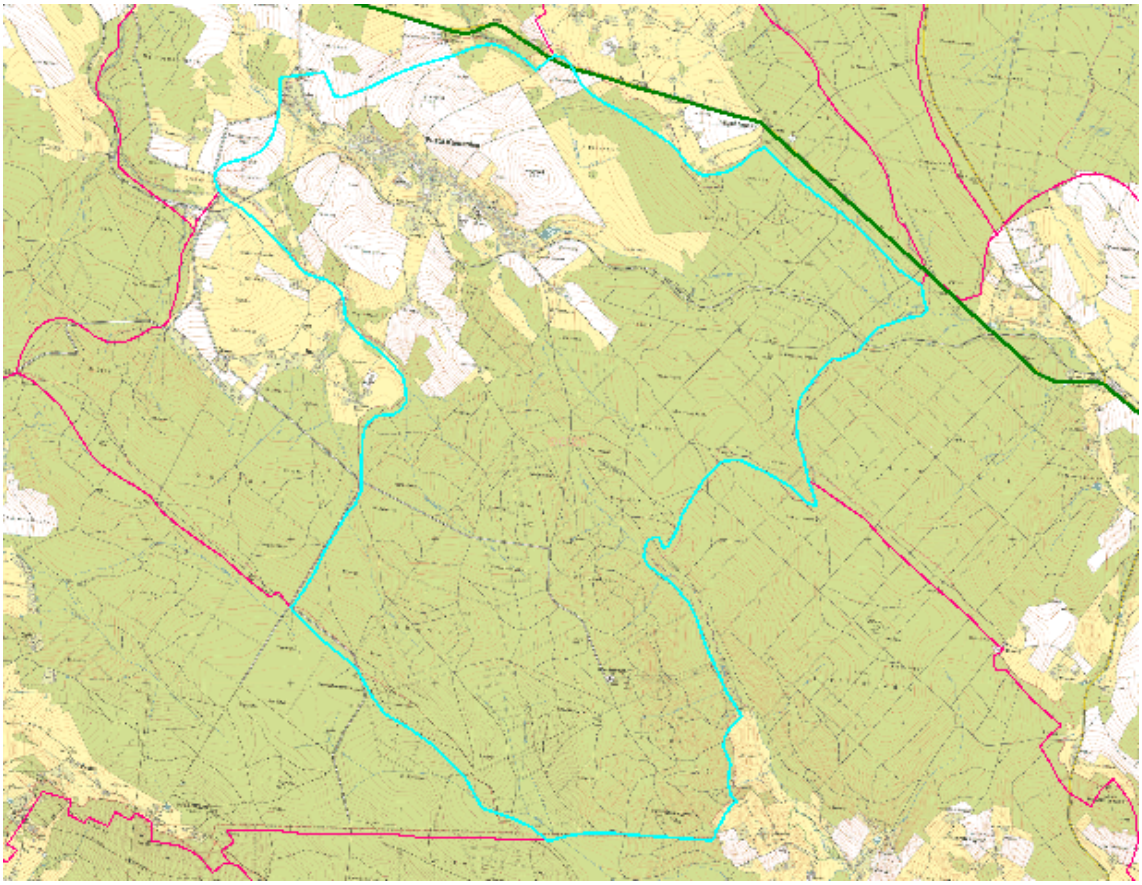
Rozloha: 1984 ha
Kategorie:II.-III. /B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 647 (1970), 612 (1994) stabilizován
Nadm. výška: 585
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 4
Literatura. První zmínka k r. 1420; již v r. 1409 zde byly v činnosti dva hamry; jedno z nejstarších železářských středisek oblasti, k jejich pohonu sloužily rybníky. Kolem r. 1830 byla postavena vysoká pec. Od roku 1839 do r. 1880 v provozu válcovna kolejnic, pracující i na export. Na jižním okraji obce je kamenolom. Lidové stavby se štíty zdobenými štukaturou.
Průzkum. Osou širokého, odlesněného úvalu s osou ve směru SZ-JV (v rozsahu ca 3 km), který při potoce přechází v užší údolí se strmými svahy, je tok Sázavy s několika rybníky a největší vodní plochou na jihu (Pilská nádrž, 55 ha). Z dálkových pohledů patrná jen novější zástavba, původní obec skryta v údolí řeky. Romantické údolí se starší shlukovou zástavbou pod hrází horního rybníka a podél potoka; ojediněle zachovalé staré chalupy, většinou ale přestavěné, často dost necitlivě. Formace s klikatícími se komunikacemi, zástavba svahů, atd. - je potenciálně hodnotná. Směrem ke státní silnici č. 37 (na východním okraji) velký zeměd. závod, který při vstupu zastiňuje zástavbu obce. Další závod (býv. St. statek) na jižním okraji obce (sev. svah). Na západním okraji, v relativní rovině, nová zástavba rod. domku. Jižně od obce kamenolom. Silnici podél požární nádrže lemuje alej vzrostlých klenů. Na Pilskou nádrž (pod hrází) navazuje příměstské rekreační středisko s hotelem Tálský Mlýn s autokempingem, travnatou pláží.

Fotodokumentace: List č. 32, obr. 1-7.
Závěr:
Mimořádné:-
Těžiště: kraj. rámec, zbytky pův. zástavby
Míra kvality: mizející podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Pustá Kamenice

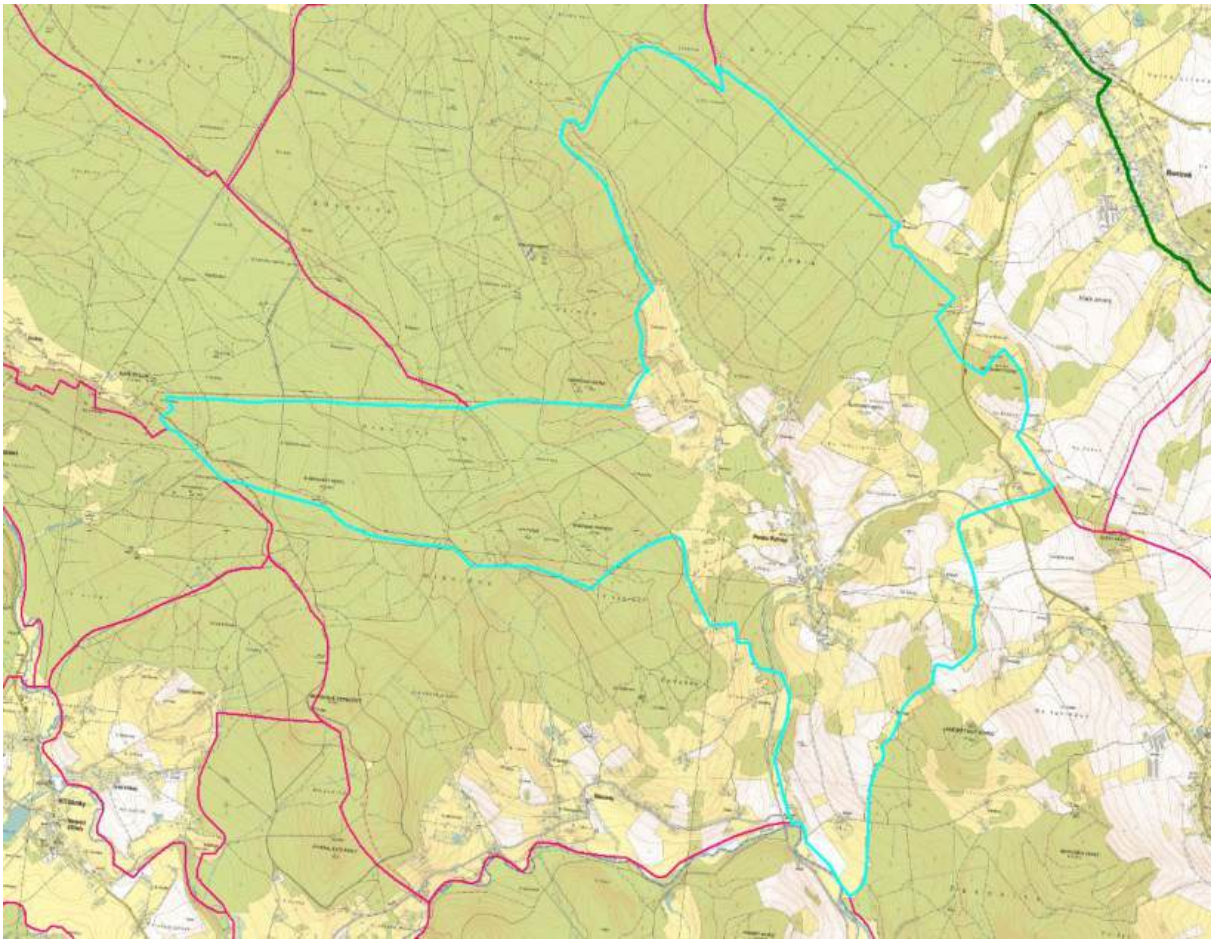
Rozloha: 1531 ha
Kategorie: II./B+

Obec: Dtto
Okres: SY
Počet obyvatel: 392 (1980)
Nadm. výška: 620
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. Horská ves s roubenými chalupami horáckého typu. Bývalá hornická osada, s doly na železnou rudu v okolí a s hutěmi (18. století). Zachovaly se zbytky kutacích jam a haldy. (Přídavek "Pustá" získala obec po 30ti leté válce, kdy byla zničena Švédy.) Západní část se dodnes nazývá Pec. Barokní kostel sv. Anny z let 1680-1700 (na místě staršího got. kostela), centrální kompozice na půdorysu řeckého kříže s kupolí; založen místními horníky. Úpravy z r. 1680, barokní přestavba v letech 1763 -4 (typický barokní štít) a v letech 1886-8. V současné době není v obci dost prac. příležitostí. Dvě třetiny ekon. aktivního obyvatelstva dojíždí. Přitom je omezována autobusová doprava. Obec se chce zaměřit na rekreaci a turistiku; v půdním prostoru kult. domu chtějí zřídit kapacitu ubytování. Obec chce čelit nahodilé výstavbě objednanou urb. studií. Průzkum: Krajinným rámcem je odlesněný prostor mělkého údolí (žlabu) podle potoka Kamenická voda, tekoucího od východu k západu. Na severní straně se údolí opírá o vyšší stěnu s výšinou (683m). Na relativně menší výšině je barokní kostel, ovládající prostor ulicové zástavby ve směru potoka. Ulicovka s přetržitou různorodou zástavbou je ca 1,5 km dlouhá; Soubor stavení, zvaný „Pec" na západním konci je oddělena menší cezurou. Podél terénně příznivější (jižní) strany údolí je vedena železnice. Kvalita i měřítko zástavby různé; na kopci větší budova (škola). Největším problémem nejen Pusté Kamenice

je určitá schizofrenie nakupení nejrůznějších stylů staveb (surrealistické koláže). Způsob obdělávání polí, jejich měřítko, lidé, atd. naznačuje, že se jedná o sídlo v relativně odlehlé poloze.
Fotodokumentace: List č. 33, obr. 1-7
Závěr: Mimořádné
Těžiště: solitérní architektura
Míra kvality: průměr
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Pustá Rybná

Rozloha: 1397 ha
Obec: Dtto

Sídelní útvar: Pustá Rybná

Kategorie: II./A-

Okres: SY
Počet obyvatel: 233 (1980)
Nadm. výška: 610
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura. Horská ves v údolí potoka Hlučál. Bývala útočištěm Českých bratří. V letech 1660 - 1700 zde působila sklářská huť. Klasicistní kostel sv. Bartoloměje z r. 1842 na místě staršího dřev. kostela. Evangelický kostel z konce 19. století. Koupaliště (v Damašku). Památný strom - lípa (ca 900 let) před ubyt. hostincem Hlučál.
Průzkum: Krajinným rámcem je údolí potoka Hlučálu a jeho přítoku; soutok je na jižním okraji sídla, které se táhne podél místní komunikace směrem kSZ. Silnice Krásné - Te'ecí tanguje sídlo nv jižní části, kolmo na hlavní osu zástavby. Příznivější je západní okraj údolí, východní je strmější. Při

severním okraji nepravidelné ulicovky les zasahuje až k potoku. Důležité (veřejné) stavby na hraně při hl. silnici nad záp. břehem potoka (katolický kostel, renovovaná osmiboká gotická stodola, evangel. modlitebna - viz obr. 34/1,2). Při potoku hostinec Hlučál na půdoryse pův. dvorce s posvátným stromem (lípa stará údajně 900 let). Odtud místní komunikace k sz. (k Damašku). Podél této cesty několik menších, upravených dvorců (čp. 58, viz obr. 34/3-5). Ve druhém piánu výrobní hala výrobního závodu (obr. 34/6). Východní břeh nad potokem je zalesněn na úbočích, na horizontu pole a louky (obr. 34/1).
Fotodokumentace: List č. 34, obr. 1-6.
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: arch. Solitérů
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Sídelní útvar: Betlém

Rozloha: -
Kategorie: I./A

Katastrální území: Pustá Rybná
Obec: Pustá Rybná
Okres: SY
Počet obyvatel:
Nadm. výška:
Počet památkově chráněných objektů: -
Horská rozptýlená zástavba, ca 1,5 km od Pusté Rybné, založená českými bratřími, kteří ji takto pojmenovali a nalezli zde útulek. Průzkum: Krajinným rámcem je odlesněný prostor při silnici Telecí - Hlinsko, spádovaný směrem kJZ, k silnici odbočující do Pusté Rybné. Podél obou stran předchozí silnice soubor rozptýlené zástavby (foto obr. 01/6). Některá stavení užívaná trvale (malá hospodářství), jiná k rekreaci.
1962 součástí Sněžného. Patrné stopy po dolování žel. rudy (18. stol.). Památný strom - lípa velkolistá (výška 25 m).
Průzkum: Krajinný rámec: odlesněný prostor ve svahu se sklonem k sv., navazující na samotínský prostor (odvrácený svah);na horizontu lesní masiv s rezervací Dráteničky, východní okraj niva potoka směrem k Milovům. Ve směru S-J po záp. straně silnice Krátké- Milovy. Obraz osídlení nejlépe patrný od Sněžného. V některých staveních (dvorcích) uchována lidová architektura (omítané, neomítané kamenné i roubené stavby). Téměř neodmyslitelný je doprovod vzrostlých stromů.
Fotodokumentace (Baše 1998) List 20, obr. 1-7
Závěr:
Mimořádné: symbióza s krajinou
Těžiště*: arch, samot*
Míra kvality:*převažuje*
Ochranné podmínky:

- ✓ původní prostorové uspořádání sídla
- ✓ zamezit vzniku novostaveb v celém území sídla
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění jako charakteristický prvek sídla

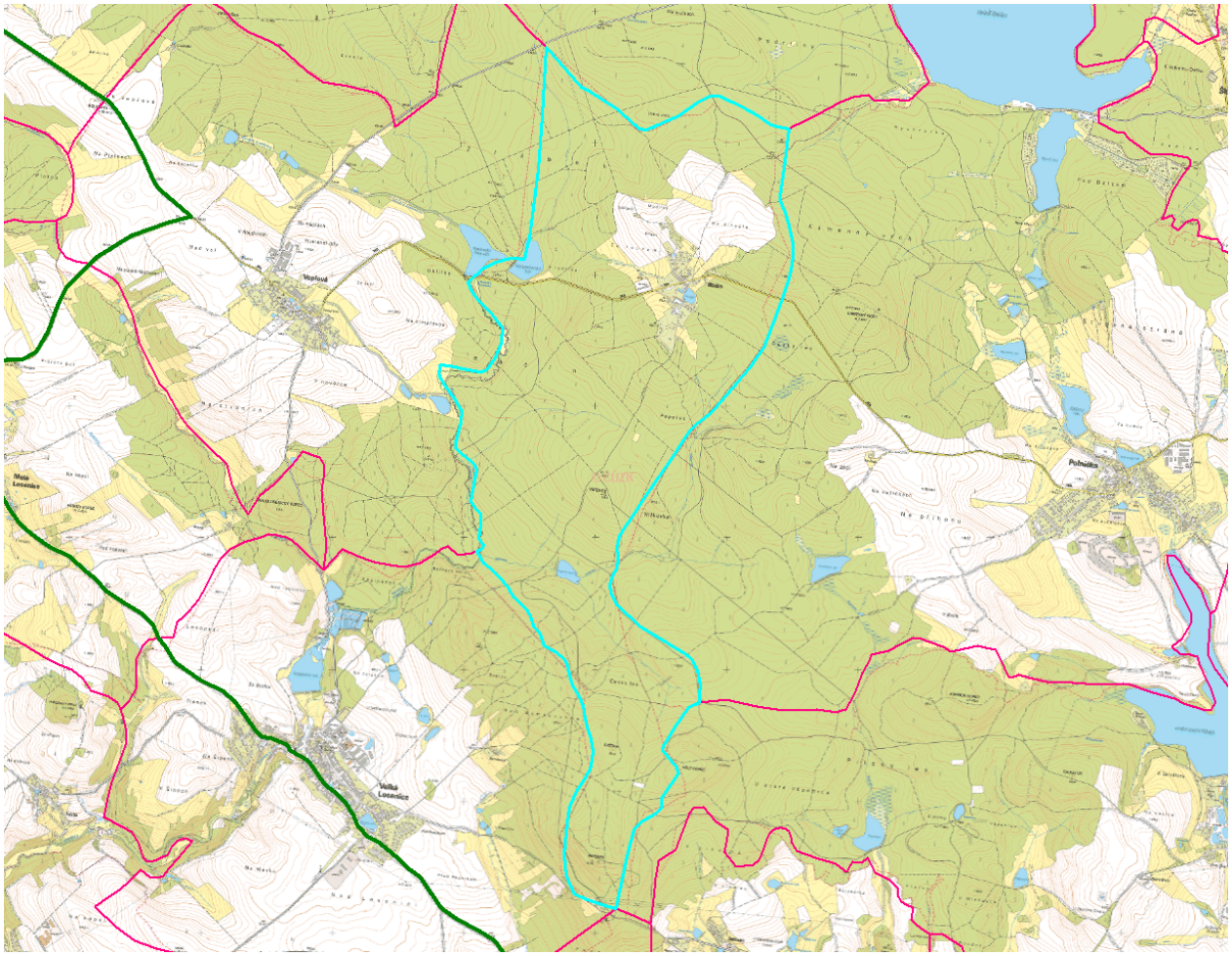
Sídelní útvar: Damašek

Kategorie: I./A

Obec: Pustá Rybná
Okres: ZR
Počet obyvatel: Nadm. výška: 660 mnm
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Rozptýlená osada při potoku Hlučál; založena Českými bratry. Zimní rekreace (lyž. vleky).
Krajinným rámcem jsou prudké svahy nad údolím potoka Hlučálu a jeho přítoků. Nad levým břehem chatová kolonie (obr. 07/2,3) s pozadím lesního masivu „U křivé jedle", a vrchu Blatina (730 mnm). Nad pravým břehem rozptýlené usedlosti (obr. 07/1,2) v dramatické krajině. Zde se otevírají pohledově jedny z nejkrásnějších partií v CHKO.
Fotodokumentace: List č. 07, obr. 1-3
Závěr: Mimořádné: kraj, rámec
Těžiště: samoty v krajině
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání roptýlené a rozvolněné zástavby sídla a jednotlivých shluků
- ✓ respektovat charakter tradiční zástavby, shluků i samot, její orientaci, umístění i zasazení do terénu a členění hmot
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla a v prolukách
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla a jeho historickou kvalitu
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okolí usedlostí
- ✓ respektovat a zachovat vzrostlou zeleň sídla a sady, podmáčené louky

Katastrální území: Račín u Polničky

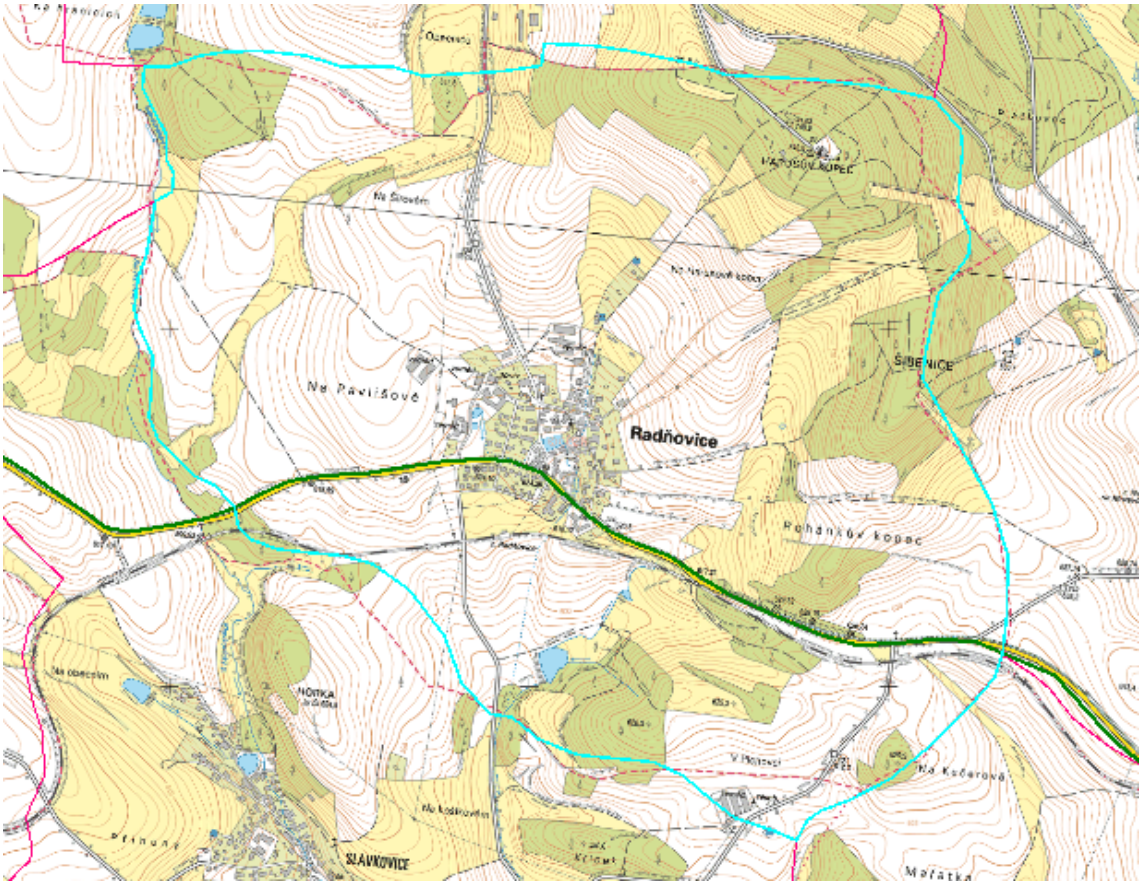
Rozloha: 797 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 128 (1970), 92 (1994)
Nadm. výška: 648
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):0
Literatura. První písemná zmínka k r. 1654; rekreační místo jz. od Velkého Dářka. V katastru dominuje lesní půda (85%), zeměd. plochy jen okrajově (11,6%), z toho orné ca 9%. Rekreační obec. Památný strom - lípa velkolistá (obvod 500cm, výška 25 m).
Průzkum: povšechný
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality:-
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla

- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Radňovice

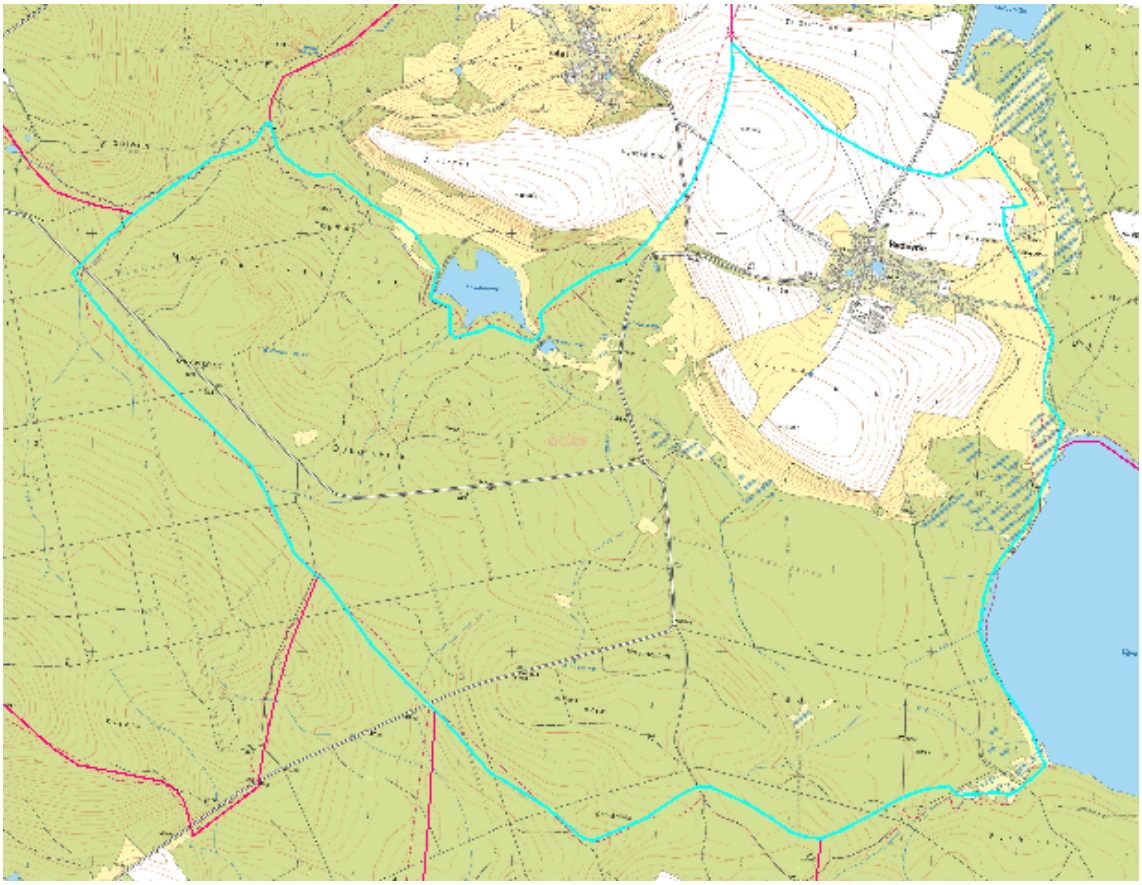
Rozloha: 387 ha
Kategorie III./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 297 (1970), 333 (1994)
Nadm. výška: 627
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura. První písemná zmínka k r. 1269; Radňovice patří k nejstarším obcím na Novoměstsku. Od roku 1369 trvale součástí majetku žďárského kláštera. V katastru dominuje zeměděl. půda (70%), z toho 46% orná; luk 22%, lesní půdy ca 20%. v obci podniká 47 subjektů, z toho 43 fyzických osob. V obci je hostinec a prodejna. Průzkum. Kvalitním krajinným rámcem je plochá mísa, obklopená okruhem kopců -vymezující ploché dno mísy a vymezující prostor obce od silnice na sever. Obec je poznamenána průjezdní dopravou po silnici č. 18 - Žďár- Nové Město na Moravě, která obec protíná. Urbanistické formaci dominuje velkoryse založená náves s rybníkem a vysokou vegetací. Okolní zástavba je značně přestavěná, dojem zachraňují velké parcely a dostatek zeleně. Na severním okraji areál býv. JZD. Míra aktivit je nadprůměrná (vzhledem k dobré dostupnosti); to má důsledky v mnoha přestavbách; méně jich je zdařilých.
Fotodokumentace: List 35, obr. 1-4.
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: urb. formace - náves
Míra kvality: okrajová

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Radostín u Vojnova Městce

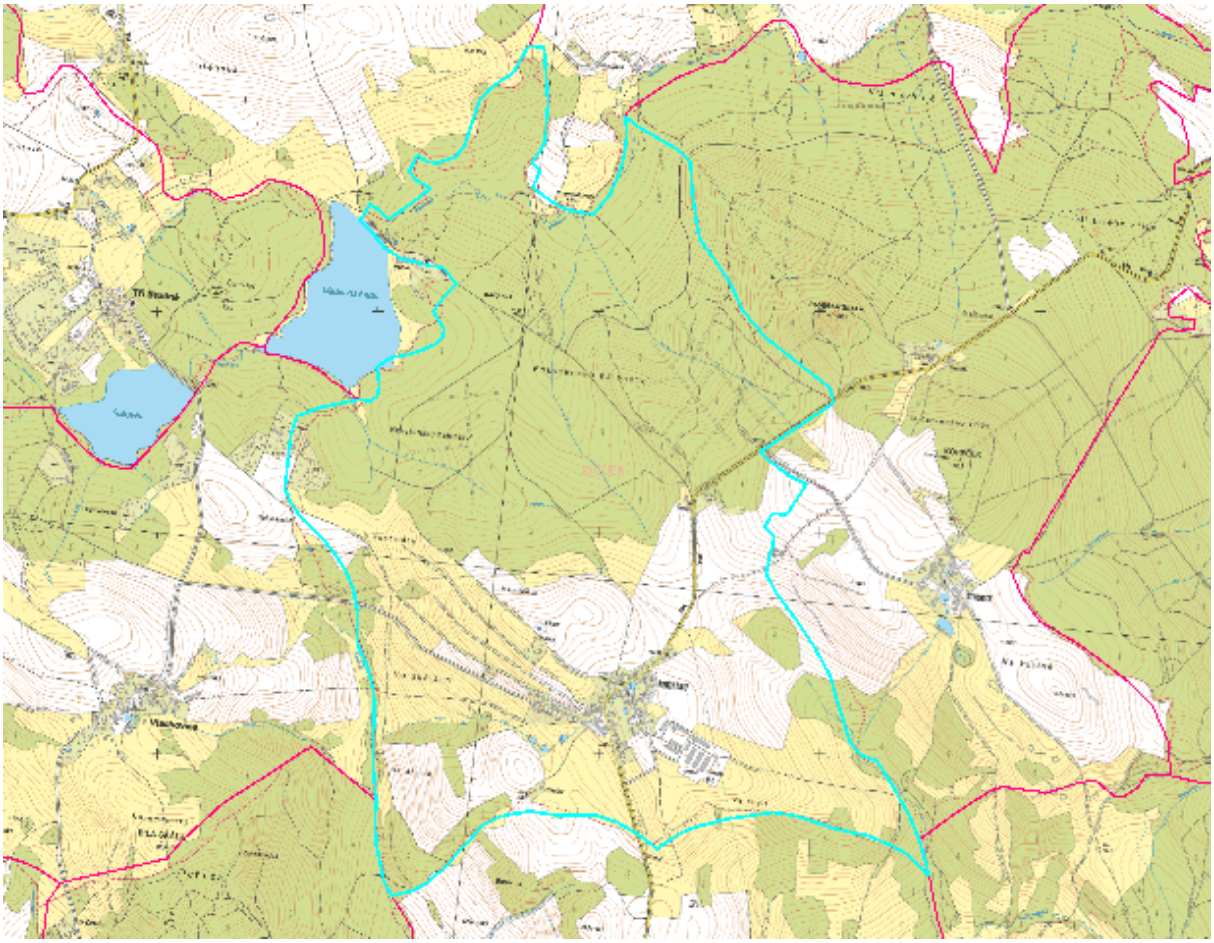
Rozloha: 1067 ha
Kategorie: II./B+

Obec:dtto
Okres:ZR
Počet obyvatel:158
Nadm. výška: 628
Počet památkově chráněných objektu (v roce 1985): -
Literatura: Ves situovaná mezi Velkým a Malým Dářkem.
Průzkum: Krajinný rámec Radostína je odlesněný prostor v průměru ca 1,5 km; navazuje na obdobný prostor Hluboké, sousedící na sz. Na všech stranách je hluboký masiv lesa. Radostín je malé sídlo, soustředěné kolem prostorné, nepravidelné návsi s hostincem, býv. Školou, rod. domy z I. republiky, sochou sv, Václava a rybníkem. Stodoly, staré domy. Celkový charakter, patrně vzhledem k odlehlosti obce, k další důsledné ochraně. Působivý prostor návsi s plochou rybníka.
Fotodokumentace: List č. 35, obr. 5-7.
Závěr:
Mimořádné: relativně intaktní prostředí
Těžiště: urb. formace-náves
Míra kvality: nadprůměr
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla

- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Rokytno na Moravě

Rozloha: 602 ha

Sídelní útvar: Rokytno

Kategorie: II./B

Obec: Nové Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 234 (1980)
Nadm. výška: 781
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. První písemná zpráva z roku 1348. Sídlo vzniklo na kolonizačním území pánů z Medlova (předkové rodu Pernštejnů). Jméno přeneseno zj. Moravy spolu s osadníky. Vysoko položená obec se starou rychtou (čp. 19) z 18. století. Koncem 18. stol. byl na Rokytně postaven čtyřpatrový kontríbuční obilní špejchar (pro povinné dávky z celého panství). Ze zbylého zdiva postaven dům čp. 49. Původní silnice na Sněžné vedla nad obcí; pro strmé stoupání nad Marešovicemi přeložena v r. 1926 do dnešní trasy. Koncem 19. století domácká výroba lyží (A. Slonek). V okolí rašelínné louky. Lyžařské středisko s vyhlášeným hostincem.

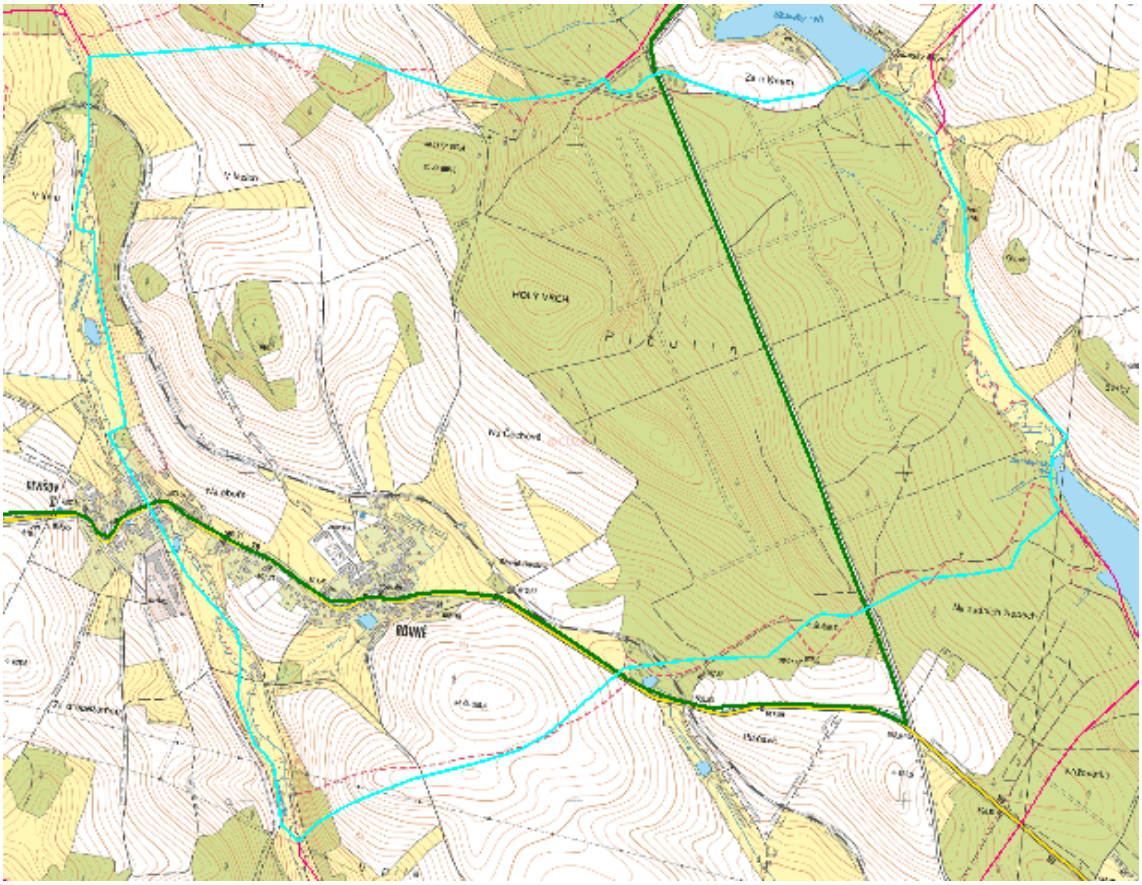
Průzkum. Rokytno leží v otevřené krajině, na náhorní planině ve volném prostoru v ose S-J ca 1,4 km, ve druhé ose V-Z 2-2,5 km, vymezeném větším masivem lesa (sz) a přerušovanými chlumky (J.V.Z). Vlastní obec má trad. zástavbu soustředěnu kolem návsi s rybníkem, nová zástavba převládá na jihu. Původní zástavba zachovává urb. stopu, ale objekty jsou značně přestavěny (nástavby, břizolit, proporce oken), některé změněny k nepoznání pův. základu. Citlivá novostavba pro firmu ARCHÉ (arch. J. Línek). Za starým statkem s bránou přistavěn nový zeměd. závod (z mnoha směrů dominuje v krajině). Rytmus staré zástavby zachován vsev. části obce (sev. strana kom.).
Fotodokumentace: List 36, obr. 1-3
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: stopy urb. formace kolem návsi
Míra kvality: menší podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Sídelní útvar: Čáslav

Kategorie:I./-

Katastrální území: Rokytno na Moravě
Obec: Rokytno
Okres: ZR Počet obyvatel:
Nadm. výška: 742
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
JZ od Rokytna, samota. Původně panský ovčín, postavený v polovině 18. století. Po vyhlášení tolerančního patentu měl být objekt přestavěn na evangelickou modlitebnu pro celé panství. Ze záměru sešlo.
Průzkum Zatím nebyl proveden
Závěr: Mimořádné
Těžiště: solitér, stavby
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ zachovat charakter místa i jeho zástavby a vzrostlou zeleň a respektovat samotu v krajinném rámci, zamezit dalšímu zastavování místa

Katastrální území: Rovné

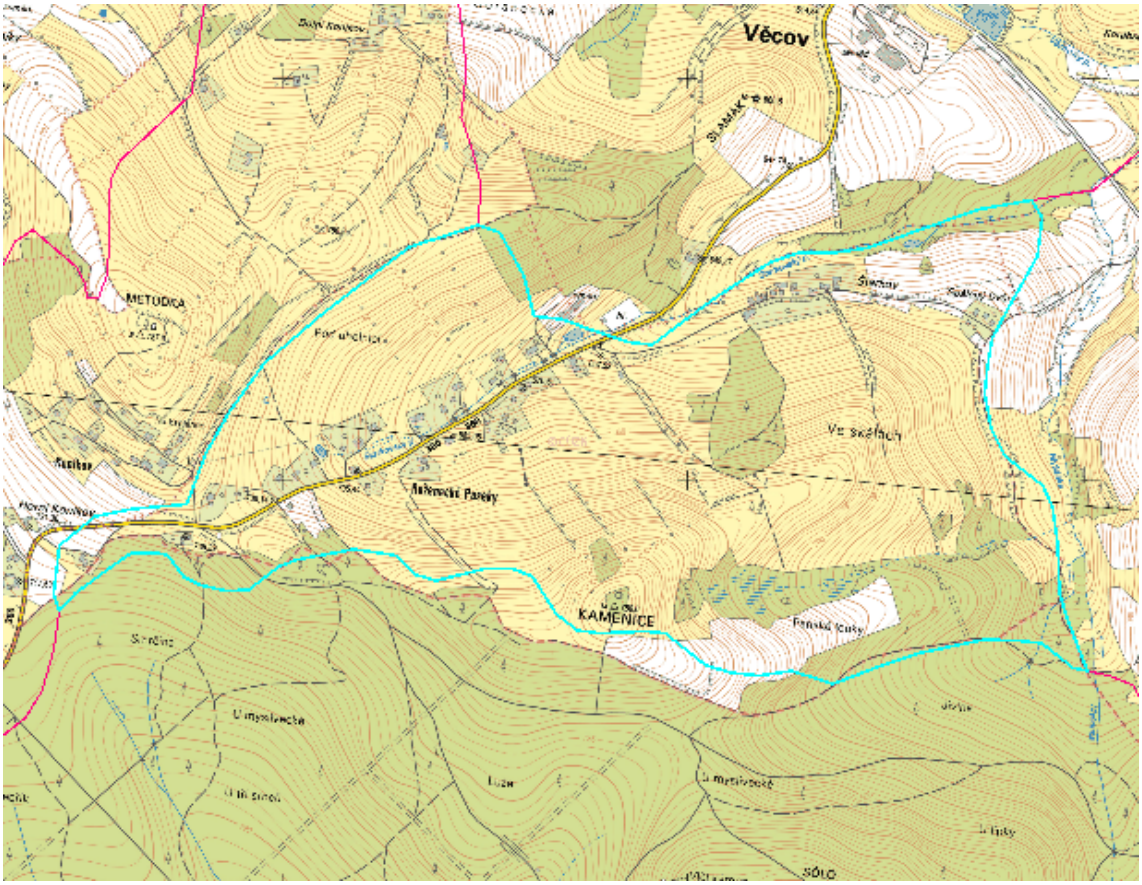

Rozloha: 473 ha
Kategorie: III./B

Obec: Bystřice n. P.
Okres: ZR
Počet obyvatel: 217
Nadm. výška: cca 600
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1
Literatura. Nejstarší zpráva z roku 1351. Vletech 1850-1869 bylo rovné osadou Divišova, v letech 1960-1980 spojeno s Divišovem jako jedna obec Rovné- Divišov. Od roku 1980 je R. součástí Bystřice n.P.
Průzkum: Krajinný prostor intravilánu sousedí s údolní situací blízkého Divišova(na záp. okraji). Rovné je na planině nad údolím Nedvědičky v prostoru, vymezeném okraji lesa na sv. a jz. v šířce ca 1,5 km. Ve druhém směru je krajinný obzor otevřenější, s mírnými vyvýšeninami. Na exponovaném místě zeměd. závod (sz. okraj). Ulicovka s jedním kolmým křížením, starší zástavba u rybníka a na vých. konci obce. Kaplička se dvěma lipami. Jasanová alej.
Fotodokumentace: zástavba u rybníka, kaplička pod lipami (archiv).
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: solitér, objekty
Míra kvality: okraj. podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Roženecké Paseky

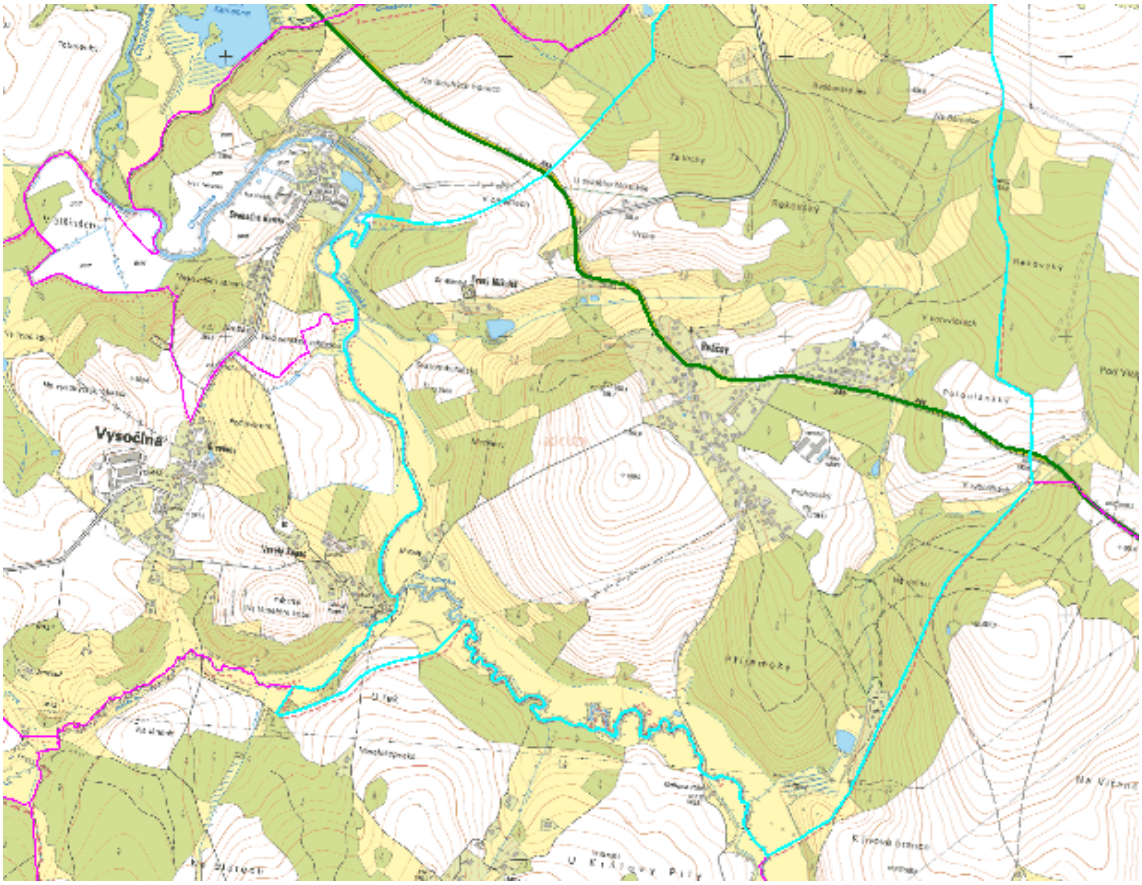
Rozloha: 181 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Věcov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 118 (1991)
Nadm. výška: 680
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Ještě počátkem 18. století bylo území neosídleno, patřilo pod Míchov. Rozhodnutí nevysadit vykácenou plochu lesa po roce 1715 bylo podnětem k osídlování. Vr. 1734 prodány pozemky prvním 12 osadníkům. V roce 1802 se osídlení stalo samostatnou obcí (Paseky). Vletech 1850-1919 byly P. připojeny ke Koníkovu. Po roce 1920 dostala obec přívlastek „Roženecké", též Rožhanecké (vedle Jimramovských a Studnických P.). Od roku 1960 součástí obce Věcov. O obci stojí dvě skupiny domů, a to Štarkov a Spálený Dvůr.
Průzkum: Je obtížné najít v terénu hranici mezi rozptylem osídlení Koníkov a zmíněných R.P. Zpracovatel předpokládá, že se jedná o zástavbu na jih od silnice č. 360. Zástavba je zde rozvolněná, obsahuje např. pův. statek, značně přestavěný, řadu domků různého charakteru. Svým charakterem ve srovnání s podobnými lokalitami v CHKO zástavba zvlášť nezaujme.
Fotodokumentace: archiv.
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Rváčov u Hlinska

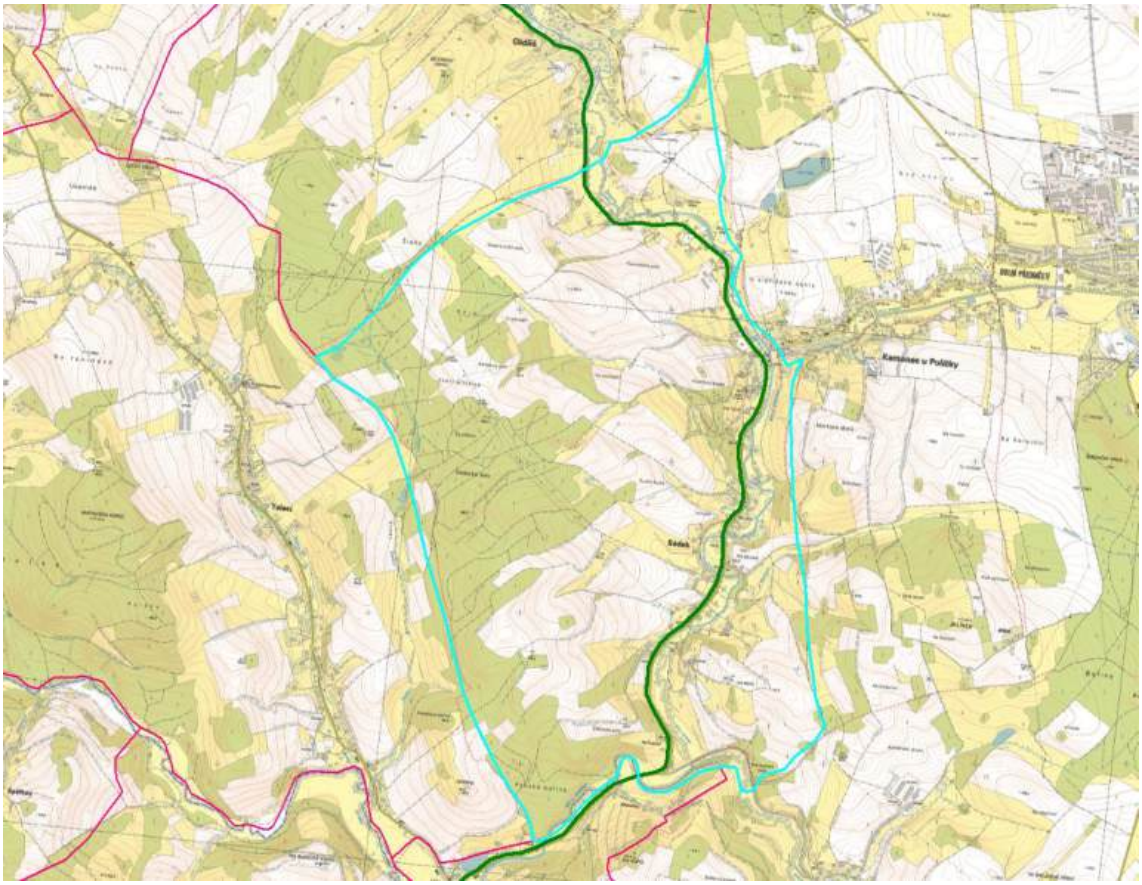

Rozloha: 842 ha
Kategorie: B

Obec: Vysočina
Okres: CR
Počet obyvatel: 339 (1980)
Nadm. výška: 586
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Obec rozložená podél silnice
Průzkum: zatím neproveden
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Sádek u Poličky

Rozloha: 991 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Sádek
Okres: SY
Počet obyvatel: 442 (1980)
Nadm. výška: 543
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Obec uličního typu s rozptýlenými staveními dvorcového typu (roubenými i zděnými). Barokní jednolodní kostel Nejsv. Trojice (pův. sv. Mikuláš) z let 1640, upravovaný v letech 1710 - 13; na třech stranách lodi dřevěná kruchta. Věž s podsebitím a střílnovými okny staršího původu (17. stol.). U mostu kaple (18. stol.), boží muka (18. stol.). V blízkosti rašelinné louky (Ve Žlebině). Roubené i zděné uzavřené selské dvorce poličského typu.
Průzkum: Krajinným rámcem je široké, ploché údolí Bílého potoka, vymezené mírnými svahy, na horizontu zalesněnými (zalesnění v Sádku vymezuje užší prostor, než severněji situovaném Oldřiši a Borové). Dominantní barokní kostel v severní Části, při odbočce silnice na Kamenec u Poličky. Podél silníce a potoka aleje olší. Vegetace vzrostlých stromů pozitivně doplňuje zbytky původní zástavby (ve druhém plánu, výše nad silnicí), podél západní strany silnice. Protější strana - při potoce s převahou předměstských rodinných domů. Bývalý strojní mlým, upraven nákladně jako zámeček (foto archiv). Sádek je místem, kde existuje mnoho variant na téma „francký dvůr"; některé přestavby, zvláště menších stavení, jsou méně šťastné (chalupářské: viz obr. 37/7).
Fotodokumentace:List 36/obr. 3-7, list 37, obr. 1-7

Závěr:
Mimořádné: krajina a dvorce
Těžiště: dvorce
Míra kvality: bohužel okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Samotín

Rozloha: 339 ha
Kategorie: I./A

Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 27 (1980) 17(1991)
Nadm. výška: 730
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1

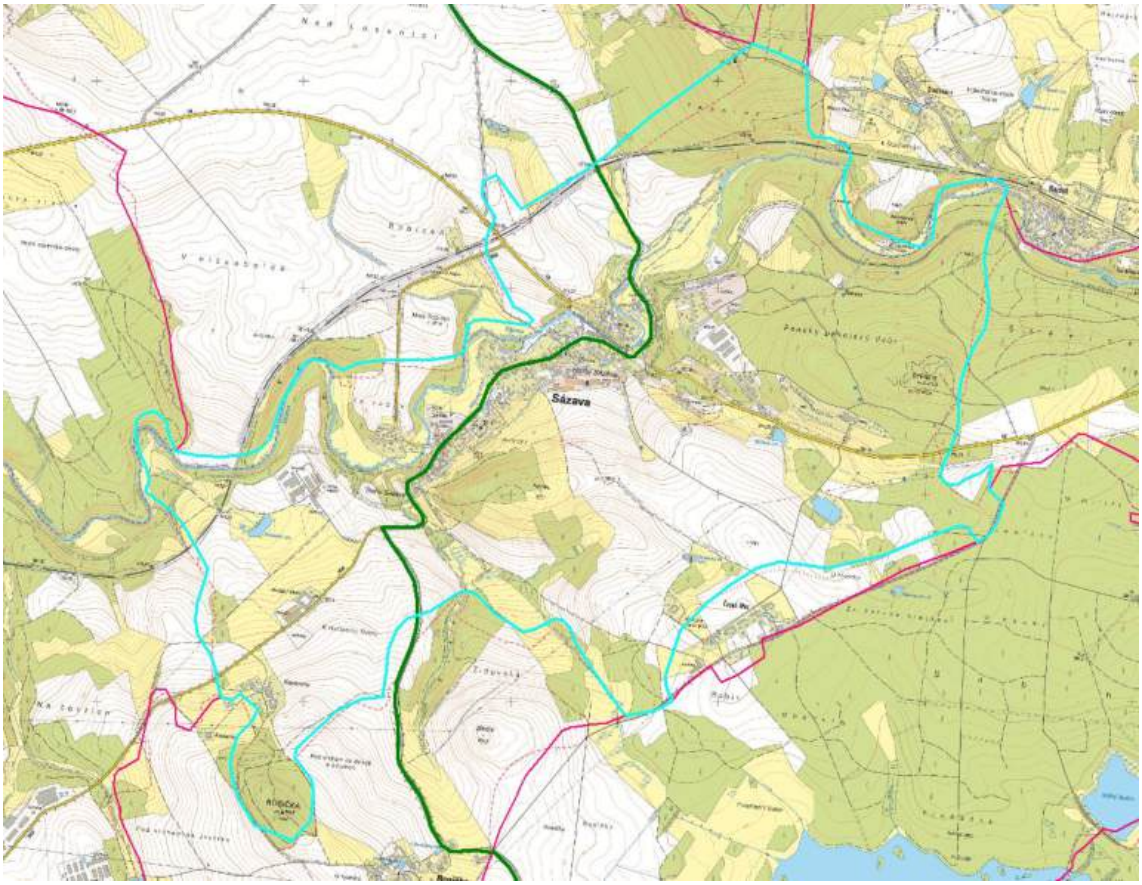
Literatura. První písemná zmínka k r. 1717, kdy na vymýcené části lesa vznikla osada (poslední fáze kolonizace). Vr. 1735 měla osada již 8 osadníků. Horská osada pod Samotínským kopcem, s charakteristickou roztroušenou pasekářskou zástavbou. Roubené chalupy horáckého typu s haltýři - chladícími sklepy. Býv. horácká hospoda p. E. Tlustoše, kde se podával vyhlášený bylinný likér, tzv. "Samotínský vánek". Jeho tradici převzala obec Kadov. V okolí stopy po dolování železné rudy v 18. - 19. století. Samotin postupně patřil pod okolní obce (k Blatinám, ke Krátké, Kadovu, od roku 1992 ke Sněžnému).

Průzkum: Krajinný rámec Samotínských samot je vymezen na většině obvodu lesem, bezlesý na východ, ale výhled omezen kopcem Teplá. Celá odlesněná plocha je skloněna k severu. Odlesněné plochy jsou louky s mezemi, kamenicemi a solitérní vegetací (jeřáby, lísky, růže). Celý osídlený prostor je možno považovat za „odlehlý". Krajina svou kvalitou „překrývá" všechny nedostatky solitérních staveb a jejich seskupení (dvorce). Zástavba začíná na záp. svahu Teplé, střídají se pův. stavby a překvapivě i chaty. Stromy mají ulámané vršky (od těžkých námraz a sněhu, až 70 kg/ m"). Sníh se vyskytuje do května a od září. V západní části uvolněného prostoru tří kvalitní statky (část. neomítané

zdivo)- víz obr. 38/2. Na severním konci místní cesty skupina 3-4 chalup, z odlišného materiálu (roubené-zděné). Kvalitní statky na sev. okraji - směrem k Blatinám.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: krajinný rámec, soulad zástavby s krajinou, akt.
Těžiště: zachovalé formace dvorců
Míra kvality: převažuje
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Sázava u Žďáru nad Sázavou

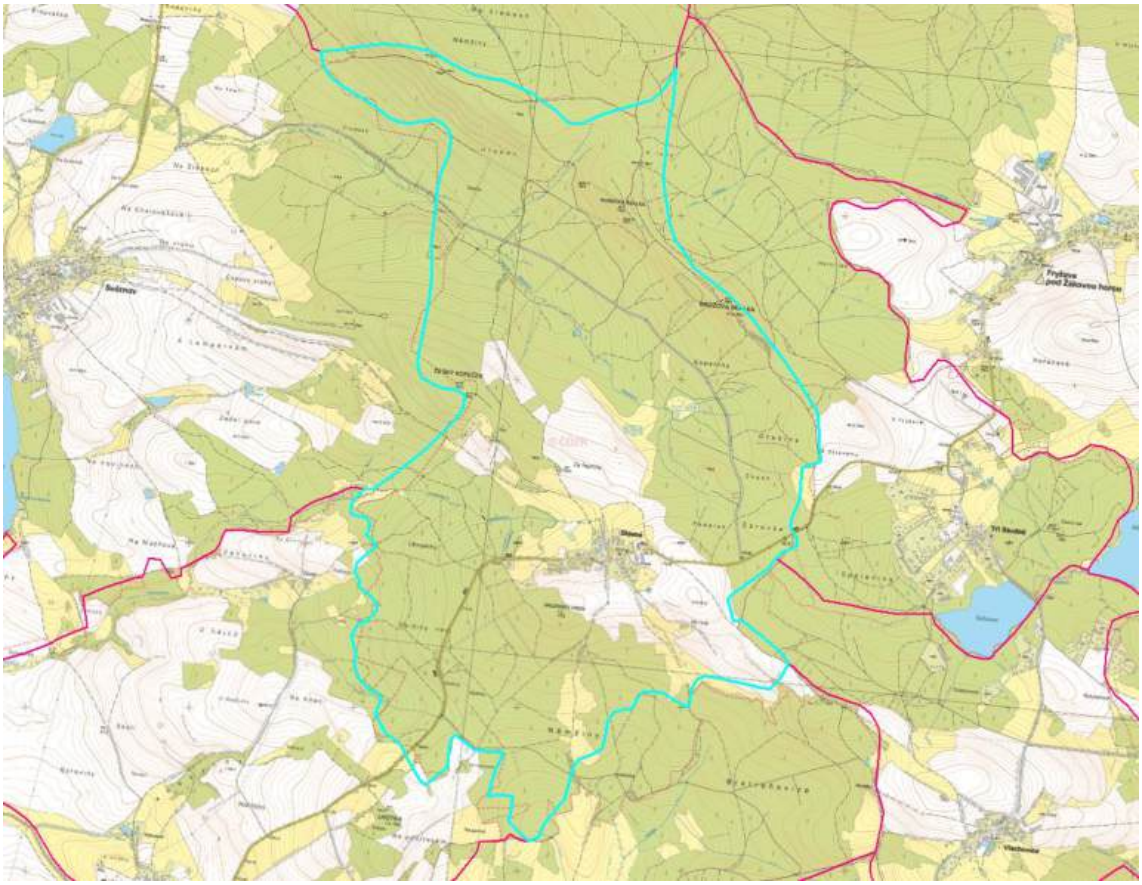
Rozloha: 757 ha
Kategorie: III./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 561 (1970), 559 (1994) – stabilizován
Nadm. výška: 507
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 9
Literatura. První zmínka k r. 1406. Malebná ves na horní Sázavě, kaplička na návsi (kol. 1800), proti kapli selský statek (1. pol. 19. stol.), kamenný most z 18. stol., evangel. kostel (1785) s věží (1885). V okolí žulové lomy. V r. 1420 již v činnosti hamr na železo.
V katastru dominuje zemědělská půda (59%), z toho nejvíce orné (40%) a luk (17%); lesní půdy 33%. V obci podniká celkem 15 subjektů, z toho 14 fyzických osob.
Průzkum: Krajinným rámcem je údolí toku horní Sázavy; terasa mírně nad řekou podél levého břehu je místem nepravidelně uspořádaného osídlení v daném prostoru. Severní okraj původního celku je oddělen průtahem silnice č. 18 Žďár-Havlíčkův Brod. Sídlo leží těsně za hranicí CHKO.
Zástavba je příkladem neregulovaného rozvoje, kdy mezí stavby a jejich řád je vtěsnáno zastavění jiného charakteru s jinými principy a cíli. Stavby jsou nevhodně přestavovány, nebo nahrazovány novostavbami. Současné promísení patrně předpokládá postupnou demolici staveb původních (podle jejich stavebního stavu).
Fotodokumentace: List č. 38/ 3-7.
Závěr
Mimořádné: -

Těžiště: zachovalé solitéry
Míra kvality: klesající, dosud významný podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Sklené u Žďáru nad Sázavou

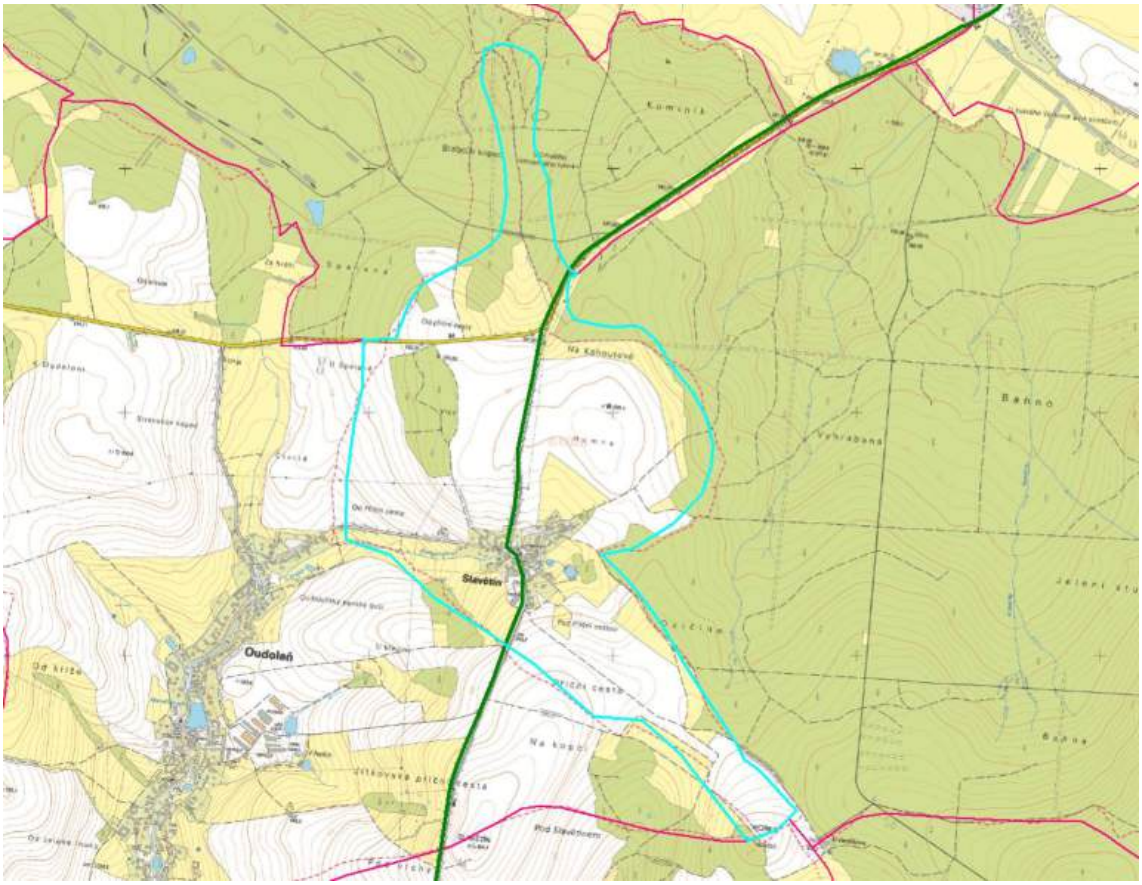
Rozloha: 845 ha
Kategorie: II./B+

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 101(1970), 85 (1994)
Nadm. výška: 752
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Obec vznikla ve 14. století, první zmínka z r. 1407. Horská ves ca 6 km sev. od Žďáru, jedna z nejvýše položených na Českomoravské vysočině. Kostel sv. Petra a Pavla, pův. gotický (z 1. pol. 14. stol. - zachován presbyt. a věž), dnes historizující kostel (loď) z let 1912 - 13. Kolem hřbitova zeď s branou z 18. stol. s mansard, střechou. Před hřbitovem socha N. Trojice (1899) a sv. Jan Nep. (1750). Lidové stavby (např. rychta u rybníčka). Bývalá škola využívána jako turistická základna Domu dětí a mládeže ve Žďáru n. Sázavou. V katastru dominuje lesní půda (66%). V obci podniká 10 subjektů, z toho 9 fyzických osob.
Průzkum. Krajinný rámec vymezen lesem na všech stranách, delší osa ve směru sz-jv (ca 2,5 km), v příčném směru (v-z) ca 1,3 km. Sídlo v sedle mezi svahy, končícími blízkými vrchy (Sklenský vrch 780 m.n.m. na jihu, nejmenovaný 781 m.n.m. na jv.). Hlavní komunikace prochází ve směru V-Z. Původní zástavba shluková, malého rozsahu. Prostředí obce je degradováno všeobecnou neuspořádaností na parcelách (skladování nejrůznějšího materiálu, skládky, atp.). V blízkosti obce směrem jz. chatová osada (list 39, obr. 4).
Fotodokumentace: 0; list 39, obr. 1-3 byl omylem uveden jako Sklené; jedná se o Herálec.
Závěr:

Mimořádné: -
Těžiště: nová zástavba
Míra kvality: okrajový podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Slavětín u Oudoleně

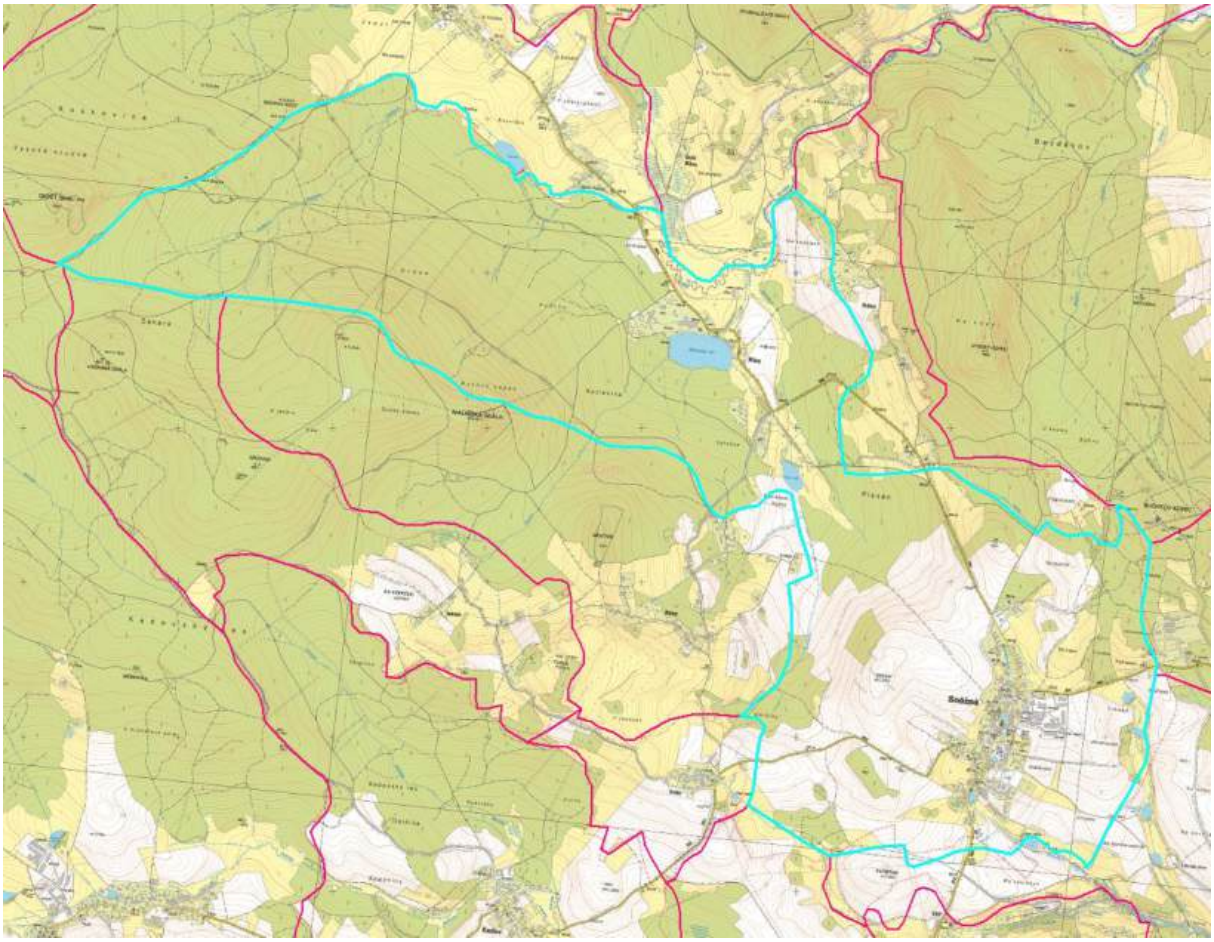
Rozloha: 218 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: HB
Počet obyvatel: 95 (2001), akt.
Nadm. výška: cca 560
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura: První písemná zmínka o obci pochází z roku 1314. (akt.)
Průzkum: Krajinný rámec -velmi mělký útvar podél potoka ve směru Z-V, otevřený horizont, na vých. straně vymezený okrajem lesa. Středem průjezd silnice Havl.Borová - Hlinsko. Nepravidelná zástavba s řadou tradičních, drobnějších staveb, s malou návsí s nadměrnou budovou školy, v současné době drasticky přeměňované na byty. Místy značná neuspořádanost. Kaplička, obchod, zavřený hostinec. Jako na mnoha obcích je znát, že doba prosperity je minulostí.
Fotodokumentace: List č. 39, obr. 5,6
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla

- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Sněžnéna Moravě

Rozloha: 1920 ha
Kategorie: II./B

Sídelní útvar: Sněžné

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 894 (1970), 714 (1994) pokles, 791 (2001), nárůst, akt.
Nadm. výška: 673
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 10
Literatura. První zmínka v r. 1335; centrem kolonizace v předmět, území klášter v Doubravníku. Německé vzniklo na panství pánů z Medlova, od 1392 jako součást pernštejnského majetku. V 16. stol. (někdy před r. 1559) postavena u říčky Vříšť sklárna (jedna znejstarších na Vysočině). Těžba železné rudy (důl Kříž). V 19. století hosp. rozvoj. Po roce 1835 (1852?) Sněžné městečkem. Do roku 1945 název Německé - podle vlastníka, německé šlechtické rodiny. Na prostranném náměstí je katolický farní kostel, původně sv. Kateřiny (zmínka 1662), , přestavěný barokně v pol. 18. století (1753-55) a zasvěcený sv. Kříži (uprostřed býv. hřbitova), dříve také pomník pres. Masaryka. U kostela litinové kříže (1840) z býv. železáren v Kadově. Barokní fara. Domek čp. 67 u fary sloužil jako cirk.

škola, později národní škola (do r. 1958). Rychta (čp.1) nad kostelem, pův. z r. 1524, přestavovaná v 18. a 19. stol. Evangel. toleranční modlitebna z r. 1788 (přestavěna v letech 1858- 61, kdy byla přistavěna věž). 1825 zbudována přes obec silnice, vr. 1900 zásadní úpravy náměstí, 1929 - lihovar. Na Buchtově kopci kontrolní radarová věž, na jižním svahu býv. Masarykova léčebna TBC (dnes léčebna dlouhodobě nemocných). Na konci obce zřízeno rekreační středisko s koupalištěm (J. Rýdl; také majitel hotelu, který navštěvovalo mnoho malířů - krajinářů).
Velká výměra katastru, dominuje lesní půda (52%), zeměd. půdy 40%, z toho orné 19%; významná výměra luk a pastvin (21%). V obci podniká 84 subjektů, z toho 74 fyzických osob.
Průzkum: Krajina je otevřená, sídlo na mírně skloněném svahu kjíhu. Ulicovka (průtah silnice č. 354) ve směru S-J tanguje náměstí, stísněná ze záp. strany (stará rychta nad kostelem ve zvýšené poloze). Tradiční zástavba kompaktní, značně znehodnocená přestavbami a novostavbami, nová zástavba v příčných směrech (po vrstevnicích-jak areál zeměd. výroby na vých. okraji, z měřítka, i nová nízkopodlažní zástavba, tvořící obraz sídla z jihu). Městečko poznamenáno exodem Němců, mnoho ambicióznějších staveb zašlo (budovy kolem náměstí). Měřítko i charakter staveb signalizují městské prostředí. Výskyt průmyslových budov. Galerie umělců -krajinářů (Fr. Emler). Existující kombinace: průmysl, budova - chalupa - činžák- statek -prodejna s plochou střechou. Kvalitnější architektura soustředěna kolem kostelů, rychty. V řadě míst proniká neuspořádanost, nepořádek.
Fotodokumentace: List č. 40, obr. 1-7
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: círk. Stavby
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání centrální části sídla, zachovat a respektovat historicky cenný soubor dvorů a ostatních objektů v okolí katolického kostela
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla bez začlenění, začlenit stávající zástavbu řadových domů na východní straně sídla dominující údolí
- ✓ respektovat dochovaný venkovský charakter sídla v západní části a respektovat uplatnění dominant kostela
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Sídelní útvar: Milovy

Rozloha: ha
Kategorie: I./B-

Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 48
Nadm. výška: cca 600
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Osídlení připomínáno k roku 1348. M. vznikly v pozdní fázi kolonizace po obou stranách Svratky, na hranici různých panství (Moravské M. v r. 1731 u Milovského rybníka, zal. v r. 1610). Osada se rozrostla po roce 1740, kdy zde byla postavena vysoká pec na výrobu železa (v důsledku velkých polomů; funkční do r. 1830); hamr, a drátovna; ruda těžena v okolí. V r. 1790 postaven vrchnostenský dvůr. Od roku 1835 sklářská huť s technicky i umělecky vyhlášenými výrobky, vyváženými do zahraničí. Milovský rybník (10 ha) založenm v roce 1610. Při něm v roce 1935 postaven hotel, později změněný na rekreační středisko. V r. 1989 letech postavena moderní odborářská zotavovna, nyní hotel Devět skal. Viz též České Milovy.

Průzkum: Krajinářsky leží Milovy v nivě kotliny, vytvořené tokem Svratky, která v tomto prostoru mění směr toku (od sz k sv). Niva je vymezena lesními porosty na všech stranách - na západě přechází do osídlení Křižánek, na sv. do Březin. Charakter osídlení - původně osady kolem skláren - byl proměněn v rekreační záležitost (chaty), výstavbou hotelu byl zahájen tzv. „tvrdý" turismus v předmětné oblasti CHKO, zejména kapacitou nového hotelu (Devět skal- OREA), doprovázený dnes cykloturistikou a zejména mototuristikou. Chaty, sruby, stany a další rekreační zařízení (podniková rekreace) jsou rozptýlena po území.
Za nejcennější součásti zástavby lze považovat staré zeměd. usedlosti (např. „U Valeckých"-il. 28/1).
Fotodokumentace: List č. 28, obr. 1-4

Závěr:

Mimořádné: kraj, rámec

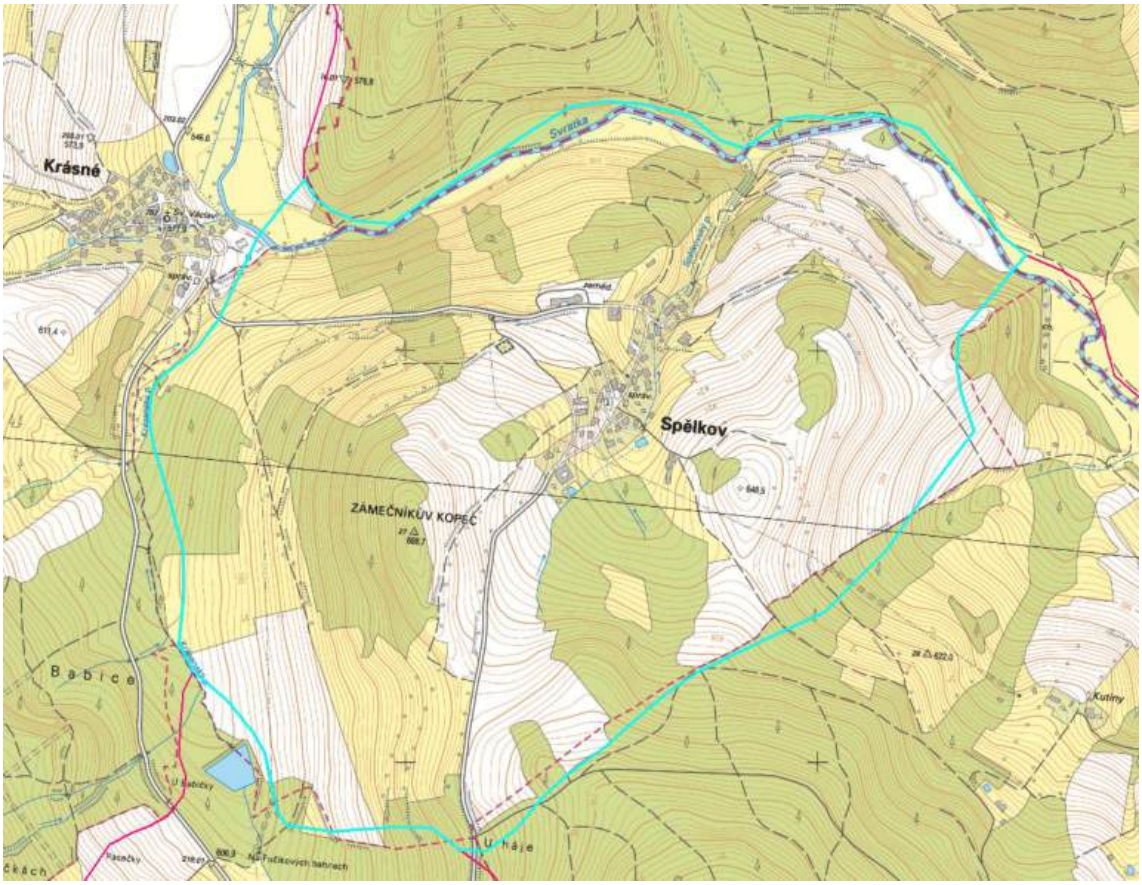
Těžiště: pův. rozptýlená zástavba

Míra kvality: střídavá

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území: Spělkov

Rozloha:258 ha
Kategorie: II./A-

Obec: Spělkov
Okres: ZR
Počet obyvatel: 50
Nadm. výška: 610

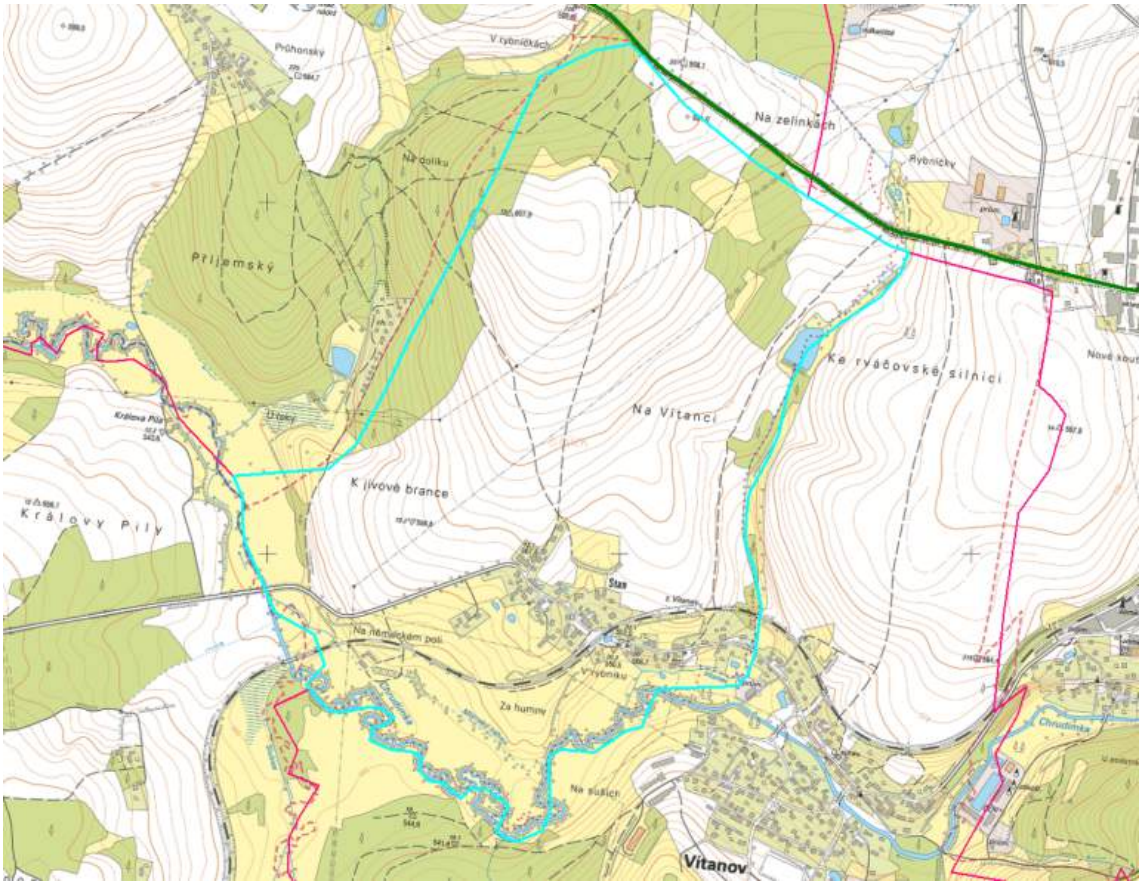
Počátky obce spadají do 13. století, kdy povodí horního toku Svratky kolonizovali páni z Medlova, předci pánů z Pernštejna. Když Vilém z Pernštejna provdával sestru Markétu za Ješka Doubravku z Jakubova, zajistil ji roku 1392 věno na části svého majetku včetně vsi Spielkowicze. Z této nejstarší známé zprávy lze soudit, že osada byla založena na území patřícím k hradu Pernštejnu. Když Jan z Pernštejna zajišťoval v roce 1437 své manželce Barboře z Valdštejna věno, dal do zástavy i ves Spielkowicze. Patřila pak na čas k právu v Bystřici a roku 1483 tam odváděl rychtář z Krásného a Spielkowicz výběrku od 11 usedlých. V nezjištěné době dostal Spělkov svou pečeť, v pečetním poli má beránka. Při dělení pernštejnských statků připojil v roce 1500 Vilém z Pernštejna Spielkowicze k dílu novoměstsko-jimramovskému. V roce 1631 bylo v obci 7 zemědělských usedlostí, po třicetileté válce jich zbylo jen 5. Obec se však postupně rozrůstala, v roce 1840 zde žilo 376 obyvatel. Od té doby však obyvatel ubývalo, v roce 1930 jich zde žilo jen 206 a počet se dále snižoval. Na západě obce si založili místní evangelíci již v roce 1880 hřbitov. Dodnes na něm stojí mezi památkově chráněnými starými lípami zvonice, ve které byl až do 2. světové války zvon vážící kolem 100 kg s nápisem „Evangelických rolníků obce Spělkova“.

Až na stavbu ZD a několik nevhodných přestaveb se jedná o vcelku dochované sídlo s rozvolněnou zástavbou s velkými plochami sadů a zahrad.

Závěr:
Mimořádné: rozvolněná zástavba, sídlo se velkými zahradami, sady a lučními porosty. Cenný krajinný rámec
Těžiště: vztah ke krajině
Míra kvality: menší podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině, zástavbu nezahušťovat
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Stan u Hlinska

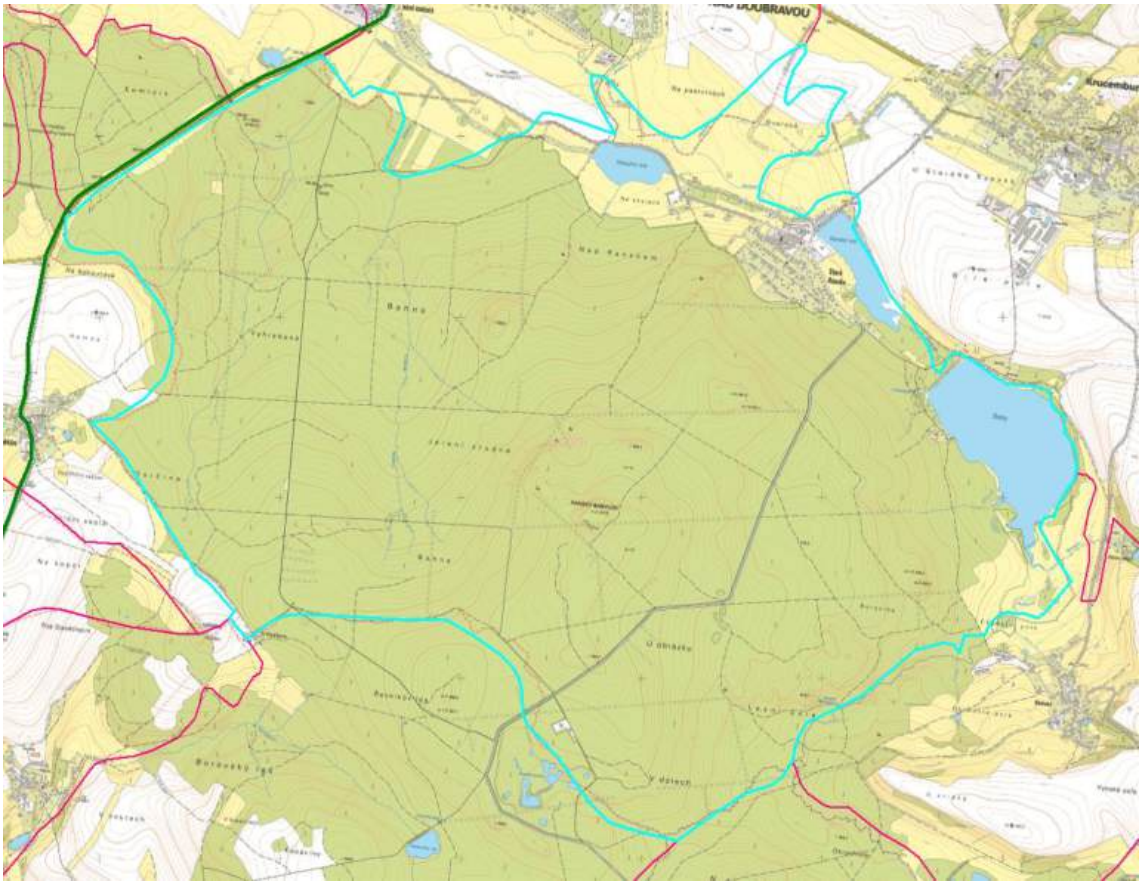

Rozloha:222 ha
Kategorie: B+

Obec: Vítanov
Okres: CR
Počet obyvatel: 100
Nadm. výška: 550

Viz Vítanov.

Katastrální území: Staré Ransko

Rozloha:1438 ha
Kategorie: II./B

Obec: Krucemburk
Okres: HB
Kategorie: II.
Počet obyvatel: 283 (1980)
Nadm. výška: 558
Počet památkově chráněných objektu (v roce 1985):?
Literatura. Ves patrně od 11. století. První písemná zmínka k r. 1491. Starý hamr na železo již v r. 1470. V 17. -18. stol. vysoká pec v režii Dietrichsteinú. Od počátku 18. století do 70. let 19. století zde bylo důležité středisko železářské výroby (celkem tři vysoké pece, dvě vysoké pece vytápěné rašelinou). Poslední vysoká pec zanikla v r. 1875. Vyráběly se zde mj. železné hodiny, oblíbené ještě v 1. polovině 20. století a medailonové obrazy svatých. V blízkosti dvě státní přír. rezervace: Staré Ransko a Ranské bahno.
Průzkum: Staré Ransko leří ve směru V - Z pod lesním masivem, na severním mírném svahu k nivě řeky Doubravy s kaskádou rybníků; přímo podél zástavby je rybník Ranský (přístup po jeho hrázi), dále na východ velký rybník Řeka. Je otázkou, jak vypadala původní osada; dnešní podoba St. Ranska je poplatná době, kdy se zde zpracovávalo železo. Domky vesnického typu jsou uspořádány do rovnoběžných řad. Z původních se zachoval větší soubor v jedné z ulic. Chalupy mají štíty s lomenicemi a typickými podlomenicemi, nahoře s kuklami, nebo štítky polovaleb. Někde zachovalé brány. Hostinec Řeka.

Okolní zástavba se vyznačuje přestavbami a novou zástavbou, včetně chatové. Průmyslové budovy při severním okraji (zdroje vody). Ke kravínu na záp. okraji vede
alej vzrostlých stromů podél řeky.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: vztah ke krajině
Míra kvality: menší podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Stružinec

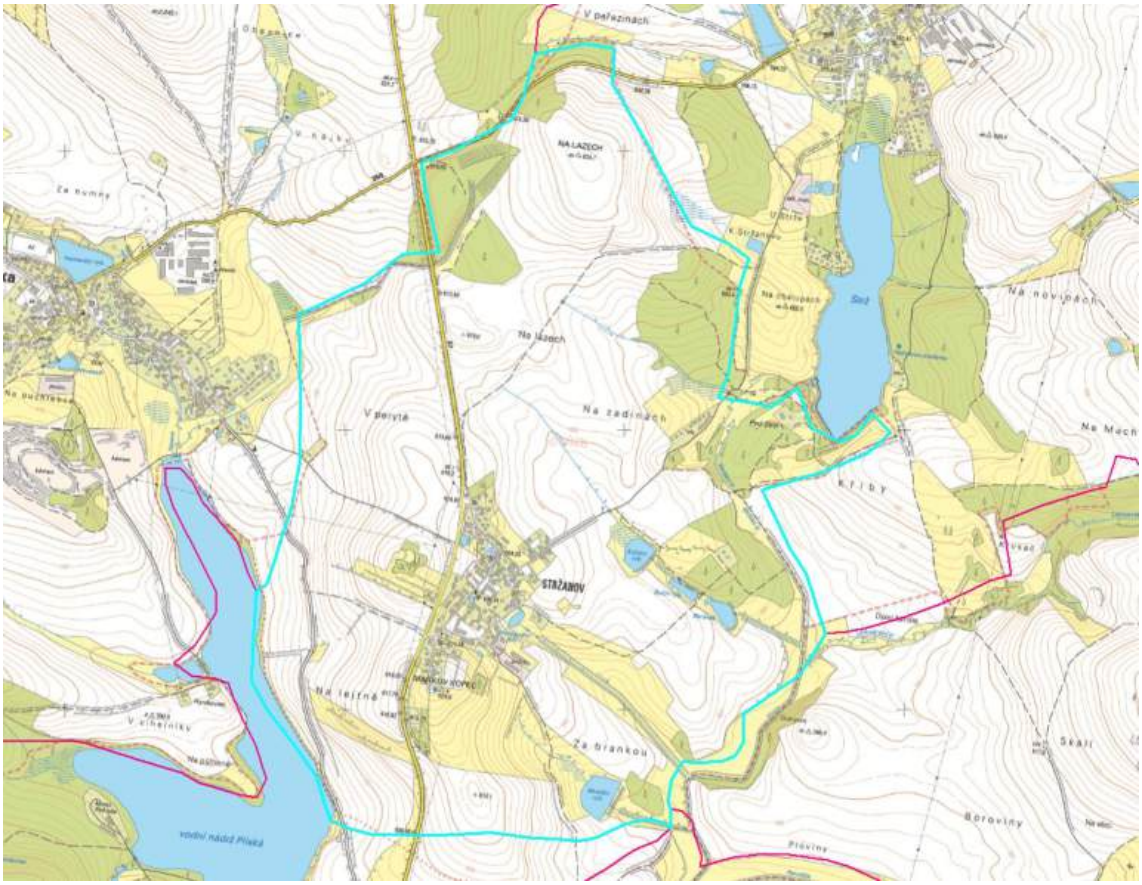

Rozloha: 411 ha
Kategorie: A-

Obec: Ždírec nad Doubravou
Okres: HB
Počet obyvatel: 51
Nadm. výška: 598
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
První písemná zmínka o obci pochází z roku 1580.
Územněsprávně byl Stružinec v letech 1869–1950 veden jako obec v okrese Chotěboř, v letech 1961–1980 jako část obce Údav a od 1. ledna 1981 částí města Ždírce nad Doubravou.
Téměř intaktně (až na několik necitlivých přestaveb) dochované sídlo. Převaha objektů lidové architektury nebo v odpovídajících hmotách. Značné množství vzrostlé zeleně.
Závěr:
Mimořádné: významně dochované sídlo
Těžiště: regenerace návesního prostoru, akt.
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla

- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Stržanov

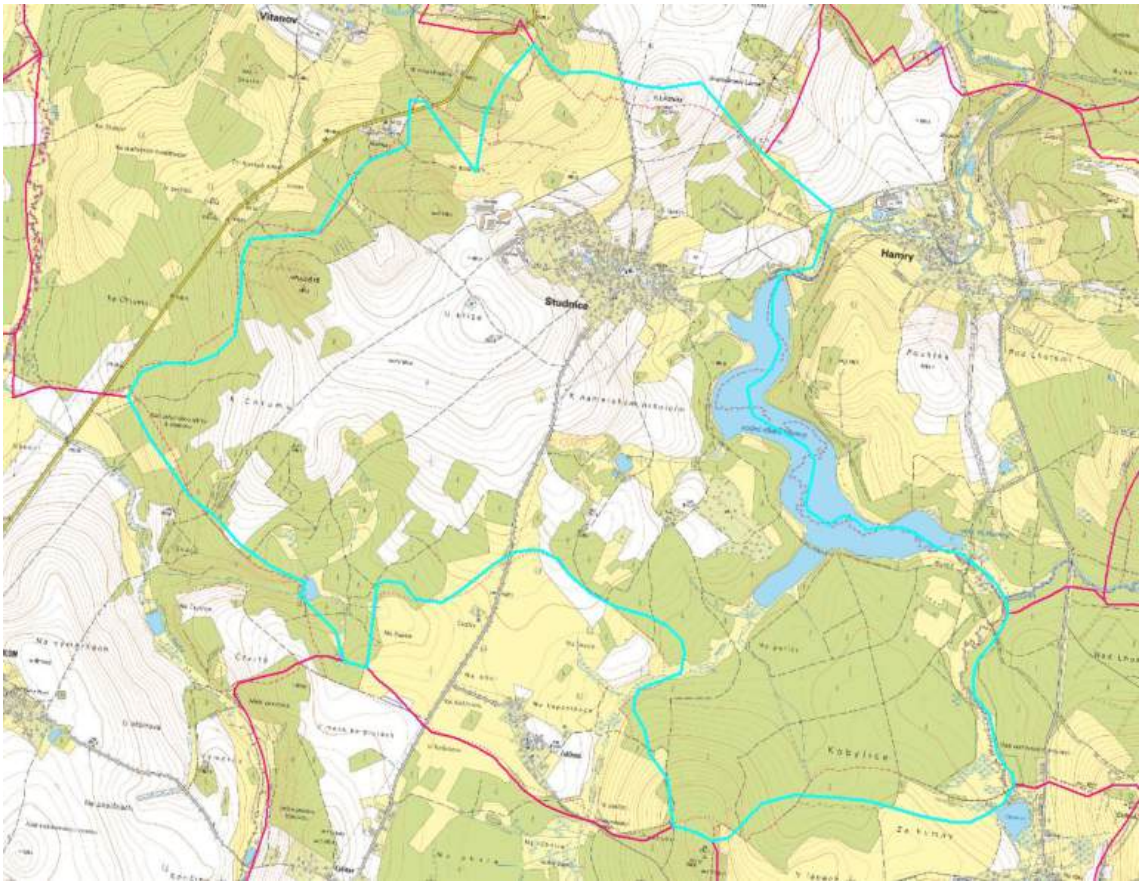

Rozloha: 412 ha
Kategorie: II./B

Obec: Žďár nad Sázavou
Okres: ZR
Počet obyvatel: 234 (1980), 222 (1991)
Nadm. výška: 605
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Boží muka z 18. století,
Průzkum: povšechný
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: regenerace návesního prostoru, akt.
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Studnice u Hlinska

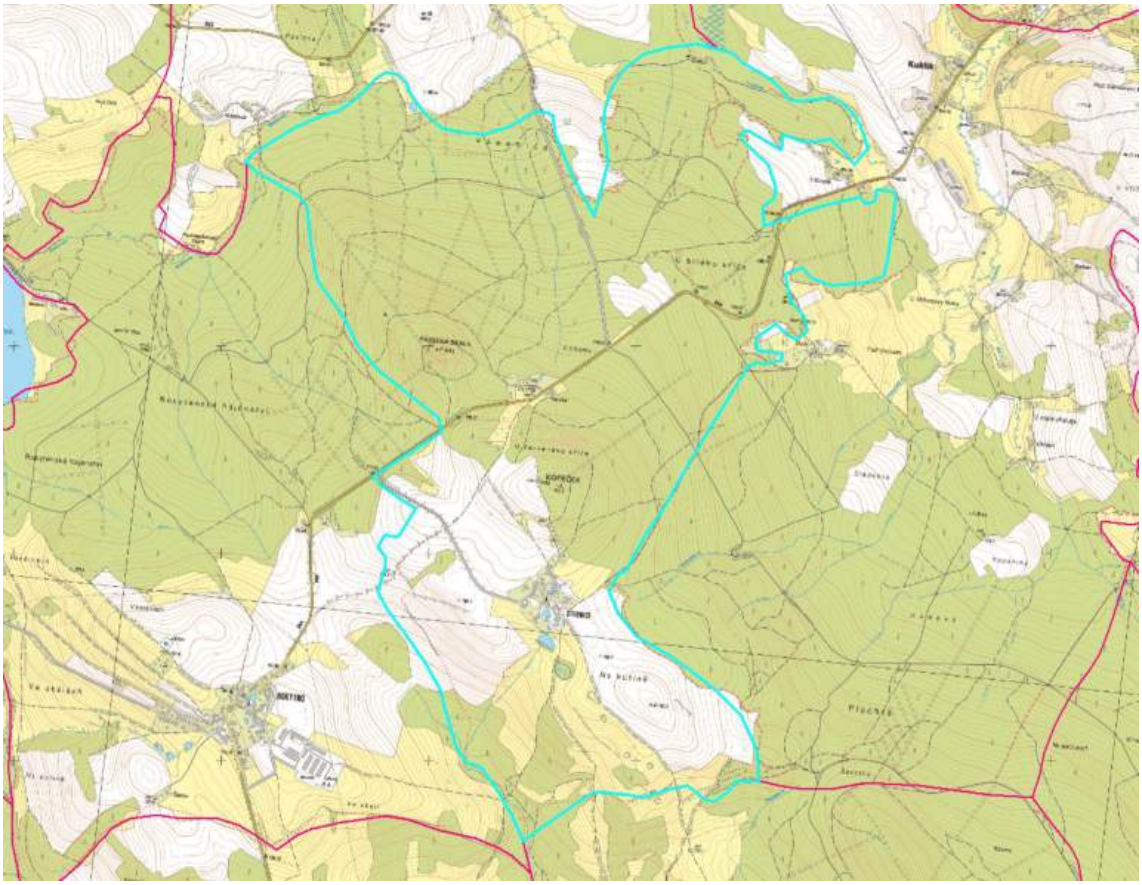

Rozloha: 782 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 589 (1980)
Nadm. výška: 624
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. První písemná zmínka k r. 1392. Tradiční obec Hlinecka s chalupami se skládanými lomenicemi, obdobně, jako na chalupách v Hamrech.
Průzkum: Krajinným rámcem je mírná kotlina mezi dvěma návršími, v otevřených loukách, spádovaná k východu (k vodní nádrži Hamry). V tomto směru leží i relativně kompaktní sídlo s hlavními ulicemi ve směru spádu, tj. V-Z. Středem prochází komunikace s meandrem ve středu obce. V centru nový kostelík bl. Zdislavy z r. 1996. Na východním okraji zahradní domky, na sv. okraji areál stodol, doplněný řadovými garážemi a technikou pro zeměd. výrobu. Stodoly již ztratily původní návaznosti na původní obyt. zástavbu. Zbytek starého řádu, většinou obecná neuspořádanost. Na západním okraji velký areál JZD s velkoprostorovým seníkem (dominanta).
Fotodokumentace: List č. 41/obr. 3-4.
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: regenerace urb. formace
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Studnice u Rokytna

Rozloha: 576 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Nové Město na Moravě
Okres: ZR
Počet obyvatel: 47 (1980)
Nadm. výška: 784
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. První písemná zmínka k r. 1348. V roce 1446 se Studnice stávají součástí panství Pernštejnů. V historii byla obec dvakrát osadou obce Rokytno. Název odvozen od čtyř studnic. Ves s nejvyšší nadmořskou výškou na Českomoravské Vysočině. U Studnic se od 17. do 19. století těžila žel. ruda (K roku 1818 uváděn důl Michal), vápenec až do 30. let 20. století. Ve vápencích objeveny jeskyně. Ves s chalupami a kapličkou horáckého typu s bedněnými štíty, lomenicemi, podlomenicemi a žudry. Ve vsi jsou i zděné chalupy s lidově upravenými štíty (na okraji osady se štítem z r. 1827. Široký rozhled na Novoměstsko. V okolí patrné stopy po dolování žel. rudy. Ve Studnici se zkoumá vliv námrazy na vedení VN.

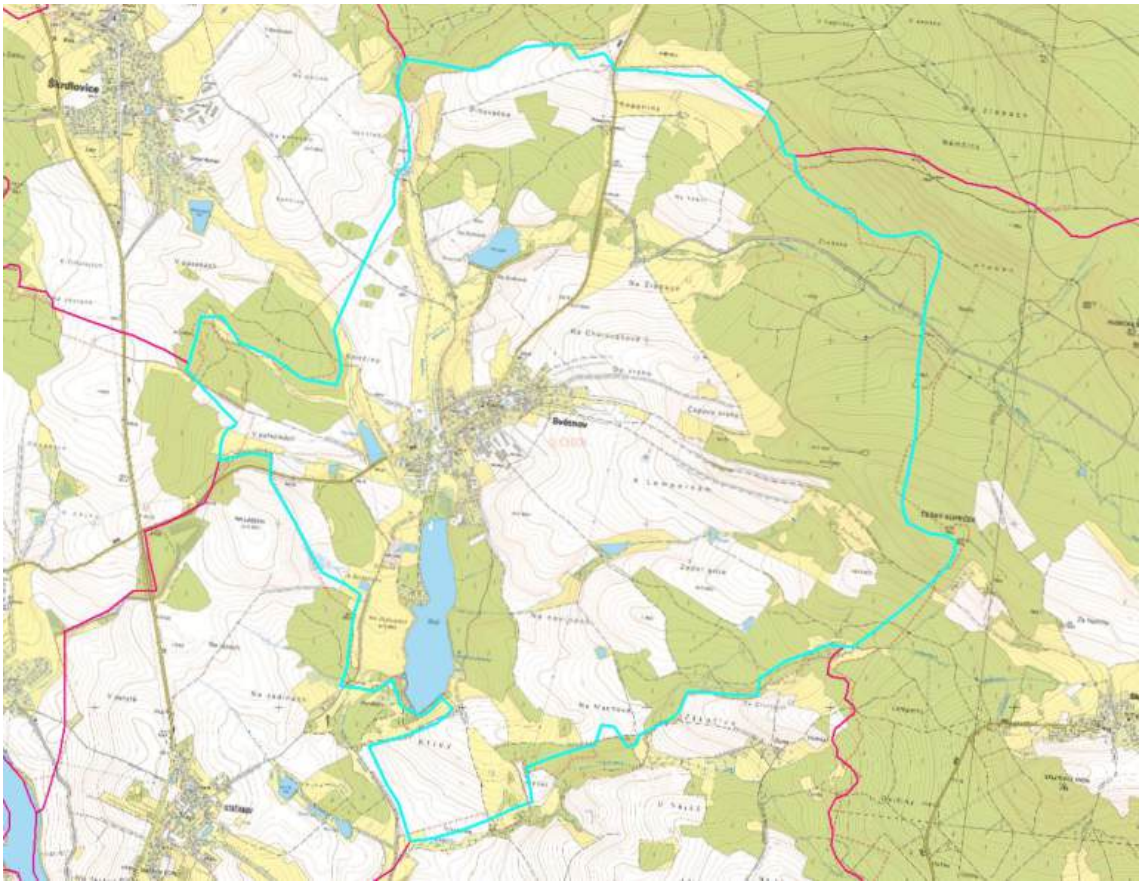
Průzkum. Studnice leží na odlesněné náhorní planině, více otevřené ve směru SZ a JV (ca 2,2 km), ve druhém směru je prostor stísněnější (ca 800m). Souvislý masiv lesa od západu k východu, jižní strana spíše soubor chlumů. K silnici Rokytno -Sněžné (č. 354) ca 1 km odbočky (odlehlá poloha). Urbanisticky jde o rostlou, shlukovou vesnici, poměrně intaktní, s dobře zachovalými objekty (roubené, zděné), včetně doprovodných prvků (předzahrádky, plaňk. ploty, zahrady s ovocnými stromy).

Fotodokumentace: List 41, obr. 5-6, list 42, obr. 1-7

Závěr:
Mimořádné: intaktnost
Těžiště: urb. formace
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Světnov

Rozloha: 1100 ha
Kategorie: II. – III./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 485 (1970), 389 (1994)
Nadm. výška: 610
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 8
Literatura. První písemná zmínka k r. 1366; v katastru dominuje zeměd. půda (59%), z toho orná 42%; louky 15%; lesní půda 30%. V obci podniká celkem 61 subjektů, z toho 58 fyzických osob.
Průzkum. Sídlo v poměrně otevřeném krajinném rámci na svahu, orientovaném k jz; Prostor vymezen spíše morfologií terénu, než vegetací. Osou S-J je Stržský potok a jeho údolí, zásobující vodní nádrž Strž (jižně od intravilánu). Větší, žijící obec s funkčním zemědělským závodem, ale charakterizovaná velkou neuspořádaností ve formaci i v detailech prostředí. Přestavby nevhodné. Nová zástavba velmi heterogenní, zahrnující i bytové domy; měřítková variabilita příliš velká; na jv. okraji velký zeměd. závod (obr. 43/ 1,2), na jižním okraji při nádrži soubor chat (VŠUP Troupsko). Podnikání se udržuje zacenu nejrůznějších adaptací. Nepořádek. Negativa zachraňuje okrajově vysoká vegetace. Celkový dojem:"..tady nikoho nic nebavilo, nikoho nic nebolí" a „účel světí prostředky".
Fotodokumentace List 43/1-7
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: krajinný rámec
Míra kvality: okrajová

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území Svobodné Hamry

- viz k.ú. Dřevíkov

Katastrální území: Svratka

Rozloha: 502 ha
Kategorie: III./B-

Obec: Svratka
Okres: ZR
Počet obyvatel: 1531
Nadm. výška: 610
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 8
Literatura. Obec, nazvaná podle řeky (původně "Zvratky" - řeka zde obrací směr toku) je doložena k roku 1350; městečkem od roku 1395; r. 1867 povýšena na město (s venkovským rázem), a to díky rozvoji hrnčířství - od středověku, později průmyslu hrnčířskému (v okolí ložiska vhodných jílů) a kamnářskému. Tkalcovství. V 19. stol. se obec rozšířila směrem k osadě Cikánka. Tehdy rozvoj klempířství a pilnikářství (výroba rašplí). Centrem je pravidelné obdélné náměstí (upravené po požáru r. 1843). Nejstarší část kolem kostela a školy, vývoj pokračoval zástavbou "Podměstí". Z náměstí vybíhají komunikace. Dnešní podoba histor. zástavby převážně z let 1800 - 1840. (Významnější: čp. 4,9,12,22,127, 183). Stará škola proti kostelu z r. 1840.
Židovská škola ve dvoře čp. 29 - 2 18. století. Radnice na náměstí z r. 1865 (průčelí zr. 1900), fara z r. 1790. Kostel sv. Jana Křtitele pův. gotický, dřevěný, uprostřed hřbitova, připomínaný k r. 1350, ke konci 16. stol. přestavěn presbytář; další přestavba k r. 1759. Zvonice s dřevěným patrem (kolem 1600). Socha sv. Václava na náměstí z r. 1867 (na paměť povýšení na město). Kašna na námstí z r. 1846. Tradiční středisko malířů - krajinářů (bratři Bubeníčkové, C. Jelínek, J. Jambor, O. Nejedlý, Fr. Kavan, O Blažíček). Horské městečko (ještě v pol. 80. let 2500 obyv.), známé středisko zimní i letní rekreace, s jedinou rychlobruslařskou drahou u nás. Průmysl, podnik Agrozet.

Průzkum: Krajinný prostor Svratky je jižní zakončení širokého, mělkého úvalu, který má svůj nejvyšší bod nad Svratouchem. Jeho osou je tok potoka, přítoku Svratky, která tvoří jižní hranici zmíněného úvalu. Celý odlesněný prostor (včetně Svratouchu) má rozměry ca 3,5 x 3,5 km v hlavních směrech V-Z a S-J. Do zázemí luk a polí směřují polní cesty ve spádnicích, doprovázené četnými menšími stržemi a úvaly.

Zástavba Svratky se vyvíjela podél obou os směrem na sever a ve směru V-Z. Heterogenní zástavba směšuje původní venkovské objekty (soustředěné zejména ve čtvrti „Račana", podél potoka a paralelně s hlavní sj komunikací s objekty drobných domkářů- řemeslníků, často jen přízemní, které dosud lemují hlavní (Libušinu) ulici. V nových částech (na okrajích) převládá volnější parcelace, v centru dominuje přestavba a novostavby v mnohem stísněnějších poměrech. Tyto části mají nejhorší skóre kvality. Do obrazu ulic se vkládají i velké objekty průmyslových závodů (MARS apod.). V tomto smyslu chybí zónování: připuštěna sousedství různorodých staveb a jejich parametrů. Rod. domy by vzhledem k dopr. zátěžím neměly být povolovány do středu obce. Na malém náměstí, prostorově spíše indiferentním, soustředěno několik obchodů, zastávka autobusů.

Fotodokumentace: List č. 44, obr. 2-7, list 45, obr. 1-5

Závěr:

Mimořádné: -

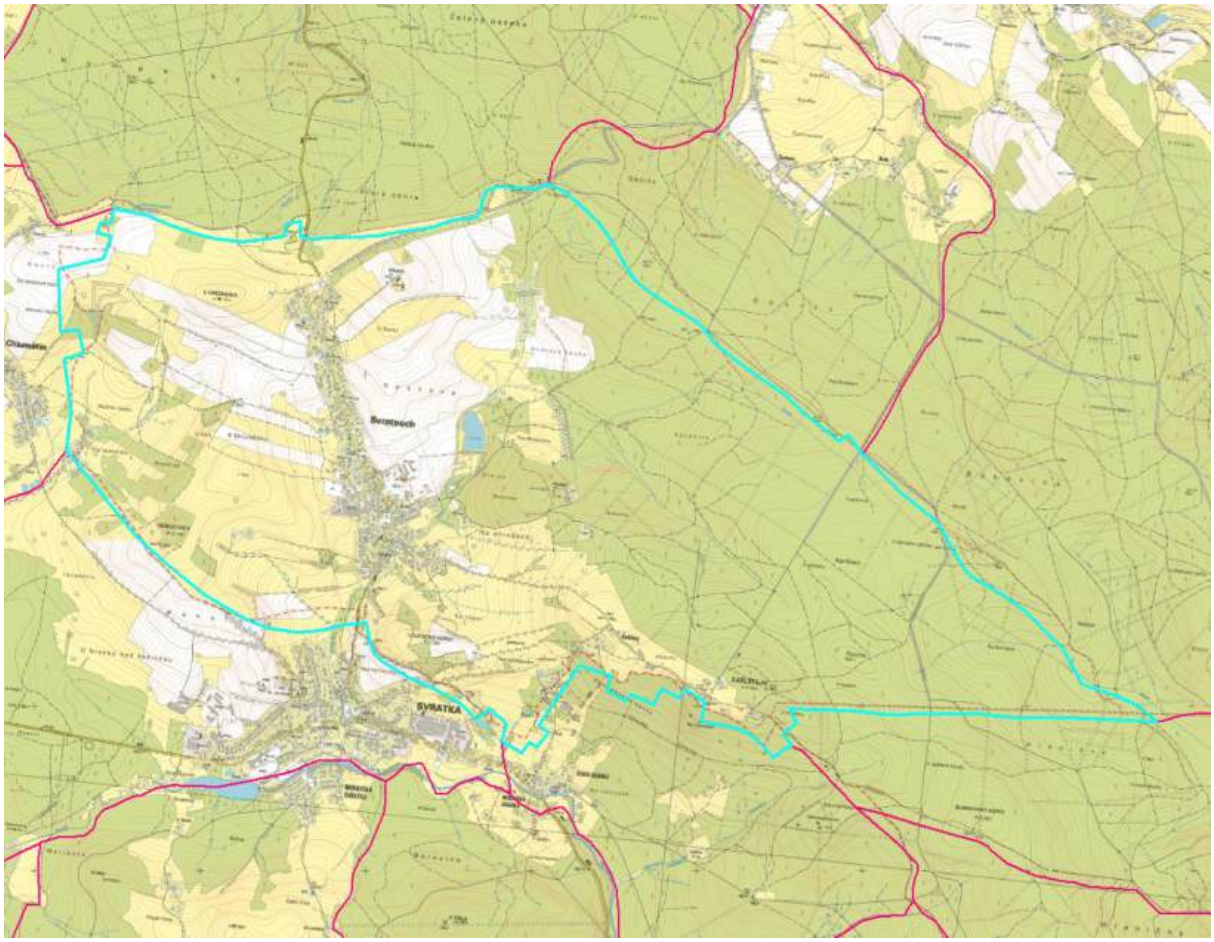
Těžiště: hist. část Račana

Míra kvality: okraj., ale význ. podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, formace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Svratouch

Rozloha: 1271ha

Sídelní útvar: Svratouch

Kategorie: II. - III./B

Obec: Svratouch
Okres: ZR
Počet obyvatel: 1014 (1980)
Nadm. výška: 665
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Osídlení doloženo k roku 1392, rozložené podle silnice Svratka - Skuteč. Sídlo založeno v lese, rozvoj podmíněn rozvojem průmyslu. Od počátku 16. stol. -sklářská huť (připomínaná od r. 1564). Rozkvět od r. 1663 až do poč. 18. stol. Po zániku sklářství - hrnčířství, tkalcovství, před r. 1800 - výroba drátěného a plech, zboží, klempířství. V okolí zbytky šachet po dolování žel. rudy, které se udrželo až do pol. 19. století.

Četné dřev. domy, vzniklé kolem roku 1800; roubená stavení čp. 13,18, 158 (typuy dělnických obydlí, zděné domky z let 1850-60, např. čp. 10,96, 231 - doklady průmysl, rozvoje obce. Obydlí faktorů (tj. správců, dozorců), cenné ukázky užitkových staveb. Kaple sv. Jana Nep. z r. 1934. Secesní evangel. sbor (se secesní úpravou z r. 1911) na místě starší stavby, vzniklé po vydání tolerančního patentu (1783).
Průzkum: Popis krajinného rámce - viz Svratka. Zástavba je lapidárnější, méně heterogenní, bez výrazných podílů nevhodné, nebytové zástavby. V pohledech významný podíl rod. domů s plochou střechou. Ve druhém plánu - paralelně podél hl. ulice - příliš zahuštěná zástavba - přestavby (viz obr. 46/3). Podél hlavní ulícovky postupně tři prostory - rozšíření ulice, většinou nijak zástavbou pozitivně nevyužity a nezhodnoceny. Sympatický je široký profil hlavní ulice (odstupy oplocení) k severu. Znatelný výskyt starých chalup.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště:
Míra kvality: okraj., ale význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

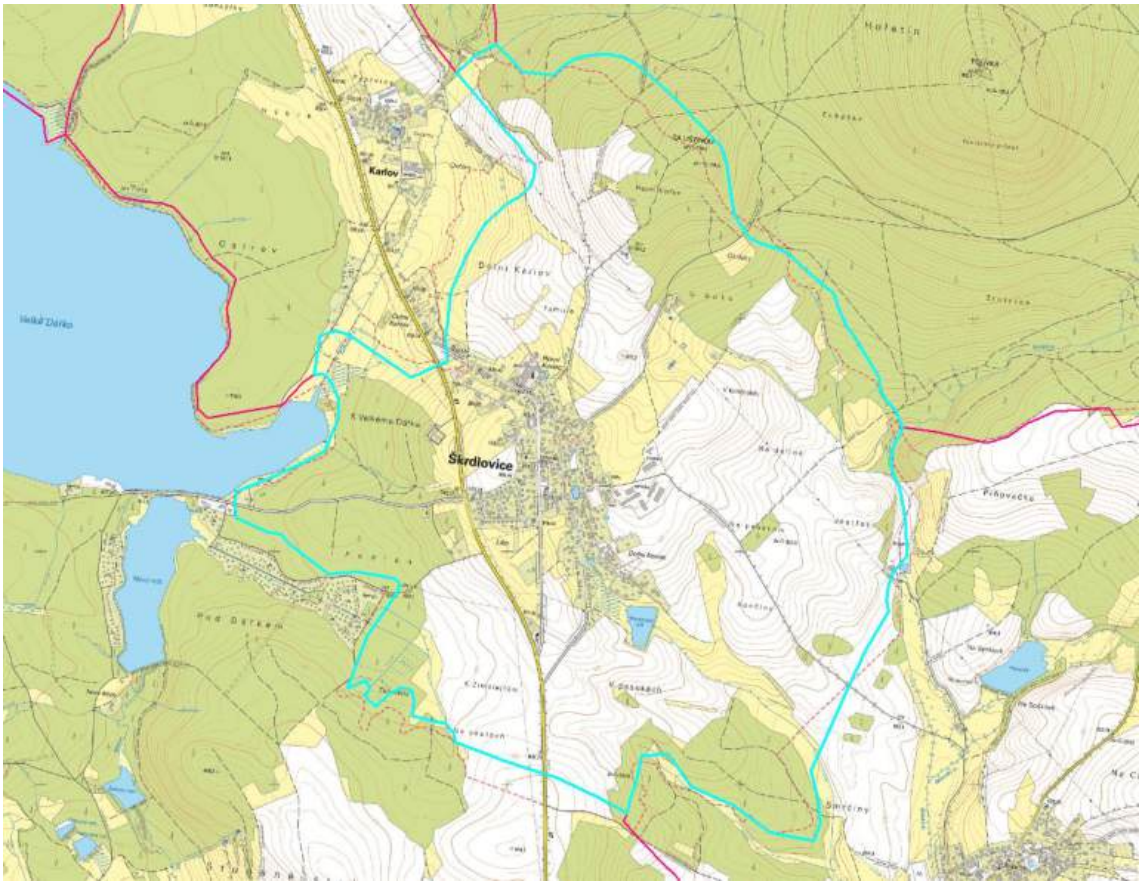
Sídelní útvar: Karlštejn

Rozloha: ha
Kategorie: I./A-

Obec: Svratouch
Okres: CR
Počet obyvatel:
Nadm. výška: ca 650
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Bývalý lovecký zámeček Kinských, pozdně barokní/rokokový z let 1766 -76, pod stejnojmenným vrcholem (783 m), komponovaný na osu 3 km dlouhého lesního průseku směrem na Čachnov, postavený hrabětem F. Kinským, s kaplí (s patrony lovu) ve vých. pavilonu, s obdélníkovým nádvořím před zámkem, sv. a sz. nárožé zastavěna pův. konírnami, kolnami, obyt. staveními. V r. 1784 zde zřízen šichtovní úřad, který řídil provoz vrchnostenských žel. hutí na Rychmburském panství. Do roku 1925 při zámku existovala rozsáhlá jelení obora. V pol. 20. stol. v zámečku obrazová galerie, později podnikové rekreační středisko.
Průzkum: proveden
Fotodokumentace: List č. 17, obr. 5,6
Závěr:
Mimořádné: architektura
Těžiště: obnova zámečku
Míra kvality: potenciálně vysoké
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

Katastrální území Škrdlovice

Rozloha: 574 ha
Kategorie:III./B-

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 559 (1970), 591 (1994) stabilizován
Nadm. výška: 645
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 1 (kříž)
Literatura. První písemná zmínka k r. 1454. Ves se známou výrobou hutního skla. Sklárna založena v r. 1938; vyrábí umělecké a užitkové hutní sklo.V obci dva hotely. V blízkosti rybník Velké Dářko. V katastru převažuje zemědělská půda (68%), z toho orná 41%o, louky a pastviny téměř 25%; lesní půda 23%. V obci podniká 80 subjektů, z toho 72 fyzických osob.
Průzkum: povšechný
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami

- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Telecí

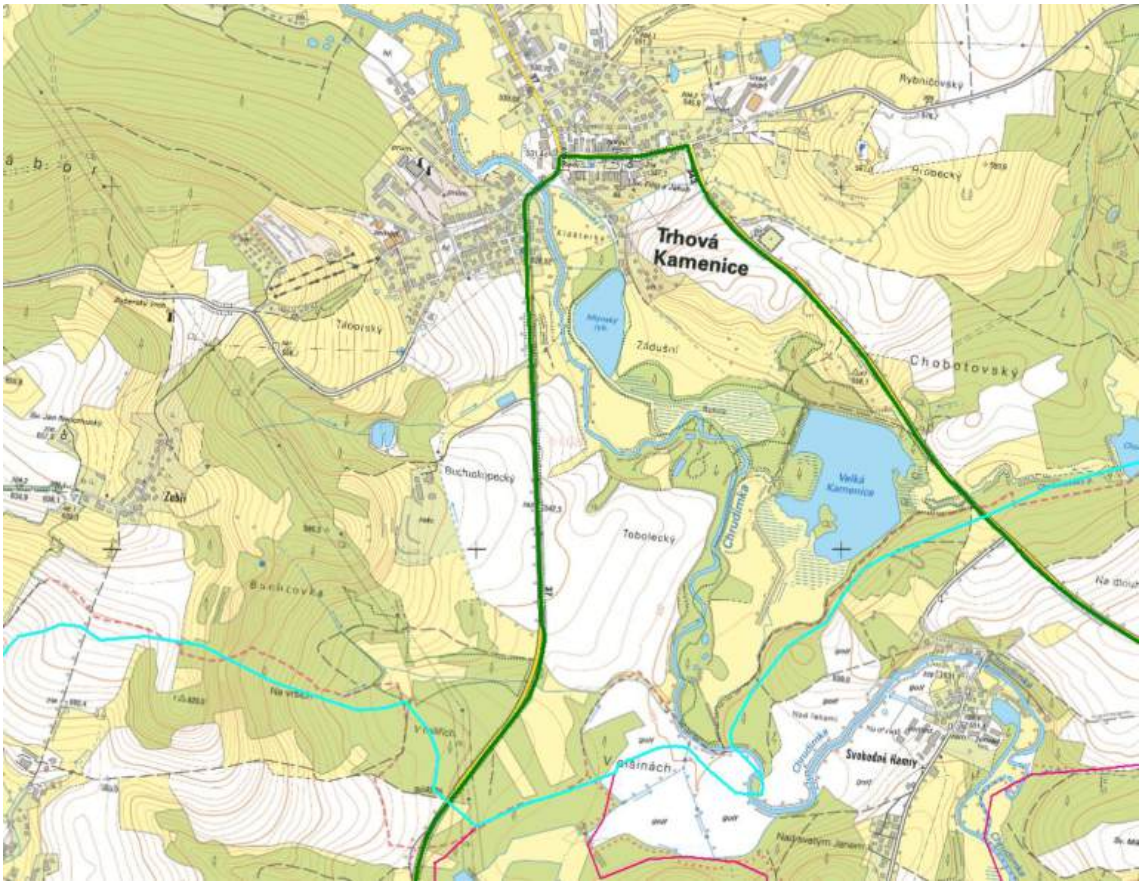
Rozloha: 1262 ha
Kategorie: I./A-

Obec: Telecí
Okres: SY
Počet obyvatel: 503 (1980)
Nadm. výška: 578
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. Ves rozložená v širokém údolí pod Luckým vrchem, silničního typu, v délce několika km. Původní zástavba je tvořena roubenými staveními v podobě uzavřených dvorců poličského typu z 18. a 19. stol. (kupř. čp. 16 z r. 1787, 48 z r. 1846, 58, 59, 125 a 102 - z první pol. 19. století). Hřbitovní kostel sv. Maří Magdaleny, pův. gotický, snad ze 2. pol. 14. stol., opravován 1536, 1583, a novogoticky v r. 1881, kdy přistavěna věž a vestavěna kruchta . Čtyřboká zvonice s dřevěným patrem na krakorcích původně ze 16. stol., gotického charakteru. Evangelický kostel, původně toleranční z let 1782-83, v r. 1890 zvýšena loď a přistavěna věž. U čp. 102 tzv. "Lukášova zpívající lípa", stará přes 700 let, největší v ČR, výška 26 m. Sv. od obce stopy po dolování žel. rudy v 18. století. Průzkum: Krajinným rámcem je široké údolí ve směru SZ - JV, podél potoka -přítoku Svratky, tekoucímu kJV. Údolí je široké s plochou nivou, zejména v jižní části, užší s většími spády svahů v části severní. Šířka odlesněného pásu se pohybuje od 1 km do 1,5 km. Horizont uzavírá masiv lesa po obou stranách. Ulicová zástavba začíná od souboru Landráty na sev. okraji a nesouvisle pokračuje směrem k jihu. Ve střední části obce je k hlavní ulici vytvořena krátká paralela, vedoucí ke kostelu a k jednomu z velkých statků (směrem k vých.). Soubor franckých dvorců v rozestupech ca 180- 250 m podél západní strany komunikace, v odstupu ca 50-100 m od silnice. Místy je do této mezery vestavěna (představena)

novější, drobnější zástavba, na úkor původního obrazu. Sídlo obsahuje ceiou řadu vzácně zachovalých dřevěných i zděných staveb, z toho je nepochybně mnoho památkově chráněných (počet nebyl k dispozici).
Sídlo si vyžaduje přísnou kontrolu (regulaci) zástavby s nutnými korekcemi již znehodnocených partií (např. Okály v blízkosti hřbitov, kostela sv. Magdalény - obr. 48/7).
Fotodokumentace: List 47, obr. 1-7, list 48, obr. 1-7.
Závěr:
Mimořádné: krajina a dvorce
Těžiště: původní stavby
Míra kvality: zmenšujícl se podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Trhová Kamenice

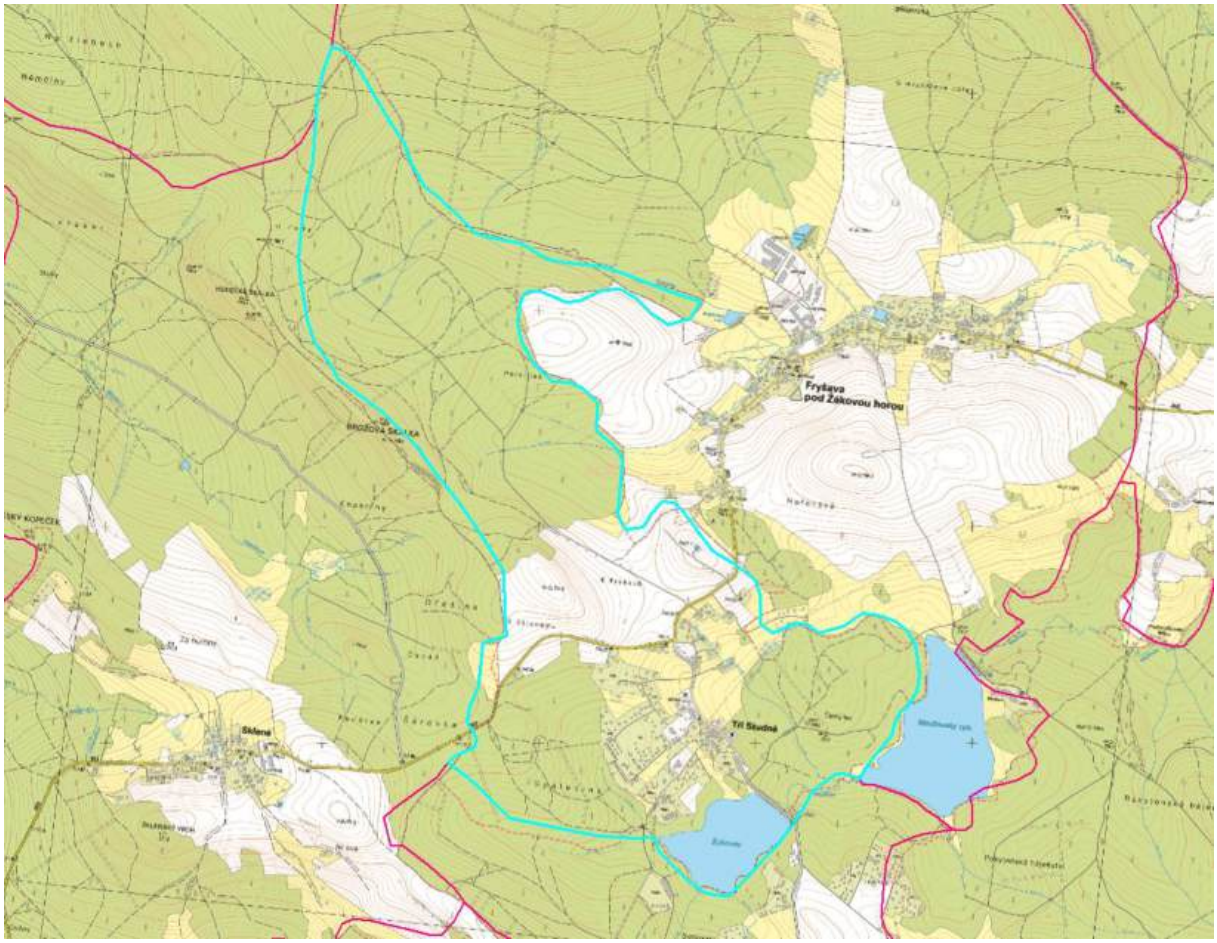
Rozloha: 1312 ha
Kategorie: B

Obec: Trhová Kamenice
Okres: CR
Počet obyvatel: 706
Nadmoř. výška: 733
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): *kostel sv. Filipa a Jakuba*
První písemná zmínka: 1349
Sídlo se rozprostírá v údolí Chrudimky mající kotlinovitý charakter. Výrazná je krajinná osa řeky Chrudimky s meandrujícím tokem a rybníky, bohatě lemované břehovými porosty, fragmenty kamenných snosů a mezí, drobné lesy, stromořadí, drobné rybníky, střídání luk, pastvi a polí scelených do bloků avšak v základní osnově původní úsekové a nepravé traťové plužiny, drobná mozaika, specifický krajinný prostor vytvářející místo
Zasazení sídla do krajinného rámce je narušeno novostavbami bez zeleně. Výrazná je dominanta kostela narušená budovou školy, kontrast tradiční zástavby s novostavbami, díky reliéfu potlačeno negativní uplatnění okrajů s novostavbami, zemědělský areál v okraji sídla. Dochované je historické jádro a prostor Husovy a Okružní ulice, častá přestavěnou nebo zanedbanost tradičních objektů sídla, novostavby bez kontextu (nák. středisko aj.)
Podíl vzrostlé zeleně: především v nivě řeky Chrudimky, která prochází sídlem, J a JV části na okraji sídla na konci zahrad a na okraji hrany údolí spoluvytváří obraz sídla v krajině.

Závěr: Silně pozměněné sídlo v okrajích.
Mimořádné: -
Těžiště: Dochované centrum. Významný podíl zeleně a osa řeky Chrudimky
Míra kvality: nižší
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami a vymezovat krycí zeleň
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Tři Studně

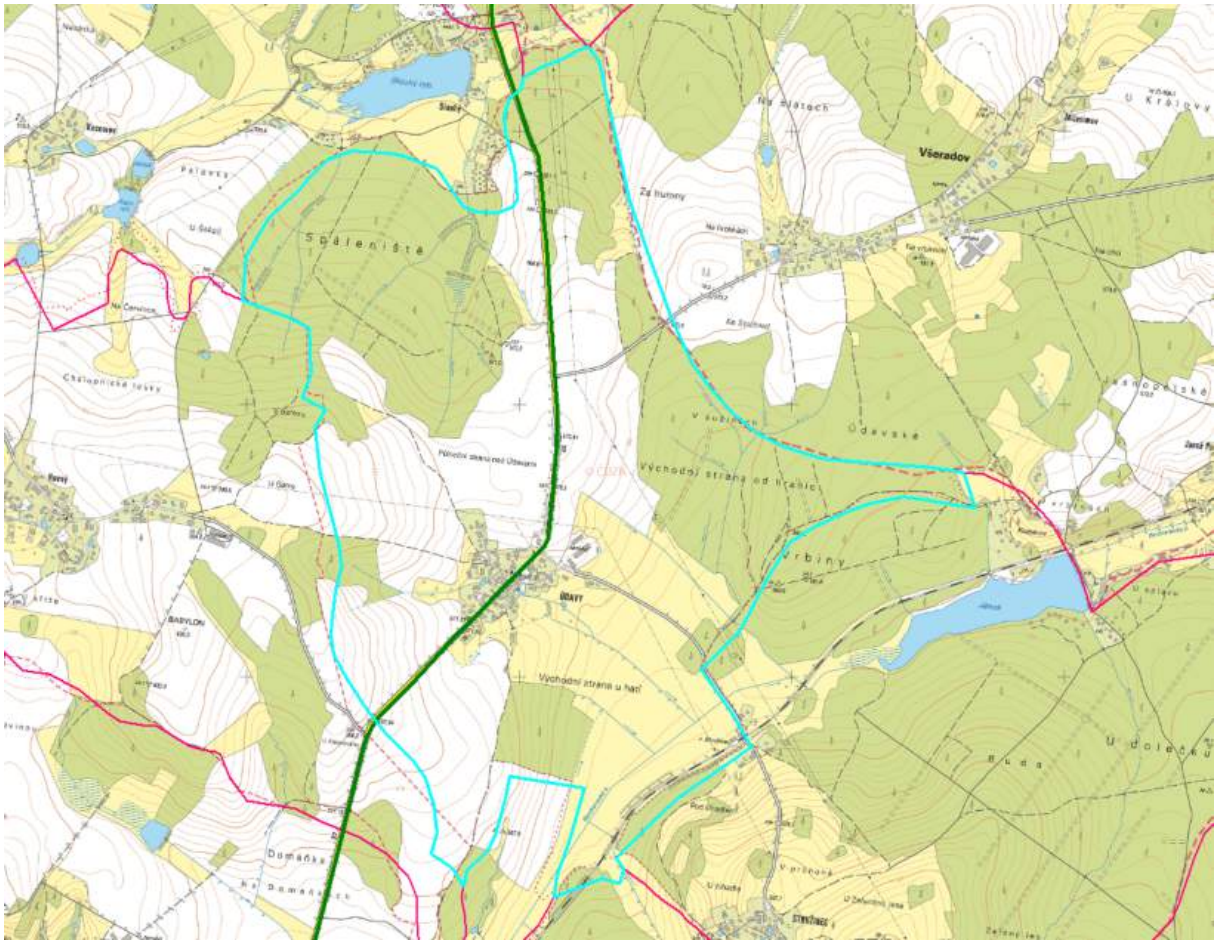

Rozloha: 443 ha
Kategorie:I.-II./B

Obec: Tři Studně
Okres: ZR
Počet obyvatel: 109 (1970), 93 (1994)
Nadmoř. výška: 733
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):1
Literatura. První písemná zpráva z r. 1645; jedná se o sídlo z tzv. "druhé" osídlovací
vlny, kdy osídlenci - dělníci fryšavských hutí - byli nuceni hledat i méně výhodné, tj. vyšší, a dosud zalesněné polohy (s následným žďářením) - na pasece u tří studánek. Jedná se o lokalitu různé podstaty zástavby: a) původní jádro v podobě soustředěné (shlukové) histor. zástavby, zachované v půd. stopě, ale do různé míry přestavěné, b) rozptýlené historické zástavby dvorů - zatím nejlépe zachovaný komponent púv. osídlení (celek je narušen novostavbami čp. 204 a 220), c) novodobá zástavba na původních lánech rolí, jak pro trvalé bydlení, tak pro přechodný pobyt; z pův. zástavby zachována jen síť cest (původně polních). Rekreační středisko. Památný strom- buk lesní.
Z výměry katastru dominuje lesní půda (ca 70%), orná půda představuje jen necelých 12 %. V obci podniká 18 subjektů, z toho 15 fyzických osob.
Průzkum. Krajinný rámec: plochá mísa; osídlení různého charakteru vymezeno lesem kromě severní strany. Největší podíl zástavby (jižní a jz. část)- mladší, pro rekreační účely, schematického založení nad liniemi polních cest. Dominující objekt u cesty: ubytovací hostinec. Plošně nejmenší je nejstarší

část - hist. jádro (východní část): kompaktní zástavba, objekty téměř bez pozemků, původní stopa, různá míra přestaveb; kaplička, křížek; z hlediska vazeb na krajinu nejcennější část rozptýlené zástavby (severní část), až na vedení VN. K obrazu starých stavení patří vysoké stromy.
Na lokalitu byl autorem zpracován podrobný posudek s rozborem osídlení (listopad 1997). Komunikace nezasahují tvrdě do osídlení.
Fotodokumentace List 49, obr. 1-7
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: rozptyl, zástavba
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Údavy

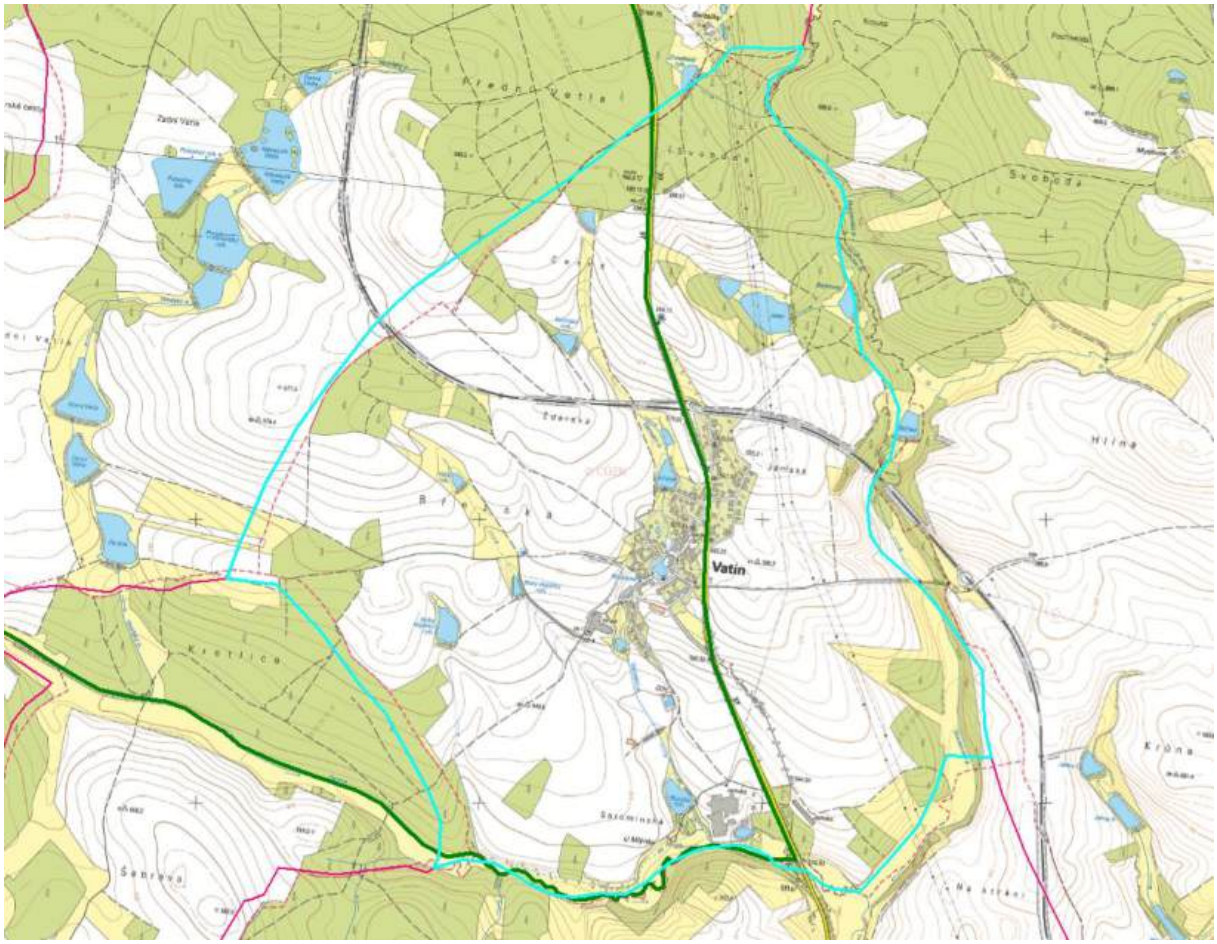
Rozloha: 372 ha
Kategorie: B+

Obec: Ždírec nad Doubravou
Okres: HB
Počet obyvatel: 103
Nadmoř. výška: 733
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Původně založena jako lesní návesní ves. První písemná zmínka z roku 1437.
Krajinný rámec sídla: prostor sníženiny závěru údolí drobného přítoku Barchaneckého potoka pod kopcem Spáleniště vymezený zalesněnými horizonty utvářený převahou zorněných bloků uspořádaných v základní osnově původní paprsčité plužiny s drobnými loukami v okrajích lesa, melioračními kanály technicky upravených vodotečí doprovázenými travními porosty a místy nízkými dřevinami, výrazné stromořadí lemující hlavní komunikaci, která tvoří osu celého prostoru, břehové porosty a louky nad sídlem, drobné lesy, zeleň v okraji sídla. Zasazení sídla do krajinného rámce: závěr údolí údaveckého přítoku Barchaneckého potoka, převážně jednopodlažní zástavba původně tradičních usedlostí a chalup doprovázených vzrostlými stromy a zahradami s malými sady.
Dochovanost prostorového uspořádání: dostavby do proluk respektující základní charakter sídla, nevhodně se uplatňující zemědělský areál v okraji sídla
Arch. kvalita objektů sídla: četné přestavby tradičních usedlostí bez respektování tradičních forem a proporcí, dochované dřevěnice

Podíl vzrostlé zeleně: doprovod dochovaných tradičních usedlostí, okraje humen v JV části
Míra úprav a změn: četné přestavby, zemědělský areál v okraji sídla
Závěr: Částečně narušené sídlo
Mimořádné:
Těžiště:
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vatín

Rozloha: 486 ha
Kategorie: II., I./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 329
Nadm. výška: 565 m.n.m.
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985):
Nejstarší zprávu o Vatíně známe dosud z roku 1353, kdy 6. prosince tehdejší majitelé velkomeziříčského statku, synové Jana z Meziříčí, dali žďárskému klášteru dědičně své vsi Vatín (Bateyn), Babín (Paveyn) s Sazomín (Cesamin) s lesem Radonínem.

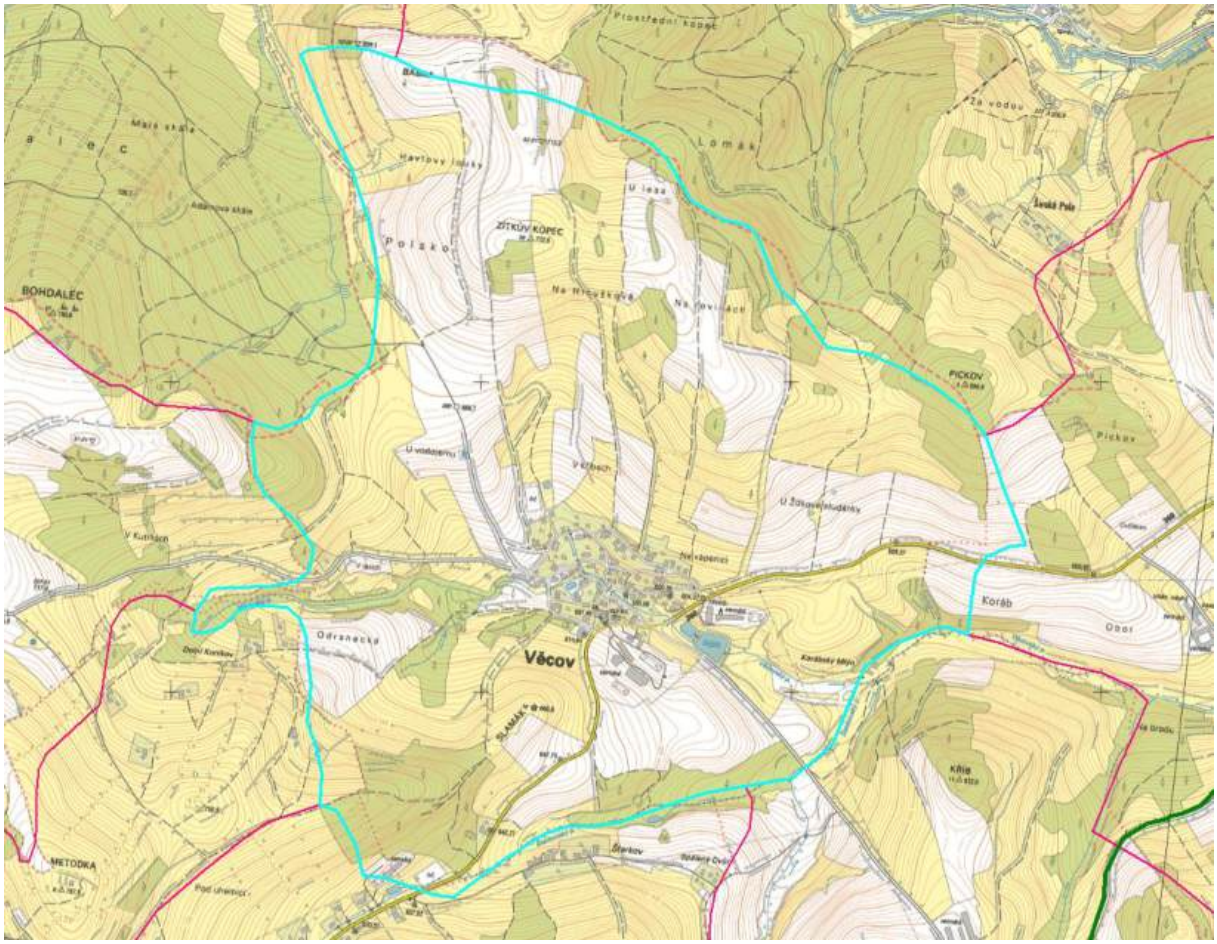
Podrobnější zprávy o vsi se dovídáme teprve z gruntovní knihy z roku 1653. Rychtu (č. 1), ke které patřil jeden z mlýnů , měl tehdy po otci Prokopovi Václav Klíma, po jeho smrti ji ujal roku 1653 v ceně 400 zlatých jeden ze sirotků Štěpán, měl ale podstoupit polovinu mlýna bratru Bartoňovi, který se na mlýn v roce 1656 oženil (mlýn přišel od vojenského lidu k spálení). V roce 1674 postoupil rychtu Štěpán synu Ondřejovi a ten ji odevzdal v roce 1713 pro sešlost věkem synu Václavovi. Po smrti Václava Klímy ujal se rychty v roce 1746 syn Šimon Klíma, který se sice při tereziánském soupisu přihlásil jako dvořák na rychtě, nemohl se však prokázati nějakými staršími výsadami. Pro sešlost věkem postoupil rychtu roku 1777 synovi Janovi, který je podepsán jako rychtář v roce 1796.

Vedle rychty bylo ve Vatíně 13 gruntů, 2 podsedky a 2 chalupy. Grunt Říhy na Samsourově (č.2) byl v roce 1634 zpuštěný Štěpánem Samsourem, grunt Petra Soukupa jinak Strádala (č.3), grunt Petrů na Mackově (č.4) hrunt Jakuba na Štursově (č.5), grunt Petra Havránka (č.6), grunt na mlynářově (č.8, později 33), grunt Jíry na Šaškově (č.12) , grunt Martina na Mašíkově (č.13), grunt Ondry na Brožově nebo také Musilově (č.15), grunt Jíry na Peroutkově (č.16), grunt Šaclovský(č.18), grunt Jíry na Kujínkově (č.19), grunt Urbana na Mikšově (č.20), podsedek Jíry Fouska (č.9), podsedek Bartákovský (č.10), chalupa Lázničkova (č.21) a chalupa Jana Klímy (č. 38).
Při nové politické organizaci v roce 1850 byla utvořena místní obec o rozloze 884 jiter s 327 obyvateli.
V roce 1881 postihl obec velký požár, vyhořelo 7 selských usedlostí (1-3,14,16,18,20). Místní zemědělství značně zesílilo, když se osadníci, zvláště donoři, měli možnost přikoupit si pozemky v katastru města Žďáru.
Dělnictvo (obuvnické a cihlářské) nacházela výdělek v městských továrních podnicích.
V roce 1914 byly zaměřeny vlhké pozemky k melioraci, které byly odvodněny v letech 1926-1927. Odvodněno bylo 119 ha.
V letech 1927 – 1932 řádil v obci pětkrát požár, jemuž padlo za oběť, 10 domků.
V letech 1929 -1930 provedla obec s okresem přestavbu dálkové silnice Ždírec Velká Bíteš mimo obec. Při lesní reformě bylo v katastru obce vyvlastněno 25 ha lesní půdy.

Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Věcov

Rozloha: 416 ha
Kategorie: II., I./B+

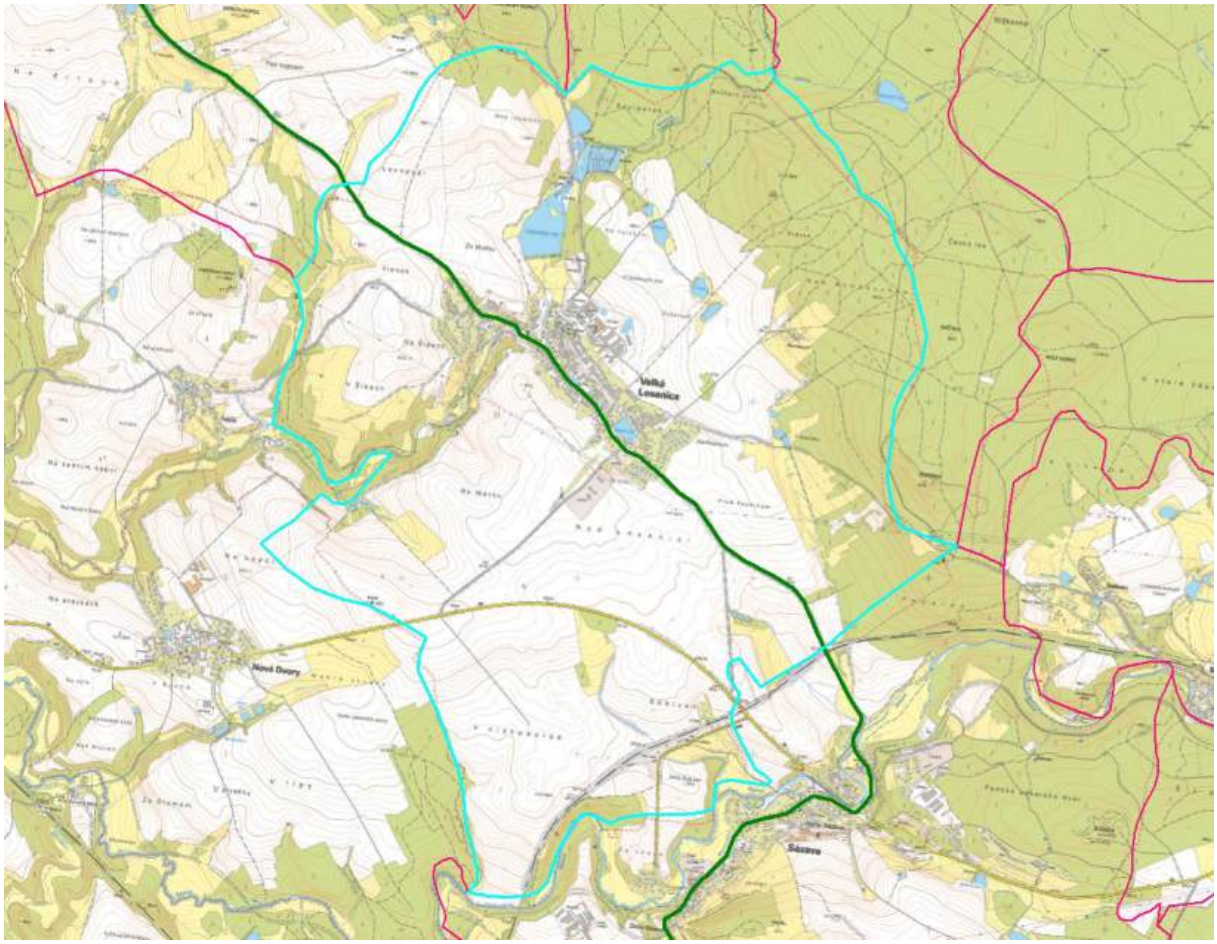
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 219(1991)
Nadm. výška: 600 mnm
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 2
Literatura. Věcov vznikl na kolonizačním území pánů z Pernštejna okolo poloviny 14. století. (Původ v tehdy užívaném osobním jménu Viec). Kobci patří samoty Polsko (?) a Korábský mlýn, který je zmiňován jíž roku 1587. U Věcova se v 18. a 19. století těžila železná ruda. V roce 1808 je uváděn důl Marie. Penzion, prodejna, restaurace, pošta.
Průzkum. Krajinným rámcem je rozšířená niva (mírný jižní svah) Věcovského potoka, tekoucího ve směru Z-V obcí. Okolní svahy stoupají jak na jih (666 m), tak na sever (Zítkův kopec 722m). Prostor kolem obce je v poloměru ca 1 km odlesněn. Obec na jejím jv. okraji protíná silnice č. 360 ve směru V-Z; odděluje od obce areál JZD, který se velmi drasticky uplatňuje pohledově svými silážními věžemi, umístěnými těsně u silnice.
Fotodokumentace: archiv
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -

Míra kvality: -

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Velká Losenice

Rozloha: 1204 ha
Kategorie:L,II.,III./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 973 (1970), 983 (1994)
Nadm. výška: 540
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 17
Literatura. Ves se připomíná v r. 1352; je připomínána jako osada horníků na Losenickém potoku, ve vazbě na dolování stříbra na Peperku. (Na Pepereku byly stříbrné doly, zemětřesením v r. 1328 zničené.). Od pol. 14. století existoval hamr na železo.v 17. stol. huť. Obec leží na okraji velkého komplexu lesů, do kterého patří kopec Peperek. Ve starobylé vsi je got. kostel sv. Jakuba z 2. pol. 14. stol., r. 1621 po požáru přestavěný, věž z r. 1852; v kostele malby podle předloh M. Alše. Barokní kostnice z 18. stol., zděná zvonice a brána. V obci jsou rozptýlena stavení z 1. pol. 19. století v lidovém baroku, zdobená štukem (čp. 30, 28, 23, 36, 37. U čp. 36 smírčí kříž. Rodiště otce K.H. Borovského. V katastru dominuje zemědělská půda (70%), z toho orná (55%); luk a pastvin je 14%; lesní půdy 21%.
Průzkum: Krajinným rámcem je rozsáhlá harmonická rovina s řadou přírodních prvků a nerovností, kterou vymezuje na sv. masiv lesa; prostor je otevřený směrem na západ a jih. Velkorysá koncepce vesnického sídla - návesová ulicovka je vedena paralelně se širokým údolím. Mezi dvěma paralelními ulicemi je vnitřční zástavba, včetně současné (prodejna s plochou střechou, kulturní dům). Přes četné

přestavby si V.L. zachovala svůj venkovský ráz. V centru obce je několik křiklavých špatných příkladů (obytný dům při vstupu do kostela, nevhodně upravený statek při nástupu do vých. ulice z jihu - okna sgrafita (viz obr. 50/4), patrové domy. V těsné blízkosti cenného areálu kostela se hřbitovem je umístěn zemědělský závod s výraznými silážními věžemi. Severní část osídlení pod Losenickým rybníkem je zmatená, funkčně různorodá (výroba). Cenná je dochovaná vegetace v prostoru návsi.
Fotodokumentace: List č. 50/ obr. 1-6.

Závěr:

Mimořádné: velkorysá koncepce zástavby

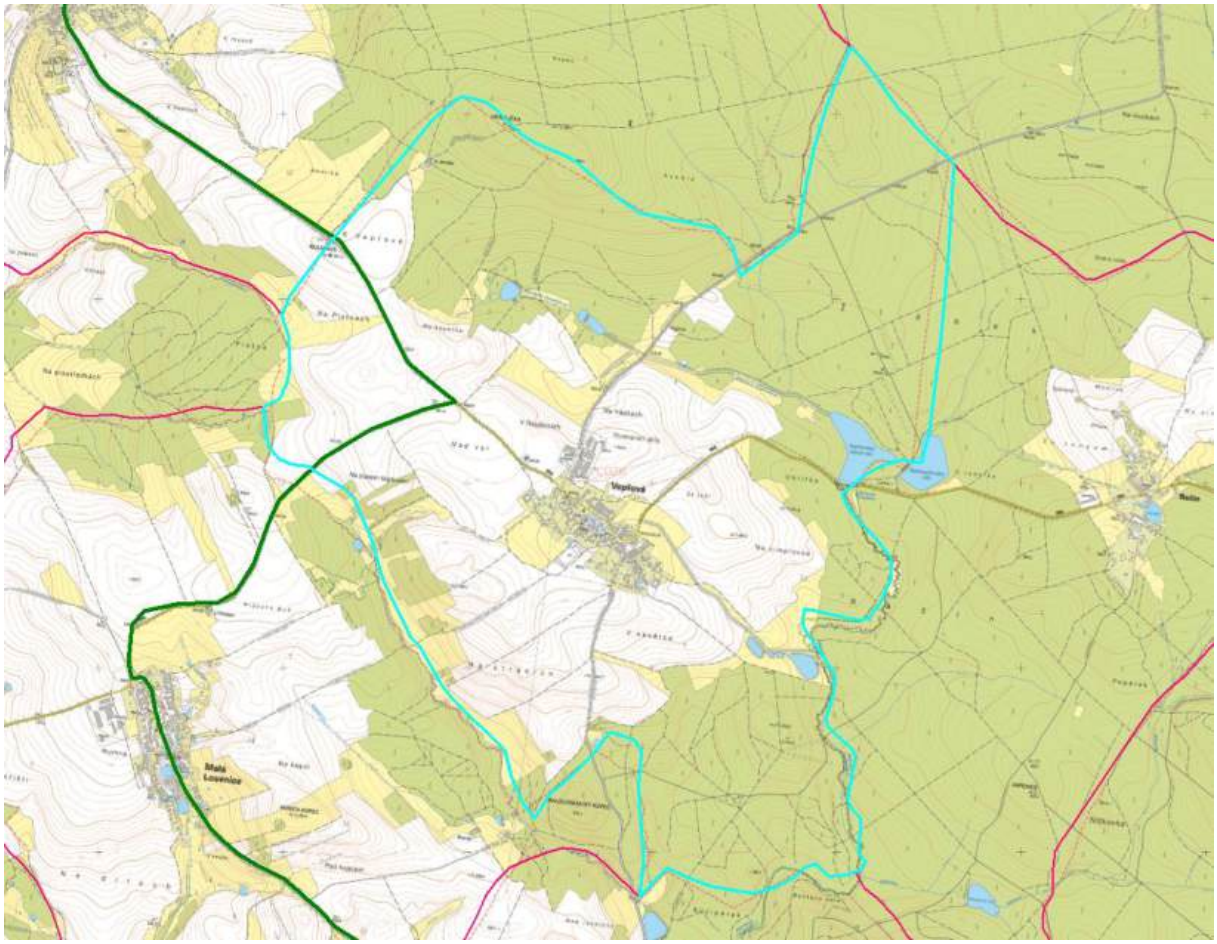
Těžiště: charakter zástavby

Míra kvality: potenciálně vysoká, obnova možná

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vepřová

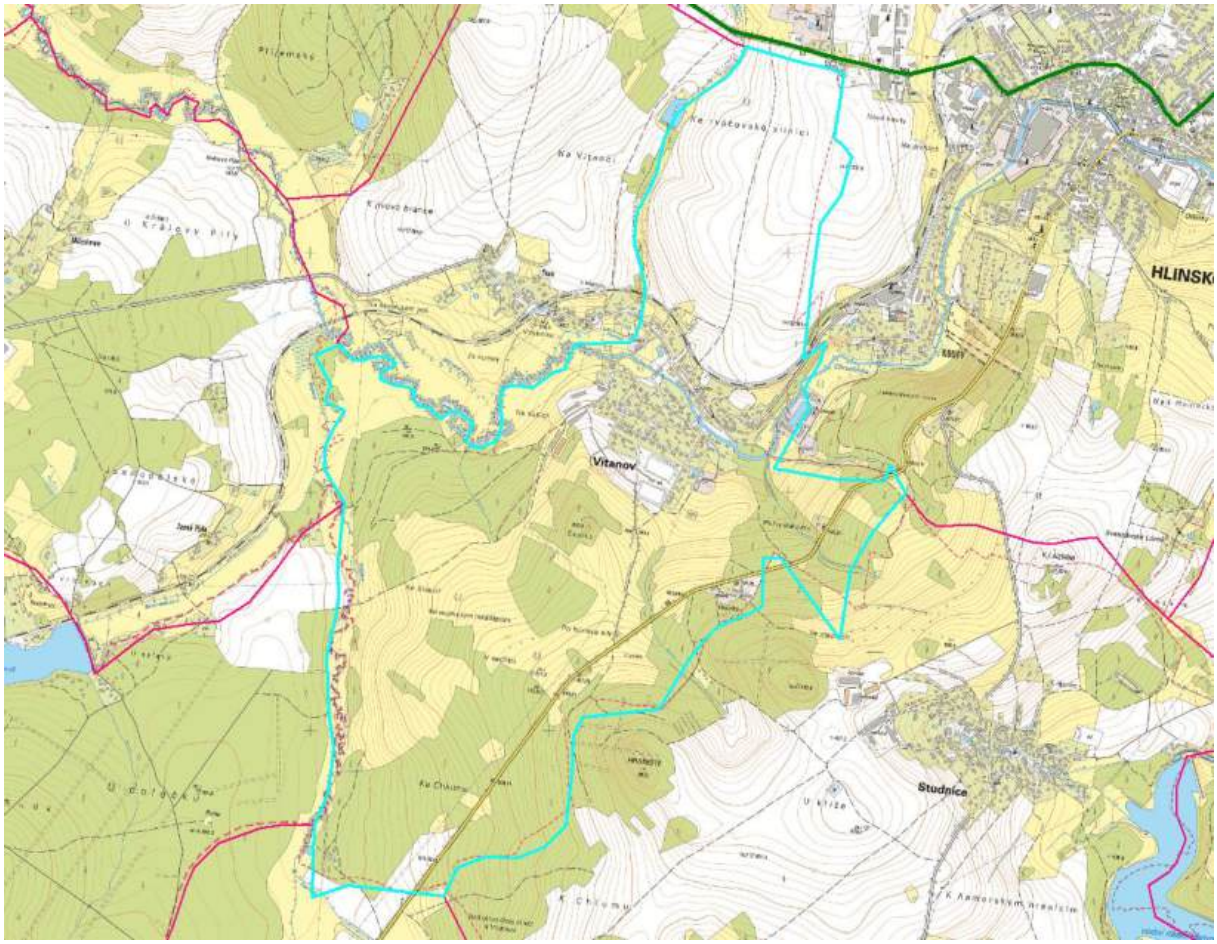
Rozloha: 1043 ha
Kategorie: II./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 410
Nadm. výška: 625
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Průzkum: Krajinným rámcem menšího sídla je odlesněný rovinatý prostor o poloměru ca 1 km, komunikačně v koncové poloze (odlehlé). V nepravidelné struktuře dominuje velká náves s kapličkou, malý rybník, smíšená zástavba; zjevně přibývá přestaveb, větší usedlosti zvýšeno o jedno podlaží. Celkový dojem odpovídá odlehlé poloze, solidnímu založení.
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: urb. formace
Míra kvality: podíl kvality menší
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla

- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vítanov

Rozloha: 430 ha
Kategorie: B

Obec: Vítanov
Okres: CR
Počet obyvatel: 452
Nadm. výška: 560
Počet památkově chráněných objektu (v roce 1985):?
Historie obce se datuje až do dávnověku, kdy na vrchu Hradiště bylo vybudováno slovanské hradiště a vedla tudy starodávná obchodní stezka z východních Čech na Moravu, což logicky vytvořilo podmínky pro osídlení u řeky. Zmíněná lokalita Hradiště je chráněnou historickou památkou a ještě v minulém století se zde nacházely, při orbě na polích položených na svazích vrchu, střepy pravěkých nádob.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1353 a 1392, kdy patřila k Rychmburskému panství Smila Flašky z Pardubic. Místní část Stan v této době patřila benediktýnskému klášteru Podlažice. Minulost obce až do současnosti je samozřejmě úzce spjata s městem Hlinskem, pod jehož rychtářské právo spadala již od roku 1303.
Za architektonické památky a pamětihodnosti je možno považovat kapličku Svaté Anny ve Vítanově a kapličku Svatého Jana Křtitele ve Stanu, ocelový most přes řeku Chrudimku pocházející z roku 1881, pomníky padlých a několik roubených chalup.

Největší devizou obce je čistá, malebná a krásná příroda, která odjakživa přitahovala turisty i malíře krajináře. Mezi nejvýznamnější patří známý český malíř František Kaván, který v roce 1904 koupil ve Vítanově stavení č. p. 55. Zde žil a tvořil až do roku 1922.
Stan i Vítanov obsahují značnou část původní lidové zástavby. Bohužel především ve Vítanově jsou patrné příměstské prvky a nevhodné až drastické rekonstrukce. Za nejcennější lze z krajinářského pohledu vyzdvihnout ve Stanu a části Vítanova dochovanou urbanistickou strukturu a značné množství vzrostlé zeleně s velkými prolukami a plochami zahrad.

Závěr:

Mimořádné: -

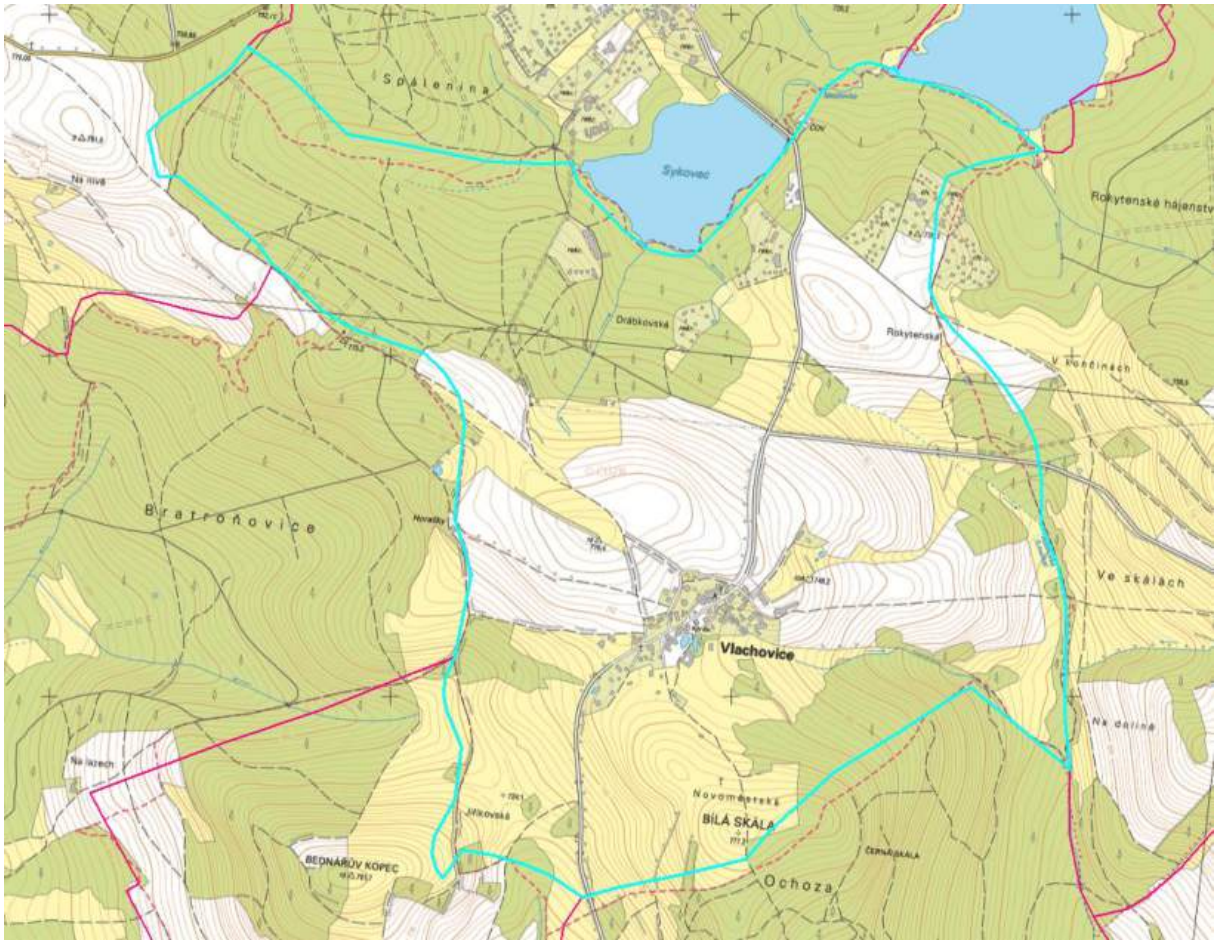
Těžiště: vzrostlá zeleň, velké proluky, okraj sídla se záhumenky

Míra kvality: menší podíl

Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla požadovat velké zahrady nebo krycí zeleň
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vlachovice u Rokytna

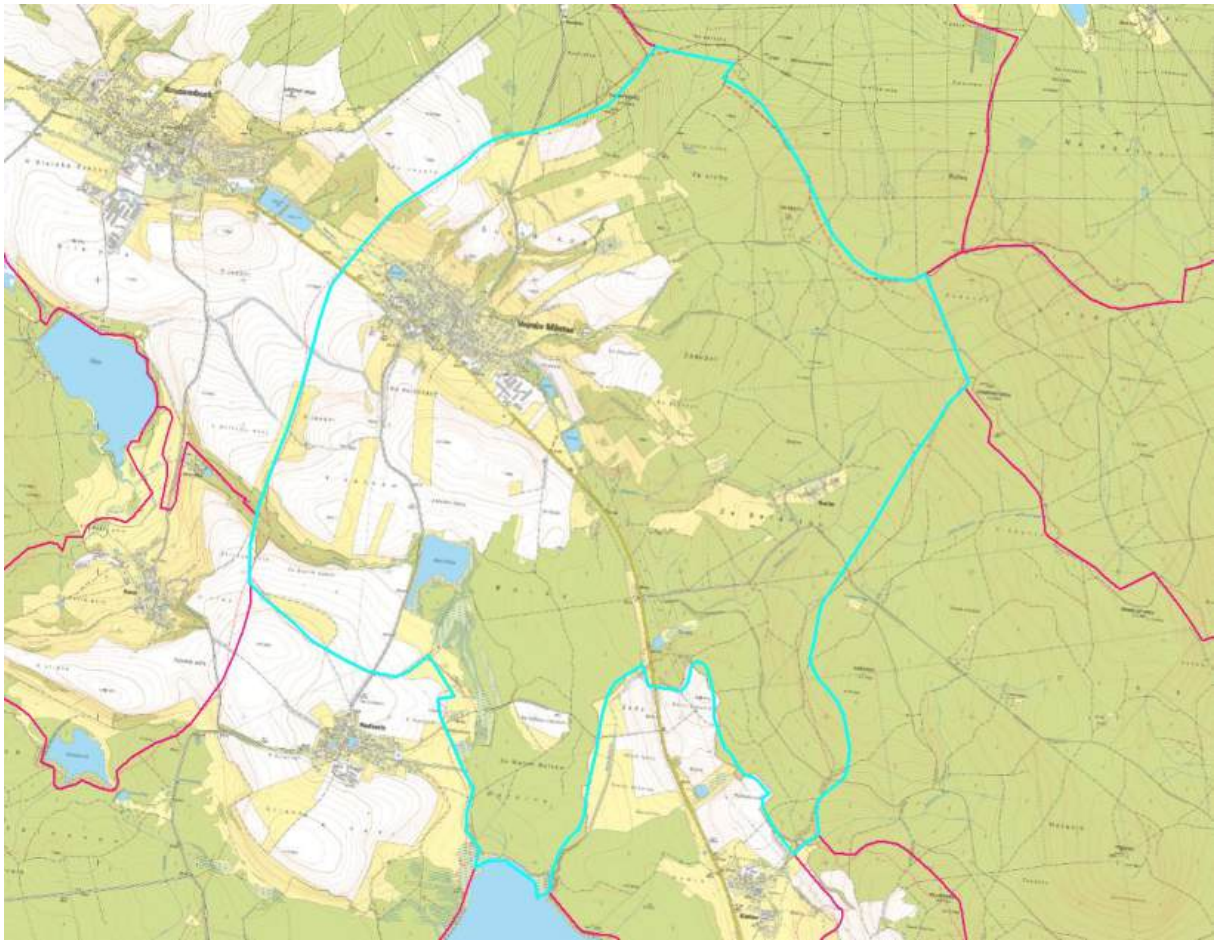
Rozloha: 362 ha
Kategorie: I./B+

Obec: Nové Město na M.
Okres: ZR
Počet obyvatel: 180 (1970), 105 (1994)
Nadm. výška: 754
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura. První písemná zmínka k r. 1496; v typicky horské obci roubená stavení s tzv. žudry (vchody chráněnými před nepohodou). V rámci výměr katastru (362 ha) převažuje zeměd. půda (55,5%), z toho orná (41%), luka pastvin 14%, lesní půdy 34%. Památný strom - lípa velkolistá (výška 26 m). Průzkum: zatím neproveden
Fotodokumentace: -
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla

- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vojnův Městec

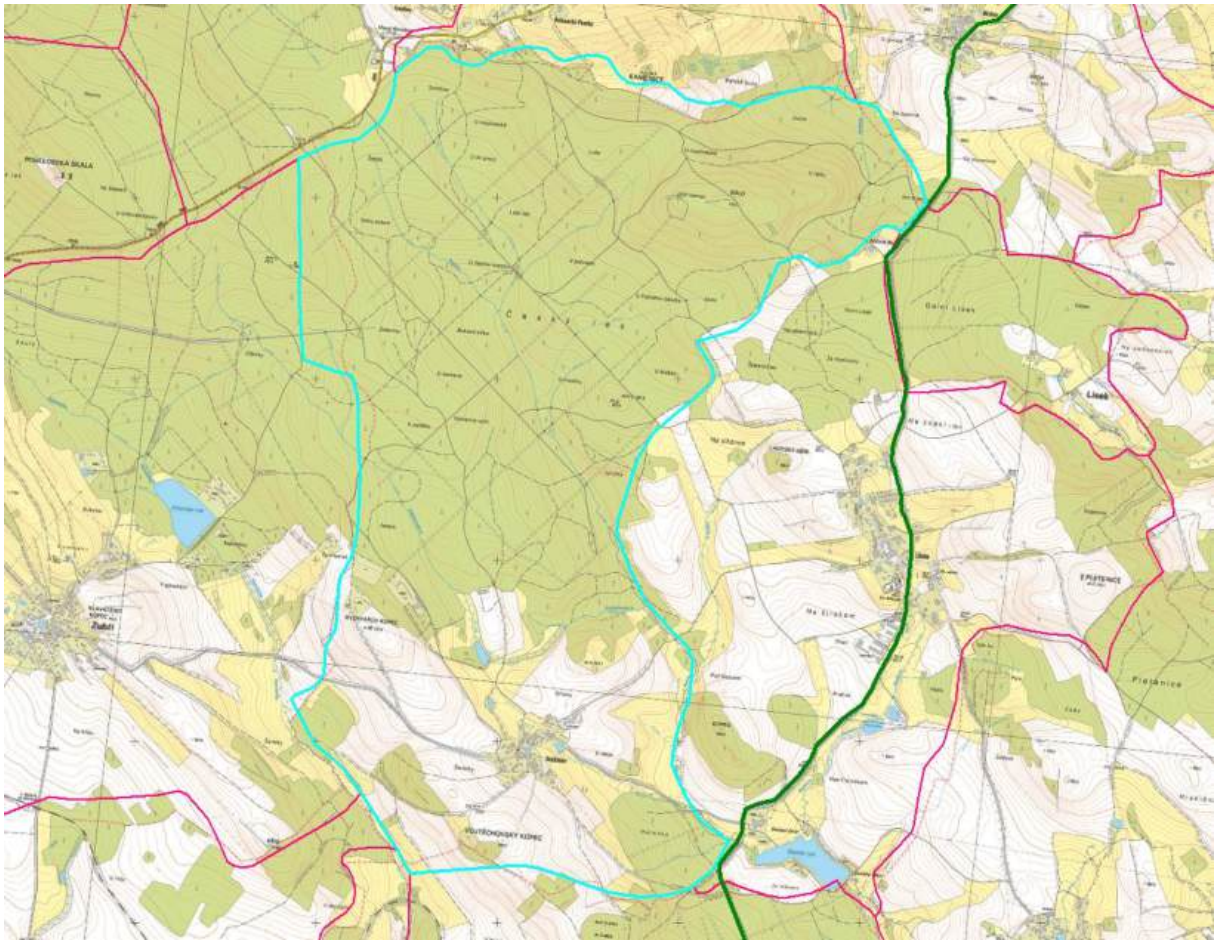
Rozloha: 1647 ha
Kategorie:II.-III./B

Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 856 (1970), 720 (1994)
Nadm. výška: 583
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 4
Literatura. Původní osada ze 13. stol. Sídlo původně statkem žďárského kláštera, kolem 1357 v držení Vojny ze Štětina (tvrz), 1493 opět prodáno žď. klášteru. 1607 připojeno k olomouckému biskupství. Obec s pravidelným založením (obdélníkým náměstím), kostel mimo nám. Barokní hostinec (na místě býv. kláštera) z 2. pol. 18. stol., se střed, rozalitem, mansard, střechou, snad podle projektu J. Santiniho. Socha sv. Jana Nep. na návsi (1. pol. 18. stol.), kříž před kostelem (1835). Před válkou se převážná část obyvatel zabývala tkalcovstvím. Dnes textilní závod.
Průzkum: Krajinným rámcem je plochá niva Městeckého potoka, ležící ve směru SZ-JV pod svahy lesního masivu (ohraničení lesa v odstupu). Zástavbu protínají dvě hl. komunikace- st. silnice č. 37 (Hlinsko-.Zďár) a V. Městec - Studnice. Od západu hřbitov se hřbitovní kaplí, dominantní kostel, stojící mimo náměstí. Kolem kostela rd., tzv. „okály". Náměstí tanguje hl. silnice. Některé budovy okolo se měřítkově vymykají z ostatní zástavby (škola).
Fotodokumentace: List č. 52, obr. 1-3.

Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: solitéry, barokní hostinec v centru
Míra kvality: okrajová
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vojtěchov u Lísku

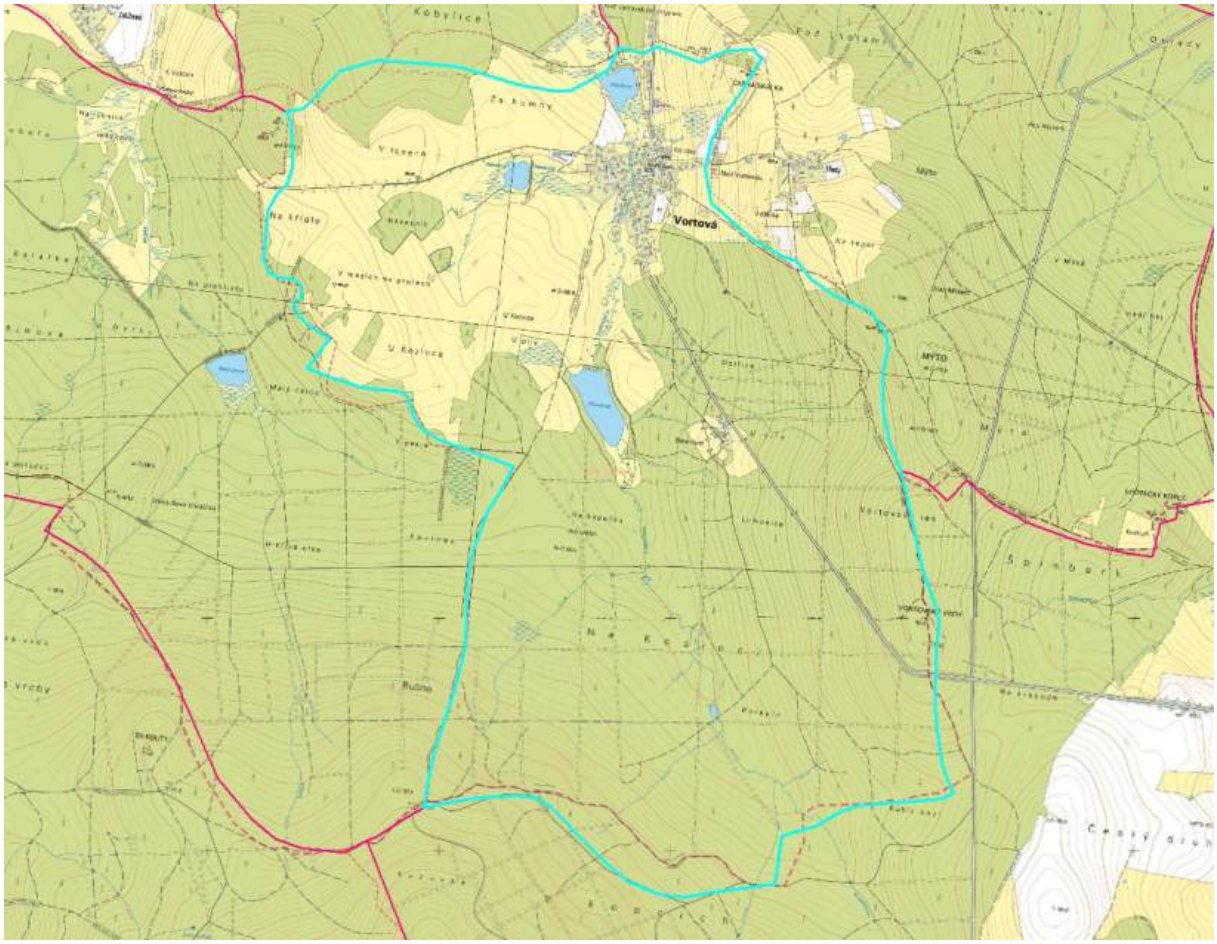

Rozloha: 931 ha
Kategorie: A-

Obec: Lísek
Okres: ZR
Počet obyvatel: 32
Nadm. výška: 640
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Téměř intaktně dochované sídlo, nerušené pouze stavbou JZD a několika nevhodnými objekty rodinných domů. Jinak převažují objekty tradičních proporcí a lidové architektury. Sídlo doplňuje značné množství rozptýlené zeleně. Taktéž okraje sídla až na zmíněné ZD tvoří „měkký“ přechod tvořený zelení zahrad a sadů. V sídle několi drobnějších vodních ploch.
Závěr:
Mimořádné: tradiční partie, okraje sídla, množství lidové architektury
Těžiště: rozvolněná zástavba se značným množstvím lidové architektury
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla

- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Vortová

Rozloha: 675 ha
Kategorie: II./B

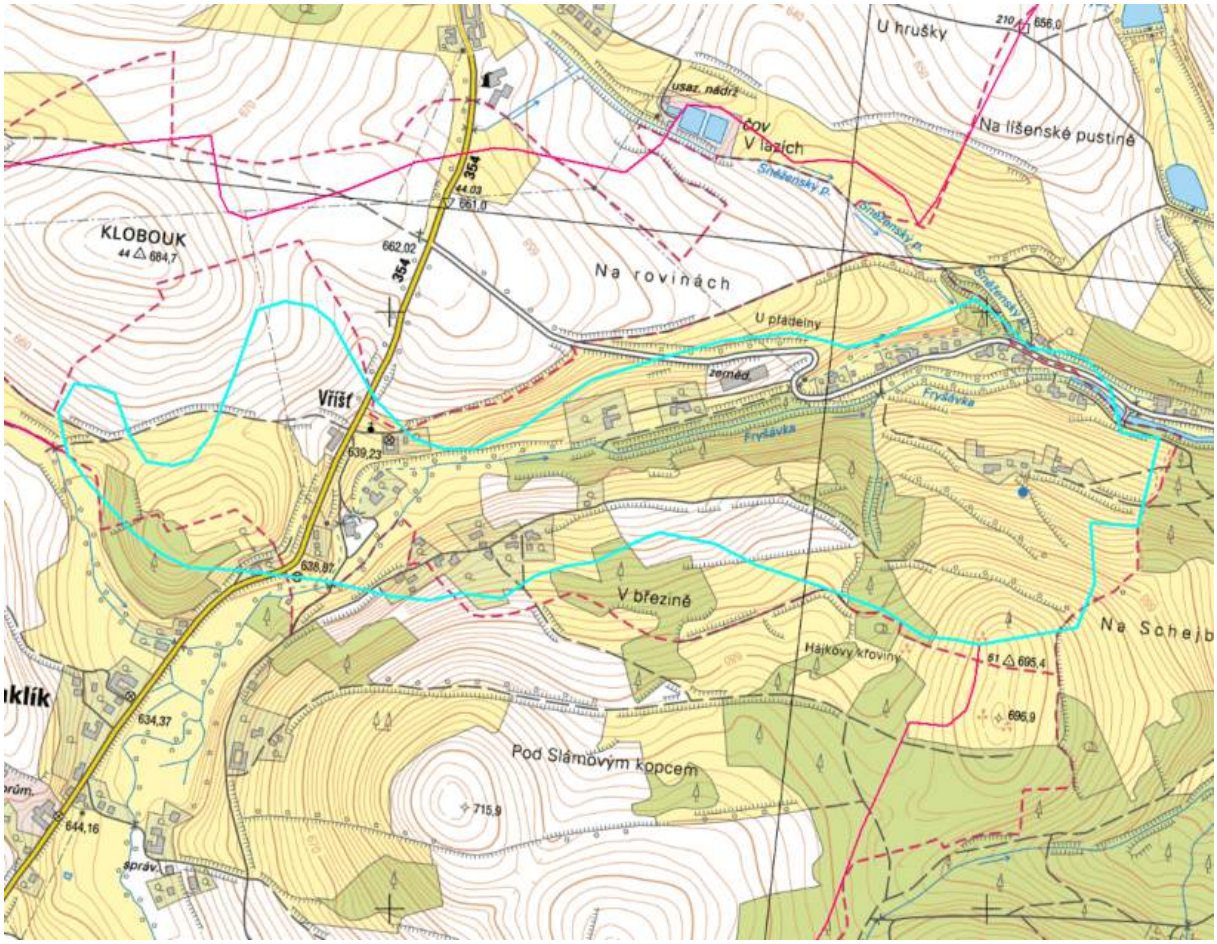
Obec: Vortová
Okres: CR
Počet obyvatel: 330 (1980)
Nadm. výška: 612
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. Ves (pův. název: Ortowa) leží na silnici, spojující Hlinsko s Herálcem. V blízkosti stávala skelná huť (od 16. stol. do r. 1762). Tkalcovna. Kaple Nanebevzetí P. Marie - pseudorománská (1881-2); v lese nedaleko vsi historizující hájovna "U vily" (arch. J. Fanta, 1904 - 5). V katastru přírodní park o rozloze ca 1 ha. V blízkosti stávala sklářská huť (do r. 1762).

Průzkum: Krajinným rámcem je odlesněný rovinatý prostor v rámci velkého komplexu lesa. Volný prostor má dimenzi ca 2,7 km v delší ose (JZ-SV), která jde napříč probíhající komunikaci Herálec - Hlinsko. Podél této osy je novější ulicová zástavba Vortové, v délce odlesnění, tj. ca 900 m. Tradiční, původní zástavba Vortové je mimo silnici, na záp. okraji, při Vortovském potoce, tekoucím od jihu k severu se dvěma rybníky při toku (na severu, na jihu Zlámanec). Pokud jde o památkově chráněné objekty, na Vortovou se zapomnělo. Tradiční část obsahuje několik intaktních lidových staveb a dokonce partie intaktního prostředí na potoce, kolem opravené velké kaple (kostelíka).

Nová zástavba tvoří páteř osídlení, podél hlavní ulice. Původní prostor utrpěl zvýšením nivelety silnice. Závažnější je průnik nových, nekontextuálních staveb do prostoru tradiční zástavby, někdy přímo brutální (viz obr. 53/4,6).
Fotodokumentace: List č. 52/obr. 3-7, list 53, obr. 1-7.
Závěr:
Mimořádné: tradiční partie
Těžiště: trad. partie na potoce
Míra kvality: význ. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, fromace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Sídelní útvar: Vříšť

Rozloha: 81 ha
Kategorie: I./A-

Katastrální území: Vříšť
Obec: Sněžné
Okres: ZR
Počet obyvatel: 63 (1980)
Nadm. výška: 665
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. První písemná zmínka k roku 1540. Vříšť vznikla jako osada sklářských dělníků v místě vymýceného lesa počátkem 16. století při sklenné huti, která byla činná do počátku 18. století. (Sklárna stále nad domem č. 6.) Ke sklárně patřil mlýn. V 60. letech přebudován na výrobnu krmných směsí, v r. 1990 v rámci restitucí vrácen pův. majiteli.

Jako samostatná ves je Vříšť uvedena v roce 1666. Později zde fungoval hamr, (původní od r. 165, v r. 1741 se objevuje další (drátovna); v r. 1746 je zmiňován ještě tzv. „cánhamr" (hřebík, zboží). Druhý hamr změněn v r. 1910 na elektrárnu; železárny a drátovna. Panský dům (východně od silnice od jihu na Sněžné) z pol. 17. století (dnes penzion), kaplička. Do pol. 19. století zde sídlil hutní (šichtmistrovský), později i báňský úřad, spravující železné huť a doly ve Vříšti. Kadově a Fryšavě. Z tohoto Panského domu vedly směrem ke Kadovu podzemní chodby. V osadě a při silnici jsou chráněné lípy a javor klen (výška 26 m). V lokalitě "Na Rovinách" a "Na Borovičkové skále" stojí železné kříže ze zdejších bývalých hutí. V roce 1948 zde byla zřízena prádelna (dnes na katastru

Líšně). Od reku 1960 je V. částí Sněžného. Průzkum: Vříšť leží v údolí Fryšávky, pod úrovní okolní krajiny. Povodí této říčky bylo pro svou krajinnou hodnotu zařazeno do tzv. „Zelené knihy" IUCN (Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů). Jedná se o rozptýlenou zástavbu; její hodnota je zejména historická (urbanistická stopa).
Fotodokumentace: 0
Závěr:
Mimořádné: krajinný ráz
Těžiště: urb. formace
Míra kvality: potenciál
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, respektovat proluky v sídle jako charakteristickou součást sídla
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ zachovat typické zahrady v okolí usedlostí s plaňkovými ploty nebo bez oplocení
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Sídelní útvar: Všeradov

Rozloha: 509 ha
Kategorie: B+

Katastrální území: Všeradov
Obec: dtto
Okres: CR
Počet obyvatel: 158
Nadm. výška: 572
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

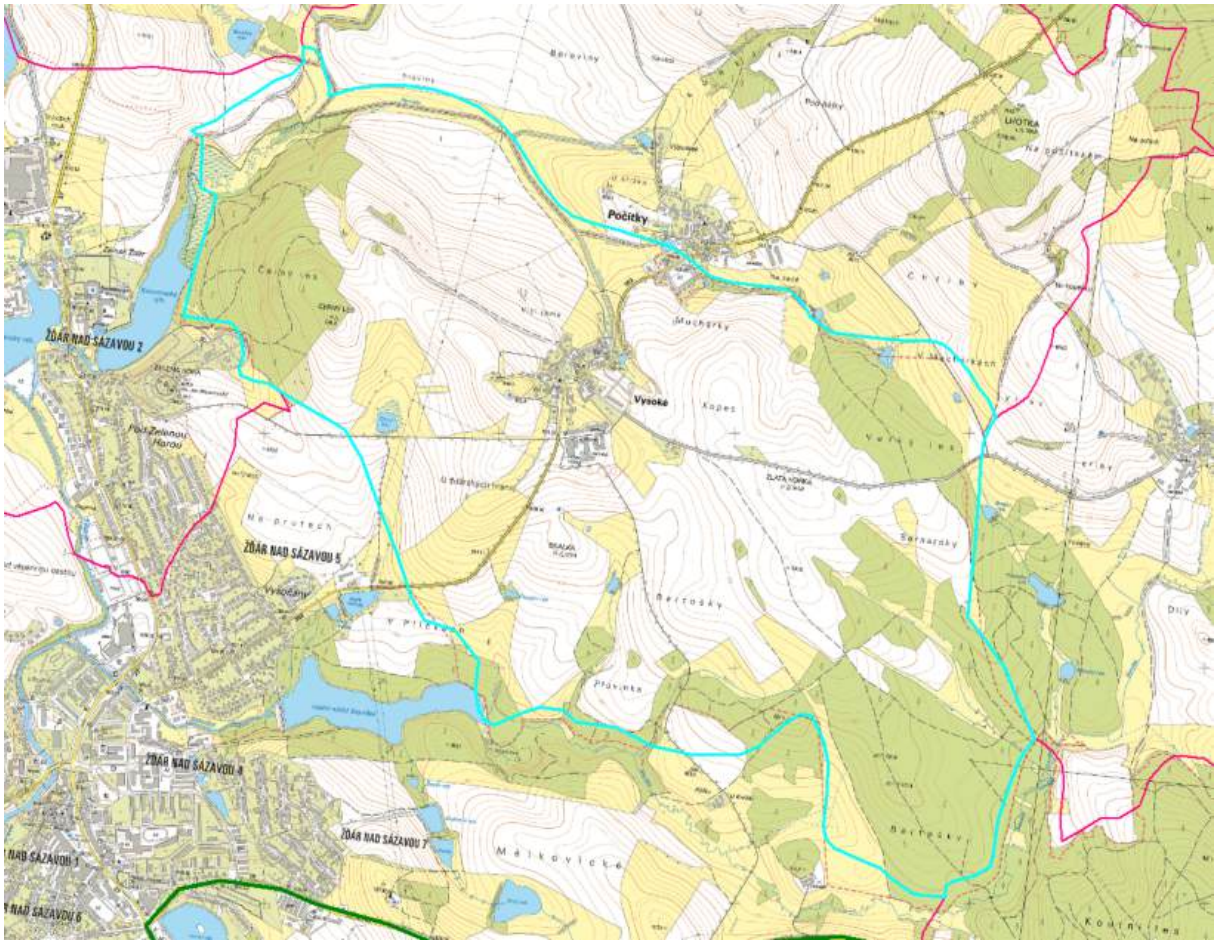
Vesnice Všeradov měla v historii výsadu samostatné rychty, která spadala pod panství Nazavrchy (Nasavrky). V 15. století se společně s Rváčovem uvádí mezi dědinami patřící k panství žumberskému. Nejstarší zprávy o obci pocházejí z roku 1487. Než byl připojen Všeradov k panství nazavršskému, do kterého patřil až do roku 1848, měnila se jeho vrchnost velmi často. Nejstaršími známými držiteli Žumberského panství byli ve 14.století páni z Boskovic. Okolo roku 1415 to byli Kavalcové z Žumberka (a z Lipoltic). Jan z tohoto rodu se roku 1415 připojil k protestu českých pánů proti upálení Mistra Husa. Dalšími pány byli Mikuláš Bochovec z Buchova, Mikuláš z Holohlav, Mikuláš Trčka z Lípy, Matyáš Sálava z Lípy a Jindřich Haugvic z Biskupic, Janovští ze Soutic a další. Jméno Všeradov pochází od osobního jména Všerad. V historii bylo komoleno a poněmčováno - Wšeradow, Wscheradow, Wsseradow nebo Wscheratow. Sousední osady Milesimov a Jasné Pole vznikly až mnohem později. Založeny byly v 18. století. Všeradov je ves s okrouhlou návsí uprostřed (lesní návesní ves) a

moderními domy a ulicemi na okrajích. Okraj návsi je tvořen starými roubenými i zděnými chalupami s prvky lidové architektury. Některé domy patří k nejstarším dochovalým roubeným stavením regionu. Ve středu návesního prostoru byly vysazeny dnes už mohutné stromy, chránící křížek.

Jasné Pole je malá osada, která leží v malebném údolíčku uprostřed polí, luk a lesů. Malým údolím teče potok Slubice, vytékající z nedalekého rybníka Januš. Podél potoka vede i železniční trať. Jasné Pole se dříve jmenovalo podle svého zakladatele Schonfeld. Dochovalo se tu mnoho venkovských staveb. Osada Milesimov, která leží v těsné blízkosti Všeradova, byla založena Garettem z Millesima. Odtud pochází také její jméno. V katastru obce Všeradov se nachází mimo jiné i lidová technická památka Králova Pila. Původně to byl roubený mlýn na obilí spojený s pilou jednuškou. První zmínky o pile pocházejí již ze 14. století. Dnes žije v obci 150 obyvatel. Do katastru obce patří mimo obce Všeradov také osady Jasné Pole a Milesimov o celkové výměře 509 ha.
Všeradov leží na plošině v nadmořské výšce 572 metrů. V blízkosti protéká Dlouhý potok, jeden z přítoků Chrudimky a Barchanecký potok, který protéká nedalekým rybníkem Januš. Mezi zajímavosti v okolí obce patří především rybníky Januš a Dlouhý. Několik kilometrů severně leží komplex několika osad s ukázkami lidové architektury nazvaný Vysočina, patří sem hlavně Veselý Kopec, Možděnice, Svobodné Hamry a Dřevíkov. Všeradov leží u místní silnice nedaleko křižovatky se státní silnicí č.37 vedoucí z Trhové Kamenice do Ždírce nad Doubravou. Částečně narušeno nevhodnými objekty (několikapodlažní domy, prodejna z druhé poloviny 20. Století).

Závěr:
Mimořádné: Dochované jádro, množství objektů lidové architektury, kvalitní přechody sídla formou zeleně zahrad a záhumenek
Těžiště: urb. formacem
Míra kvality: menší, ale expon. podíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání centrální části sídla s návsí na návesní kaplí
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okrajích sídla
- ✓ začlenit zemědlský areál v okraji sídla do krajiny vhodným ozeleněním

Sídelní útvar: Vysoké

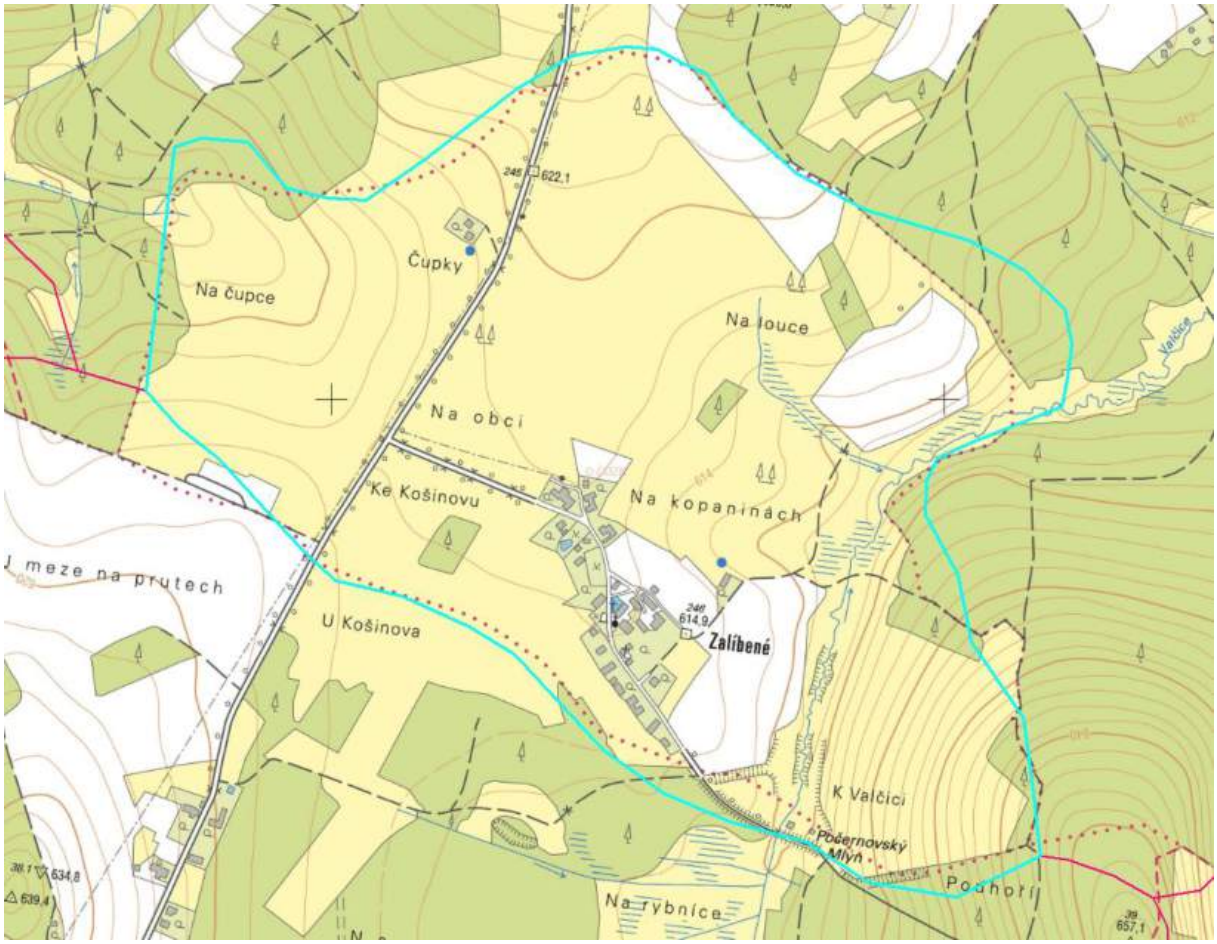
Rozloha: 652 ha
Kategorie:II./B

Katastrální území: Vysoké
Obec: dtto
Okres: ZR
Počet obyvatel: 190 (1970), 138 (1944)
Nadm. výška: 614
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. První písemná zmínka z r. 1407. Obec v bezprostřední blízkosti Žďáru n. Sázavou. Z výměry katastru převažuje zeměd. půda (67,5%), z toho orná 54%, louky a pastviny ca 13%, lesní půdy ca 26%. V obcí k 30.9.95 podnikalo 15 subjektů, z toho 14 fyzických osob.
Průzkum. Sídlo je umístěno na terénním vrcholu; krajina harmonická, odlesněná, výhled nerušený. Radiálně uspořádané komunikace z prostorné návsi s kapličkou. Zástavba dobře založena. Stopa prostoru návsi dodržena, stavby přestavěné, někdy již i nahrazené (novostavbami). Místo obecního úřadu v objektu RD, obchod, otočka autobusů, individuální garáže. Dominující areál zemědělské výroby (jv. okraj, silážní věže). Na západním okraji kompaktní zeleň.
Při příjezdu od jihu ve vyšší poloze sport, plocha, lemovaná novými rod. domy.
Fotodokumentace List 54, obr. 1-3
Závěr:
Mimořádné: -

Těžiště: urb. formace
Míra kvality: menší, ale expon. podíl
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání centrální části sídla s návsí na návesní kaplí
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ zachovat a respektovat zahrady v okrajích sídla
- ✓ začlenit zemědlský areál v okraji sídla do krajiny

Sídelní útvar: Zalíbené

Rozloha: 117 ha
Kategorie:I./A-

Katastrální území: Zalíbené
Obec: Studnice
Okres: CR
Počet obyvatel: 94 (1980)
Nadm. výška: 615
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. K roku 1727 je poblíž rašeliniště "Na velkém černém" připomínán panský, tzv. "Libeňský" dvůr. Ve druhé polovině 18. století (zmínka k r. 1784) vznikla na rozprodaných pozemcích tohoto dvora ves Zalíbené. Ve druhé pol. 19. století a po roce 1961 zde byla těžena rašelina.
Průzkum: Krajinným rámcem je rovinatý prostor v lukách, vymezený blízkým okrajem lesa na jihu a západě. Osídlení, malé rozsahem, je uspořádáno podle ulice, na odbočce z místní komunikace Studnice - Košinov. nejvíce zachovaný stav je zhruba ve středu zástavby (malý rybník, kaplička, roubenka). Řada domků je přestavěna ze starých, několik novostaveb. Na vých. konci myslivna. Někdy vznikají druzy kombinací staré a nové zástavby (viz obr.).
Fotodokumentace: List č. 54/obr. 4.
Závěr:
Mimořádné: -
Těžiště: -

Míra kvality: -

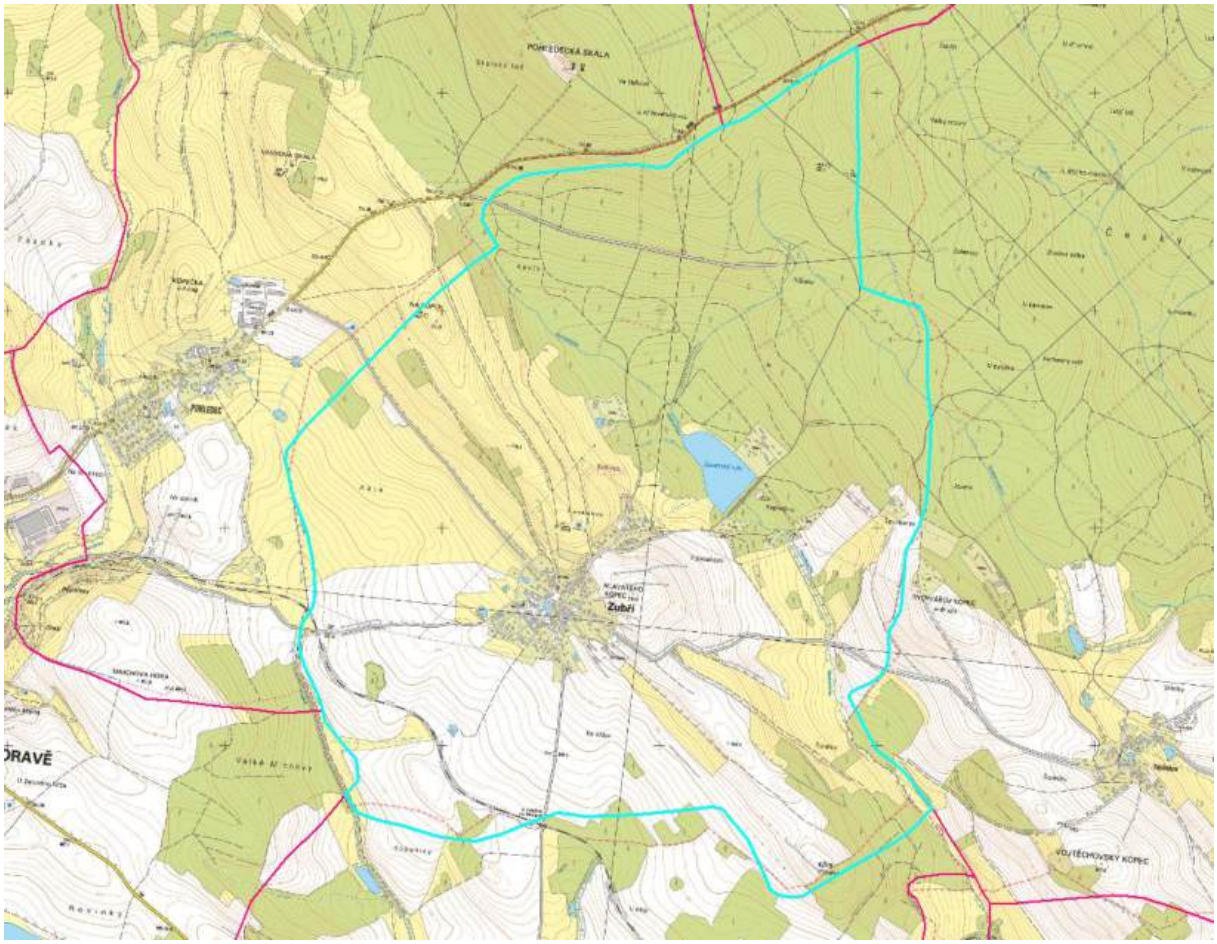
Ochranné podmínky:

- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla,
- ✓ zachovat charakter zemědělských usedlostí a chalup
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ zachovat volné proluky jako charakteristický prvek sídla
- ✓ respektovat a zachovat charakter krajinného rámce s rašelinnými loukami

Katastrální území: Zámek Žďár

Viz k.ú. Město Žďár.

Katastrální území: Zubří u Nového Města na Moravě

Rozloha: 845 ha
Kategorie:I./B

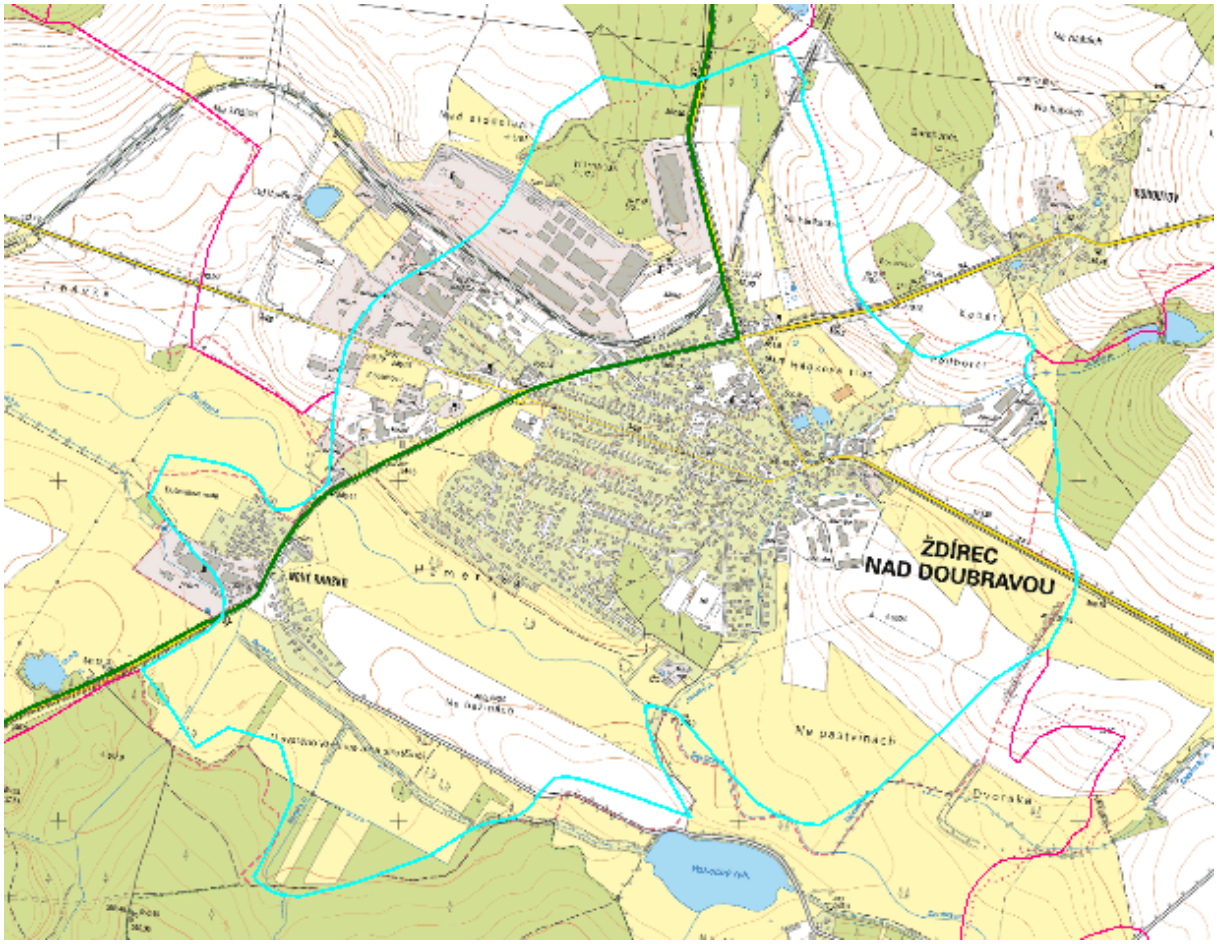
Sídelní útvar: Zubří
Obec: dtto
Okres: ZR
Kategorie: II.
Počet obyvatel: 344(1970), 349 (1994)
Nadm. výška: 672
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -

Literatura. Obec patrně vznikla již ve 13. století. První písemná zmínka k r. 1348. Od poloviny 15. století obec součástí pernštejnského panství. Ves typu okrouhlíce, do značné míry zachovaná ve stopě zástavby. Od roku 1939 se začalo stavět v samostatné části, zvané Podkopec. V katastru převládá zemědělská půda (54%), z toho orná (45%), louky a pastviny (ca 8%); lesní půdy je ca 40%. Vodních ploch 10 ha (zejména Zuberský rekreační rybník v blízkosti obce, založený Pernštejny již v 16. století se dvěma rekreačními středisky (BW, Žďas), stanové tábory, chaty. U čp. 29 mohutný jírovec maďal.

Průzkum. Krajinný obzor otevřený, sídlo osazené téměř v rovině, na sev. a sv. straně mírné vyvýšeniny. Otevřená krajina s malými chlumky. Soustředěné sídlo vystřeluje zástavbou podél komunikací (k Zuberskému rybníku na sv., k Olešné na jih). Centrem zájmu je původní okrouhlá formace obce s velkou návsí s rybníkem a se vzrostlými stromy. Východní část je podstatně

zachovalejší, než západní a jižní. Nejvíce znehodnoceny jsou objekty západní strany (nástavby, přestavby, změna štítové orientace na okapovou). Na jižní straně ne přestavěné, ale nové RD. Doprostřed návsi postavena stará chalupa, dnes přestavěná a s přístavbami (čp. 71).
Fotodokumentace: List č. 53, obr. 5-6, list č. 55- obr. 1-6.
Závěr:
Mimořádné: urb, formace
Těžiště: potenciálně náves
Míra kvality: významnýpodíl
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat dochované prostorové uspořádání sídla, formace okrouhlice
- ✓ zabránit výstavbě ve volné krajině a v okrajích sídla
- ✓ respektovat venkovský charakter sídla
- ✓ začlenit novostavby do krajiny zahradami
- ✓ zachovat volné proluky s loukami bez zastavění v okraji sídla
- ✓ respektovat a zachovat dochované prvky historického členění krajiny

Katastrální území: Ždírec nad Doubravou

Rozloha: 1743 ha

Sídelní útvar: Ždírec nad Doubravou

Kategorie: III. /C

Katastrální území: Ždírec nad Doubravou
Obec: dtto
Okres: HB
Počet obyvatel: 2373 (1980)
Nadm. výška: 545
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): 0
Literatura. První zmínka k roku 1502; blízko žel. trati. Hostinec, spojený s hosp. budovami z 2. pol. 18. stol., stavení čp. 20 z 1. pol. 19. stol., s empírově členěným průčelím. U nádraží tkalcovna a pila (před válkou). Průzkum: Krajinným rámcem je široký úval, téměř rovina, ve směru toku řeky Doubravy, která vytváří paralelně nivu na jižní straně. Zástavba je založena systémem hl. ulic ve směru Z-V. Hlavní ulice je prostorná, sympaticky působí odstupy budov. Současně průjezd st. silnice č. 37. Chybí výrazný veřejný prostor. Na vých. konci dva areály zeměd. závodu.

Fotodokumentace: 0
Závěr:
Mimořédné: -
Těžiště: krajinný rámec
Míra kvaliiy: okrajová
Ochranné podmínky:
- ✓ zamezit dalšímu rozšiřování zástavby do volné krajiny, zafixovat zastavěné území
- ✓ respektovat dochované tradiční objekty zemědělských usedlostí

Sídelní útvar: Nové Ransko

Kategorie: II./B+

Obec: Ždírec n. D.
Okres: ZR
Počet obyvatel:109
Nadm. výška: 536
Počet památkově chráněných objektů (v roce 1985): -
Literatura. Tkalcovna, provoz strojíren.
Fotodokumentace: -
Závěr.
Mimořádné: -
Těžiště: -
Míra kvality: -
Ochranné podmínky:
- ✓ chránit a respektovat historické centrum sídla s návsí s novou kaplí
- ✓ zachovat uspořádání zástavby a zamezit vzniku dalších shluků mimo zastavěné prostory

zachovat volné proluky s loukami bez zastavění

2.4 Ochranné podmínky, stanovené limity rozvoje sídel

2.4.1 Ochranné podmínky pro sídla kategorie A, A-

Pozn.: Pro každé sídlo v kategorii A jsou dále v kartě sídla uvedeny konkrétní ochranné podmínky.

- ✓ zamezit vzniku nové výstavby v celém prostoru sídla, případně drobné dostavby řešit regulačním plánem
- ✓ zachovat tradiční prostorové uspořádání objektů sídla vycházející z jeho založení
- ✓ respektovat tradiční architekturu objektů sídla podle jejich funkce nejen členěním základních hmot vycházející z tradičních objektů a jejich správnou orientaci dle typu daného objektu, ale zároveň dodržením formy a tradičního členění fasád, střech, umístění komínů apod.
- ✓ respektovat poměr zastavěných a nezastavěných prostorů uvnitř sídla a základní sjednocující urbanistická pravidla odpovídající dané urbanistické struktuře sídla, stanovit koeficient zastavitelnosti území, regulačním plánem vymezit případná místa rozvoje a stanovit regulativy
- ✓ zachovat charakter interiéru sídla
- ✓ úpravy a přestavby stávajících objektů sídla provádět s ohledem na tradiční formy a proporce
- ✓ dodržovat výšku zástavby, respektovat převažující podlažnost pro daný typ objektu v sídle
- ✓ zachovat strukturu i charakter okraje sídla, dochovaná humna, zahrady i sady bez oplocení
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň dotvářející obraz sídla, zajistit její obnovu
- ✓ respektovat uplatnění pozitivních dominant sídla a zajistit jejich pohledovou ochranu v rámci obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat významné průhledy na pozitivně vnímané partie obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat charakter úvozů a polních cest vycházejících ze sídla
- ✓ zachovat doprovodné přírodě blízké prvky uvnitř sídla, nebo v jeho okrajích
- ✓ respektovat historickou zástavbu a její charakter, rozvoj regulovat regulačním plánem
- ✓ zachovat charakter nízkého tradičního oplocení zahrad
- ✓ zamezit výsadbě nevhodných alochtonních dřevin uplatňujících se v obrazu sídla v krajině
- ✓ zajistit ochranu specifických objektů sídla jako jsou zvonice, kamenné zídky, boží muka apod.

2.4.2 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B+

- ✓ zamezit vzniku nové výstavby měnící obraz sídla v krajině sídla
- ✓ zachovat tradiční prostorové uspořádání objektů sídla vycházející z jeho založení, resp. zachovat prostorové uspořádání dané části sídla
- ✓ respektovat tradiční architekturu objektů sídla podle jejich funkce, u novostaveb vyžadovat dodržení členění základních hmot vycházející z tradičních objektů a jejich správnou orientaci dle typu daného objektu
- ✓ respektovat poměr zastavěných a nezastavěných prostorů uvnitř sídla a základní sjednocující urbanistická pravidla vycházející z tradičního uspořádání objektů sídla, stanovit koeficient zastavitelnosti území, koeficient zeleně
- ✓ pro každý typ stavebního objektu respektovat velikost volného prostor v jeho okolí
- ✓ zamezit vymezování průmyslových zón a logistických center

- ✓ požadovat výškovou regulaci zástavby, respektovat převažující podlažnost pro daný typ objektu
- ✓ úpravy a přestavby stávajících objektů sídla provádět v historické zástavbě s ohledem na tradiční formy a proporce
- ✓ zachovat strukturu okraje sídla, dochované fragmenty humen, sady a zahrady bez oplocení
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň dotvářející obraz sídla
- ✓ respektovat uplatnění pozitivních dominant sídla a zajistit jejich pohledovou ochranu v rámci obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat vyznamné průhledy na pozitivně vnímané partie obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat charakter úvozů a polních cest vycházejících ze sídla
- ✓ zachovat doprovodné přírodě blízké prvky uvnitř sídla, nebo v jeho okrajích
- ✓ respektovat historickou zástavbu a její charakter, případně rozvoj v historické části sídla regulovat regulačním plánem
- ✓ zachovat charakter nízkého tradičního oplocení zahrad
- ✓ zamezit výsadbě nevhodných alochtonních dřevin uplatňujících se v obrazu sídla v krajině
- ✓ zamezit vzniku nevhodné rekreační zástavby
- ✓ zajistit ochranu specifických objektů sídla jako jsou zvonice, kamenné zídky, boží muka apod.

2.4.3 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B

- ✓ respektovat tradiční prostorové uspořádání sídla a převažující urbanismus, případně respektovat prostorový kontext vycházející ze založení sídla
- ✓ respektovat uspořádání základních hmot tradičních stavebních objektů sídla
- ✓ při rozvoji dbát na začlenění nové zástavby do krajiny
- ✓ zamezit vzniku nové nevhodně koncipované kontrastní zástavby v pohledově exponovaných místech (zejména vymezování průmyslových zón)
- ✓ respektovat převažující podlažnost a proporce v sídle
- ✓ respektovat poměry zastavěných a nezastavěných prostorů a uplatnění veřejných prostorů
- ✓ zamezit výstavbě bytových domů
- ✓ zamezit výstavbě nerespektující převažující měřítko objektů sídla
- ✓ eliminovat uplatnění rušivých objektů v sídle i jeho okrajích vhodnými úpravami okolí a výsadbou zeleně
- ✓ respektovat uplatnění pozitivních dominant sídla a zajistit jejich pohledovou ochranu v rámci obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat fragmenty typických okrajů sídla jako jsou humna utvářená sady, zahradami
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň v sídla a případně iniciovat její vhodné doplnění

2.4.4 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B-, C+

- ✓ respektovat převažující urbanismus, případně respektovat prostorový kontext vycházející ze založení sídla
- ✓ respektovat uspořádání základních hmot tradičních stavebních objektů sídla, případně zástavbu koncipovat tak, aby svým umístěním nenarušovala pozitivní prvky obrazu sídla v krajině

- ✓ při rozvoji sídla dbát na začlenění nové zástavby do krajiny a zamezit vzniku nové nevhodně koncipované kontrastní zástavby v pohledově exponovaných místech (zejména vymezování průmyslových zón)
- ✓ respektovat převažující podlažnost
- ✓ zamezit výstavbě bytových domů
- ✓ eliminovat uplatnění rušivých objektů v sídle i jeho okrajích vhodnými úpravami okolí a výsadbou zeleně
- ✓ respektovat uplatnění pozitivních dominant sídla a zajistit jejich pohledovou ochranu v rámci obrazu sídla v krajině
- ✓ zachovat fragmenty typických okrajů sídla jako jsou humna utvářená sady, zahradami
- ✓ zachovat vzrostlou zeleň v sídla a případně iniciovat její vhodné doplnění

2.4.5 Ochranné podmínky pro sídla kategorie C

- ✓ Eliminovat uplatnění rušivých objektů v okraji sídla vhodnými úpravami terénu a ozeleněním
- ✓ Zajistit, aby rozvoj sídla neatakoval jeho stávající krajinný rámec, zamezit nevhodné výstavbě v pohledově exponovaných partiích krajinného rámce a okrajích sídla
- ✓ Zamezit rozvoji v pohledově exponovaných lokalitách
- ✓ Zachovat přírodní prvky v sídle v jeho okrajích
- ✓ Respektovat případné průhledy na pozitivní dominanty sídla
- ✓ Stanovit limity rozvoje ve vztahu ke krajině CHKO

3 Použitá literatura a literární prameny a podklady

Použitá literatura:

Baše, M. 1998: Kategorizace sídel na území CHKO Žďárské vrchy. I.část: Metodika. II. Část: Hodnocení. *Depon.* Správa CHKO Žďárské vrchy, Praha, Žďár nad Sázavou.

Bukáček R. et Matějka P., 1997: Hodnocení krajinného rázu CHKO Žďárské vrchy – krajinné celky a specifické krajinné prostory. *Depon.* Správa CHKO Žďárské vrchy, Žďár nad Sázavou.

Bukáček, R. Matějka, P 1999: Hodnocení krajinného rázu – metodika zpracování (upravená verze), In: Sborník přednášek z kolokvia "Péče o krajinný ráz - cíle a metody " 159 - 187, ČVUT, Praha.

Bukáček R. et Matějka P. 2002: Vývoj krajiny CHKO Žďárské vrchy. *In:*Dejmal et al [eds]: Sborník referátů konference Tvář naší země, Praha 1999.

Datové zdroje:

ČÚZK, Český úřad zeměměřický a katastrální, http://www.cuzk.cz

ČSÚ, Český statistický úřad, http://www.czso.cz

Geoportál CENIA – České informační agentury životního prostředí, http://geoportal.cenia.cz

AOPK, Agentura ochrany přírody a krajiny, http://www.nature.cz

Stránky jednotlivých obcí odkud byla čerpána historie a literární prameny.

Obsah

1 Teoretická východiska kategorizace sídel 5
2 Kategorizace sídel dle Prof. Baše s doplněním 7
2.1 Metodika 8
2.1.1 Výchozí postup dle M. Baše, 1998 8
2.1.2 Postup kategorizace sídel 9
2.1.3 Aktualizace 10
2.1.4 Seznam katastrálních území v CHKO Žďárské vrchy 10
2.2 Kategorizace sídel - aktualizace 15
2.2.1 Klíč ke značkám uvedeným v hodnocení 15
2.2.2 Aktualizovaná kategorizace sídel 17
2.2.3 Ochrana sídel z pohledu krajinného rázu 22
2.3 Charakteristika sídel s aktualizací 38
2.4 Ochranné podmínky, stanovené limity rozvoje sídel 265
2.4.1 Ochranné podmínky pro sídla kategorie A, A- 265
2.4.2 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B+ 265
2.4.3 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B 266
2.4.4 Ochranné podmínky pro sídla kategorie B-, C+ 266
2.4.5 Ochranné podmínky pro sídla kategorie C 267
3 Použitá literatura a literární prameny a podklady 268